

קובץ שיחות

שנאמרו
לעתות בצרה

על ידי מורינו המשגיח הגאון הצדיק
רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי שליט"א

ה'תש"פ

כל הזכויות שמורות

נכתב ונערך ע"י מאיר בורודיאנסקי

טל': 058-3221284

דוא"ל: M0583221284@gmail.com

כתובת: רח' יחד שבטי ישראל 16/18 גני איילון-לוד
[בכתובת זו ניתן להשיג גם את קובץ שיחות תשע"ח, תשע"ט]

כמו"כ ניתן להשיג את הקובץ:

ירושלים: בית-וגן, ישיבת קול-תורה, רח' הפיסגה 32

רמות, כולל הר"ן, רח' חזקיהו שבתאי 19

בני ברק: רח' הושע 4, טל' 03-5783887 [בתאום מראש]

[בכתובת זו ניתן להשיג גם קובץ שיחות תשע"ט ב-20 ש"ח

וכן, קובץ הערות ממרן המשגיח זצ"ל אלול-תשרי ב-6 ש"ח]

רח' רבי עקיבא 105 ב, טל' 055-6784262 [בתאום מראש]

[בכתובת זו ניתן להשיג גם קובץ שיחות תשע"ט ב-20 ש"ח]

קרית ספר: רח' נתיבות המשפט 3, טל' 08-9741284 [בתאום מראש]

[בכתובת זו ניתן להשיג גם קובץ שיחות תשע"ט ב-20 ש"ח]

עימוד: עלי-אור 02-6519639

מוקדש לכבוד מורי ורבי המשגיח שליט"א

נתרם על ידי
הר"ר אברהם משה וואלוויק שיחי'

לעילוי נשמת דודי הדגולים מרבבה
בני משפחת מורי זקני המאור הגדול גאון הדור
מון רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א

דודי ומעודדי מלאך ה'
מון הגאון רבי **שמואל** זצוק"ל
וזוגתו דודתי הרבנית הצדקנית מרת **רחל** ע"ה

דודי הגאון הגדול
רבי **יהודה אריה טרגר** זצוק"ל
וזוגתו דודתי הרבנית הדגולה מרת **מרים** ע"ה

דודי הגאון המפורסם
רבי **זלמן נחמיה גולדברג** זצוק"ל

דודתי הרבנית הצדקנית
מרת **לאה אויערבאך** ע"ה

דודי הנערץ
הגאון רבי **ברוך אויערבאך** זצוק"ל

הונצח ע"י אחיינים
הר"ר **אברהם זב בורודיאנסקי** שיחי'

מוקדש להצלחת הורינו היקרים

ה"ה יצחק וחנה חילו

נתרם על ידי
בני המשפחה

לעילוי נשמת

מרת ברכה לאה בת ר' אריה לייב

הונצח על ידי
משפחת קוטאף

לרפואת

מלכה חיה בת חנה חולדה

חנה מרים בת מיכל אילנית

תוכן הענינים

יום ראשון יט אדר	ביציאתו מה הוא אומר א
יום חמישי כג אדר	התקופה הגדולה י
יום שישי ט ניסן	ערב חג הפסח כד
א דחול המועד פסח	התפילה ב'מרפסות' כז
יום ראשון כה ניסן	עבודת הספירה בתקופתנו ל
יום חמישי ער"ח אייר	שנת פנימיות מה
יום שישי א דר"ח אייר	אמרתִי אך תִּירָאִי אוֹתִי מט
פתיחת זמן קיץ	זמן קיץ בתקופתנו נה
יום שלישי ד אייר	סגולתה של הקטורת סו
יום שישי ז אייר	רוצה ה' את יראיו עט
יום ראשון ט אייר	למעלה למשכיל פא
יום שני י אייר	ימי הספירה פט
יום שלישי ל"ג בעומר	שלא נהגו כבוד ק
יום שלישי כה אייר	זמן מתן תורתנו בשנה הזו קיד
יום חמישי כז אייר	הקבלה ב'שבועות' תש"פ קכז
יום שלישי יז סיון	הניחו העיקר קל

קו השיחות של מורינו המשגיח שליט"א

02-5403166

שיחות מיישבת קול-תורה, מכולל הר"ן וממקומות נוספים | שלוחה 1
'ועדים' מיישבת קול-תורה, 'ועדים' שבועיים וחודשיים לאברכים | שלוחה 4
'ועדים' ב'חובות הלבבות' - שער חשבון הנפש; 'ועדים' ב'דרך ה'" | שלוחה 5

להצטרפות לקבלת עדכונים, שיחות מוקלטות וערוכות:

דוא"ל: kovetsichot@gmail.com

דברים אחדים

בסיעתא דשמיא זוכים אנו להגיש לפני מבקשי ה' את השיחות וה'ועדים' הנודעים בייחודם ובתועלת העצומה שהיתה לשומעיהם, כאשר החל מסוף זמן חורף השתא, לעת שיד ה' נגעה וטלטלה את העולם כולו ע"י התפרצות נגיף ה'קורונה', ורבים נכנסו לבלבול ולא ידעו את אשר לפניהם, ובחסד ה' שגבר עלינו העמיד לנו בדורינו את מורינו ורבינו המשגיח שליט"א, אשר גם בימים כתיקונם רבים הם הנאותים לאורו, ומסדר לפני מבקשי ה' סדר המערכה, במערכות מח ולב, ומיישר לפניהם המסילה, ועתה מעת תחילת המגפה, מנשא ומרומם ומדריך בשיחותיו הייחודיות והבהירות, מה ה' דורש מעמנו בזמנים אלו, וכיצד עלינו לעבור תקופה זו מתוך חיזוק והתרוממות.

שיחות ו'ועדים' אלו שנמסרו ונשמעו ברובם הגדול דרך קו הטלפון המיוחד לשיחות וה'ועדים' של המשגיח שליט"א, ובס"ד הדברים נשמעו בכל קצוי הארץ [ואף מחוצה לו], והיה בהם תועלת גדולה וקשר אמיץ לשמיעת דברי רבינו שליט"א במשך כל התקופה האחרונה עד סוף זמן הקיץ כאשר בחסדי שמים חזרו סדרי הישיבה למקומם, טובים ומועילים הם לשעתו ולתמיד, אשר על כן כינסנו בס"ד באכסניה אחת חלק מאותם שיחות ו'ועדים', אשר זכינו ורבינו המשגיח שליט"א עבר עליהם והגיהם על דעת לפרסמם לתועלת הרבים, וב"ה שהחיינו והגיענו לברך על המוגמר. ואנו תפילה, כי יאמר למלאך המשחית הרף, ונזכה במהרה לגאולת ותשועת עולמים, בתוך כלל ישראל.

ברכותינו למורינו המשגיח שליט"א שימשיך להגביר חילים לתורה ולעבודה, ולזכות הרבים ולהאיר להם הדרך ילכו בה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, הוא והרבנית שליט"א העומדת לימינו ולעזרתו בקודש.

ימי הרחמים והסליחות תש"פ

המערכת

ביציאתו מה הוא אומר

שיחה בישיבת קול-תורה

במשך השנים כאן בארץ ישראל, עברנו כל מיני מצבים מיוחדים, והמשגיח זכרוננו לברכה היה פותח את התקופה עם 'מאמר'. כתוב במשלי (טו, כד) "אִנְךָ חַיִּים לַמַּעֲלָה לַמִּשְׁכִּיל לַמַּעַן סוֹר מִשְׁאֹל מָטָה". אומר הגאון בפירושו, "האדם נקרא הולך שצריך לילך תמיד מדרגא לדרגא ואם לא יעלה למעלה ירד מטה מטה ח"ו". לכן צריך תמיד לחפש כיצד להתעלות, כי אחרת, הוא ירד.

והמשגיח זכרוננו לברכה היה אומר, שבכל תקופה ובכל מצב שעוברים, אפשר להתעלות, מכל דבר אפשר להתעלות. התקופה הזאת נשלחה אלינו משמים כדי שנתעלה. ומי שיעבור את התקופה הזאת ברוח התורה, היא תישאר לו למזכרת לכל החיים כתקופת התעלות. ואם חס ושלום לא מתעלים, יורדים מטה מטה, היא תישאר לו למזכרת כתקופת משבר. לכן צריך לראות כיצד להתעלות בתקופה הזאת, כדי שח"ו לא יהיה מצב שנרד מטה מטה.

נתבונן יחד ונראה מה הקב"ה רוצה מאיתנו. דבר ראשון, נראה מה שכתב הרמב"ם בתחילת הלכות תעניות, "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור. ודבר זה מדרכי התשובה הוא", זו דרך עבודת ה', "שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב 'עונותיכם הטו וגו'', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו, דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות". אמנם יש הגדרה מה זה 'דבר', אבל אם בכל העולם יש את המכה הזאת, זה כבר דבר אחר. לכן בשעה שקורה דבר כזה, דרך התורה היא 'לזעוק ולהריע', וכך 'ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן'. ואם לא נזעק ולא נריע, אלא נגיד שזה 'מנהג העולם' – זה דבר טבעי, הרי זו דרך אכזריות, ולא רק, אלא שתוסיף הצרה הזו צרות אחרות.

כהיום אין לנו נביא, ואין לנו דרך לדעת איזה מעשים רעים גרמו לזה, אין זה בכחות שלנו, אבל אנחנו צריכים לדעת איזה מעשים טובים יעזרו לנו להסיר את הצרה מעלינו, כי אם העוונות הם אלו שגרמו, ממילא המצוות הם אלו שיעזרו לנו להינצל. אנחנו צריכים לדעת שאין כזה דבר 'מקרה', הכל זה מהרבש"ע, וכדי להסיר מעלינו את הצרה הזאת אנו צריכים למצוא חן בעיניו, וכיצד, על ידי מצוות ומעשים טובים. ובזכות שנתחזק, הקב"ה יסיר מעלינו את הצרה הזאת.

הרמב"ם קורא לזה 'דרך אכזריות', מה הפירוש 'דרך אכזריות', מה שייך כאן 'אכזריות'. הפשט הוא שיכול להיות אדם שמתאכזר על עצמו כי הוא חי לפי הרצונות שלו מבלי להתחשב בטובתו האישית. וכמו שהרמב"ן כותב שעשו היה אכזרי על עצמו כי הוא הסכים למכור את הבכורה שלו בעבור נזיד עדשים. 'אכזריות' פירושו שהוא אינו מוכן לעזור לעצמו, ואם אדם לא מתעורר בשעה כזאת, הפשט הוא שהוא חי על פי הרצונות בלבד, וזה נקרא 'אכזריות'.

ניתן לכך משל. כתוב ברש"י (גישין ג.) כתוב שהסיבה שמדאורייתא לא צריך קיום שטרות, היא משום דלא חציף איניש לזיופי, ותוס' (שם ב.) כתבו שרבנן תקנו קיום משום שאם לא יצריכו קיום לא שבקת חיים לכל בריה, שאל רבי איסר זלמן, מדוע תוס' אומרים שאם רבנן לא היו מצריכים קיום, אזי 'לא שבקת חיים לכל בריה', והרי 'לא חציף איניש לזיופי', ביאר רבי איסר זלמן, שכאשר יש מקרה שבא לפנינו אנחנו לא חושדים אותו, ולכן כאשר שטר בא לפנינו אין לנו לחשוש שהוא מזויף, כיון שלא חציף איניש לזיופי, אבל מכיון שהרי בעולם ישנם הרבה זייפנים, לכן רבנן תקנו תקנה שצריך קיום, כדי שהזייפנים לא יגבו שלא כדין.

וצריך לשמוע כאן יסוד. לגבי הפרט, אם אמנם אין מה לחשוש לסכנת חיים, זהו חשש רחוק, אבל לגבי הכלל, יש סכנה, אצל אומות העולם יש הרוגים, זאת אומרת שזו סכנת חיים, לכן אם אנחנו רוצים לדאוג שבכלל ישראל לא יהיה דבר כזה, צריך לתקן תקנה למען הכלל כדי למנוע פגעים, לכן כל אחד ואחד צריך להתחזק ולהיות נושא בעול עם הכלל, כדי להסיר את הצרה הזאת מעלינו.

וארצה לומר דבר מהרהורי ליבי, בנימה אישית. אומרים שהצעירים בני עשרים ושלושים יוכלו להתגבר על ה'נגיף' הזה, אבל אלו שמגיל שבעים ומעלה, הם בסכנה גדולה, אם כן תרחמו עלי ועל כל אלו שבגילי, תשאו בעול, תרחמו על הזקנים של הדור, אנחנו צריכים אותם. ומי שאינו מתעורר הרי זו 'דרך אכזריות', לא רק על עצמו, אלא על כלל ישראל. ואם לא מתחזקים, זה גורם להדבק במעשים הרעים, כך כתוב כאן ברמב"ם.

אם יש שעה של התעוררות, מדרך השכל צריך להתעורר, ואדם שלא מתעורר סימן שהוא דבוק ברע שלו, הוא עקשן ברע שבו, זה הפשט מדוע זה גורם לו להדבק ברע. ואם לא מתעלים, יורדים מטה מטה. ולא רק זה, אלא תוסיף הצרה הזו צרות אחרות. **אנחנו** רוצים הרי שזה ייגמר, וכתבו ב'מודעה' שבעזרת ה' אחרי פסח נחזור לישיבה, אנחנו בטוחים שנחזור חזרה, ה' יעזור שזה יקרה כבר לפני פסח. אבל מי יודע, מי יודע אם ב'שבועות' נוכל להיות בישיבה, אם לא נתחזק ונעורר רחמים, מי יודע עד מתי נהיה בבית. לכן חובת היום היא להתבונן במה אפשר להתחזק ולמצוא חן בעיני הקב"ה, כדי שיסיר מעלינו את ה'נגיף' הזה.

יש קפיטל תהלים שכדאי לחיות אותו כל הזמן, זה נקרא בלשון הגמרא (שבועות טו): 'שיר של פגעים', קפיטל צא בתהלים, "ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן", משה רבינו שהיה 'יושב בסתר עליון', היה "אמר לה' מחסי ומצודתי", תקחו את הקב"ה בתור מחסה, אצלו תתחבאו, "אלקי אבטח בו", ואם תבטחו בו, אזי "כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות", אם ח"ו יהיה דבר, אזי 'הוא יצילך', "באברתו יסד לך ותחת כנפיו תחסה, צנה וסחרה אמתו", הוא יגן עליך מפני החום והקור, "לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם. מדבר באפל יהלך מקטב ישוד צהרים".

ה'נגיף' הזה הוא דבר מיוחד, ישנם אנשים בריאים שלא רואים עליהם כלום, אבל הם אלו שמעבירים את ה'נגיף' לאנשים אחרים, הם נשאים של ה'נגיף', זה נקרא דבר באפל, זה דבר שהולך בחושך – אי אפשר לדעת ממני להיזהר.

ממשיך דוד המלך ואומר, אם תאמר לה' 'מחסי ומצודתי אלוקי אבטח בו', אזי 'יפל מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש', מה נקרא 'לא יגש', לא רק אליך אלא גם לכל אנשי שלומך, הוא 'לא יגש', "רק בעיניך תביט ושלמת רשעים תראה", איך זה יכול להיות, "כי אתה ה' מחסי" אם אתה סומך על הקב"ה, אזי "עליון שמת מעונך", ואם הקב"ה נמצא למעלה, אזי "לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך".

"כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, על כפים ישאונוך פן תגף באבן רגלך, על שחל ופתן תדרך תרמס כפיר ותניין", אתה יכול לדרוך על שחל ופתן, זה לא יזיק לך, למה, "כי בי חשק ואפלטתו אשגבהו כי ידע שמי", אם רוצים לזכות להינצל, צריך שיהיה 'כי בי חשק', ואז "יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו, אך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי", זו הסיסמא של הימים האלו.

ונראה מה שכתוב במקורות, אנחנו ב"ה עם עתיק יומין, יש לנו קבלה על כל דבר. ה'טור' ב'אורח חיים' (סימן מו) מביא "היה ר"מ אומר מאה ברכות חייב אדם לברך בכל יום, וסמכוה על דרש הפסוקים, והשיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, דוד

המלך עליו השלום תיקן מאה ברכות דכתיב 'הוקם על' ע"ל בגימטריא מאה הו', כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן להם מאה ברכות, דוד מלך לא חקר למה זה קרה, אלא הוא חקר את מה לתקן, "ועל כן תקנו חכמים ז"ל אלו הברכות על סדר העולם והנהגתו להשלים מאה ברכות בכל יום. וצריך כל אדם לזהר בהם, והפוחת אל יפחות והמוסיף יוסיף".

והקשה הב"ח, הרי ה'טור' הוא ספר הלכה, ומדוע הוא מספר לנו את הסיפור מדוע דוד המלך תיקן מאה ברכות בכל יום, והרי הוא כותב ב'טור' רק הלכה בלבד. אומר הב"ח, "והביא מה שהשיב רב נטרונאי להורות שיהיו נוהגין לברך אותם ולא יסמכו על עניית אמן", אמנם 'שומע כעונה' זה מועיל, אך לא לכתחילה, "כי איכא סכנת מיתת מאה ישראל בכל יום כמו שהיה קודם שתיקן דוד מאה ברכות אלו, דלא מהני עניית אמן אלא לעמי הארץ שאינן יודעים לברך אבל היודע צריך לברך".

כלומר, זהו לא סתם סיפור, אלא טבע העולם הוא שיש מצב של דְּבָר שבעל יום מתים מאה מישראל, ככה ראוי שיהיה ח"ו, ומה שמגן על העולם אלו מאה ברכות כנגד מאה מתים, לכן צריך להתייחס למאה ברכות כמו סכנה, והרי 'חמירא סכנתא מאיסורא', ואע"פ שלהלכה ב'שומע כעונה' יוצאים ידי חובה, אך מכיון שזו סכנה צריך להחמיר ולא מספיק לענות אלא צריך לברך.

שומעים כאן דברים ברורים. מה שמגן על העולם שלא יהיה דְּבָר, זה מאה ברכות. והסברא אומרת שמאה ברכות שכתוב שצריך לומר בכל יום זה בעיקר החלק הראשון של הברכה, כי הרי החלק השני של הברכה משתנה, יש ברכות הנהגין ויש ברכות השבת, ואם צריך לברך מאה ברכות ביום פירושו שיש מכנה משותף בין כולם, והמכנה המשותף בין כולם זה החלק הראשון. ופירושו, ברוך אתה ה', מבורך אתה ה' אדון העולם, אלוקינו אלוקי ישראל, מלך כל העולם. וכאשר אומרים כך מאה פעמים ביום, זה מגן עלינו מפני הַדְּבָר. מי שחי בצורה כזאת, זה נקרא 'כי בי חשק', ובזכות זו יזכה ל'ואפלטוהו' אשגבהו כי ידע שמי'.

ומכיון שגדולי התורה הורו לפזר את הישיבות, אנחנו צריכים לפזר את הישיבה, אנחנו לא נבהלים מאף אחד, אבל זו הוראת ה'גדולים'. ובמצב כזה שאנחנו נמצאים מחוץ ל'בית המדרש', צריך משהו שיחזיק אותנו, ואין לנו דבר אחר שיגן עלינו מלבד מאה ברכות בכל יום, מאה ברכות בכל יום זהו חיזוק שילווה את האדם באופן תמידי, זה יחזק אותו בעבודת ה', ועל ידי יזכור את הקב"ה, וכן יגן עליו מפני הַדְּבָר.

אבל צריך לדעת, שכתוב ב'סדר היום' לרבינו מכיר, שמאה ברכות מגינות על האדם בתנאי שמברכים אותם בכוונה, כי אם מברכים שלא בכוונה, לא רק שזה לא מגן, אלא

זו אפילו טענה על האדם. והטעם, מפני שבזמן דוד המלך היו מברכים מסברא, עד שהגיעו אנשי כנסת הגדולה ותיקנו את נוסח הברכה, וכשדוד המלך תיקן מאה ברכות היה זה בזמן שהיו מברכים מסברא, וכל מה שיוצאים ידי חובה בברכה ללא כוונה, זה תקנה של אנשי כנסת הגדולה, ממילא ברכה שאינה בכוונה, אינה נחשבת ברכה לענין מאה ברכות. ומכיון שאלו ברכות שמגינות על האדם, צריך להחמיר בזה ככל שניתן. רואים כאן הנהגה מעשית שיכולה לחזק אותנו.

חפשי לראות מה ה'גדולים' הורו במצבים כאלו, ומצאתי בספר 'כתבוני לדורות', מכתבים של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מכתב שנכתב על מצב כזה, ויחד עמו חתומים עליו הגרמ"י לפקוביץ והגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ואמנם המכתב נכתב בחודש מנחם-אב בשנת תשס"ו, אבל זה נוגע למצב שלנו כעת. "מצויים אנו בעת צרה של ציבור, עת הצרת שונאי ישראל לישראל, שרבים מתושבי ארץ הקודש נמצאים בסכנה בכל רגע", היום זו כבר צרה אחרת, "ובודאי הוא עת לזעזוק ולהרע כדי לידע שבשלנו הרעה הזאת, וצריך כל אחד להתחזק ולתקן מעשיו כדי שאבינו שבשמים יסיר הצרה מעלינו, ולב יודע מרת נפשו", דבר ראשון, צריך כל אחד להתחזק במה שמרגיש בעצמו שצריך חיזוק, זהו הכלל הראשון. ועצם המציאות הזו, זהו דבר גדול מאד, עצם זה שאדם לא חי על פי הטבע בלבד, אלא חי עם עבודה, זה כבר דין אחר, זה מוצא חן בעיני הקב"ה.

"והנה חז"ל הק' אמרו 'תורה מגנא ומצלא', שיש בכח לימוד התורה להגן ולהציל מכל רע, הרי שעלינו להתחזק בלימוד התורה", וקיינו וחשבנו שאולי הזכות של הישיבות תגן על הדור, אבל לא זכינו, גם את זה לקחו מאיתנו, אבל את התורה לא לקחו מאיתנו, התורה היא 'מגנא ומצלא', לכן צריך להתחזק בלימוד התורה. וכאן צריך להתבונן במה שכתוב, "אמנם איזו תורה יש בה את הסגולה הזאת", לאיזה תורה יש את הסגולה להגן מכל מיני פגעים, צריך לדעת, שכל מה שהתורה היא 'מגנא ומצלא' זה רק "כשהיא נלמדת עם התנאים של לימוד תורה כפי שמצינו בדברי חז"ל, דהיינו ללמוד עם יראה ובקדושה ובטהרה", זה חידוש גדול, צריך ללמוד בכל מצב, אבל אם רוצים שהתורה תוציא פירות, שתגן עלינו, יש לכך תנאי, "ולא לימשך אחר תענוגי הבלי עולם הזה, ויש בזה הרבה נסיונות וצריך חיזוק גדול, ואם כי בודאי יש דרגות רבות, אך כל חיזוק בזה רצוי הוא לפני השי"ת לזכות להגן מפני הרעה". התורה היא הכח הכי גדול שיש לנו עכשיו, ועל ידי זה נזכה להינצל מפני הרע.

כתוב שחלק מהארבעים ושמונה קניני התורה הוא ללמוד באימה, ביראה, בענוה, בשמחה ובטהרה. אבל אנחנו פטורים מזה, כי אם נלמד כך, הרי לא נבין שורה אחת בגמרא, אנחנו צריכים להיות מרוכזים בהבנת הגמרא, בלי להכניס רגשות ללימוד, וכמו

שכתוב שרבן גמליאל תיקן שישבו בשעת הלימוד, כי לפני כן היו לומדים בעמידה, שהרי זהו כבוד התורה, אבל כאשר אין כח לזה, יושבים בשעת הלימוד. ואמנם אנו לא יכולים ללמוד 'עם יראה ובקדושה ובטהרה', אבל יש דבר שמועיל גם לנו – כדי להבין טוב סוגיא, צריך לשבת וללמוד ללא הפסקה ולעמול בתורה. קוראים לזה 'תענית דיבור', לא צריך שתהיה 'תענית', אבל לכל הפחות שלא להפסיק באמצע הלימוד לדברים בטלים. זו היא 'תורה בקדושה'. וכמו שכותב החזון איש שקדושת התורה היא כאשר לומדים בלי הפסקות.

אבל צריך שהלימוד יהיה עבודת ה', שזה יהיה ניכר על הלימוד, שיהיה לימוד בחשק, ויתקיים בו כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי. ואשרי מי שיכול לנהוג כך בכל הלימוד, אבל לפחות בעשרים דקות הראשונות של הלימוד צריכים שלא להפסיק, כל אחד יכול לעשות את זה, ואשרי מי שיכול שלא להפסיק במשך כל הלימוד, וכשנוהגים כך, ממילא התורה היא 'מגנא ומצלא'.

אם כן כעת אנחנו לומדים לא רק בתור לימוד, אלא גם בתור הגנה. וכדי שיהיה הגנה יש תנאי, צריך שהתורה תהיה תורת ה', שזה לא יהיה סתם לימוד תורה בגלל שאוהבים ללמוד, שהרי גם אם לא אוהבים צריכים ללמוד, וכשלוומדים בגישה שלימוד תורה הוא עבודת ה', זה מתבטא בכך שאנחנו לא מפסיקים בשעת הלימוד לדברים בטלים. וכמו שמובא בשם רבי חיים מוולאז'ין, שבשעה שמדחיקים דברים אחרים בשעת הלימוד, בזה מונח קדושת התורה.

וממשיכים גדולי ישראל להתריע במכתב, "וכאשר מתקרב ימי בין הזמנים, אשר באמת בעת כזאת היה ראוי להמשיך סדרי הלימודים כרגיל ללא הפסק כלל, ואפילו להוסיף עוד כדי להרבות זכויות לכלל ישראל, ואכן אנו רואים בהערכה מרובה את הישיבות שהחליטו להמשיך הזמן כרגיל אשריהם וטוב להם". לצערנו לא זכינו לכך. וצריך לדעת שעכשיו זה לא 'בין הזמנים' עד 'ראש חודש', אלא זה עדיין 'המשך הזמן'. כך גם אמרתי לאלו שנסעו לחוץ לארץ, תזכרו שה'זמן' נגמר ב'ראש חודש', עד 'ראש חודש' ה'זמן' ממשיך כסדרו, היכן שאתם נמצאים.

אבל כתוב כאן יותר, כתוב כאן שאפילו ב'בין הזמנים' היה ראוי להמשיך את סדרי הלימוד כרגיל, כי הרי התורה 'מגנא ומצלא'. אבל לפחות נזכור שאנחנו באמצע ה'זמן'. לא לתת פתחון פה לשטן ח"ו, שלא נהיה 'כתינוק הבורח מבית הספר', שלא יראה שאנחנו שמחים על כך שהוציאו אותנו.

לא זכינו להתכונן בישיבה לקראת ה'פסח', לא הספקנו להכין את יציאת מצרים, צריך שכל אחד יתכונן בעצמו ל'ליל הסדר', לא להגיע ל'ליל הסדר' ולשבת כמו גוי,

אלא לחיות את יציאת מצרים. ומי יודע מתי תיגמר הרעה, מי יודע, אולי ב'שבועות' עדיין נישאר בבית רח"ל. ממילא, אם ניתן לעצמנו להתרשל כעת, אנחנו מאבדים בידים את כל התקופה הזאת, גם את ה'ספירה' וגם את 'שבועות'. צריך לקחת את הדברים בתוקף ולדעת שאי אפשר לוותר על כלום, ה'זמן' צריך להישאר 'זמן', וה'פסח' צריך להיות 'פסח', וה'ספירה' צריכה להיות 'ספירה', עד שהקב"ה יעזור לנו וניפטר מהצרה הזאת, ויגאלנו את הגאולה העתידית בשלום ובשלוה.

על כל פנים, יש לנו עכשיו תקופה מיוחדת, אורח חיים למעלה למשכיל, יש לנו עכשיו מטלות לתקופה הזאת, צריך לראות שהתקופה הזאת תישאר לנו לזכרון כתקופה של חיוק, כתקופה נפלאה, ושלא נתבע על כך בשמים רח"ל.

"ועל כל אחד ואחד לנצל שיהיו ימים אלו למטרה שלשמים נועדו למנוחה ולהכנה, לחיוק בלימוד התורה ביתר שאת ועוז, ויש להזהר ולהישמר שלא להסתובב בשווקים וברחובות ובמקומות שאינם ראויים לבני תורה, שבאמת בכל הזמנים שומר נפשו ירחק מלהיות שם, אך כ"ש וכ"ש בימים אלו שנדרש חיוק מיוחד מפני הרעה, ועל כל אחד ואחד לישא בעול עם הרבים שנמצאים בסכנה ולהרגיש צרתם". כשנמצאים בשעת סכנה צריך להיות 'נושא בעול' עם כלל ישראל. חוץ מהמגיפה עצמה יש אנשים שסוגרים חנויות, חתנים שלא יכולים להתחתן בצורה נורמלית, אי אפשר לעשות 'בר מצוה' כמו שצריך להיות. לא יתכן שיש אנשים בצרה ואנחנו נצא לחופש. צריך להיות 'נושא בעול' עם הרבים. "וח"ו שיסעו לטיולים ובילויים שונים, ויש על ראשי הישיבות שליט"א להתריע ולהזהיר על זה לתלמידיהם בכל החומר".

ומוסיפים וכותבים באגרת הקודש הזו, "ובעת הזאת נקראים בני הישיבות להצטרף ללימוד בישיבות בין הזמנים, כל אחד במקומו בכל יום בסדרים קבועים, ויש לחזק את ישיבות אלו בכל אתר ואתר, לייסד ולהחזיק אותם לכל הפחות כפי שמתקיימים בימי ניסן ותשרי". ועד ראש חודש ניסן יש שלשה 'סדרים' ביום, לא 'סדר' אחד. ב'ערב פסח', אפשר ללמוד 'סדר' אחד אם אי אפשר יותר, אבל עכשיו צריך ללמוד שלשה 'סדרים', כמו באמצע ה'זמן'. וכמובן, כל אחד ואחד שיהיו לו תכניות ושאיפות, הוא יוכל להגיע רחוק יותר, צריך לבא עם שאיפה ללימוד.

לסיכום, דבר ראשון דברנו מה שכתבו חז"ל שצריך להתחזק במאה ברכות בכוונה בכל יום, וכך נזכור את הקב"ה תמיד. דבר שני, זה לימוד התורה עם יראה ובקדושה ובטהרה, וזה על ידי התמדה. הרי זו עת צרה.

ומסיימים שם וכותבים, "וכן יש להתחזק בתפילה", לא לשכוח להתחזק בתפילה, "ראשית שיהיה כל אחד קבוע במקום תפילתו", שיהיה זמן ומקום תפילה חשוב,

"ולשמור זמני קריאת שמע ותפילה כהלכתם, ולעשות תפילתו תחנונים לפני המקום, לבקש רחמים בתפילתו מאת הבורא יתברך שיסיר הצרה מעלינו ומעל כל בית ישראל". ע"כ דברי אגרת קודש זו שכל כך מדברת גם למצבנו.

ובאמת צריך להבין שהתקופה הזו היא מעשה ה' יתברך. היום הלכתי ברחוב ופגשתי יהודי, אמר לי אותו יהודי, אתה רואה שהקב"ה עשה את זה, היום עיני כולם נשואות לשמים, וכולם מצפים מאלו שיותר קרובים להקב"ה שיבקשו מהקב"ה שיחוס עלינו. עוד משהו שח לי, הדור נהיה מידי גאה, יש 'כוחי ועוצם ידי', בגלל כל מיני המצאות וטכנולוגיות, כל העולם כולו מתמלא גאווה, ועכשיו הקב"ה הביא 'נגיף' קטן שבקושי רואים אותו, והוא אפילו לא 'זוג', הוא רק יחיד, וכך הקב"ה הוריד את הראש של כולנו, היום כל העולם הולכים עם הראש למטה, הקב"ה רוצה שנווריד את הראש למטה ונשים את הרבש"ע למעלה, כולם רואים שזהו מעשה ה' יתברך. זו הרגשה יפה.

כנראה שמה שהחכמים לא אוהבים, גם הקב"ה לא אוהב. החכמים לא אוהבים שנוסעים לפסח לאירופה או לאמריקה ולכל המקומות שכאילו שם הפסח הוא יותר טוב מארץ הקודש, הם גם לא אוהבים שנוסעים לקברי צדיקים בפולין, יש קברי צדיקים גם בירושלים, למה צריך לנסוע לפולין כדי להתפלל על קברי צדיקים. עכשיו הקב"ה מחק את הכל ברגע אחד, כל אחד ישב ב'ליל הסדר' בביתו, ויחוג עם ילדיו, כמו שהקב"ה רוצה. הקב"ה לא אוהב 'טיולים', כי אם ה'גדולים' לא אוהבים 'טיולים', גם הקב"ה לא אוהב 'טיולים'. השנה אין 'טיולים' ברוך ה', בא 'נגיף' קטן והשבית את כל ה'טיולים', עכשיו כל אחד ישב בביתו וילמד. רואים עומק מעשה ה' יתברך. רק חבל שזו סכנה, כי אם לא היתה עכשיו סכנה, הרי זו היתה ממש שמחה גדולה.

אמנם כעת אין סכנה ממשית לכל יחיד, אבל יש פחד על כל העולם, אין נושא אחר בעולם, הכל סביב ה'נגיף', הנושא היום זה ה'נגיף', כל המחלוקות כבר לא מעניינות אף אחד. רואים כאן מה זה 'יראת שמים', איך שכל העולם הולך עם הרגשה של פחד מהרבש"ע, זו דוגמא ל'יראת שמים'.

היום קוראים לדור הצעיר 'דור פתוח'. וזה הדבר הכי מטופש שיש, זה לא היה בזמננו, אבל כך הוא הדור הצעיר. ומה זה 'דור פתוח', זה דור שיכולים לראות כל מה שרוצים, לקרוא מה שרוצים, להסתובב בכל מקום שרוצים ולשמוע כל דבר שרוצים, אבל חושבים שזה לא יזיק, יש תחושה כאילו 'אנחנו נתגבר על הכל', כאילו ה'יראת שמים' והשלימות שלנו לא צריכים 'שמירה', אנחנו לא כמו ה'מצומצמים' שנהרים מכל דבר. אבל עכשיו הקב"ה הראה לנו, קצת פחד וכבר הכל נסגר. למה, תהיה 'פתוח', ה'נגיף' לא ישפיע עליך. אלא, עכשיו כולם מבינים שמי ש'פתוח' יסיים ב'בית הקברות'

רח"ל, כשיש 'יראת שמים' כולם 'סגורים'. זה ממש שטיק'ל תורה של הרבש"ע, הקב"ה רוצה שנתעורר ונשמע איך יהודי צריך להיות באמת.

ונסיים בסיפור, באחרית ימיו של המשגיח זכרנו לברכה היה זמן שהוא נתייסר ייסורים קשים, ופעם אחת, בשעה שהוקל לו, נכנסנו לבקרו, וכך אמר לנו המשגיח, אני חושב מה הקב"ה רוצה ממני, הגעתי למסקנא שכיון שאנחנו מחכים לקבל פני משיח, והרי אי אפשר לקבל משיח עם גאווה, כי המשיח לא אוהב בעלי גאווה, לכן הקב"ה נתן לי ייסורים, כדי להוציא לי את הגאווה, וכך אוכל לקבל פני משיח. והנה לכאורה, אדם 'ישיש' שכבר לא יכול לצאת מהבית, מחשבתו אמורה להיות נתונה רק ב'עולם הבא' שלו, אבל לא כך הוא חשב, הוא חשב שמלך המשיח יגיע קודם מלאך המוות, והייסורים שהוא עובר הם ההכנה לביאת המשיח. כך הוא חיזק את עצמו, זה נפלא מאד.

כתוב שמלך המשיח יגיע אפילו בלי שיעשו תשובה, אבל מכיון שצריך לחזור בתשובה, הקב"ה יגרום לכך שבני ישראל יעשו תשובה קודם ביאת המשיח. אם מה שאנו עוברים כעת זו הכנה לביאת משיח, זה נפלא מאד. על כל פנים, גם אם מלך המשיח יבוא כעת וגם אם לא ח"ו, אנחנו צריכים להיגאל. לכן צריך כל הזמן להתכונן, הרי 'בניסן עתידין להיגאל', מי יודע מה יכול להיות, וצריך להתפלל שזה יהיה בלי 'חבלי משיח'.

הקב"ה יעזור לנו שנהיה 'חכמים' – 'למעלה למשכיל', לא להיות כמו 'שוטים', להיות עם רמה, עם השכלה, לא להיות עם ילדותיות ועם טיפשות, אלא להיות כ'משכיל', 'משכיל' יכול להתעלות מכל דבר. וחמור מכך, אם לא מתעלים, לא נשארים באותו מקום, אלא יורדים מטה מטה. התקופה הזו יכולה להיות חורבן לאדם, ומאידך, היא יכולה לגרום לאדם התעלות.

חזקו ונתחזקה, בתורה, בתפילה וביראת שמים, יחד עם קיום המצוות ולימוד המוסר, עם הכנה ל'פסח', וכן להיות 'נושא בעול' עם כל כלל ישראל, לרחם עליהם ולדאוג להם. ומי יודע אולי נחזור לישיבה עוד לפני פסח, אם יהיה דבר כזה, מסתמא שנעשה משהו כדי להשלים את השבוע הזה. שהקב"ה יעזור לנו, שנשמע ונתבשר בשורות טובות ונוכה להתעלות.

יום חמישי כג אדר

התקופה הגדולה

שיחה בביהמ"ד 'ירחי כלה'

הרד"ק מפרש את הפסוק (מלאכי ג, טז) "אִזְנֵי נְדָבְרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לִפְנֵי לִירְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ", שבזמן שיש מצב בבריאה שאנשים טועים ומפרשים את המצב בצורה לא נכונה ושלא על פי האמונה, ואז יראי ה' נדברים ביניהם להעמיד את הדברים בצורה הנכונה, על פי האמונה ועל פי התורה, הדבר הזה חביב מאד לפני הקב"ה. כלומר, כיון ש'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו' אזי 'ויקשב ה' וישמע'. הסבא מקלם היה מביא את דברי הרד"ק, והיה אומר שבכל מילה הכתובה כאן, כתובה עוד מדרגה, 'ויקשב ה' וישמע', 'ויכתב ספר זכרון לפניו', 'ליראי ה' ולחושבי שמו'. אם כן זה מה שאנו צריכים לעשות כעת, להידבר ביחד, להתחזק במבט על פי התורה והיראה, כיצד צריכים לעבור את התקופה הזו, בסיעתא דשמיא.

כתוב (משלי טו, כד) "אֹרַח חַיִּים לְמַעַלָּה לְמִשְׁכִּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׁאוֹל מָוֶה". עם הפסוק הזה המשגיח זכרנו לברכה פתח את התקופה שלפני המלחמה בשנת תשכ"ז, היה אז מתח גדול והמשגיח קם לדבר, והדבר הראשון שהוא דיבר, הוא פתח עם הפסוק הזה – אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מוה, אומר הגאון בפירוש, וז"ל, "האדם נקרא הולך" אדם נקרא 'הולך' ולא 'עומד', "שצריך לילך תמיד מדרגא לדרגא ואם לא יעלה למעלה ירד מטה מטה ח"ו". 'אורח חיים' – דרך החיים, 'למשכיל' – היא 'למעלה', כלומר, להתעלות מכל דבר שקורה, כל מאורע שקורה לאדם הוא צריך לנצל אותו להתעלות, זהו אורח חיים למעלה למשכיל. ולמען סור משאול מוה – אם ח"ו עוברת תקופה מיוחדת ולא מנצלים אותה להתעלות, חס ושלום, זו ירידה. אם עוברים כזו תקופה ולא מתייחסים אליה כמו שצריך להיות, זה עצמו ירידה.

כולנו מרגישים, וזה ברור, אנו נמצאים כעת בתקופה לא שגרתית בהחלט, תקופה מיוחדת במינה שכבר שנים רבות לא יודעים כזו תקופה. אם כן ודאי שאנו צריכים לפתוח את העיניים ולהתייחס כמו שצריכים להתייחס לתקופה כזו, כדי שנוכל להתעלות מהתקופה הזו, ולא ח"ו להיפך.

דבר ראשון, יש פרשה בתורה על תקופה כזו. כתוב בדברים (כא) **"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיֶּבֶךָ וְרָאִיתָ סוֹס וָרֶכֶב עִם רֶב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"**. כתוב כאן כיצד צריכים להתייחס לדברים כאלה שעלולים להפחיד ועלולים לשבור, ועל זה התורה אומרת 'לא תירא מהם' – אל תפחד, 'כי ה' אלוהיך עמך המעלך מארץ מצרים'. אומר רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג אות לב) שאין מדובר דוקא על מלחמה, ואפילו לא על מלחמת הרשות, אלא **"הוזהרנו בזה שאם יראה האדם כי צרה קרובה"** אם רואים דבר שעושה צרה וצער, וזה מתקרב, כיצד צריכים להתייחס לזה, כתוב **"לא תירא מהם"**, אבל מה צריכים לעשות, אומר רבינו יונה **"תהיה ישועת ה' בלבבו, ויבטח עליה, כענין שנאמר 'אך קרוב ליראיו ישעו', וכן כתוב 'מי את ותיראי מאנוש ימות'".** בזמן שיש מצב כזה צריך שתהיה ישועת ה' בלבבו, אדם צריך לכלול בנתונים שיש לו במבט שלו על המצב את הדבר שנקרא **"ישועת ה'"**, ויבטח עליה צריך לסמוך על ישועת ה', וכך ישתנה לו המבט על הנתונים שלפניו. יש **"ישועת ה'"** וצריכים לסמוך על זה ולקוות לזה – **לא תירא מהם**.

וצריכים לקחת בחשבון שכיון שהקב"ה איתנו, אם כן ממילא הדברים עשויים להשתנות. וכמו שכתוב (ישעיה נט,א) **"הֵן לֹא קִצְרָה יַד ה' מִהוֹשִׁיעַ"**, וכמ"ש (שמואל א יד,ו) **"כִּי אֵין לָהּ מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אֹז בְּמַעַט"**. וכמו שאומר רש"י על המשנה בפרקי אבות (פ"א מ"ז) **"ואל תתיאש מן הפרענות"** – **"אם בא עליך רעה אל תתיאש מן הטובה, לפי שישועה קרובה לבא, וכן הוא אומר 'הֵן לֹא קִצְרָה יַד ה' מִהוֹשִׁיעַ'"**.

ובפרשה הזו כתוב כי ה' אלוהיך עמך המעלך מארץ מצרים, כלומר, היסוד לכך שכלל ישראל בוטחים בהקב"ה הוא כיון שהקב"ה הוא 'המעלך מארץ מצרים'. כי בשעה שיצאנו ממצרים נהיה לנו יחס אחר אצל הקב"ה, אנחנו עם ה' והוא אלוהינו, הוא אדוננו. וזהו ה' אלוהיך עמך המעלך מארץ מצרים, הקב"ה שהוא ה' אלוהיך הוציא אותך מארץ מצרים, אם כן אותו ה' אלוהיך המעלך מארץ מצרים הוא גם ה' אלוהיך בכל עת ובכל מצב.

וכך כותב הסמ"ק (מצוה א), שבפסוק **"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"** (שמות כב) מונח בזה המצוה להאמין בגאולה העתידה. שהרי 'אנכי ה' אלוהיך' היא מצוה תמידית – תמיד ה' אלוהיך, ו'אשר הוצאתיך' הוא פרט ב'ה' אלוהיך', כלומר, אם אתה רוצה לדעת מה הפשט ה' אלוהיך, הנה ראית 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. והוא הדין בכל מצב ובכל עת שצריכים גאולה, תדע לך ש'ה' אלוהיך', ה' אלוהיך שמשגיח עליך בפרטות – ה' אלוהיך עמך, כשם שראית במצרים שהיינו צריכים את הקב"ה והקב"ה עזר לנו, כך בכל עת אתה צריך לדעת שה' אלוהיך עמך ולקוות לישועתו. וממילא

כשהבטיחו לנו על הגאולה העתידה, הרי זה נכלל ב'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. ואומר הסמ"ק שזהו מה שאמרו חז"ל (שבת לא.) ששואלים את האדם בשעה שמכניסים אותו לדין 'צפית לישועה', כי אדם צריך לצפות לישועה שהרי 'ה' אלוקיך' מחייב ישועה.

ומוכן מדבריו שאין מדובר דוקא על הגאולה הראשונה של מצרים ועל הגאולה האחרונה לעתיד לבא, אלא מדובר גם על כל הזמן ועל כל הדרך, בכל עת ובכל מצב כאשר כלל ישראל צריכים גאולה – אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. זו הנהגה כללית שיש עם כלל ישראל – עם ה', לכן הקב"ה איתנו וממילא הוא מושיע אותנו מכל הצרות, ויושיע אותנו מכל הצרות. ולכן צריך שתהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה – לזכור את הדבר הזה, לסמוך על זה ולקוות להקב"ה.

נמצא שככל שיציאת מצרים יותר מושרשת אצל האדם, ככל שהאדם מכיר יותר ביציאת מצרים ויודע יותר כמה הקב"ה איתנו מיציאת מצרים, כך התקוה שלו יותר גדולה, והזכות שלו יותר גדולה. אצלו ה' אלוקיך' יותר גדול שהרי 'הוצאתיך מארץ מצרים'.

אנו נמצאים כעת בחודש אדר, בין גאולה לגאולה – בין פורים לפסח. רש"י בתענית (כט.) כותב על דברי הגמרא "משנכנס אדר מרבין בשמחה" – "מי נסים היו לישראל פורים ופסח". והדבר תמוה כיצד נכנס כאן פסח, והרי מדובר על חודש אדר. ויש שרצו ללמוד מדבריו שבאמת 'מרבין בשמחה' ממשיך עד פסח, אבל אין זה נכון, שהרי כתוב שם בגמרא 'הלכך' מי שיש לו דין עם גוי שיעשה אותו בחודש אדר, ולא כתוב גם חודש ניסן, כלומר שאחרי חודש אדר כבר אין את ה'מרבין בשמחה'. אם כן מדוע רש"י כותב 'פורים ופסח', הרי פורים לחוד ופסח לחוד, לכל אחד יש את הסגולה שלו, ו'מרבין בשמחה' נאמר על פורים, ואם כן כיצד זה קשור לפסח.

אלא כתוב כאן ברש"י דבר נפלא. הנה כתוב בגמרא (תענית ו:) שמה שעושים פורים באדר שני, אע"פ שאין מעבירין על המצוות, הוא כדי לסמוך גאולה לגאולה. כלומר שפורים ופסח משלימים זה את זה ומבארים זה את זה. כי הנה ראינו פורים – ראינו 'ונהפוך הוא', ראינו כי 'פיהם פתחו כל יושבי תבל כי פור המן נהפך לפורנו', וכאשר אנו רואים כזו תופעה, אנו מתבוננים, ושואלים כיצד נהיה כל הסיפור הזה, והתירוץ הוא, כי זהו עם שיצא ממצרים, ומי שהוציא את העם הזה ממצרים, עשה גם את פורים, יש המשיך ליציאת מצרים. ואם רוצים לדעת האם יציאת מצרים זה סיפור היסטורי שהיה לפני הרבה שנים או שזה 'חי וקיים', אפשר לראות את פורים, ואז רואים שיציאת מצרים 'חי וקיים'. כלומר, מה שהיה ביציאת מצרים, הצורה בה הקב"ה גילה את אהבתו לישראל, ושכלל ישראל התקרבו להקב"ה ונהיו עם ה', אין זה מעשה שהיה, אלא יציאת מצרים 'חי וקיים'.

בכל דור ודור, בכל עת ובכל שעה שצריכים ישועה יש את הכח של יציאת מצרים, והכח הזה גואל את כלל ישראל – המעלך מארץ מצרים.

וזהו שאומר רש"י משנכנס אדר מרבין בשמחה – ימי נסים היו לישראל פורים ופסח, כיון שאחרי הפסח, הפורים מקבל משמעות אחרת, שהפורים לא היה דבר מקרי אלא הנהגה קבועה שיש עם כלל ישראל, זה התחיל בפסח והמשיך בפורים.

ולזה יש לנו את חג הפסח, בכל שנה ושנה, כדי להחיות מחדש את יציאת מצרים, כאילו הוא יצא ממצרים, להיכנס לגלות ולצאת בגאולה 'ביד חזקה ובזרוע נטויה', כי אחת המטרות הגדולות של זכרון יציאת מצרים היא להחיות בעצמו, לנטוע בעצמו ולהעמיק, את הקשר עם הקב"ה, כמה הקב"ה הוא אלוקינו, הוא אדוננו, הוא אבינו וכמה הוא שלנו. ועל ידי זה שחיים עם יציאת מצרים ומכירים טובה להקב"ה על יציאת מצרים, כך רואים שייציאת מצרים 'חי וקיים' וזה נשאר לעולם. ובזכות ההנהגה הזו של יציאת מצרים, שהקב"ה יצר הנהגה מיוחדת עם כלל ישראל – 'שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה', שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונס', מכח ההנהגה הזו שנוצרה ביציאת מצרים אנו חיים וקיימים לאורך כל הדורות – והיא שעמדה לאבותינו ולנו.

וזה מה שכתוב בארחות חיים להרא"ש (אות כו) "לבטוח בה' בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית", לבטוח בה' בכל לבב ולהאמין בהשגחה פרטית, "כי עיניו משוטטות בכל הארץ", מצד אחד הקב"ה משוטט בכל הארץ, הקב"ה מנהיג את הכל – גם את ה'ירוסים' הקטנטנים הללו, אבל הקב"ה גם "עיניו על כל דרכי איש ובוחר לב וחוקר כליות", הכל נעשה על פי 'בוחר לב וחוקר כליות'. "ובזה תקיים בלבבך היחוד השלם" זה נקרא 'היחוד השלם', כל מה שנעשה בעולם נעשה לפי מדותיו ולפי תורתו של הקב"ה. זה נקרא 'להאמין בהשגחתו הפרטית', וזהו יחוד ה' בפועל.

וכותב שם הרא"ש "כי מי שאינו מאמין ב'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' אף ב'אנכי ה' אלוקיך' אינו מאמין, ואין זה יחוד שלם, כי זה היה סגולת ישראל על כל העמים וזה יסוד כל התורה כולה". קולמוסים רבים נשברו לבאר דברי הרא"ש כאן. המשגיח זכרוננו לברכה, בשיחה האחרונה שהוא אמר בשיבה, ביאר נפלא את דברי הרא"ש. אנכי ה' אלוקיך, 'אנכי ה' – הקב"ה אדון של כל העולם, אבל עם כלל ישראל יש הנהגה מיוחדת של 'אלוקיך', ומתי וכיצד נוצרה ההנהגה הזו, ביציאת מצרים – אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ולכן מי שאינו מכיר ביציאת מצרים, אם כן אין אצלו את ה'אלוקיך'. יכול להיות שיש אצלו ה', אבל לא יכול להיות שיש אצלו 'אלוקיך'. כי השגחה פרטית על כלל ישראל – סגולת ישראל על כל העמים, שהם יסוד כל התורה כולה – הדבר הזה

נוצר ביציאת מצרים, אם כן מי שאינו מאמין ב'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' הוא אינו מאמין אף ב'אנכי ה' אלוקיך'.

כלומר, יציאת מצרים זה היסוד שהעמיד ובנה בלב האדם את הקשר המיוחד שנוצר בין כלל ישראל להקב"ה. ולכן נתנו לנו בכל שנה ושנה להחיות את זה בחג הפסח, לחיות את הפסח, את המצה ואת המרור, להשריש בנפשותינו את המציאות הזו שאנחנו עם מיוחד – עם ה', הוא מלכנו והוא אדוננו.

כתוב ברמח"ל בדרך ה' (ח"ד פ"ד אות ט) שכיון שהיסוד של כל החסדים שהקב"ה עושה עם כלל ישראל הוא מיציאת מצרים, והמקור של כל החסדים עד ימות עולם הוא מהקשר שנוצר עם הקב"ה ביציאת מצרים, לכן בשעה שמזכירים בכל יום בקריאת שמע יציאת מצרים, זה מעורר את אהבת ה' לישראל, ובזכות זו משפיעים שפע טוב בעולם. כלומר על ידי שמזכירים בכל יום יציאת מצרים, את השפע, את הברכה ואת ההארת פנים, אזי מתעוררת מחדש אהבת ה' לישראל. יסוד גדול שכותב הרמח"ל – אין זו רק מצוה להזכיר יציאת מצרים בכל יום, אלא זה פועל את הסיעתא דשמיא לכל אותו היום. ועל אחת כמה וכמה עכשיו כאשר אנו מתקרבים לימי חג הפסח, שהם היסוד של כל השנה, של יציאת מצרים, אם כן כמה שיותר נחיה את הפסח, כמה שיותר יהיה לנו הרגש בזה, ונתפעל מזה ונתעורר מזה, על ידי זה נוריד את השפע של יציאת מצרים לדורנו.

זה הדבר ראשון שאנחנו צריכים עכשיו – לא תירא מהם כי ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים. בשמים הכל מתוכנן, הצרה הזו שבאה עכשיו על כלל ישראל, קוראים לזה 'מגיפה', רחמנא ליצלן, מגיפה משונה, היא באה בדיוק בזמן הזה שצריכים לסמוך גאולה לגאולה, גאולת פורים לגאולת פסח, כדי שמכח החיזוק שיש מפורים ופסח – החיזוק ביציאת מצרים, מכח זה נוכל לעבור בעז"ה את הימים הקשים האלה. זהו הדבר הראשון – לא תירא מהם כי ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים.

וכתוב שם אחר כך, באותה פרשה (שם כב-ג), "וְהָיָה כִּקְרַבְכֶּם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל הָעָם, וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'". אומר רש"י "שמע ישראל. אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם". ונכון שהקב"ה איתנו אבל בשביל זה אנחנו גם צריכים להיות איתו, יש לזה תנאי, וכך כתוב בחובות הלבבות בשער הבטחון. וכן בספר המספיק לרבי אברהם בן הרמב"ם, בשער הבטחון, הוא אומר שזה דבר פשוט שאע"פ שהקב"ה עם כלל ישראל אבל זה בתנאי שאדם נוהר ומתחזק בעבודת ה', אבל אם אדם מוזנח ומתרשל בעבודת ה', אזי הקב"ה כבר לא עוזר לו. והחובות הלבבות כותב שזו שטות לחשוב שהקב"ה יעזור למי שאינו מתחזק. כדי לזכות

שהקב"ה יהיה איתנו אנחנו צריכים להיות איתו, וכמה שיותר נהיה איתו כך הקב"ה יהיה איתנו. אם נאמר 'שמע ישראל' ונהיה איתו כך הוא יהיה איתנו.

ובאמת יש קפיטל בתהלים שמתאים ממש לימים האלה, וכבר ראיתי אחרים שמעוררים כעת שכדאי לומר את הקפיטל הזה בכל יום. קפיטל צא בתהלים – 'יושב בסתר'. ראיתי מישוהו שאומר דבר יפה, שאין מדובר כאן לומר דברים חדשים, שהרי בין כה וכה אומרים את זה כל יום בקריאת שמע שעל המיטה, אלא רק צריכים לומר את זה בכוונה, לקשר את זה לימים האלה. ומי שאינו אומר תמיד, שיגיד כעת. בכל אופן זה נמצא כבר בסדר היום שלנו.

נתבונן מה כתוב בקפיטל 'יושב בסתר'. בגמרא (שבועות טו:) קפיטל זה נקרא 'שיר של פגעים', שיר שנועד לפגעים. וכך כתוב שם "יֹשֵׁב בְּסֹתֵר עֲלִיּוֹן בְּצֵל שִׁדֵּי יִתְלוֹנָן. אָמַר לֵה' מַחְסִי וּמִצִּוְתֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתִי בֹ"ה הַקָּב"ה הוּא מַחְסִי וּמִצִּוְתֵי וְאֲנִי בֹטָח וְסוֹמֵךְ עַל הַקָּב"ה, וּמִמִּילָא "כִּי הוּא יִצְלֶךְ מִפֶּחַ יְקוֹשׁ מִדְּבַר הַזֹּת. בְּאֲבָרְתוֹ יִסָּךְ לֶךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תִּתְחַסֶּה" נַחֲסָה תַחַת כְּנָפָיו, "צִנָּה וְסִחָרָה אֲמַתּוֹ" כל מה שקורה בעולם, ואפילו טבעו של עולם, זה 'אמתו' – זה לא הולך בלי הקב"ה. אם כן "לֹא תִירָא מִפֶּחַד לִיָּלָה מִחַץ יַעוֹף יוֹמָם. מִדְּבַר בְּאִפְלֵ יִהְיֶה מִקֵּטֶב יִשׁוּד צְהָרִים".

ונראה לשמוע מה שכתוב כאן, מִדְּבַר בְּאִפְלֵ יִהְיֶה – יש דבר שהולך בְּאִפְלֵ. הַדְּבַר שֶׁלִּפְנֵינוּ, מה שקורה כאן כעת, הוא מיוחד, שישנם אנשים בריאים שהם כלל אינם חולים אבל הם נושאים את הַדְּבַר הזה, והם מדביקים אנשים אחרים שנעשים חולים ומגיעים עד פיקוח נפש. וממילא לא יודעים ממני להיזהר, כי מי שמקבל את זה יכול להישאר בריא וללא שום סימנים, אבל כיון שהוא היה על יד מישוהו שהיה חולה הוא נושא בקרבו את הַדְּבַר הזה. ולא רק בקרבו, אלא אף באוויר שלו, בכל הד' אמות שלו, נמצא הַדְּבַר, ומחכה היכן להיקלט, וח"ו זה יכול להיקלט אצל אדם אחר ולהביא אותו למצב של פיקוח נפש. זה דְּבַר בְּאִפְלֵ יִהְיֶה – הַדְּבַר הזה הולך בְּאִפְלֵ בחושך.

אבל כתוב כאן עוד, "יִפֹּל מִצִּדָּךְ אֶלְף וּרְבֵבָה מִיִּמִּינְךָ אֱלִיד לֹא יִגָּשׁ. רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְטֹחַ וְשִׁלְמַת רָשָׁעִים תִּרְאֶה", אמנם יש רשעים שהקב"ה צריך לשלם להם אבל 'אליך לא יגש'. וכיצד אתה בטוח בזה, והרי יש כלל שהשטן מקטרג בשעת הסכנה – 'כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים', אם כן כיצד אתה בטוח. אלא "כִּי אַתָּה ה' מַחְסִי עֲלִיּוֹן שְׁמֹת מַעֲזֶנְךָ", אם אתה סומך על הקב"ה, והקב"ה הוא הרי עליון על הכל, אם כן מכח שהקב"ה עליון על הכל, יכולה להיות הנהגה כזו של 'יפול מצדך אלף ורבעה מימיןך אליך לא יגש'.

וצריכים לזכות לכך – שהקב"ה יתנהג איתנו גם כעת בהנהגה הזו, הרי זהו 'שיר של פגעים'. וכתוב שם באותו קפיטל כיצד זוכים לזה, "כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי", כיון שהוא 'חשק' אז 'אפלטוהו', וכיון שהוא 'ידע שמי' אז 'אשגבהו'. זאת אומרת, כיצד זוכים להנהגה הזו של 'יושב בסתר', זוכים לזה על ידי 'חשק' ו'ידע שמי'. כמה שאדם כעת 'חשק' בהקב"ה ו'ידע שמי', כך הוא זוכה להנהגה המיוחדת של 'ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים', זה נקרא 'אלוקיך' – השגחה פרטית. וכך זוכים למה שכתוב שם עוד, "לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך". אבל כל זה תלוי ב'כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי'.

זה הקפיטל שצריך לעמוד כנגד העיניים בימים אלו, וזה צריך להיות הכיוון שלנו – כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי, ועל ידי זה נזכה לה' אלוקיך עמך. וזהו האומרים שמע ישראל.

ידוע מה שכתוב (מדרש רבה במדבר יח, כא) שבשעה שהיה דָּבָר בכלל ישראל, דוד המלך תיקן מאה ברכות בכל יום. ה'טור' ב'אורח חיים' (סימן מו) מביא את זה, וז"ל, "היה ר"מ אומר מאה ברכות חייב אדם לברך בכל יום, וסמכוהו על דרש הפסוקים, והשיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, דוד המלך עליו השלום תיקן מאה ברכות דכתיב 'הוקם על' ע"ל בגימטריא מאה הו, כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן להם מאה ברכות, ועל כן תקנו חכמים ז"ל אלו הברכות על סדר העולם והנהגתו להשלים מאה ברכות בכל יום. וצריך כל אדם ליזהר בהם, והפוחת אל יפחות והמוסיף יוסיף".

ושואל הב"ח, מדוע ה'טור' מביא את דברי רב נטרונאי שמספר את המאורע שבו תיקנו מאה ברכות, והרי ה'טור' הוא ספר הלכה ולא ספר סיפורים. אומר הב"ח שכתוב כאן בדברי ה'טור' הלכה למעשה, כי בעלמא ההלכה היא 'שומע כעונה', ואם כן אפשר לצאת ידי חובה על ידי שמישהו אחר מברך והוא עונה 'אמן', אבל בברכות אין לעשות כן, כי 'שומע כעונה' זה בדיעבד אבל לכתחילה צריכים לברך לבד, ואת הברכות צריכים לעשות לכתחילה ולא בדיעבד. ולמה כך ההלכה, אומר הב"ח "כי איכא סכנת מיתת מאה מישראל בכל יום כמו שהיה קודם שתיקן דוד מאה ברכות אלו". כלומר, אין זה רק 'מעשה שהיה', אלא המציאות של העולם היא שבכל יום ויום עלול להיות דָּבָר וימותו בכל יום מאה מישראל רח"ל, ומה שמחזיק את העולם כדי שלא ימותו מהדָּבָר הזה הוא מאה ברכות בכל יום. נמצא אם כן שהברכות הללו הם 'סכנתא' ולא רק 'איסורא', ולכן צריכים להתנהג בהם לכתחילה ולא לקיים בהם 'שומע כעונה' אלא לברך מאה ברכות בכל יום. כך מפרש הב"ח את דברי ה'טור'.

וכשם שכתוב כאן שצריכים 'ברכה לכתחילה', וצריכים לברך ולא רק להיות 'שומע כעונה', אם כן צריכים גם 'ברכה לכתחילה' שתהיה ברכה יפה וראויה, ולא ברכה שהיא בדיעבד. וכתוב חידוש גדול בספר סדר היום לרבינו מכיר, שמאה ברכות הללו צריכות להיות בכוונה, כי ברכה בלי כוונה אינה עולה למנין מאה ברכות, כיון שבברכה בלי כוונה היא חטא וא"כ כיצד זה יעלה למנין ברכות. זאת אומרת שכדי שתהיה הזכות הזו להגן מן הדבר צריכים שתהיה ברכה עם כוונה. ואף מסתבר כמותו, שהרי דוד המלך תיקן מאה ברכות בכל יום, ובזמן דוד המלך עוד לא היה הדין דרבנן של ברכות, אלא אצל דוד המלך הברכה היתה 'סברא' שצריכים לברך, וא"כ הרי אין שום סברא לומר שתהיה 'סברא' לברך ברכה בלי כוונה. ועל זה דוד המלך תיקן מאה ברכות בכל יום – מאה ברכות של 'סברא', אם כן ודאי אותם מאה ברכות ש'מסתבר' שצריכים לברך אותם, הם צריכות להיות ברכות עם כוונה.

ועל זה כתוב כאן שזה מגן מפני הדבר. וכיצד זה מגן מפני הדבר, כי זה נקרא 'ידע שמי', וזה נקרא 'חשק', רק כך זוכים ל'אפלטו' ו'אשגבהו', כאשר מברכים את הקב"ה זה נקרא כי בי חשק ואפלטו אשגבהו כי ידע שמי.

ונראה עוד, הרי כתוב 'מאה ברכות' כלומר שיש כאן משהו משותף בין כל המאה ברכות, והרי החלק השני של הברכה הוא אינו משותף בין כולם, שהרי יש ברכות הנהנין, יש ברכות השבח ויש ברכות המצוות, אלא רק החלק הראשון של הברכה הוא משותף בין כל הברכות – ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם. אם כן זה העיקר, לומר מאה פעמים בכל יום, 'ברוך' תהיה מבורך אדון העולם, 'אתה ה' אלוקינו' אתה ה' שמשגיח עלינו בפרטות, 'מלך העולם' אתה הוא מלך העולם, תהיה מבורך. לומר מאה פעמים בכל יום 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם' בכוונה, זה נקרא 'חשק' ו'ידע שמי', וכך זוכים ל'אפלטו' ו'אשגבהו'. ובכלל, זו עצה טובה לאדם, שיהיה נזכר תמיד במשך כל היום ברבש"ע, שיהיה לו עול מלכות שמים, שאפילו כאשר לא נמצאים במסגרת של הישיבה תהיה לו מסגרת שמחזיקה אותו.

הדבר הראשון שצריכים לשמוע הוא לא תירא מהם, אבל צריכים לעשות משהו בשביל זה, ואם לא עושים בשביל זה כלום אזי לא זוכים ל'לא תירא מהם'. צריכים להתחזק, להתחזק במלכות שמים באופן כללי, ולא רק זה, אלא אף בברכות, וזה נקרא כי בי חשק ואפלטו אשגבהו כי ידע שמי.

יש מכתב ממרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מובא בספר 'כתבוני לדורות' – מכתבים מהרב אלישיב, כתבו אותו בזמן שהיה מצב קשה, בשנת תשס"ו, יצא אז 'קול קורא' מגדולי הדור לבני התורה, והרב אלישיב חתום עליו, ויחד עמו חתומים הגרמ"י לפקוביץ

והגראי"ל שטינמן זצ"ל. התאריך הוא מנחם-אב תשס"ו, וצריכים לשמוע את זה גם היום. וכך כתבו שם, "מצויים אנו בעת צרה של ציבור, עת הצרת שונאי ישראל לישראל, שרבים מתושבי ארץ הקודש נמצאים בסכנה בכל רגע", גם היום זה מצב שנמצאים בסכנה בכל רגע, הסכנה של המחלה, רח"ל. וה'בידוד' הוא גם סכנה, אלו ייסורים גדולים שנמצאים ב'בידוד' שבועיים. "ובודאי הוא עת לזעזוק ולהריע כדי לידע שבשלנו באה הרעה הזאת, וצריך כל אחד להתחזק ולתקן מעשיו כדי שאבינו שבשמים יסיר הצרה מעלינו, ולב יודע מרת נפשו". כתוב כאן שצריכים להתחזק בעת צרה. ויש שואלים במה להתחזק, אבל לא כתוב כאן, רק כתוב 'לב יודע מרת נפשו', כל אחד צריך לדעת בעצמו במה הוא צריך להתחזק.

ונדמה שעומק הדברים הוא מפני שהעיקר הוא 'להתחזק', המציאות של 'חיוזוק' הוא מה שמעביר את הצרה. ו'להתחזק' פירושו שלא לחיות באופן פשוט ובאופן טבעי, אלא לחיות עם עבודה, לחיות למעלה מן הטבע, אם כן כל אחד צריך לדעת בעצמו מה שהוא יכול להתחזק ומה שהוא צריך להתחזק, אבל המכנה המשותף של הכל הוא שהאדם מתחזק. ו'להתחזק' נקרא לחזק את עמוד העבודה. יש עמוד התורה, יש עמוד העבודה ויש עמוד גמילות חסדים, 'עבודה' פירושו להיכנע ולהתחזק למעלה מן הטבע. כמו שכתוב (מלאכי ג, יח) "וְיִשְׁבְּתֶם וְרֵאִיתֶם בֵּין צִדִּיק לְרִשָּׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹקִים לְאִשָּׁר לֹא עֲבָדוּ", וזהו ההבדל בין השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד, כלומר, בשעה שהאדם מכניע את הרצון שלו ועושה למעלה מן הטבע שלו, זה נקרא 'עובד אלוהים'.

ובאמת יש לנו פרשה בתורה. בתחילת פרשת כי-תשא כתוב (שמות ל"ב) "וְלֹא יִהְיֶה בָּהֶם נֶגֶף בַּקָּד אֹתָם". בשעה שעושים מנין בכלל ישראל יש עין הרע וזה מעורר קטרוג, וכאשר יש קטרוג יכול להיות נגף רח"ל. פעם בשעה שהיתה איזו מגיפה בשיבה, שאלתי את המשגיח זכרוננו לברכה, מה היא 'מגיפה', והרי מה שנגזר נגזר ומה שלא נגזר לא נגזר, וענה לי המשגיח שמגיפה היא שעת הסכנה, והשטן מקטרג בשעת הסכנה. כלומר, העיקר בשעת מגיפה הוא הקטרוג של השטן, וזה מפחיד שהשטן מקטרג, כי מי יעמוד בפניו, זה הפחד של שעת הסכנה, זה הפשט מגיפה. ושאלתי אותו, אם כן מה צריכים לעשות, והוא ענה לי שצריכים לעשות כנגד מה שהשטן מקטרג, להרבות זכויות כנגד, כדי שהשטן לא יצליח בקטרוגו.

וכתוב כאן בתורה הקדושה שבזמן שיש עין הרע ויש חשש שיהיה נגף, צריכים לתת מחצית השקל כדי שלא יהיה נגף, ונותנים את זה לעבודה – לקרבנות, כלומר, שהקרבנות הם מגינים מפני הנגף. יש עמוד התורה, יש עמוד העבודה ויש עמוד גמילות חסדים, לכל עמוד יש את הסגולה שלו, אבל עמוד העבודה הכח שלו הוא למנוע את

הנגף בשעת המגיפה, ולכן עושים אחדות של כל כלל ישראל ונותנים מחצית השקל לעבודה, והעבודה מגינה מפני הנגף.

ו'עבודה' אין פירושו רק תפילה, כי תורה שהיא על דרך עבודה – היא גם 'עבודה', וגמילות חסדים שהיא על דרך עבודה – היא גם 'עבודה', וכן תפילה שהיא לא על דרך עבודה – היא אינה 'עבודה'. 'עבודה' פירושו ושבבתם וראיתם בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, 'עבודה' נקרא מה שהאדם הולך למעלה מן הטבע ומתגבר על עצמו. בהלוויה של המשגיח זכרוננו לברכה, מרן הרב שך זצ"ל אמר, 'מעולם לא ראיתי עובד אלוקים כמותו'. והיה הדבר לפלא, שהרי הרב שך ראה הרבה גדולי תורה, ושאלו את הרב שך מה הפשט בדבריו, והוא ענה ש'עובד' פירושו כמה שיותר אדם הולך נגד הרצון, וכל כך ללכת נגד הרצון העצמי – 'מעולם לא ראיתי עובד אלוקים כמותו'.

וזה מה שכותב כאן הרב אלישיב, שהדבר הראשון הוא 'להתחזק', ובמה להתחזק, אין זה משנה, כי העיקר הוא להתחזק. כי בשעה שמתחזקים נכנעים לפני הקב"ה, בשעה שמתחזקים נעשים עובדי ה', ובזכות העבודה לא יהיה נגף בכלל ישראל.

וממשיכים וכותבים באותו מכתב "והנה חז"ל הק' אמרו תורה מגנא ומצלא, שיש בכח לימוד התורה להגן ולהציל מכל רע, הרי שעלינו להתחזק בלימוד התורה", כמובן שדבר זה מגן על כלל ישראל כאשר לומדים תורה במסירות נפש ובהקרבה, בלא להסתכל על שום דבר. וח"ו שלא לשבור את עמוד התורה, שיהיה עמוד התורה כמו שצריך להיות, ב'בית המדרש' כמו שצריך להיות. "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה'" אומר רש"י (דברים יא, טז) שזה נקרא 'וסרתם' – לפרוש מן התורה. אבל בשעה שמתחזקים בתורה בכלל ובפרט, בודאי שזה מגן.

ויש כאן משפט שהם כותבים וצריך לשמוע, "אמנם איזו תורה יש בה הסגולה הזאת" איזו תורה יש בה את הסגולה של 'תורה מגנא ומצלא', "כשהיא נלמדת עם התנאים של לימוד תורה כפי שמצינו בדברי חז"ל, דהיינו ללמוד עם יראה ובקדושה ובטהרה, ולא לימשך אחר תענוגי והבלי עולם הזה, ויש בזה הרבה נסיונות וצריך חיזוק גדול, ואם כי בודאי יש דרגות רבות, אך כל חיזוק בזה רצוי הוא לפני השי"ת לזכות להגן מפני הרעה". כתוב כאן דבר נפלא, ודאי שתורה 'שלא לשמה' היא גם תורה, ו'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה', אבל אם רוצים את הסגולה של התורה להגן, לזה יש תנאים אחרים, כדי לזכות ל'תורה מגנא ומצלא' צריכים שתהיה תורה כזו שהקב"ה אוהב אותה, שתהיה תורה עם יראה ובקדושה ובטהרה, ולא להימשך אחר תענוגי הבלי העולם הזה. כתוב כאן חידוש גדול, שבזמן הזה אם רוצים שהתורה תגן יש חיוב מיוחד שהתורה תהיה עם יראה ובקדושה ובטהרה.

וצריכים לדעת, שאמנם כתוב (פרקי אבות פ"ו מ"ו) "התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים וכו' באימה, ביראה, בענוה, בשמחה, בטהרה", בשבילנו זה לא למעשה לשעת הלימוד, כי אם אנחנו נחשוב בשעת הלימוד על דברים אחרים, אנחנו לא נבין את הסוגיא, ובשביל להבין את הסוגיא אנחנו צריכים להיות ברוגע ולהיות שקועים רק בסוגיא, וזו עיקר קדושת התורה – להבין טוב את הסוגיא, עמוק וישר. ולכן רבי חיים מוולאז'ין אומר שלפני הלימוד צריכים לחשוב את המחשבות של יראת שמים ולא בשעת הלימוד. אבל מה שנשאר לנו בשעת הלימוד, שיהיה ניכר שזו תורת ה' ולא סתם לימוד, ושתהיה 'תורה מגנא ומצלא' – תורה שהקב"ה אוהב, הדבר היחידי העיקרי שנשאר לנו בדורנו, דבר שאינו מפריע ללימוד אבל יורה על יראת התורה וקדושת התורה, זהו החומר להפסיק בדברים בטלים באמצע הלימוד. כמה שהלימוד יותר רצוף, כמה שיש יותר זהירות שלא להפסיק בדברים בטלים, לא מבעיא באמצע תוס' או באמצע קושיא ותירוצו, שזה ודאי לא נקרא ללמוד, אלא אפילו בין גברא לגברא, כמה שמחמירים בזה יותר – בזה מונח קדושת התורה.

בימים האלו שאנו צריכים שהתורה תגן עלינו, צריכים לראות שהתורה תהיה תורה כזו שהקב"ה אוהב, תורה עם יראה ובקדושה ובטהרה. וצריכים לראות לפחות בתחילת הלימוד שיהיו עישרים דקות ברציפות, בלי שום הפסקה, ולהמשיך הלאה כמה שאפשר. הכלל הוא שהזכות בימים אלו היא שהקב"ה איתנו, הוא יהיה איתנו והוא ישמור עלינו. אבל כדי לזכות לזה שיהיה ה' אלוקיך עמך צריכים שיהיה כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי. והיכן רואים את ה'חשק' ו'ידע שמי', כאשר מתחזקים ב'ברכות', כאשר מתחזקים בכלל וכאשר לומדים תורה שהיא תורת ה', שיהיה ניכר 'כי ידע שמי'. המצב קשה ועושים הרבה גדרים וסייגים והרבה תקנות, אבל התקנות העיקריות הם לחזק את הסגולות העיקריות ולא סגולות אחרות, דרך התורה לזכות למצב של לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

ומסיימים שם וכותבים, "וכן יש להתחזק בתפילה, ראשית שיהיה כל אחד קבוע במקום תפילתו", להתפלל תפילה חשובה – קבוע, "ולשמור זמני קריאת שמע ותפילה כהלכתם", ודאי, שלא להפסיד ח"ו תפילה וקריאת שמע, "ולעשות תפילתו תחנונים לפני המקום, לבקש רחמים בתפילתו מאת הבורא יתברך שיסייר הצרה מעלינו ומעל כל בית ישראל".

והאמת היא, שהרי מי לא רואה מה שהקב"ה עושה כאן, הרי מה שמתרחש כאן רואים כולם שזה מעשה השי"ת, כפי עצתו הנפלאה, רואים מעשה מן השמים. הקב"ה רוצה שיהיה עולם מתוקן, וברגע אחד הקב"ה יכול לעשות שכל העולם, כולו יהיה מתוקן. אמר לי מישוהו, היום עיני כולם נשואות לשמים, כי אין משהו אחר,

אין עוד שום דבר. המקור של המגיפה הזו הוא ב'סין', שם היה הרבה 'כוחי ועוצם ידי', היתה גאווה גדולה והצלחה גדולה, והנה הקב"ה הראה להם כיצד 'נגיף' אחד קטן יכול לבטל את כל הגאווה שלהם. וכעת כל העולם כולו מסתכלים רק לשמים.

ויחד עם זאת, הרי כל הזמן כולם הולכים עם ראש למעלה, אחרי כל ההמצאות והטכנולוגיות וכל האפשרויות, כולם הולכים עם הראש למעלה, אבל הקב"ה לא אוהב את זה, הקב"ה רוצה שהראש יהיה למטה, ועכשיו כולם עם הראש למטה, כל העולם כולו וגם היהודים עם הראש למטה, זה מצב של כניעה. וכל הדברים האלו הם דברים שכך בעצם הקב"ה היה רוצה שהעולם יראה. וכעת גם אין נסיעות לחוץ לארץ לבילויים, אין לעשות פסח בבולגריה או הונגריה, או בצ'כסלובקיה או רוסיה, במקום לעשות פסח בבית בארץ ישראל, בתי המלון בחוץ לארץ כבר היו מלאים בהזמנות מחנוכה – רצו לצאת ממצרים ב'ונציה'. אבל עכשיו הכל בטל, עכשיו כל אחד יהיה בבית שלו ב'ליל הסדר', ותהיה יציאת מצרים כמו שצריך להיות, בלי טיולים בארץ ישראל ובלי טיולים בחוץ לארץ רח"ל.

המשגיח זכרוננו לברכה, בשעה שהיתה המלחמה, עורר שעכשיו יש נושא אחד אצל כולם – המצב הבטחוני, ועורר שיש להבין שכאשר יש יראת שמים, יש רק נושא אחד בעולם – יראת ה', הכל סביב יראת ה'. ויש כאן הערה מיוחדת, כי הנה הורגלנו כעת לפחד מדבר שאינו נראה בעיניים, יודעים שישנו אבל לא רואים אותו. ובאמת כך צריך להיות מצב של יראת שמים.

וגם בתוכנו, בתוך תוכנו, נהיה מצב כזה של 'חדשים מקרוב באו לא שערום אבותיכם', וזה לא היה בדורות הקודמים, הדור הזה 'דור פתוח', 'פתוח' פירושו שאפשר לראות מה שרוצים, לשמוע מה שרוצים וללכת לכל מקום שרוצים, אין מסגרת, אין התחייבות, ואין פחד לראות, לקרוא או לשמוע משהו שיכול לקלקל את האמונה, לקלקל את הלב הטהור ואת המדות הטובות, וכל זה כי הרי אנחנו 'דור פתוח' – אנחנו נתגבר על הכל. אבל הנה כעת הקב"ה עשה ברגע אחד שהכל יהיה 'סגור' – כולם סגורים, אין יותר 'פתוח'. ולמה כולם סגורים, כי כשמדובר על הצלת נפשות אזי הסגירות היא פתיחות. אם כן אף בעבודת ה' הנעשית לגדלות האדם ולשלימות, הסגירות היא פתיחות. הקב"ה מעמיד אותנו כאן בהרבה תחומים בצורה בה היינו צריכים להיות בעצם, ומי יודע לקראת מה אנו הולכים.

נסיים בסיפור, המשגיח זכרוננו לברכה בסוף ימיו היה חולה, הוא כבר היה חלש, הוא לא יצא מהבית, והיו לו ייסורים חזקים, ופעם אחת, אמרו לנו שאפשר להיכנס לבקר, נכנסנו לבקר, והמשגיח זכרוננו לברכה שכב על המיטה, ואמר לנו כך, אני חושב

מה הקב"ה רוצה ממני, אני חושב שהרי אי אפשר לקבל פני משיח עם גאווה, ולכן הקב"ה רוצה להכניע את הגאווה שלי על ידי הייסורים כדי שאוכל לקבל פני משיח, כך הוא אמר. זה מבהיל על הרעיון מה נקרא אדם גדול, מה הוא חושב לעצמו בשעה כזו.

והיתה לי שאלה למה הוא היה צריך להגיד שהייסורים נועדו להכין אותו לקבל פני משיח, והרי זה חידוש שאי אפשר לקבל פני משיח עם גאווה, והמשגיח תמיד דיבר על זה שאדם צריך להכין את עצמו לקבל פני משיח עם אמונה, עם יראת שמים ועם מדות טובות, כדי לזכות לקבל פני משיח. פעם, לקראת חודש ניסן, המשגיח התבטא ואמר, הרי ב'ניסן נגאלו וב'ניסן עתידין ליגאל' – אם כן צריכים להכין את עצמנו שנהיה ראויים לקבל פני משיח. ובאמת הרי כדי לזכות לעולם הבא ודאי שאי אפשר לזכות לכך יחד עם גאווה, ואם כן מדוע המשגיח לא דיבר על כך שהקב"ה מכין אותו לעולם הבא, ומדוע הוא דיבר על לקבל פני משיח.

ותמיד חשבתי באופן אחד, אבל כעת אני חושב באופן פשוט, לחשוב על עולם הבא ולא לחשוב על המשיח, זהו חסרון באמונה בביאת המשיח. שהרי צריכים לצפות למלך המשיח בכל יום שיבוא, אם כן, אם הוא יחשוב שהקב"ה מכניע אותו לקראת העולם הבא ולא לקראת המלך המשיח, אם כן זה חסרון באמונה בביאת הגואל.

איננו יודעים מה הקב"ה רוצה מאיתנו כעת, אבל דבר אחד ברור מה שהקב"ה עושה, הקב"ה עושה כאן דבר גדול מאד, דבר נפלא, מעשה ה' יתברך, הקב"ה מתקן אותנו. ומי שיזכה לקלוט את המסר של התקופה – לחיות עם זה ולקבל את זה כמו שצריך להיות, להתחזק ולהתפלל להעביר את רוע הגזירה, אבל לשמוע את המסר של הגזירה – זהו דבר גדול. וברור שמה שקורה עכשיו זה בעצם ההכנה לנצח, אבל צריכים לקוות שזו גם ההכנה לקראת הגאולה לקבלת פני המלך המשיח. עם גאווה אי אפשר לקבל פני משיח, רק עם הכנעה כזו שכולם נכנעים כעת. ואם לא נחשוב שזו הכנה לקבל פני משיח אם כן זהו חסרון בציפייה לגאולה. ברור שהקב"ה עושה כאן משהו אבל אי אפשר להתעלם מכך שהרי מי יודע אולי זו ההכנה לגאולה העתידה לבוא במהרה.

אנחנו צריכים לראות את התקופה הזו – מעשה ה' יתברך, ויש בזה סכנה, וצריכים לעשות השתדלות גדולה להיזהר מהסכנה, ולדעת שהכל בידי שמים. והעיקר לבקש שהקב"ה ירחם עלינו מן השמים. וליזכור שאנחנו מובטחים, יש לנו 'פרוטקציה' אצל הקב"ה, יש לנו קשר עם הקב"ה – ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים. אבל צריכים להיות ראויים לזה – כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי.

וכאשר נתחזק בתורה ובתפילה וביראת שמים, בחיזוק כמו שצריך להיות, בזכות זו הקב"ה יהיה איתנו, ואם הקב"ה איתנו – הכל יהיה טוב – "בְּטַח בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב" (תהלים לז, ג). ונזכה במהרה להיפטר מן הגזירות הקשות, ונוכל לחגוג את חג המצות בדיצה ובשמחה, ולהודות להקב"ה על הגאולה הכפולה שיעשה לנו במהרה בימינו.

יום שישי ט ניסן

ערב חג הפסח

ועד שבועי לאברכים

שלום לכם, אחיי ורעיי, זהו חסד ה' שאנחנו יכולים להיות בקשר גם במצב הזה, עם הכלים החדשים שישנם. אנחנו נמצאים בתקופה גדולה, תקופה מיוחדת. כתוב (שמות ב, כג) **"וַיְהִי בַיּוֹמִים הָרַבִּים הֵהֱם"**, אומר הרמב"ן (שם) שהימים האלו נקראים 'ימים רבים' כיון שימים קשים עוברים לאט, הימים של השעבוד של בני ישראל במצרים היו ימים קשים והם עברו עליהם לאט. והפוך ממה שכתוב אצל יעקב אבינו (בראשית כט, כ) **"וַיְהִי בַעֲיֵנָיו כַּיָּמִים אֲחָדִים בְּאַהֲבַתוֹ אֹתָהּ"**. הימים האלו שאנחנו נמצאים בהם עכשיו הם 'ימים רבים', כל יום זה 'יום' – 'אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו', רחמנא ליצלן, כל יום הוא יום מיוחד, עד שה' יגאל אותנו במהרה, אלו 'ימים רבים'. וצריכים להתחזק בימים האלו, ולהכין את עצמנו עכשיו לקבל את חג הפסח, עכשיו ערב שבת הגדול, ואחרי כן חג הפסח, וצריכים להתרומם מהכל ולהתחזק ברוח התורה והעבודה כמו שצריך. 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו' – נדבר יחד כיצד להתחזק בתקופה הזו.

כתוב (נחמיה ט, ט) **"וְתִרְאָה אֶת עֲנֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרֵי וְאֵת זַעֲקָתָם שְׁמַעְתָּ עַל יַם סוּף"**, וכך אנחנו אומרים כל יום בתפילה. וצריכים לשים לב, הרי ב'ותרא את עני אבותינו במצרים' גם היתה תפילה וזעקה, וכמו שכתוב (שמות ב, כג) **"וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֲבֹדָה"**, ואם כן מדוע רק 'על ים סוף' כתוב 'ואת זעקתם שמעת', הרי גם במצרים היתה זעקה. אלא מרומז כאן מה שכתוב ברמב"ן, שבאמת כאשר כלל ישראל היו במצרים הם לא היו ראויים להיגאל, ומה שהתפילה שלהם עלתה 'אל האלוקים' זה מפני שהיא היתה 'מן העבודה', בגלל שהתפילה היתה מן העבודה, הקב"ה ריחם עליהם וקיבל תפילתם וזכר את זכות אבות ואת ההבטחה, הכל היה בזכות העבודה. ולכן אומרים לנו תמיד להרגיש את צערם של גר יתום ואלמנה כיון שאנחנו גם כן היינו במצב כזה, ובזכות זו זכינו ליציאת מצרים שהקב"ה ראה את עניינו. זהו 'ותרא את עני אבותינו במצרים', אבל בשעה שכבר יצאו ממצרים וכבר היה קרבן פסח

והאמינו בהקב"ה, עד שהגיעו לקריעת ים סוף, שם כבר היה מצב של 'זועקתם שמעת על ים סוף' – שם כבר התפילה שלהם התקבלה.

והדבר הזה נותן לנו חיזוק, שבין אם אנחנו ראויים שהתפילה שלנו תתקבל ובין אם אנחנו לא ראויים, נקווה שהקב"ה יראה את קושי המצב שלנו. הרי אנחנו הולכים עכשיו לקראת פסח כזה שלא הכרנו מעולם, שיבוש כל המערכות בצורה אחרת, שהקב"ה יראה את עניינו וישמע את תפילתנו במהרה, שנעבור בשלום את המצב הזה, כל אחד ואחד הוא וביתו וכל אשר לו, ובכלל ישראל יושעו, זה המצב עכשיו ועל זה אנחנו מתפללים להקב"ה.

ב'ליל הסדר' יש דבר גדול. כתוב ברמח"ל בדרך ה' (ח"ד פ"ד אות ט) שיציאת מצרים היא היסוד של כל ההנהגה הטובה של הקב"ה עם כלל ישראל, וזהו כל התיקון של כלל ישראל, והוא אומר עוד שכל החסדים והטובות שהקב"ה עשה איתנו מאז ועד ימות ימות המשיח, ועד בכלל, זה הכל תלוי ביציאת מצרים, והוא כותב "על כן נצטוונו לזכור אותו תמיד ולהזכירו בפינו, שעל ידי זה מתחזק התיקון ההוא עלינו ומתאמץ האור בנו ומתמיד בנו התועלת הנמשך מן התיקון ההוא". אומר הרמח"ל, שכאשר מזכירים יציאת מצרים שחרית וערבית זה מחזק את הענין של יציאת מצרים, והתיקון שהיה באותו זמן, ממשיך, וגם אהבת ה' והחסדים שהקב"ה התחסד עם כלל ישראל באותו זמן, ממשיך הלאה. כלומר, שעל ידי שמזכירים יציאת מצרים, מעוררים את החסד של הקב"ה ביציאת מצרים להמשיך לנו את זה מדור לדור בכל שעה ושעה. זאת אומרת, שכדי לזכות לחסד ה', ואפילו במצב שיש טענות וחטאים, ורוצים שהקב"ה יכפר עלינו וירחם עלינו, ויגאל אותנו, על ידי שמזכירים יציאת מצרים בכל יום, זו הסגולה לכך, ועל ידי זוכים להמשך החסד של יציאת מצרים, וגם התיקון של יציאת מצרים. כך זה בכל השנה.

ובשעה שמגיע 'ליל הסדר', שהוא היום שמיועד בשביל זה, וכמו בכל החגים שהאור הגדול שהיה באותו זמן חוזר ומתעורר שוב מחדש, וכמו שכתוב (תהלים קיא, ד) "זָכַר עֲשָׂה לְנַפְלָאֵתָיו חֲנוּן וְרַחוּם ה'", הקב"ה עשה 'זכר לנפלאותיו', הקב"ה עשה הנהגה שבכל פעם כשמגיע תאריך שהיה בו נפלאות, אזי כביכול הקב"ה נזכר מחדש באהבת ה' וברחמי שמים שהיו באותו זמן, ומתעורר מחדש האהבה לכלל ישראל. אם כן כשמגיע חג הפסח שזהו הזמן של גודל האהבה והקירבה שהקב"ה בחר בנו מכל העמים, 'אהבה רבה אהבתנו', 'אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת', אזי הקב"ה נזכר כביכול באהבה הגדולה שהיתה לו בליל פסח וביציאת מצרים, וכך זה בכל שנה ושנה, וגם השנה – שנת תש"פ – הקב"ה יזכר מחדש באהבה הגדולה ובקשר הגדול שהיה לו עם כלל ישראל, בזכות האבות הקדושים ובזכות שבאנו אל תכלית הבריאה, שהרי העולם נברא בשביל להיטיב

עם הנבראים והקב"ה רוצה להיטיב, והקיום של זה הוא בעם ישראל, הקב"ה זוכר את האבות הקדושים ואת בריאת העולם. כשמגיע היום הזה, הקב"ה מתעורר מחדש, באופן מיוחד, למה שהיה באותו זמן, ובייחוד בשנה הזו, הדבר הזה מאוד חשוב לנו, שנזכה שהקב"ה יתעורר מחדש וגם אנחנו נזכה להמשך של יציאת מצרים שבכל דור ודור.

צריכים לנצל את התקופה הזו, עכשיו כולם יותר קרובים להקב"ה, חסר רק 'משהו' כדי שיחזרו בתשובה שלימה, כל ה'עולם הזה' רגוע שקט ובטל, יש עכשיו רק דבר אחד, העיניים כלפי מעלה, רק צריכים להרים אותם למעלה למעלה ולא להשאיר אותם ב'נגיף', להרים את העיניים עוד יותר למעלה – אל הרבש"ע, ורק ממנו לפחד, ובו לבטוח, ועל ידי זה, במצב כזה, זה יקרב אותנו להקב"ה.

צריכים להתכונן לחג הפסח, ואדרבה, לנצל את המצב שאנחנו נמצאים בו בתור משל ונמשל, ולהכין את עצמנו לקראת החג הגדול הזה שאנחנו מחדשים בו מחדש את הקשר הראשוני עם הקב"ה, כל מה שיש לנו, הכל הכל מאותו ליל פסח, וכמו שאשתו של האדם היא אשתו מכח רגע אחד שאמר לה תחת החופה 'הרי את מקודשת לי' ומכח זה חיים כל החיים, כך הקשר שלנו עם הקב"ה הוא מכח אותו ליל פסח שהקב"ה אמר 'הרי את מקודשת לי', במכת בכורות שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים ואמר 'בני בכורי ישראל' הוא קידש אותנו, ועכשיו אנחנו צריכים להחיות מחדש את הרגע הזה של ההתחלה של כלל ישראל.

וזו ההפטרה שקוראים בשבת הגדול (מלאכי ג, כג) **"הִנֵּה אֲנִי שִׁלַּח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא"**, אנחנו צריכים לקוות שתבוא הגאולה במהרה. ואומר לכם דבר נפלא ששמענו מהמשגיח זכרוננו לברכה, שבכל הדורות הרי היו כל מיני 'קיצים' וכולם חשבו שתבוא הגאולה, וכך גם כתבו בספרים הקדושים, אבל עבר הזמן ועדיין לא נגאלנו, אמר המשגיח, שבאמת הם היו 'קיצים' אלא שלא היו ראויים להיגאל. הרי כולם מרגישים שעכשיו הוא זמן של 'קץ' וראוי שהמלך המשיח יבוא, אנחנו נמצאים במצב כזה שכל העולם כולו נושא עיניים לשמים, והכל בטל והכל הולך ברצון ה', ואנחנו נמצאים לפני חג הפסח שהוא זמן שנגאלים בו. אבל צריכים לקוות רק שאנחנו נהיה ראויים שבאמת ה'קץ' יהיה 'קץ' וניגאל, וצריכים לדעת שיש יחידים שהם מכפרים כל הכלל, כל יחיד ויחיד יכול לכפר על כל כלל ישראל.

הקב"ה יעזור שנזכה לחג כשר ושמח, ונזכה לבריאיות שלימה ולעבור את הכל בשלום, ונזכה להתרומם בחג ולזכות לגאולת עולמים.

התפילה ב'מרפסות'

הקבלת פני רבו ברגל

שאלת השואל: מה אנחנו צריכים ללמוד מהמצב שיש לנו כעת – התפילה ב'מרפסות'.

תשובת מורינו המשגיח: מבחינת ההלכה, שיטת הרשב"א שאפשר להצטרף מכמה מקומות, אפילו שלא נמצאים במקום אחד, אם רואים אלו את אלו, ובעיקר צריכים לראות את ה'חזן' שבו תלוי ה'מנין', אם רואים אותו מצטרפים 'למנין'. כך מביא הביאור הלכה תשובות הרשב"א, ובשעת הדחק אפשר להסתמך על זה. וכבר כתוב בפוסקים שבשעה שיש מצב כזה שאין אפשרות ל'מנין' זה נקרא 'שעת הדחק'. אם כן, ודאי שאפשר להסתמך על זה. וממילא, מבחינת ההלכה, אפילו אם נמצאים כולם ב'מרפסות', אם כולם רואים את ה'חזן', הם מצטרפים ל'מנין', וזה מועיל להכל, גם ל'קריאת התורה' וגם ל'ברכת כהנים'. אינני יודע מדוע אחרים החמירו בזה, אולי משום שהם חששו שמא לא כמו הרשב"א, אבל כבר כתוב בפוסקים שאפשר לסמוך על הרשב"א, אם כן, אפשר לעשות הכל בצורה כזו. וכך אנחנו עושים, עם 'קריאת התורה' ועם 'ברכת כהנים', ברוך ה'.

ומבחינה מוסרית, על ידי ששאלת, מתעוררת המחשבה שבאמת יש כאן נקודה נפלאה. אמרו רמז, שנת תש"פ ראשי תיבות **תהא שנת פנימיות**, כעת אנחנו בתקופה של 'פנימיות', כל אחד צריך להיות עם עצמו, אין 'ישיבה', אין 'בית מדרש' ואפילו בקושי יש 'מנין', רק כל אחד יושב עם ביתו, זהו זמן של 'פנימיות', ה'פנימיות' צריכה להתעורר ויכולה להתעורר, ויש פחות 'חיצוניות'.

יש דבר נפלא מהסבא מקלם, ובחיים לפעמים צריכים להשתמש בזה, שלא נצטרך, אבל צריכים לדעת את זה. הסבא מקלם אמר שאם אדם רוצה לדעת האם השבת שלו היא שבת אמתית, 'שבת' שהיא 'זכר למעשה בראשית', הרי יכול להיות שרק בגלל שמתרחצים ומתלבשים, באים לבית הכנסת, שרים שירי שבת ואוכלים סעודה, לכן מרגישים את השבת, אבל מי אומר שזו שבת אמתית, אמר הסבא מקלם, שאדם צריך

לעשות לעצמו מבחן, אם פעם הוא יהיה במצב שהוא יהיה במדבר, ולא יהיה לו שום דבר מסביבו, ובכל זאת תהיה לו 'שבת', זהו המבחן שהשבת שלו היא שבת אמיתית. אינני יודע האם הוא התכוון שצריכים לעשות את זה, אבל בכל אופן, אם יהיה מצב כזה, זהו המבחן האמיתי.

וברוך ה', כבר יצא לי דבר כזה, לפני שמונה עשרה שנה היינו בחו"ל בשביל טיפול רפואי, ויצא כך שהניתוח הראשון היה בשבת, והיינו בבית חולים מיוחד, ושם לא היה לי כלום, לא הספקתי להתרחץ לכבוד שבת, ולא להתלבש בבגדי שבת, ולא היתה לי סעודת שבת, רק אוכל הגיל, והיה לי שם חדר צדדי, בלי 'מנין' כלל. ואמרתי אז למשפחה שלי שהשבת הזו תהיה מבחן האם השבת שלנו היא שבת אמיתית, או שתמיד אנחנו רק נגרים. ובאמת הגיע שבת, וזה לא היה פשוט, אבל מה שעזר לי זו נקודה אחת – 'יום השביעי', מתחילים מ'יום השביעי', 'יום השביעי' הוא הרי מציאות, וממילא, אם נמצאים ב'יום השביעי', ממילא נמצאים בשבת, וכך מתחברים למעשה בראשית. זו היתה לי ה'פרקטיקה' באותה שבת.

והנה כעת, הקב"ה עושה לכולנו ניסיון כמה ה'פסח' שלנו הוא אמיתי, בלי כל ה'חגיגות' וה'מסביב', כמה הפסח שלנו הוא פסח אמיתי. ובשביל כך היינו צריכים לזכור שעכשיו הוא 'טו בניסן', זהו תאריך, ובתאריך הזה בדיוק יצאו ממצרים. עכשיו כבר טו בניסן. בימים האלו, על ידי שנוכח את התאריך, זה יחבר אותנו אל השורש והיסוד של הזמן הזה. הרחבנו עתה להסביר שבשנה זו, העבודה שלנו היא עבודה של 'פנימיות', כך זה ב'חג' וכך זה גם בתפילות.

והנה, מצד שני, הרי צריכים 'מנין'. והאמת היא שבעבודת האדם, באופן כללי, אדם צריך שילוב בין ה'יחידות' ל'ציבוריות', מצד אחד אדם צריך 'ציבוריות' ומצד שני הוא צריך שלא לאבד את ה'יחידות', ועבודת האדם היא להיות יחיד בתוך הציבור, יש ציבור עם הסיוע של ציבור, אבל הוא צריך להישאר יחיד בתוך הציבור. ובעצם, הרי זו היתה ה'פשרה' של יעקב אבינו. כתוב, אברהם אבינו קראו 'הר' – זה פתוח לכולם, מי שרוצה יכול לעלות, והעיקר להתעלות. יצחק אבינו התיימש מהדרך הזו כיון שהוא ראה מה יצא מהגרים של אברהם אבינו, לכן הוא התיימש מהעולם והלך להתבודד – קראו 'שדה'. אבל את הדרך האמתית כבר קבעו לנו, כמו יעקב אבינו, לא 'הר' הפתוח לכולם, ולא 'שדה' שזו התבודדות, אלא 'בית' – בתוך העולם, אבל בין ארבע קירות, להיות עם עצמו בתוך העולם, זו ההנהגה של יעקב אבינו – 'בית'.

על ידי ששאלת על ענין התפילה ב'מרפסות', התעוררתי לחשוב, שהדבר הזה בא להזכיר לנו את עבודת האדם באופן כללי. צריכים 'מנין' וצריכים להיות עם ציבור, אבל

צריכים להיות בתוך 'המרפסת שלי' – בתוך הציבור. יעקב אבינו קראו 'בית', צריכים להיות 'אני' עם 'הבית שלי', אבל בתוך הציבור. כי כל אחד ואחד יש לו את מה שהוא יכול לתרום לכלל, את הכחות המיוחדים שלו, את הנתונים שלו, וגם את הבעיות שלו, ממילא, אם אדם ילך רק עם הכלל, אזי הוא לא יתקן את עצמו, את האישיות שלו, לכן צריכים רק את הסיוע של הכלל, אבל יחד עם זה, צריך להיות יחיד בתוך הכלל. כל אחד צריך לתרום את הדברים הטובים שהוא יכול לתרום, ושלא יתרשל בגלל שאחרים לא עושים את הדבר הזה, כי הם תורמים משהו אחר, ואתה תתרום את הדבר הזה. וכך גם לגבי הבעיות, כל אחד צריך להתמודד עם הבעיות שלו ולא להסתכל על מה שאחרים אינם מתמודדים עם זה, כי להם יש בעיות אחרות.

בזכות השואל, התעוררנו עכשיו להבין מהו המסר של התפילה ב'מרפסות', מסר שצריכים תמיד לדעת, כיצד לא לאבד את הפנימיות והייחודיות ולהישאר בתוך הכלל.

יום ראשון כה ניסן

עבודת הספירה בתקופתנו

שיחה לציבור בני התורה

חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלקינו. זו תקופה גדולה ומיוחדת שאנחנו עוברים עכשיו, וצריכים לזכות לעבור אותה בחיזוק, למעננו ולמען כלל ישראל. הזכרנו כבר את הפתיחה של המשגיה זכרוננו לברכה לתקופה כעין זו שהיתה בשנת תשכ"ז, "אֶרֶץ חַיִּים לְמַעַלָּה לְמַשְׁכִּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׁאֹל מָטָה" (משלי טו, כד), אורח חיים כל מאורעות החיים – אם עוברים אותם בהשכלה, לְמַעַלָּה לְמַשְׁכִּיל – מתעלים מהם. אבל אם חס ושלוש עוברים אותם באופן פשוט – לְמַעַן סוֹר מִשְׁאֹל מָטָה אזי יורדים בתקופה כזו. זו היתה הסיסמה שהמשגיה זכרוננו לברכה פתח בה את התקופה בזמנו. וזה הדבר שצריך ללוות גם אותנו כל הזמן בתקופה הזו, להתעלות מהתקופה הקשה והמיוחדת הזו, שישאר בתודעה שלנו ובבנין האישיות שלנו זכרון של תקופה נעלה, ולא ח"ו שישאר לנו זכרון של תקופת משבר. אבל כדי לעבור את זה כמו שצריך להיות צריך להיות 'משכיל', לעבור את הדברים בהשכלה, בחכמה ובדעת, ברוח התורה, וכך בעז"ה מתעלים. וכאשר עוברים תקופה כזו בהשכלה, גדלים על ידי זה.

צריכים לזכור ולא לשכוח, אנחנו נמצאים כעת בתקופה מיוחדת במינה, מימות עולם לא ידוע לנו על תקופה כזו, מהמבול לא היתה מגיפה כזו שהקיפה את כל העולם כולו. ורבים חללים הפילה, ורבים מתייסרים בייסורים קשים, ורבים נמצאים בפחדים מייסורים קשים, ויש רבים שמרגישים בכל יום שעובר עליהם הודאה לה', 'והיו חייך תלואים לך מנגד', לא יודעים מה יילד יום. שהקב"ה יעזור שנעבור את התקופה הזו בשלום, בבריאות ובקלות. אבל יחד עם זה צריכים לעבור את התקופה המיוחדת הזו בהתעלות, הרי זה מעשה ה' יתברך, כולם רואים שזה מעשה ה' יתברך, הרי לא יודעים כיצד נהיה הדבר הזה, עדיין לא ברור כיצד נוצר הדבר הזה שאין דבר כדוגמתו, ואין שום הכנה ברפואה כיצד לטפל בדבר הזה כי זה דבר חדש שלא היה אף פעם, זה מעשה ה' יתברך.

והקב"ה הביא אותנו בתקופה הזו למצב כזה שהקשר עם העולם הזה נפחת, ה'כוח ועוצם ידי' ירד, הגאווה התכופה, וכולם תולים את העיניים לשמים, לדבר נסתר שיבוא

ויציל אותנו ושנגמור עם הפגע הרע הזה. עכשיו אנחנו יותר קרובים להקב"ה, דורשי רשומות כבר המליצו ששנת תש"פ ראשי תיבות תהא שנת פנימיות, אנחנו עוברים את השנה הזו במצב של פנימיות, ויש בזה צד של התעלות, הרבה אומרים שהם הרגישו כך, זהו זמן מסוגל כעת לבנות את הפנימיות של כל אחד. כך היה בסוף זמן חורף, כך היה בערב פסח, כך היה ליל הסדר, כך היה חג הפסח וכך היה שביעי של פסח, כולנו עברנו הכל במצב של פנימיות, אפילו בתי הכנסיות ובתי המדרשות נסגרו, ומה שנשאר לנו זה רק מניינים קטנים שהם מסמלים פרטיות ופנימיות. וברוך ה', כאשר מתחזקים – מתעלים מדבר כזה.

ועכשיו אנחנו מתקרבים לעוד שבוע בתקופה הזו, השבוע של סוף חודש ניסן, השבוע הזה הוא שבוע מיוחד, השבוע הזה – אין אומרים בו 'תחנון', ומחר (יום שני) לא יאמרו 'והוא רחום', ואע"פ שיש חרם שצריכים להתפלל על הגלות ועל ירושלים ועל ארץ ישראל, אבל בימים כאלו שאין אומרים בהם 'תחנון' אזי גם אין אומרים 'והוא רחום'. ולמה אין אומרים 'תחנון' בשבוע זה, הרי לא קרה בו שום דבר מיוחד, אלא, אין זה כמו פסח שיש סיבה בתאריך עצמו, אלא הסיבה היא בגלל שעבר רובו של החודש בקדושה. זאת אומרת שאנו נמצאים כעת בשבוע שהשם שלו הוא 'חודש שרובו בקדושה', ורובו בקדושה פירושו שגם השבוע הזה מושפע מהקדושה, המהות של החודש הזה הוא 'בקדושה', עד כדי כך שאין אומרים בו 'תחנון', כי יש שמחת החג – שמחה של מצוה של החודש הזה, זה השבוע שאנו נמצאים כעת לפניו.

והשבוע הזה הוא בעצם שבוע שנועד להכנה לזמן הבא עלינו לטובה, שה' ישמור עלינו, ירחם עלינו ויציל אותנו שיהיה לנו 'זמן', הרי אנחנו צריכים להמשיך 'לחיות', צריכים לפתוח את 'זמן קיץ', ועדיין אנחנו לא נדע מה נעשה, 'כי עליך עינינו' שה' יעזור לנו. אבל השבוע הזה הוא שבוע שנועד להכנה ל'זמן', כל אחד שייכין את עצמו, ובשנת תש"פ, השבוע הזה נועד להכנה פנימית, שכל אחד יכין את עצמו באופן פנימי להמשך הלאה. ודאי שצריכים לנוח ולהתאושש, צריכים להחליף כח, לא בצורה של כל שנה כי הרי השנה אנחנו מוגבלים, אי אפשר כל כך לעשות סממנים חיצוניים, אלא בעיקר סממנים פנימיים. עם פנימיות, בתוך הבתים והחצרות, לנוח ולהתאושש ולהחליף כח.

ויחד עם זה צריכים לזכור שאנחנו נמצאים בתקופה מיוחדת במינה, תקופה כזו אשר 'עיני כל אליך ישברו', העיניים של כולם נשואות ומצפים לרבש"ע, זקוקים לרחמים כל יום ויום, ובתקופה כזו אע"פ שצריכים זמן קצת לנוח ולהתאושש, אבל לא לשכוח את העיקר שאנחנו נמצאים ב"ה בחודש ניסן, אנחנו נמצאים בשבוע של ההכנה ל'תחילת הזמן'.

ובאמת הימים האלו בכלל הם ימים לא פשוטים, אלו ימים של ספירת העומר. בכל שנה אנחנו מתחילים לחשוב ולדבר על ספירת העומר רק לאחר 'תחילת הזמן', ובאמת זה מאוחר קצת שהרי 'טוב אחרית דבר' – מראשיתו, מתחילתם כבר צריכים להתחיל לחשוב על ימי ספירת העומר. אבל השנה אנחנו יכולים לחשוב על ימי ספירת העומר כבר מתחילתם, וכמו שראוי לימי הספירה. וזה יחזיק אותנו קצת, ויתן לנו את הכח והחיוזק כדי שנוכל לעבור את השבוע הזה כמו שצריכים, ונעבור אותו בהצלחה. עם חיוזק ולא ברפיון, לעשות מה שצריכים לעשות, אבל ח"ו לא ברפיון, בלי התפרקות ח"ו, אלא עם חיוזק. הדבר שיכול כעת לעזור לנו הוא שנוכח שהימים האלו הם ימים של ספירת העומר.

והעיקר צריכים לזכור, אנחנו לא מפחדים משום דבר, אנחנו לא מפחדים מ'טבע ומנהגו של עולם', אנחנו לא מפחדים משום נגע ופגע, אנחנו לא מפחדים משום דבר אחר, רק מהרבש"ע אנחנו מפחדים. אלא, בתקופה כזו שהיא שעת הסכנה – שעת המגיפה רח"ל, פירושו שיש מדת הדין עכשיו, עכשיו שעת הסכנה ו'השטן מקטרג בשעת הסכנה', 'שעת הסכנה' זה חלות רוחנית, וכאשר יש חלות רוחנית של 'שעת הסכנה' אזי **"וַיֵּרָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ"** (בראשית לבח) אע"פ שהיו איתנו הרבה חיילים מ"מ **"וַיֵּצֵר לוֹ"** כי זה היה שעת הסכנה, אז הוא התפלל להקב"ה, הוא עשה מה שצריכים לעשות. אנחנו נמצאים עכשיו בשעת הסכנה, זה לא רק מצב של סכנה טבעית אלא הסכנה היא רוחנית, בשעת הסכנה השטן מקטרג, וצריכים לעבור את ימי הדין האלו שהשטן מקטרג בהם, להרבות זכויות כנגד זה ובכך להינצל מהקטרוג של השטן.

והתעוררתי היום לזכור עוד דבר, בשביל חיוזק. כתוב בגמרא במנחות (מא.) שבעידנא דריתחא ענשינן על 'עשה'. כלומר שאף שבעלמא יש עונש רק על 'לא תעשה' אבל על 'עשה' לא מענישים בעולם הזה, אלא רק חסר שכר, שהרי כל העונשים נאמרו על 'לא תעשה', אבל 'עשה' הוא גדר אחר, ואשרי מי שזוכה לזה, אבל מי שמפסיד אע"פ שיש עליו תביעה על 'עשה' אבל אין על זה עונש בעולם הזה. אבל בעידנא דריתחא ענשינן על 'עשה'. ורבינו יונה בשערי תשובה בשער השלישי (אות כב) מתרגם את זה, וז"ל, **"כי ענוש יענש לעתות בצרה"**, רחמנא ליצלן 'לעתות בצרה' שזהו 'עידנא דריתחא' אזי 'ענוש יענש', **"על דבר אשר לא חמד בלבבו יופי המצוה ושכרה"**, ודאי שעונש הוא על 'לא תעשה' ואילו על 'עשה' עיקר העונש הוא לא בעולם הזה, אבל 'לעתות בצרה', כאשר צריכים שהקב"ה יעזור לנו ב'קום ועשה' – לא רק שלא יתן לנו עונש אלא שיהיה איתנו ויציל אותנו, ושנצא בשלום, בבריאות ובהצלחה, אז אנחנו צריכים את הרבש"ע. וזו התקופה עכשיו – **"רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו"** (תהלים קמו,יא) עכשיו זה 'יראיו' ו'מיחלים לחסדו',

ובזמן ש'מיחלים לחסדו' אזי יש חשבון גם על ה'עשה'. בגמרא במנחות זה כתוב לגבי ציצית, שאע"פ שחייב בציצית רק מי שיש לו בגד של ארבע כנפות, אבל 'ענוש יענש לעתות בצרה' – מדוע הוא לא עשה שיהיה לו בגד כדי שיתחייב בציצית, כי בעידנא דריתחא ענשין על 'עשה'.

בשעת הסכנה של עכשיו, כאשר השטן מקטרג, צריכים לקחת בחשבון, שלא רק שלא לעשות עבירות, אלא צריכים גם להתאמץ ולהתחזק במצוות, שלא תהיה עלינו טענה 'על דבר אשר לא חמד בלבבו יופי המצוה ושכרה', כי עכשיו 'לעתות בצרה' אנחנו צריכים שהקב"ה יעזור לנו, וכמה שאנחנו נחמוד את המצוות, כך הקב"ה יהיה איתנו. כמה שאנחנו נעשה רצונו ונשמח אותו ביופי המצוה ושכרה, כך הקב"ה יהיה איתנו.

בתקופה הזו שאנו נמצאים בה עכשיו, ודאי שאנחנו צריכים חיזוק מיוחד כדי לעבור את התקופה בשלום ובלי פגע ובבריאות שלימה, אנחנו, וכל הסובבים אותנו, שהרי זה מצער אותנו מאד כל מי שנפגע מהסובבים אותנו ח"ו. וכדי לעבור את הכל בשלום, לזה צריכים להתחזק גם ב'עשה', ומה הגדר של 'עשה', 'בכל כחו', כמה שהאדם יכול – להתחזק ב'עשה'. רבינו יונה מביא את זה על ביטול תורה, הוא מביא את זה על ביטול צדקה, הוא מביא את זה על המעלות העליונות ועל קרבת אלוקים, זה נקרא 'עשה', והוא מביא את זה גם על חיזוק ביראת שמים, שלא יהיה 'מלומדה', זה נקרא 'עשה'. ועכשיו 'לעתות בצרה' צריכים להתחזק גם ב'עשה'.

הימים האלו הם ימים מיוחדים, ואי אפשר להתעלם מהחיזוק שנדרש מאיתנו. האמונה מחייבת את זה, וזו בעיה עם האמונה שלנו אם ח"ו אנחנו לא מתחזקים בתקופה כזו. צריכים לדעת את האמת שיש לנו כאן בעיה לא עם 'נגיף' כזה או פגע כזה, אלא יש לנו בעיה שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, וצריכים להתחזק ולעבור את זה בשלום ובסיעתא דשמיא. רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו – צריכים להתחזק גם ב'עשה'.

הימים האלו שאנו נמצאים בהם – ימי הספירה – הם עצמם ימים כאלו שיכולים לתת חיזוק, לתת תוכן לימים האלו, כדי שנוכל לעבור אותם ברוח טובה, שזה יהיה בגדר הכנה לשלב הבא, הרי אנחנו צועדים לקראת זמן מתן תורתנו, שזה יהיה עוד שלב בהכנה לזמן מתן תורתנו. אלו הם ימי הספירה.

ואפילו הר"ן, שהוא מהראשונים שסוברים שספירת העומר הזו היא מדרבנן, וכך סוברים רוב הפוסקים, והיינו, שהראשונים האלו סוברים שהמצוה מדאורייתא היא לספור מ'קציר שעורים' עד 'קציר חטים' – מ'מנחת העומר' עד 'שתי הלחם', ואם כן בזמן הזה ספירת העומר היא מדרבנן, ולכאורה הוא רק 'זכר למקדש'. אבל אע"כ

מביא הר"ן (בסוף פסחים) מהמדרש, שבשעה שבני ישראל שמעו שהם יוצאים ממצרים, הם אמרו למשה רבינו, מתי תהיה קבלת התורה, אמר להם משה רבינו, עוד חמשים יום, מיד הם התחילו לספור את הימים לקבלת התורה, ואומר הר"ן, אם כן הספירה בזמן הזה היא 'לשמחת התורה'.

כלומר, מה שאנחנו סופרים את הימים בזמן הזה הוא 'לשמחת התורה', וכלשון הר"ן. וכל שכן לפי 'החינוך' וסייעתו שהם סוברים שספירת העומר אף בזמן הזה היא מדאורייתא, כלומר שהספירה במהותה היא מ'ציאת מצרים' ל'קבלת התורה'. ימי הספירה הם ימים כאלו שסופרים את הימים 'לשמחת התורה'.

ויש דבר מעניין, הרי לכאורה היו צריכים לספור ספירת העומר בסוף היום – עבר יום אחד, עברו שני ימים וכן הלאה, ואילו אנחנו מקפידים לספור דוקא בתחילת היום, ואף יש ענין של 'תמימות', שסופרים מיד בתחילת היום כמה שאפשר. וכי מה הענין לספור בתחילת היום, והרי היום עדיין לא היה. אלא ברור ששומעים כאן נקודה נפלאה, שהספירה היא לא למנות את הימים, אלא הספירה היא לייחד את הימים, לייחד את ימי הספירה, לכן מיד בתחילת היום כבר מייחדים את היום – היום יום אחד, היום שני ימים וכן הלאה, כי ספירת העומר וימי הספירה הם 'עבודה', זה 'מצב נפש' שצריכים לעבור אותו, לכן מייחדים כל יום ויום לספירה שלו, כך רואים כאן, שזו המהות של הספירה. ואם הספירה היא 'לשמחת התורה' אם כן זו גופא הספירה.

ובימים האלו, מלבד המצוה של ספירת העומר, יש לנו עוד עבודה בימים האלו, האבלות על תלמידי רבי עקיבא, בימים האלו נוהגים קצת אבלות בגלל שמתו תלמידי רבי עקיבא. וברור שאין זה ענין של אבלות על כך שמתו תלמידי רבי עקיבא, שהרי כבר בטלה מגילת תענית, כלל ישראל עברו הרבה צרות ועשו להם זכר, אבל אח"כ ביטלו הכל, ונשאר לנו רק תשעה באב ושאר הצומות על חורבן בית המקדש, וימי השמחה – חנוכה ופורים – הנסים הגדולים המפורסמים. אם כן ברור שאין זו אבלות על תלמידי רבי עקיבא. וגם, הרי אם היו עושים אבלות, היה מספיק יום אחד של אבלות, ומדוע עושים אבלות של שלשים ושלשה ימים.

אלא הפשט הוא שהסיפור של תלמידי רבי עקיבא משתלב בעבודה של ספירת העומר. שהרי הגמרא אומרת (יבמות סב:) "תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת", וכתוב בשולחן ערוך (סימן תצג סעיף ב) שהם מתו רק עד ל"ג בעומר, ואם כן למה הגמרא אומרת 'מפסח ועד עצרת', והרי זה היה רק עד ל"ג בעומר, אלא, התקופה שגרמה לכך היא 'מפסח ועד עצרת', התקופה הזו גרמה למדת הדין הנוראה שפגעה בכל תלמידי רבי עקיבא ההם, כולם מתו עד אחד, נורא ואיום, ולכל זה גרמה התקופה של 'מפסח ועד

עצרת'. נוהגים אבלות רק שלשים ושלשה ימים כיון שבל"ג בעומר פסקו מלמות, אבל התקופה נקראת 'מפסח ועד עצרת'.

וכידוע מהספרים הקדושים, וכך גם בהיסטוריה של כלל ישראל, שהימים האלו 'מפסח ועד עצרת' אלו ימים שמדת הדין מתוחה רח"ל. ולכן אומרים 'אב הרחמים' בימי הספירה אף ב'שבת מברכין', כיון שגזירות ת"ח ות"ט שעליהם נתקן לומר 'אב הרחמים' אירעו גם כן בתקופה זו. התקופה הזו היא תקופה שלעולם מדת הדין מתוחה בה. וזה מה שגרם לתלמידי רבי עקיבא שמדת הדין היתה בהם, התקופה גרמה, וכיון שהגיעה התקופה הם לא היו יכולים לעבור את התקופה והם מתו.

והביאור בכך שבתקופה זו מדת הדין מתוחה, ההבנה הפשוטה ועל דרך הפשט, שהרי יצאנו ממצרים, עברנו את החסד הגדול והנפלא והנורא שהקב"ה עשה איתנו, שהוציא אותנו מבית עבדים והעבירנו בים בגבורה גדולה ונפלאה ובכבוד גדול. אבל הקב"ה הוציא אותנו ממצרים בשביל מטרה, לא רק לשחרר אותנו ממצרים, המטרה היא אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, המטרה היתה שנהיה עובדי ה'. כלומר, שהרי הקב"ה ברא את העולם להיטיב עם הנבראים אבל כדי להגיע לזה צריכים כבוד שמים – 'לכבודי בראתיו', והקב"ה ברא אותנו שאנחנו נהיה אלו שעוסקים ב'לכבודי בראתיו' ונזכה על ידי זה לגמול הגדול שבשבילו הקב"ה ברא את העולם, והקב"ה בחר בנו ביציאת מצרים – 'אתה בחרתנו', מה היא הבחירה, הבחירה היא שהקב"ה בחר שאנחנו נהיה אלו שבהם תתקיים תכלית הבריאה, וזה מתקיים אך ורק על ידי קבלת התורה, רק על ידי קבלת התורה, עם כל המשמעות של זה, נזכה לתכלית הבריאה. וכמו שכתוב (שמות ג'ב) "בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה".

אם כן, בשעה שיצאנו ממצרים כבר היתה התחייבות גדולה של הכרת הטוב לרבש"ע. ועדיין לא היתה את זכות קבלת התורה שתגן על ההתחייבות הזו. אם כן הימים האלו 'מפסח ועד עצרת' הם ימים של התחייבות בלי תשלום ותמורה, לכן מדת הדין מתוחה בימים אלו, והם ימים קשים.

והדבר שמגן בימים האלו על מדת הדין הוא עבודת הספירה. הספירה פירושה שמשותקים לקבלת התורה, מצפים כבר 'מתי יבא לידי ואקיימנו', והדבר הזה שמשותקים לקבלת התורה ובוחרים בזה ורוצים את זה, הרי זה כבר 'כאילו עשה', יש כבר את הזכות של קבלת התורה. וכמו שכתוב בקרבן פסח (שמות יב, כח) "וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", ואומר רש"י "וכי כבר עשו, והלא מראש חודש נאמר להם, אלא מכיון שקבלו עליהם, מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו". בזמן שסופרים את הימים לקראת מתן תורה כבר יש את הזכות של קבלת התורה. וזה מה שמגן על מדת הדין שבימים האלו – ספירת העומר.

אבל צריכים לעשות שהספירה תהיה 'ספירה', אבל אם ח"ו יש פגם בספירה, שאין לספירה את המשמעות האמתית שהיא ההכנה לקבלת התורה, אזי רח"ל נשארת מדת הדין. בימים האלו אנו אומרים 'אב הרחמים' כדי להזכיר לנו שבימים האלו צריכים להתחזק בעבודת הספירה, שזה מה שמגן על הימים הקשים האלו שרח"ל יש בהם מדת הדין.

וזה מה שהיה אצל תלמידי רבי עקיבא, הטענה שהיתה עליהם שהם פגמו בספירה שלהם, עדיין צריכים לבאר את זה, אבל צריך לומר שהטענה שהיתה עליהם גרמה שיהיה חסר בספירה שלהם, היה חסר להם בהגנה של ימי הספירה, וממילא רח"ל פגעה בהם מדת הדין.

נמצא שיש לנו שתי עבודות בזמן הזה. יש מצוה של ספירת העומר. ובין אם היא מדאורייתא ובין אם היא מדרבנן, פירושו שהיא הכנה לתורה, 'לשמחת התורה' כלשון הר"ן, הכנה לחדש את קבלת התורה. ויש את האבלות של הימים האלו. אבל באמת הם לא שני דברים נפרדים, הם משלימים אחד את השני, תיקנו לנו את האבלות כדי שנדע את החשיבות ואת האחריות של העבודה של הספירה, שחס ושלום אם זה לא יהיה 'למעלה למשכיל' אזי יכול להיות נזק בימים האלו.

כל שכן, וכל שכן, עכשיו שאנחנו נמצאים במצב כזה, שאנחנו חייבים לזכות לרחמי שמים, אנחנו נמצאים במצב של שעת הסכנה, מדת הדין מתוחה, ודאי שאנחנו צריכים את הרבש"ע, אם כן ודאי שצריכים להתחזק אפילו ב'עשה', ולא רק ב'לא תעשה', בתורה, בעבודה ובגמילות חסדים, במדות טובות, באהבת ה' ובכל מה שנכלל בתורה ועבודה וגמילות חסדים, כי בימים האלו, כדי לזכות שהקב"ה 'לעיתות בצרה' יהיה איתנו, אנחנו חייבים להתחזק אף ב'עשה'. וזו עבודת הספירה, להזכיר לנו את הימים האלו. והשאיפה הזו לקבלת התורה היא הבסיס לכל ההתחזקות שלנו, שאנחנו מכינים את עצמנו לקבלת התורה, והיא כוללת כל מה שצריך, תורה ועבודה וגמילות חסדים.

בימים האלו – ימי הספירה, כעת אנחנו פנויים קצת ויש לנו זמן להתבונן. המשגיח זכרנו לברכה היה אומר מליצה שנוכרים בימי הספירה רק בל"ג בעומר, או בערב שבועות. אבל צריכים כבר מיד בהתחלה לזכור את הספירה, וזה מה שנותן לנו חיזוק בשבוע הגדול הזה, שבוע רציני שאי אפשר לבטל אותו, עברנו את סוף הזמן, ערב פסח, פסח, ועכשיו אנחנו צריכים לעבור את השבוע הזה כמו שצריך להיות, ברוממות, כי הרי אנחנו נמצאים בזמן לא פשוט, אם כן, צריכים לעשות מה שצריכים לעשות. עם כל מה שנדרש להכנה ל'זמן', אבל יחד עם זה לא לשכוח את העיקר, להכין את עצמו מבחינה רוחנית ומבחינה נפשית לקבלת התורה.

ההכנה האמתית לקבלת התורה היא בעז"ה כשייפתח הזמן ונכנס לעול תורה עם המושג של 'זמן', ולא 'בין הזמנים'. אבל גם עכשיו יש לנו שלב קודם לכך – השבוע הזה. השלב הראשון בהכנה היה הפסח בעצמו, חג הפסח, חול המועד פסח ושביעי של פסח, זהו השלב הראשון שהכין את כלל ישראל לקבלת התורה, 'מלכותו ברצון קיבלו עליהם' זה השלב הראשון שהכין את כלל ישראל, וכמו שכתוב שיציאת מצרים מביאה 'למען תהיה תורת ה' בפיך' – היא מקרבת לתורה. אבל עכשיו אנחנו נמצאים כבר אחרי השבוע הזה, יש לפנינו עוד שבוע עד ר"ח אייר, והשבוע הזה יש לו גם כן כתובת בשלבים של ההתקרבות לקבלת התורה, בהכנה לקבלת התורה.

ובאמת כבר חז"ל עומדים על זה. ישנה שאלה, הרי סופרים ספירת העומר כדי להסמיך את הפסח לשבועות, שהרי בעצם שבועות היה צריך להיות מיד אחרי פסח, ואם כן מדוע באמת לא היה כך, הרי מיד אחרי קריעת ים סוף היתה יכולה להיות קפיצת הדרך והיו מגיעים מיד להר סיני, הרי הקב"ה עשה הרבה פעמים קפיצת הדרך, 'אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר', וכך היו יכולים להגיע מיד אחרי קריעת ים סוף להר סיני ומיד היו מקבלים את התורה, ובשביל מה היו צריכים את כל השבועות האלו שמפסיקים באמצע.

וחז"ל עומדים על זה בילקוט (שמות יט, רעב-רעג), שמלאכי השרת שאלו את הקב"ה מדוע הקב"ה מחכה עם קבלת התורה. ויש שם בחז"ל שתי תשובות, ושתי התשובות לדבר אחד נתכוונו – הנקודה הפנימית היא אחת, ומה שנוגע אלינו כעת היא הנקודה הפנימית של הדברים. בהתחלה אומרים שם חז"ל "כיון שיצאו ישראל ממצרים היו ראויין לקבל את התורה, והיו בהן בעלי מומין משעבוד טיט ולבנים, אמר הקדוש ברוך הוא, עדיין לא בא זיון של בני והן מקבלים את התורה, אלא יתעדנו בני שנים ושלושה חדשים בבאר מן ובשלו, ואחר כך מקבלים את התורה", אע"פ שהם החלימו והבריאו אבל ה'זיו' שלהם עדיין לא בא, משל לבן של מלך שהבריא אבל עדיין לא היה לו את מאור הפנים שלו, כך כלל ישראל יצאו ממצרים אבל עדיין לא בא ה'זיו', ולכך היו צריכים שבעה שבועות של באר מן ושלו, כדי לחיות במצב של 'מדבר', במצב של רוחניות, שגם המאכל והמשתה יהיה למעלה מן הטבע, כדי להגיע ל'זיו' של כלל ישראל.

וה'אור החיים' הקדוש אומר (בפרשת מצורע ובפרשת אמור), שכתוב שזב וזבה אחרי שהם מיטהרים כמ"ש 'וטהר', הם סופרים שוב 'שבעה' כדי להגיע עוד פעם ל'וטהר', ומדוע הם צריכים שוב להיטהר, אומר ה'אור החיים' שיש שני שלבים בטהרה, יש שלב אחד של טהרה לאחר שפסק הזיבה – 'וטהר', אבל כדי להגיע לטהרה גמורה צריכים עוד שבוע הפסקה. וכמו שהרמב"ן אומר, להתנקות מכל המחשבות וההרגשות שהיו

בזמן הזיבה, כי זמן הזיבה הוא זמן ירוד, מבחינה נפשית ומבחינה רוחנית, והוא צריך להשתחרר מזה ולהכין את עצמו למצב של טהרה של יהודי. השבוע ימים הזה הוא שבוע ימים שהזב והזבה מתרוממים מהמצב שהיה להם של זיבות ולאחריו השלב של הטהרה, עד שיגיעו לטהרה גמורה ויביאו קרבנות. ואומר ה'אור החיים' הקדוש, כאשר יצאנו ממצרים נטהרנו טהרה ראשונה, אבל כדי להגיע לטהרה גמורה כהכנה לקבלת התורה צריכים שבעה שבועות, כי ליחיד זה שבוע אך לכלל ישראל זה שבעה שבועות. וזה מה שכתוב בחז"ל שצריכים את ה'זיו', כדי להגיע לטהרה גמורה ולהיות ראויים לקבלת התורה. כך כתוב בחז"ל במקום אחד, זו העבודה של השבועות האלו.

ועוד אומרים שם חז"ל "אמר הקב"ה התורה כולה שלום ולמי אני נותנה לאומה שהיא אוהבת שלום" התורה היא 'כולה שלום', שנאמר (משלי ג, יז) "דְּרֹכֶיהָ דְּרֹכֵי נָעִם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלֹום", וצריכים להיות אוהבי שלום כדי לזכות לתורה, וכלל ישראל הגיעו למדרגה של אוהבי שלום רק לאחר שבעה שבועות שנאמר (שמות יט, א) "וַיַּחֲנוּ שְׂם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" – כאיש אחד בלב אחד, וכל זמן שזה היה חסר אזי היה חסר להם בהכשרה לתורה, לכן חיכו שבעה שבועות כדי שיכשירו את עצמם. ואנחנו רגילים לומר שהא ברא תליא, מכאן שבא ה'זיו' שלהם הם הגיעו למצב של אחדות, ע"י שה'זיו' של הנשמה שלהם גדל, המדות שלהם נהיו יותר טובות.

וצריכים לשמוע כאן את הנקודה הפנימית. אצלם היה חסר 'ויחן שם ישראל נגד ההר', היה חסר להם 'זיו', אבל כתובה כאן הנקודה שבימים האלו העבודה היא להכין את עצמו לתורה, כל אחד מה שחסר לו בהכנה לתורה הוא צריך להכין את זה בעצמו, כי התורה צריכה הכנה. התורה היא תורה והיא יורדת לאדם, 'בא משה והורידה לארץ', אבל יש לזה גבול כמה התורה יורדת לארץ, צריך להתרומם מן הארץ כדי להתחבר עם התורה, התורה ירדה מן השמים לארץ ואנחנו צריכים לעלות מן הארץ לתורה, אנחנו צריכים להכין את עצמנו, לרומם את עצמנו, כדי שנהיה ראויים לתורה.

והשבועות האלו נועדו לזה, אם על ידי ה'זיו' – שמתרחקים מטומאת מצרים ומכל מה שנכלל בזה, ואם על ידי שמתרחקים מהמדות שאינן טובות, אלא להגיע לאחדות – 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום', אבל כלל הדברים הוא לבנות בעצמו את ההכנה הראויה לתורה.

ואנחנו צריכים להבין את הענין של הדברים, להם זה מה שהיה חסר, אבל אנחנו צריכים לראות כל אחד בעצמו מה חסר לו כדי לזכות לתורה. להם לא היה חסר קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות, כי בקריעת ים סוף היה 'מלכותו ברצון קיבלו עליהם'. את התשוקה לתורה לא היה חסר להם, כי הרי מיד הם התחילו לספור ספירת

העומר. וכל השאיפה שלהם היתה להגיע לבית המקדש, מיד בקריעת ים סוף הם כבר אמרו שהם הולכים לבית המקדש. רק היה חסר להם ה'זיו', היה חסר להם שלמות המדות. אבל אנחנו במצב שלנו צריכים להשלים את עצמנו שנהיה ראויים לתורה, אמנם התורה הולכת לקראתנו – 'בא משה והורידה לארץ', וכתוב בחז"ל הלשון 'נטל אמת והשליכו לארץ', נכון שהיא יורדת לארץ, אבל יש גבול לאיזה עומק בארץ, אנחנו צריכים את עצמנו כדי להיפגש עם התורה שיורדת לארץ.

זו העבודה של ימי הספירה, זו העבודה של ההכנה לקבלת התורה, כל אחד צריך להכין את עצמו לתורה. ניתן דוגמא לדבר, וזה כלל גדול, ויכול להיות שכל אחד צריך לחשוב בעצמו על עוד דברים, אבל צריכים לשמוע את רוח הדברים.

יש אגרת נפלאה של החזון איש, ולדעתי מצוה לפרסם דבר זה, כי החזון איש נותן כאן הדרכה לדור שלנו, מה היא ההכנה הראשונה לתורה, הוא נוגע כאן בנקודה של הדור. החזון איש חידש כאן פשט חדש בדברי חז"ל, כלומר שהוא ראה לפי מצב הדור שזהו הפשט בדברי חז"ל. ידועים דברי חז"ל "זאת התורה אדם כי ימות באהל" – אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. והרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"ג הי"ב) מביא את דברי חז"ל, "אמרו חכמים דרך רמז זאת התורה אדם כי ימות באהל" – אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהלי החכמה". והמקור הוא ממדרש תנחומא (פרשת נח פ"ג), "כתיב 'ולא תמצא בארץ החיים', ומאי 'לא תמצא בארץ החיים' וכי בארץ המתים תמצא, אלא שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש עונג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה, אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל'". כך הקדמונים פירשו את המאמר הזה.

אבל החזון איש זצוק"ל שהיה בדורות שלנו מפרש את המאמר הזה בשפה אחרת, כנראה הוא הבין שזו השפה לדור שלנו. וזה לשונו של החזון איש בקובץ אגרות ח"א אגרת ג, וצריכים לשמוע כל מילה, "ידיעת התורה אין זה פשוטו של סוגיא בחיי האדם". ונפרש את דבריו – 'ידיעת התורה', ישנה מדרגה שנקראת 'ידיעת התורה', ובאגרת יג הוא כותב "אני רואה שאתה מזלזל במגמה של ידיעת התורה, ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה, הוא הולך בין אנשים ונדמה לאדם שרואה לעיניים כבן אדם, אבל באמת הוא מלאך שגר עם בני תמותה, וחי חיי אצילות ומרום על כל ברכה ותהילה", ואומר החזון איש מה היא 'ידיעת התורה' – "שהשכל הניתן בנפש יתאחד עם החכמה והיו לבשר אחד" שהשכל של האדם יתאחד עם התורה והשכל שלו נהיה תורתי, המחשבות שלו וההבנות שלו מתאימות עם התורה, זה נקרא 'ידיעת התורה'. והפירוש הוא כמו שכותב הרמב"ן על הפסוק (תהלים פט, ז) "אֲשֶׁרִי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה", 'יודעי תרועה' אומר הרמב"ן

פירושו שמתחברים עם התרועה, וכמ"ש (בראשית ד, א) "וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ", 'ידע' הכוונה שהוא מתחבר עם זה. 'ידיעת התורה' פירושו שהוא מחובר לתורה. ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה, שהוא זוכה להיות מחובר לתורה, ורבי ברוך בער אמר את הלשון שהוא נהיה 'תורה'דיק', כל ההרגשות וההבנות שלו הם ההרגשות וההבנות של התורה. ואומר החזו"א על האיש הזה אבל באמת הוא מלאך, הוא נמצא בתוף גוף, אבל הוא מלאך, כי הוא חי חיי תורה.

כותב החזון איש באגרת ג "ידיעת התורה אין זה פשוטו של סוגיא בחיי אדם" אין זה כל כך פשוט לזכות לזה, "כי הלא אמרו אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה", הרי צריך להיות 'ממית עצמו עליה' וזהו תהליך, אם כן 'אין זה פשוטו של סוגיא', ב'פשוטות' לא מגיעים לתורה. ומבאר החזון איש "המיתה שבכאן הוא הנטייה מפשוטו של החיים, לעומקו של החיים, לתוך תוכו של החיים", החזו"א אומר כאן ביטויים, יש חיים הנקראים 'פשוטו של החיים' ויש חיים הנקראים 'עומקו ותוכו של החיים', ההכנה לתורה היא לרומם את איכות החיים שלך, לא את איכות ההנאות שלך מהחיים אלא את איכות התוכן שלך, שהחיים יהיו ברמה יותר מעולה.

ומסביר החזון איש "כל שאדם מרבה בשבירת המדות, מרבה חיים" על ידי שהאדם שובר את המדות, כך הוא יוצא מפשוטו של החיים לתוך תוכו של החיים, ואומר החזו"א ששבירת המדות אין זה דבר פשוט, "כי שבירת המדות היא הריגת החיים השטחיים, ומיתה של היצר, הממלא כל הגוף, הוא החיים המוליך בדרכה של תורה". אומר החזו"א "מדות המושחתות רבות הנה, והם עצמו ובשרו של האדם", כל מדה היא האופי של האדם, "והממית אחת מהן המית את עצמו, ומקצת עצמו ככל עצמו". אבל אומר החזו"א שבשעה שהאדם ממית עצמו, כלומר הוא מוציא את הרוח מאיזו מדה שיש לו, ומחליש את המדות שלו, בכך הוא ממית את 'פשוטו של החיים', והוא החיים המוליך בדרכה של תורה החיים שמוליכים בדרכה של תורה הם חיים כאלו של שבירת המדות ושבירת היצר, חיים כאלו שהם נגד עצמו ובשרו של אדם, והוא צריך להמעיט מהחיות הזו שבו ומרוח החיים הזו שבו. ואומר החזון איש "ומיתה זו תחיה בעליה" המיתה הזו נותנת חיות נפלאה לאדם, "ודברי תורה מתקיימים בידו". ובסוף דבריו כותב שם החזון איש "ההזנחה את זרם החיים למסלולו ולהרגלו היא שורש הזנחת התורה".

דברים נפלאים כותב כאן החזון איש, וצריכים לשמוע את הנקודה של הדברים. יש את חיי הגוף של האדם, וגוף האדם חי על פי משיכות, גירויים ולחצים, ואלו הם המדות המדות אינם מופעלות על ידי שכל וחכמה, אלא רק על ידי משיכות, גירויים ולחצים. רק אחר כך בא השכל, מלבישים את היצר הרע בלבוש של שכל כדי שהאדם יסכים

לעשות את זה. אבל היסוד של המדות הוא משיכות, גירויים ולחצים של הגוף. והדבר הזה הוא השטחיות של החיים, מי שנגרר אחרי המדות שלו והרצונות שלו הוא חי חיים שטחיים, חיים בלי תוך ובלי עומק. אבל בזמן שהאדם שובר את המדות, כלומר שהוא שובר את התהליך של המדות, יש לו תהליך אחר בחיים, תהליך של צדק ויושר, של אמת ואמונה, הוא חי עם העקרונות של החיים ועם היסודות של החיים, זה נקרא חיים של תוך וחיים של עומק. והחיים האלו הם החיים שמוליכים בדרכה של תורה. אבל 'ההזנחה את זרם החיים למסלולו ולהרגלו' לתת לחיים לזרום כמו שהם, זהו 'שורש' הזנחת התורה', זה היפך תורה.

אנחנו נמצאים בדור כזה שכל הרוח והמהלך של החיים הם של שטחיות, חיים ב'פשוטו של החיים', והעבודה שלנו – המדרגה של בן תורה – היא להתרומם, לשבור את המסלול של שטחיות, של גירויים ולחצים, ולבנות בעצמו תוך ועומק, ולחיות עם התוך של החיים ועם העומק של החיים, ועל ידי זה להתרומם, לשבור ולעצור את התהליך הפשוט של החיים.

אומר החזון איש, הדבר הזה הוא ההכנה לתורה, ההכנה היא דבר ראשון להיות בן אדם, לחיות עם רמת חיים אחרת, רמה אנושית אחרת. כדי לזכות ל'ידיעת התורה', שהיא המעלה הגדולה שהאדם הוא כמו מלאך, אומר החזון איש 'אין זה פשוטו של סוגיא בחיי האדם', עם פשטות בחיים אי אפשר לזכות לזה. יכול להיות שאדם יהיה בעל כשרון ויידע, אבל כדי להתחבר עם התורה, להתקדש בקדושת התורה, שהוא יהיה תורה בעצמו, לזה מוכרחים הכנה, וההכנה לזה היא להתעלות מחיים שטחיים ופשוטים, ולחיות עם עומק ותוך, לא 'הזנחה' ולא 'מסלולו והרגלו', אלא שליטה עצמית.

והחזון איש באגרת יא מתמצת את דבריו אלו. כותב החזון איש "כל הוספה בתורה בדבקות בהכרת היוצר ברוך הוא, מעלה את בעליה מבחינת נפש בהמית לנפש משכלת, מחמור לבן אדם, מבן אדם למלאך". החזון איש כותב 'מחמור לבן אדם, מבן אדם למלאך', נפלא הלשון של החזון איש. הוא כותב 'מחמור לאדם', והרי אין זו לשון נקיה לומר כך על אדם, אלא הפשט הוא שזה פסוק באיוב (יא,יב) "וַיַּעֲזֵב פָּרָא אָדָם יוֹלֵד", אומר רש"י, אדם נולד חמור פרוע, אבל "אדם יולד" – ילמד עצמו להיות אדם חדש", העבודה של האדם היא להוליד בן אדם. וכמו שאומר החזון איש שהאדם הוא בבחינת 'נפש בהמית', וזהו חמור, וזהו טבע האדם, הוא נולד חמור עם 'נפש בהמית'. וכל זמן שהוא נשאר במדרגה הזו של 'נפש בהמית', אזי אפילו אם הוא יעסוק בתורה, הוא לא יוכל להיות מלאך, אי אפשר להיות מחמור למלאך, קודם כל צריך להיות בן אדם, לעלות מבחינת 'נפש בהמית' ל'נפש משכלת', שזה תוך ועומק. ולאחר שהאדם מכשיר את עצמו

ועושה את עצמו לבן אדם, אזי כאשר הוא יעסוק בתורה כמו שצריך להיות הוא יכול להיות מלאך, שהוא מרומם על כל ברכה ותהילה.

הכל מגיע דרך התורה, הכל מגיע על ידי הוספה בתורה ועל ידי דבקות בהכרה בבורא, אבל דרך התורה האדם צריך ליצור בעצמו מעלות ומדרגות, לעלות מ'נפש בהמית' ל'נפש משכלת', עד שנהיה מלאך. ואומר החזון איש שזה הפשט אדם כי ימות באהל שהאדם צריך להמית את עצמו. חזו"א נפלא, ומדוע הוא סטה מפירושי הראשונים, אלא, הוא קרא את המצב של הדור, זו העבודה הראשונה של הדור. עד כדי כך שהחזון איש כותב באמונה ובטחון (פרק ד) שישנן הרבה מדות טובות ורעות, אבל יש כלל אחד לכל הטוב, וכלל אחד לכל הרע, "ההזנחה את החיים הטבעיים על מהלכם הטבעי" זהו השורש של כל הרע, ועל ידי כך הוא יגיע לכל המדות הרעות, והשורש של כל המדות הטובות הוא "לבכר את הרגש המוסרי על רגש התאוני", להעדיף את המוסרית על התאוה, וכך הוא יגיע לכל הטוב.

שמענו כאן מהחזו"א את ההכנה הראשית לתורה, צריכים להכין את עצמנו לתורה. להם היה חסר 'זיו', היה חסר להם האחדות של כלל ישראל, ודברים אחרים לא היה חסר להם. אבל בדורנו חסר את 'אדם כי ימות באהל', את ה'ממית עצמו'. נכון מה שכתוב בחזו"ל שהאדם יעזוב את עניני העולם הזה, וכך כותב הרמב"ם, כי זה היינו הך, זו אותה נקודה, כי צריכים לעזוב את עניני העולם כדי לא להיות פשוט, אלא להיות עם רמה ועם עומק.

זו ההכנה שצריכים לעשות עוד לפני 'תחילת הזמן', בשבוע הזה שלפני 'תחילת הזמן', שה' יעזור ויהיו נסים ויהיה לנו 'זמן', חייב להיות לנו 'זמן', אבל השבוע הזה הוא דבר ראשון לעלות ממדרגה של 'נפש בהמית' ל'נפש משכלת', קודם כל להיכנס לאווירה הזו ולהיות בן אדם.

ראש הישיבה, חמי זצ"ל, היה מרגלא בפומיה, אומרים לפני התפילה "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי ומודה על האמת וישכים ויאמר", הוא היה אומר שיש כאן סדר, 'לעולם יהא אדם' דבר ראשון צריך להיות אדם, לא להיות בעל חי. ואחרי שנהיה אדם צריך להיות 'ירא שמים', כי אם הוא אדם הוא יכול להיות ירא שמים. וקודם 'בסתר' ורק אחר כך 'בגלוי', שזה יהיה כל כך בסתר עד שזה מתפרץ בגלוי, ואז 'ומודה על האמת וישכים ויאמר'. הדור שלנו השתבש ולא בנויים בצורה כזו. המשגיח זכרוננו לברכה היה חוזר בשם הסבא מקלם שהיה אומר, 'קינדער, היאר וועט לעבן פשוט, וועט היאר בלייבן פשוט'. כלומר, 'בניי, אם תחיו פשוט תישארו פשוטים'. ובזמנו לא הבנו מה

זה 'פשוט', עד שראינו את האגרת הזו של החזון איש, הוא מגלה טפח ומכסה טפחיים מה זה נקרא 'פשוט'.

בימים האלו שעדיין נמצאים במסגרת של 'בית', וחיים את חיי היום יום, אם כן זהו זמן יותר מתאים לעבוד על הענין הזה, דבר ראשון להיות בן אדם, עם מדות טובות, עם הנהגות טובות, עם שכל, לחיות עם 'נפש משכלת', עם דעת, ולא להיגרר אחרי גירויים ולחצים. זו ההכנה הראשונה.

נדמה לי שניתן לפרט את מה שאנחנו שומעים כאן לפרט מעשי – ההכנה הראשונה לקראת השלב הבא בהכנה לקבלת התורה, היא לעשות חשבון הנפש, 'מה חובתו בעולמו', שכל אחד יבנה בעצמו, בשביל מה הוא חי, מה המטרה שלו בחיים, לאן הוא צריך להגיע. 'ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו', לא לחיות בלי מחשבה ובלי תכנית, לדעת בשביל מה אני הולך ללמוד, בשביל מה אני הולך ל'זמן', מה השאיפה שלי. והשבוע שלפני ה'זמן' הוא מסוגל לזה, להכין את עצמו במחשבה. השנה שנת תש"פ שנה של פנימיות, היתה פנימיות של ערב פסח, פנימיות של ליל הסדר, פנימיות של החג, פנימיות של שביעי של פסח, ויש פנימיות של השבוע הזה, והיא, לבנות בעצמו את ההכרה הנכונה, את השאיפה הנכונה ואת הכיוון הנכון מה הוא מחפש בחיים. וכך הוא יגיע ל'זמן' מתוך חיים של עומק ושל תוך.

השבוע הזה של סוף חודש ניסן, יש בו את הקדושה של הזמן הזה, עם המצוה של ספירת העומר, ועם האזהרה של ספירת העומר, שצריכים להתחזק מהספירה, ובייחוד בימים אלו שזקוקים למדת הרחמים כנגד קטרוג השטן, בימים אלו שהם קשים צריכים להתחזק בענין של הספירה, ובעידנא דריתחא ח"ו צריכים להתחזק ב'עשה' ובקיום, בימים האלו צריכים להתחזק בשאיפה לזכות לתורה כמו שצריך להיות, ב'דיעת התורה' אמתית. והדרך לזה היא להכין את עצמנו בחיזוק בקביעות עתים לתורה, בלימוד ברציפות בלי הפסקות ובתפילה טובה. יחד עם ההכנה שצריכים לנוח ולהתאושש, צריכים גם לא לשכוח באיזה מצב אנחנו נמצאים, ולהתחזק.

והדבר שמתאים בשלב השני, אחרי 'פסח' ולפני 'תחילת הזמן', הוא לברר לעצמו מה הוא מחפש בחיים, לדעת את כל הידיעות שהוא יודע, עם כל ההבנות שלו, את ערך התורה ואת ערך חיי התורה. וניתן להיעזר בזה וללמוד טוב את פרק ראשון של מסילת ישרים שיש בו הכנה גדולה על עבודת האדם, 'מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו', לחשוב על זה ולעכל את זה. ולדעת שהעולם הזה לא פותר הרבה בעיות, ועכשיו בתקופה הזו אנחנו רואים את זה, אלו שהחיים שלהם הם מחוץ לעצמם, וחיים רק בעולם, אזי בשעה שעשו כעת מחיצה בין

האדם לעולם, הם נשאים שבורים וריקים, אבל אלו שיש להם ב"ה חיים עם פנימיות, אזי אפילו שעשו חציצה בפני העולם, אדרבה, הם מתחזקים בפנימיות וגדלים ומצליחים, ראינו עכשיו מי הם אלו שחיים חיים אמתיים, ומי הם אלו שחיים חיים מדומים ושטחיים.

זה מה שאנחנו צריכים להעמיד בעצמנו, להתרומם ולהתחזק, ובזכות זו הקב"ה יעזור לנו שלא יהיו לנו הפרעות, ונזכה בעתו ובזמנו ל'תחילת הזמן' כמו שצריך להיות, ונזכה שהקב"ה ישמור את כולנו מכל נגע ומחלה, מכל פגע וצרה, בבריאות ובשמחה, ונזכה להתעלות על ידי התקופה הזו, ונזכה במהרה לבשורות טובות, ושהקב"ה יעזור לנו ברחמיו המרובים, ויוציאנו מחושך לאורה ומשעבוד לגאולה, גאולה שלימה, ונזכה להמשיך הלאה את החיים שלנו בשמחה ובטוב לבב.

שנת פנימיות

ועד חודשי לאברכים

שלום לכם אחיי ורעיי, אנחנו נמצאים בתקופה היסטורית, תקופה לא רגילה, תקופה שלא היתה מימות עולם, וזו העבודה שלנו כעת לעבור את התקופה הזו, בסיעתא דשמיא, ויש כל מיני קשיים ומצד שני יש גם הצלחות, הדבר הזה שיש לנו את הטלפון הזה הוא סיעתא דשמיא שאנחנו יכולים ליצור קשר עם הציבור. אנחנו נמצאים בתקופה כזו שלא ידוע בהיסטוריה תקופה כזו שכל העולם כולו יהיה נתון תחת פחד אחד – 'כי רבים חללים הפילה', 'ועצומים כל הרוגיה' – הרבה 'חשובים' נפלו גיבורים. ואנחנו מקווים שהקב"ה יאמר די לצרותינו.

אנחנו נמצאים בתקופה כזו שאין ספק שהדבר הזה הוא מעשה ה' יתברך, הקב"ה עושה כאן משהו, וגם כל הצורה כיצד נתהווה הדבר הזה, זו צורה של השגחה מיוחדת, הרי רק בהשגחה מיוחדת יכול להיות דבר כזה שלא חלמו על זה ולא היו מוכנים לזה. שאל אותי משהו, שהרי יש שאומרים שהיתה איזו טעות במעבדה וכך יצא ה'נגיף' הזה, האם גם זה נקרא שזה בא אלינו מהקב"ה. וכי מה השאלה, הרי הכל מגיע מהקב"ה, וכל שכן דברים כאלה, הקב"ה משתמש אף בשליח ובאנשים שטועים כדי לעשות דברים.

ואנחנו רואים שזו תקופה מיוחדת שקרובים להקב"ה יותר, אם נזכה. זו תקופה מיוחדת, תקופה ש'העולם הזה' רגוע, 'העולם הזה' סגור ומסוגר, הגאווה של כל האנושות נפלה, ה'כוחי ועוצם ידי' נשבר, יכולים להגיע אפילו לירח אבל לא יכולים להציל את העולם מ'נגיף' קטן, שבכלל צריכים להאמין שהוא ישנו, כי הרי בקושי רואים אותו. ויחד עם זה, כל החלומות והתוכניות של העולם, הכל בטל ומבוטל. ועכשיו כולם יושבים ומצפים לשמים, כל אחד עם ה'שמים' שלו, אבל אנחנו יודעים את ה'שמים' האמיתיים. ואלולא הסכנה שהיתה בדבר הזה והפחדים שמלווים עמה, הרי היתה זו תקופה נהדרת, אלא שאלולא הפחדים הללו לא היתה זו כזו תקופה, הפחדים הם אלו שעושים את התקופה רח"ל, אבל למעשה מבחינה רוחנית זו תקופה נהדרת, תקופה שיותר מסוגלים להתקרב להקב"ה, יותר קרובים להקב"ה באופן טבעי, רק צריכים לנצל את זה.

ועד כדי כך המצב קשה, שלא יכולים להיפגש. ויותר קשה ושובר את הלב, שלא יפתחו את הישיבות הקדושות, קשה בכלל להכיל את הדבר הזה, איזו צרה עומדת לנו עכשיו שאנחנו לא יכולים לפתוח את הישיבות הקדושות, וזה הניסיון שלנו, זה מה שהקב"ה שולח לנו כאן, ואנחנו צריכים להתמודד עם זה, ולעבוד עם עצמנו, ולעבור את זה כמו שצריך להיות.

הבאנו כבר מיד בהתחלת התקופה את המשפט שהמשגיח זכרוננו לברכה העמיד בשנת תשכ"ז שהיתה אז שעת הסכנה, סיסמא שהיתה לאורך כל הדרך, "אֶרֶץ חַיִּים לְמַעַלָּה לְמִשְׁכִּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׁאֵזֶל מְטָה" (משלי טו, כד), 'אורח חיים' – כל מאורעות החיים, ה'משכיל' ינצל אותם 'למעלה' – לעלייה, אבל אם אדם לא עולה מעלה מעלה, אומר הגאון, הוא יורד מטה מטה, אם לא ננצל את מאורעות החיים למעלה, אזי ח"ו המאורעות האלו עצמם יכולות להפיל את האדם מטה מטה. אם כן, מחויב לעמוד על המשמר בהשכלה, ולעבור את התקופה עם הכנה נכונה, ועם רוממות, כדי להתעלות. עברנו כבר את השלב של 'סוף הזמן', עברנו את השלב של 'ערב פסח', עברנו את 'ליל הסדר' המיוחד שהיה לנו השנה, עברנו את השלב של 'חג הפסח', עברנו את 'שביעי של פסח', עברנו את השבוע שאחרי פסח – השבוע השני של ספירת העומר, ועכשיו אנחנו מתקרבים לקראת ראש חודש אייר. וזו העבודה שלנו, להתחזק ולעבור את הכל בהשכלה הנכונה ובגישה הנכונה, ולהתרומם מהכל, וח"ו שלא יהיה הפוך.

אמרו רמז, שנת תש"פ ראשי תיבות **תהא שנת פנימיות**, התקופה שאנחנו עוברים כעת, כולה מכוונת לפנימיות. בלי פנימיות אי אפשר לעבור את התקופה, וכיצד כן אפשר לעבור את התקופה ולגדול על ידי התקופה, אם עוברים אותה בצורה פנימית – עם הפנימיות של האדם. עברנו השנה 'סדר' שונה ממה שרגילים תמיד, היה 'סדר' יותר פנימי, ושמעתי מאבכים צעירים שהתחתנו לא מזמן ונאלצו לעשות את ה'סדר' לבד, והם אמרו שדוקא היתה להם תועלת מיוחדת, היה להם 'סדר' פנימי. וכך גם היה כל החג. וגם התפילה עכשיו יותר פנימית, וכל העבודה עכשיו יותר פנימית, הרי בלי פנימיות אי אפשר לעבוד כי הרי צריכים לעמוד בניסיון. התקופה הזו היא תקופה שצריכים לבנות את הפנימיות.

אנחנו לא יודעים 'למה' הקב"ה עשה לנו את זה, אבל 'מה' הוא עשה לנו אנחנו צריכים לדעת, מה הוא עשה לנו, הוא הביא אותנו למצב שצריכים לחזק את הפנימיות, רק עם כח הפנימיות יכולים לעבור את התקופה. ואם אדם ניגש עם מחשבה, עם הבנה ועם פנימיות, וכך הוא יעבור את המצב, אזי אפילו אם הוא לא יעבור את התקופה בצורה כל כך מושלמת, אבל אם הוא עובר את זה עם הפנימיות האישית שלו והכחות שלו, אזי 'מעלה עליו הכתוב' כאילו הוא עבד בצורה יותר טובה.

היתה לי הערה שהביאה אותי לחיזוק. כאשר הייתי מאושפז בבית החולים בתחילת החורף כחודש ימים, הייתי צריך חיזוק, והתעוררתי להערה נפלאה בפרשת נח. כתוב (בראשית ו,ט) "אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדֹרֵתִיו", וכתוב שיש דורשים אותו לשבח, שכל שכן אילו הוא היה בדור של צדיקים הוא היה צדיק יותר, ויש דורשים אותו לגנאי, שלפי דורו הוא היה צדיק אבל אילו הוא היה בדורו של אברהם הוא לא היה נחשב לכלום. ובאמת אין זו סתירה, כי נח באמת הגיע למדרגה הגדולה, אלא שבדורו של אברהם זה לא היה נחשב לכלום, אבל לפי העבודה שהוא השקיע אזי אם הוא היה בדורו של אברהם הוא היה מגיע לדרגה יותר גדולה, כי העבודה שהוא השקיע בשביל המדרגה שהוא הגיע אליה היא היתה עבודה גדולה, ואם כן אם הוא היה בדורו של אברהם הוא היה מגיע לדרגות יותר גדולות.

ובשביל מה התורה מספרת את זה, אלא צריכים לשמוע כך, שהיות ונח ב'דורותיו' הגיע למה שהוא היה יכול להגיע בדורו, אם כן מעלה עליו הכתוב כאילו הוא בדורו של אברהם וכאילו הגיע למדרגה הגדולה, בשמים הוא יקבל שכר ומדרגה גדולה כאילו הוא היה בדורו של אברהם. כי אמנם הוא הגיע למדרגה גדולה רק בדורו של נח, אבל הוא השקיע כחות בשביל זה, ואם את אותם כחות הוא היה משקיע אם הוא היה בדור אחר אזי הוא היה מגיע למדרגות יותר גדולות, ואם כן, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא היה בדור ההוא.

זהו חיזוק גדול, לדור שלנו בכלל, ולכל אחד במצבים מסוימים בפרט. אנחנו צריכים להגיע להישגים, לא כמו אלו שאומרים שהעיקר הוא לעבוד, ודאי אנחנו צריכים להגיע להישגים, אבל הרי אנחנו לא יכולים להגיע להישגים של אברהם, אנחנו צריכים להגיע להישגים של הדור של נח, ההישגים שאנחנו יכולים להגיע לפי הדור שלנו. ואם אנחנו, עם הכחות שלנו, נגיע להישגים שיכולים להגיע אליהם בדור של נח – לפי הנתונים של הדור שלנו, אזי מעלה עליו הכתוב, בשמים יחשיבו את זה, 'בדורותיו' – יחשיבו את זה כאילו היינו בדורו של אברהם והיינו מגיעים לדרגות יותר גדולות. לא שלא צריכים להסתכל על הישגים, ודאי צריכים להסתכל על הישגים, אבל על הישגים של נח ולא על הישגים של אברהם.

זהו חיזוק לדור בכלל, אבל בפרט כאשר נמצאים במצב מסוים, כמו שאני הייתי אז בבית החולים, והנתונים היו חלשים, וההישגים שאפשר להגיע מוגבלים מאד, אבל חיזק אותי באותו זמן הנקודה הזו, אם אעבור את התקופה הזו כמו שצריך להיות, עם כל הכחות, אם כן, בשמים יחשיבו את זה כאילו אני בשיבה עכשיו, וב'תחילת הזמן'. ונשתמש עם זה בתור משל גם בתקופה של עכשיו. ודאי שבעקבות המגבלות שישנם

בישיבות הקדושות ובבתי הכנסיות, זה לא מה שאנחנו יכולים להגיע באמת, אפילו לפי הדור שלנו, אבל אם אנחנו נעבור את התקופה הזו עם הכנה נכונה, עם גישה נכונה ועם חיזוק נכון, לפי ערכנו, ונעבור את התקופה הזו ברמה של ערכנו, אם כן 'מעלה עליו הכתוב', וזה נחשב דבר גדול מאד.

תש"פ היא שנת פנימיות, השנה כולה מכוונת לנקודה הפנימית, יש לנו עכשיו יותר את ענין הפנימיות, כח הפנימיות ולהגיע למדרגה פנימית. לעמוד בניסיונות בדברים לא שגורתיים, להתפלל במקומות שלא רגילים, וכל שכן מי שהיה צריך להתפלל בבית, לעבור את חג הפסח כמו שלא רגילים, להתחיל 'זמן' לא כמו שרגילים, יש עכשיו 'תחילת הזמן' – ראש חודש אייר, אבל זה לא כמו שרגילים. רק עם כח הפנימיות ועם הכנה פנימית, אפשר לעבור את זה, על ידי פנימיות אפשר לעבור את המצב הזה בהצלחה. 'אורח חיים למעלה למשכיל' – על ידי זה כל פעולה שנעשה היא תהיה 'למעלה למשכיל'. הגישה לעבור בסיעתא דשמיא את התקופה הזו היא לחיות עם פנימיות, כח הפנימיות, ולבנות פנימיות, ואלו גם הנתונים שיש לנו, לחיות עם פנימיות.

אמרתִי אַךְ תִּירָאִי אוֹתִי

ועד שבועי לאברכים

שלום לכם אחיי ורעיי, אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה מיוחדת במינה, ואסור לשכוח, זהו מעשה ה' יתברך, זו תקופה שצריכים להתעלות ממנה, לקלוט אותה ולהתרומם על ידה. היה לנו 'סוף הזמן', היה לנו 'ערב פסח', היה לנו 'חג הפסח', היה לנו 'חול המועד', היה לנו 'שביעי של פסח', היה לנו את השבוע שאחרי פסח, ועכשיו הגענו לעוד שלב בתאריכים של התקופה הזו – 'ראש חודש אייר'.

כשמגיע חודש אייר יש לנו את ההרגשה הנכונה של 'ראש חודש', היסוד של 'ראש חודש' הוא שמצפים להקב"ה שיהיה חודש טוב, וכמו שאומר 'החינוך' שהיסוד של 'ראש חודש' הוא שלא תולים תקוה בשום דבר אחר, לא בכחות שבבריאה, לא בכחות הרוחניים שבבריאה, אלא יודעים שהכל זה כלום, והכל זה רק הקב"ה, מרימים את העיניים לשמים ומתפללים להקב"ה, זו העבודה של 'ראש חודש' – מודים על החודש שעבר ומתפללים על החודש הבא. זו כפרת העוונות של 'ראש חודש' וזו הקרבת אלוקים שיש ב'ראש חודש'. זו ההרגשה הטבעית שיש ב'ראש חודש'.

וגם עכשיו שאנחנו נמצאים בתוך התקופה, ואנחנו נמצאים כבר בראש חודש אייר, ואנחנו לא יודעים לקראת מה אנחנו הולכים, אלא אנחנו הולכים אחרי הקב"ה – 'על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו', עכשיו זהו זמן מתאים להרים את העיניים למעלה להקב"ה, אין לנו למה לקוות, אין לנו למה לצפות, אלא רק לרבש"ע – 'ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו'. ואנחנו מודים להקב"ה על העבר, אנחנו צריכים לתת הודאה מיוחדת להקב"ה, כל אחד ואחד, שגם במצב הזה, בשינוי הנתונים והתנאים שהיו, עברנו את חודש ניסן בהצלחה ובעריבות, כל אחד לפי מה שהוא, צריכים להודות על כך להקב"ה. וצריכים גם לבקש הלאה, שהקב"ה יעזור לנו לקראת חודש אייר ולקראת ה'זמן' הבא. זו המהות המיוחדת של התאריך הזה – ראש חודש אייר תש"פ.

ובאמת כאשר אנחנו מגיעים ל'ראש חודש אייר', והציפייה היא ל'זמן' חדש, ואין לנו את הנתונים והתנאים בשביל זה, אנחנו צריכים חיזוק מיוחד. דבר ראשון, צריכים לזכור

שהזמן לא נעצר, יש ווארט מהרב דסלר זצ"ל, שהעולם אומרים, 'מחכים לאוטובוס', ואמר הרב דסלר, וכי בינתיים לא חיים. יש מצבים כאלו בחיים שאנשים מחכים שזה יעבור, וכי בינתיים לא חיים. וכל שכן עכשיו שזה כבר לא מצב של 'בינתיים', כי הרי עכשיו מתחיל 'זמן קיץ', זה חלק מהחיים שלנו, זה חלק מההתפתחות שלנו, זה חלק מהכלים שנתנו לנו כדי לגדול ולעבוד את ה', אם כן ודאי שצריכים לנצל את כל הכחות כדי שה'זמן קיץ' יהיה 'זמן קיץ' כראוי, בין אם הנתונים יהיו יותר טובים ובין אם הם יהיו פחות, לפי הנתונים שישנם. זו הציפייה שלנו, עכשיו בראש חודש אייר, שנוכח ש'זמן קיץ' הזה יהיה תקופה שבונה וגדלים על ידה, בנתונים שישנם, ונקווה שיהיו נתונים יותר טובים, ושנעבור את הכל בשלום, לנו ולכל ישראל.

הדבר הראשון שצריכים לשמוע, זה היסוד שכותב החזון איש (אמונה ובטחון פ"ד אות ט) שהאדם גדל רק על ידי עמידה בניסיון, וכל זמן שהאדם אינו עומד בניסיון רק הוא חי חיים שגורתיים, זה טוב, אבל לא גדלים כך, גדלים רק על ידי עמידה בניסיון, רק כאשר יש קושי מסוים, יש עיכוב ויש חסרון בכחות לפעול, ומתחזקים ופועלים אף על פי כן, מזה גדלים, על ידי עמידה בניסיון גדלים. ועד כדי כך שמתעוררת כאן שאלה, וכך היו נוהגים בנובהרדוק, שכדי לעמוד בניסיון הם הכניסו את עצמם לניסיון כדי לעמוד בניסיון. אבל החזון איש כותב שאמנם זהו העיקר שגדלים רק על ידי עמידה בניסיון, אבל אסור להיכנס לניסיון, זהו חסרון ב'ראת שמים', האל"ף של 'ראת שמים' הוא לא להיכנס לניסיון, וכמו שכתוב בגמרא 'סחור סחור אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב' – אומר החזון"א – אפילו בשביל להתעלות על ידי זה, ואפילו בשביל לשבור תאוותו.

ושואל החזון איש, אם כן מה עושים, הרי מצד אחד גדלים דוקא על ידי עמידה בניסיון ומצד שני אסור להיכנס לניסיון, וכיצד נגדל, הרי מקרים של ניסיון אין זה מספיק, והרי צריכים לגדול. אומר החזון"א שאם אדם מרומם את הרמה של העבודה שהיא תהיה בדקדוק ולא 'בערך', אם אדם עושה את העבודה בהתמדה ובשלימות, הלימוד שלו בהתמדה, התפילה שלו בהתמדה, הבין אדם לחברו שלו בהתמדה, השליטה העצמית שלו בהתמדה, וממילא כאשר חיים בהתמדה, נתקלים כבר בניסיונות, ולא צריכים לחפש ניסיונות.

נודמנה לנו עכשיו מן השמים תקופה של 'ניסיון', תקופה שאין שיגרה, אלא בכל צעד ושעל צריכים עבודה עצמית, עבודה עצמית ב'סור מרע', ולהתחזק ב'עשה טוב', ולעמוד בניסיון. בתקופה זו אנחנו לא רק 'מחכים לאוטובוס' אלא זהו ה'אוטובוס' בעצמו, וזהו 'אוטובוס' נפלא, דוקא בתקופה כזו גדלים בעזרת ה'. אם נצליח לעבור את התקופה הזו בהצלחה, ישאר לנו זכרון לכל החיים, לנצח נצחים, כיצד עברנו יפה והתעלינו מהתקופה היפה הזו. ואם ח"ו לא נתחזק, אזי נאבד את הזמן הזה ח"ו.

אם כן, דבר ראשון צריכים לדעת, שאי אפשר להגיד שיהיה יותר 'זמן' או פחות 'זמן', כי זהו 'זמן' לכתחילה, וצריכים לגשת ל'זמן' הזה עם כל השאיפה ועם כל התקווה, ולהצליח בסיעתא דשמיא.

מה צריכים לעשות עכשיו כדי לעבור את ה'זמן' ולהצליח בסיעתא דשמיא. הדבר הראשון שעל ידי זה אפשר לעמוד בניסיונות, הוא להכין את האדם. כי אם חיים באופן שטחי, אזי בשעה שיש ניסיון כבר לא מצליחים לעמוד בו, אם חיים 'מלומדה', אזי כאשר מגיע ניסיון כבר לא ממשיכים. אבל אם אדם חי עם פנימיות, עם הכרה עצמית, עם מחשבה, עם הכנה והתבוננות, זה נותן את הכח להמשיך הלאה את העבודה ולעבוד כראוי, גם בזמנים יותר קשים. אם כן, מחויב המציאות של התקופה הזו, אם רוצים להצליח בסיעתא דשמיא, הוא להתבונן ולהכין את עצמו במחשבה ולגשת עם כחות נפש, ואם נבוא עם הכנה וכחות, כך נוכל בעז"ה לעבור את הזמן הזה.

יש לנו תקופה מיוחדת שצריכים להיות בה בחיזוק, תמיד צריכים להיות בחיזוק, אבל עכשיו בלי חיזוק אין את הבסיס שיוביל את התקופה, ובכל דבר צריך חיזוק עצמי. ויפה אמרו, שנת תש"פ ראשי תיבות **תהא שנת פנימיות**, זו שנה של פנימיות, וזה מה שאנחנו רואים כאן שהקב"ה עשה איתנו, שהוא מקרב אותנו אל הפנימיות שלנו, בין בזה שנמצאים כל אחד בבית שלו, בלי בית כנסת, בלי בית מדרש ובלי ישיבה, זהו חסרון אבל יש בזה מעלה, וגם התפילות יותר עם פנימיות, ושמעתי מכמה אנשים שהם מתפללים אפילו יותר טוב במצב כזה, ודאי זה בדיעבד אבל יש בזה פנימיות. וגם לימוד התורה הוא עבודה עצמית. זו המהות של התקופה הזו – תהא שנת פנימיות. וכדי לבנות את הפנימיות, צריכים ליצור את הפנימיות, וזה רק על ידי מחשבה, על ידי התבוננות ועל ידי לימוד בדברים המעוררים, וכך אנחנו צריכים לצאת עכשיו לדרך לקראת חודש אייר הבא עלינו לטובה.

כמו שכבר הזכרנו, המשגיח זכרנו לברכה היה מביא את הפסוק, **"אורח חיים למעלה למשכיל למען סוד משאול מטה"** (משלי טו, כד), 'אורח חיים' – כל תקופה שיש בחיים צריכים להתרומם על ידה, ה'משכיל' יתרומם מהתקופה 'למעלה', אבל אם ח"ו לא מתרוממים נופלים 'מטה'. עמידה בניסיון היא גם התרוממות, אבל לא רק זה, צריכים פשוט להטות אזניים ולהאזין לכל התקופה, מה אנחנו רואים בעינינו, אנחנו נמצאים בעולם מיוחד, וצריכים לקלוט את הקווים והנימים שיוצאים כאן מהסוגיא של החיים ולשמוע כל פרט ופרט מהם.

אמר לי משהו דבר יפה, כתוב שכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות או של חמש מכות, מה הפשט בזה שכל מכה היתה של כמה מכות.

ועכשיו אנחנו שומעים את הפשט, יש כאן מכה אחת שנקראת 'קורונה', אבל כמה מכות נכללות בתוך המכה הזו, וכל דבר ודבר הוא מכוון מהקב"ה לעורר אותנו להתחזק על ידי זה, אנחנו צריכים לקלוט את כל הנימים והמצבים של מה שקורה כאן ולהתחזק על ידי זה. כמובן, כמו שדברנו כבר בהתחלה, שהקשר עם ה'עולם הזה' נהיה יותר חלש, והגאווה של כל האנושות היום ירדה, וכולם קרובים לכניעה, והאלילות של 'כוחי ועוצם ידי' נשברה, יכולים להגיע לירח אבל לא יכולים להתגבר על משהו כזה קטן שלא רואים אותו רק ב'מיקרוסקופ', והוא לא מוכר בכלל, והוא משתלט על כל העולם כולו, רחמנא ליצלן. ולא מבינים את זה, זה מעשה אלוקינו, לא מבינים כיצד קרה דבר כזה, שממקום אחד זה התפשט על כל העולם, מטעות של מיישהו, ועוד טעות, אבל כל הטעויות האלו הם מהקב"ה, הקב"ה מילא כאן את כל העולם עם הפחד הזה. והפחד הזה גרם למצב כזה שהוא מה שרצוי באמת בשביל עבודת ה', שכל הדברים וכל הכחות האחרים יהיו רגועים, ורק העיניים תהיינה מכוונות לשמים, רק צריכים להעביר את זה כלפי הרבש"ע, שכולם יהיו יותר קרובים לרבש"ע. זו ה'תמונת מצב' שאנחנו רואים כאן בעינינו.

והתעוררתי לנקודה נוספת. יש 'יראת שמים' ויש 'יראת חטא', 'יראת שמים' באופן כללי היא לפחד מהקב"ה, ו'יראת חטא' פירושו לפחד מהחטא, ודאי שיראת חטא היא סעיף ביראת שמים, שהרי מפחדים מהחטא כיון שמאחורי הציווי עומד הרבש"ע, אבל הפחד מתלבש על חטא. ולימדו אותנו רבותינו בעלי המוסר שהעיקר ביראת חטא הוא החשש בתערובת איסור, מה שבחוז' לא רואים בו כלום ורק בפנים מעורב בו איסור, ולא מה שהוא איסור להדיא, וגם היצר הרע מופיע בדבר שהוא רק תערובת, ו'יראת חטא' פירושו להיזהר שהמעשים יהיו נקיים ושלא יהיה מעורב בהם לא חטא, לא נגיעות ולא רצונות אחרים, כמה שאפשר, שהמעשים יהיו טהורים, מלב טהור, וטהר לבנו לעבדך באמת, ושדברים אחרים לא יתערבו, וכל שכן לא להימשך בטעות אחרי החטא.

וכמו שאומר רבי איצ'ל (באור ישראל, שערי אור אות ג), כתוב (דברים לטו) **"רָאָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע"**, וכי המוות זו 'נתינה', הרי 'אין נתינה פחות משה פרוטה'. אלא אומר רבי איצ'ל, **"גם המוות יהיה נתינה חשובה כמו החיים, כי גם את החמדה והתאוה יאהב האדם, אף כי אחריתה דרכי מוות וצעדיה שאול יתמוכו"**, המוות לא מופיע דוקא להדיא, הוא מופיע כשהוא מעורב בלבוש כסוכריה – לבש לך בגדי הידידות'.

וחשבתי איזו הרגשה, הרי מה כל הפחד והזהירות כאן, מאיזה דבר שלא רואים אותו, והוא 'מלובש', יכול להיות אדם שהוא נראה כמו כולם וחושבים שהוא בריא אבל

בתוכו הוא נושא את ה'נגיף' הזה, ומזה הסכנה, ואפילו על 'סטנדר' או על 'קיר' ובכל מקום ה'נגיף' הזה יכול להיות ולא רואים אותו, ולכן צריכים להיזהר מכל דבר שעלול להיות בו רע. והזהירות הזו, להיזהר מהתערובת הזו שלא רואים בעיניים אבל יש כאן צד של פיקוח נפש, זה יכול לחנך אותנו ל'יראת שמים' – ל'יראת חטא', להיזהר בכל דבר שעושים, בין ב'סור מרע' ובין ב'עשה טוב', להיזהר שיהיה כמה שיותר נקי, עם הכנה טובה, עם מחשבה טובה, ובלי תערובת רע, וכל שכן, שהרע לא ישלוט בנו להתערב במעשינו, להוביל אותנו ולכוון אותנו. אנחנו הרי חיים במצב הזה, הולכים ברחוב עם פחד, נפגשים עם מישהו עם פחד, והכל עם זהירות, ואפילו דברים משונים לכאורה, אבל עושים את הכל כדי שחס ושלום, חס ושלום, ה'נעלם' הזה לא יתערב בנו ולא נפגוש אותו, אם כן, זה יכול לחנך את האדם להיזהר מהחטא, 'כי אין הערוד ממית אלא החטא ממית', להיזהר מכל תערובת רע. זו הערה חדשה במה שאפשר ללמוד מהתקופה.

על כל פנים, יש כאן הרבה דברים, רק צריכים 'לקרוא את המפה' ולשמוע את הנקודות. התקופה הזו היא בית חינוך ליראת שמים, בית חינוך לקרבת אלוקים, בית חינוך לקבלת עול מלכות שמים, זה כל מה שיש כאן בתקופה. אם נקלוט את הדברים וניקח אותם בתור משל לעבודת ה', זה יכול לקרב אותנו לדברים כאלו שצריכים להיות ולא הורגלנו בהם, כל הסממנים שיש כאן, אם ניקח אותם בתור משל ובתור סיוע, זה יכול לקרב אותנו לעבודה הנכונה. ובעצם, את היסוד לזה שמענו מהמשגיח זכרנו לברכה בשעתו בשנת תשכ"ז, שאפשר לנצל את התקופה הזו להתחזק ביראת שמים. כולם רוצים לדעת מה הקב"ה רוצה מאיתנו בזמן הזה ומה הוא עושה לנו בזמן הזה, מה הוא רוצה אנחנו לא יודעים, אבל מה הוא עושה אנחנו יודעים.

הסיסמא של הזמן הזה היא רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. מצד אחד, 'רוצה ה' את יראיו', אם אדם הוא לא 'ירא' אזי 'ומקשה לבו יפול ברעה', 'אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה', רק מי שמפחד וחושש ודואג – 'אשרי אדם', וכך זה גם במשל כאן בגשמיות, 'ומקשה לבו יפול ברעה' מי שלא מפחד, רח"ל, זו סכנה. אבל יחד עם זה, מצד שני, 'את המיחלים לחסדו', אין המטרה רק ליראה, אלא 'המיחלים לחסדו', לזכור את אהבת ה' לישראל, אחרי שעברנו את חג הפסח וראינו מה זה שהרבש"ע איתנו, ראינו מה הפשט שהקב"ה אוהב את כלל ישראל – 'אהבת עולם' ו'אהבה רבה', אם כן התקופה היא לקוות להקב"ה, וכמו שהחזון איש כותב (קובץ אגרות ח"ג אגרת ה) שנשיאת עיניים אליו יתברך מחזירה תשועה אל הדבר שנישא אליו, וזה היסוד של 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך', הקב"ה לא רוצה שנלך רק עם יראה, אבל הקב"ה גם לא רוצה שנלך רגועים, 'רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו' – שהיראה תביא אותנו ליותר הרגשה ויותר קירבה להקב"ה.

התקופה הזו היא תקופה מיוחדת, תקופה שיכולה להיות 'ספר מוסר', אבל רק אם לומדים את התקופה, גם כדי ללמוד 'ספר מוסר' צריכים לשמוע מה כתוב בספר. וניתן דוגמא, הסבא מקלם שואל, למה 'נושא בעול עם חברו' הוא אחד מקניני התורה, אומר הסבא מקלם, 'נושא בעול עם חברו' זה הוא מי שמרגיש את השני, ומי שמרגיש את השני יכול להרגיש גם את הסוגיא, אבל מי שלא מרגיש את השני אז גם כשהוא יושב ולומד סוגיא הוא חושב רק על עצמו, הוא שומע מה הוא קולט בסוגיא אבל הוא לא שומע מה הסוגיא מדברת אליו. כדי לשמוע את ההנהגה של הקב"ה צריך שתהיה הכניעה הזו לרצות לשמוע מה הקב"ה מדבר אלינו, לאיזה מצב הקב"ה הכניס אותנו, וח"ו, אנחנו לא מתנגדים להקב"ה, כל מה שהקב"ה עושה אנחנו יודעים שזה טוב בתכלית ההטבה, כמו שאומרים 'הא שמיה רבא מברך', 'ברכו את ה' המבורך', זהו 'צידוק הדין', אנחנו יודעים שכל מה שהקב"ה עושה כך זה טוב לכתחילה, רק צריכים לשמוע את זה ולקלוט את זה. בתקופה הזו, אנחנו צריכים להתפלל שהקב"ה ישמור אותנו מהסכנות, אבל אנחנו צריכים ללמוד את התקופה. זו ההכנה עכשיו לקראת ה'זמן' הבא, להיכנס עם רצון להתקרב להקב"ה.

והעיקר מה שצריכים, וכמו שהזכרנו מכתב מהרב אלישיב ועוד גדולי תורה זצ"ל, שכדי לזכות שהתורה תהיה 'תורה מגנא ומצלא', צריכים שהתורה תהיה תורה כזו שהקב"ה מרוצה ממנה, 'שלא לשמה' זה גם טוב, וזה מוכרח להיות, אבל זה רק אמצעי, זה לא מה שהקב"ה רוצה, הקב"ה רוצה את ה'לשמה', הקב"ה רוצה תורה עם יראה ובקדושה ובטהרה. ואם עכשיו, מתוך היראה, נתחזק בתורה בקדושה ובטהרה, נזכה לתורה אחרת שהיא 'מגנא ומצלא', לרומם את התורה והעבודה מתוך התקרבות להקב"ה. זו הנקודה המרכזית שדברנו, לא לגשת 'פשוט' לתקופה הזו, אלא לגשת עם התרוממות ועם התחזקות. העיקר הוא לגשת עם מחשבה והכנה נכונה, והימים האלו, הימים של ספירת העומר, אלו הימים שמחכים בהם לתורה, מחכים לעוד דרגה של תורה, כמה שיש לנו ב"ה אבל שה'שבועות' עכשיו יהיה עוד דרגה בקבלת התורה, והימים האלו יהיו הכנה לעוד דרגה בקבלת התורה.

כעת אנחנו צריכים לקוות ש'מעז יצא מתוק', שיהיה החושך סיבת האורה, וה' יעזור שנזכה שיהיה חודש טוב, ויהיה 'זמן טוב', 'שלא תפסוק ישיבה' איפה שנמצאים, שהבית יהיה 'ישיבה', ונזכה לנצל את הזמן, ועל ידי שיש לנו התעוררות לנושא הזה של 'יראת שמים', נוכל לראות את זה בתקופה שלנו, אבל אם אין התעוררות אי אפשר לראות את הדברים האלו. ועל ידי חיזוק במוסר ובתפילה, יכולים להמשיך לחזק את ההכנה לתורה 'לשמה' כמו שצריך להיות, בטהרה ובקדושה. חודש טוב ומבורך, 'זמן טוב' ובשורות טובות אצל כולם.

זמן קיץ בתקופתנו

שיחה בישיבת קול-תורה ובכולל הר"ן

שלום רב לאוהבי תורתך. אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע. 'תחילת הזמן' זהו מושג מיוחד, הרב מפוניבו' זכרוננו לברכה היה אומר ש'תחילת הזמן' הוא עת רצון, כשם שבשעה שפותחים את ארון הקודש להוציא את ספר התורה לקריאת התורה, זו עת רצון, ואנו מנצלים את אותו הזמן ואומרים את התפילה הנפלאה, "ברוך שמיא... יהא רעוא קדמך דתוריק לן חיין בטיבותא ולהוי אנא פקידא בגו צדיקא... אנא עבדא דקודשא בריך הוא... יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באורייתא", כי זו עת רצון, כך כאשר פותחים את הזמן להוציא את הספרים ולהתיישב ללמוד, זו עת רצון. כך היה רגיל לומר הרב זכרוננו לברכה.

ובאמת יש במדרש (ילקוט פרשת בחקותי) "אם בחקותי תלכו מלמד שהקב"ה מתאוה ויהיו ישראל עמלים בתורה". מה הפירוש 'הקב"ה מתאוה'. הקב"ה ברא את העולם בשביל תכלית, כמו שכתוב (ריש פרקי אבות) "בעשרה מאמרות נברא העולם" הקב"ה 'השקיע' כביכול בעולם עשרה מאמרות, מ'בראשית' עד 'ויכלו' הם עשרה מאמרות, "והלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות". הקב"ה ברא את העולם עם מטרה וכוונה, 'בעשרה מאמרות', כדי להביא לתכלית – 'להיטיב עם הנבראים', לזכות את הנבראים לחיי נצח, ו'לכבוד שמים' שעל ידי זה יזכו לחיי נצח, בשביל זה הקב"ה ברא את העולם הזה, העולם הזה הוא עולם שבו עושים קידוש ה', מקיימים כבוד שמים ועובדים את הקב"ה, ובזכות זו, זוכה כל יחיד ויחיד לנצח נצחים.

'ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם', הצדיקים שהם מקיימים את העולם, יש להם שכר מיוחד שהם מקיימים את תכלית הבריאה. וכמו שכתוב ש'מצוה רבה' היא 'לא תהו בראה לשבת יצרה', כי זו 'מצוה רבה' לקיים את תכלית הבריאה – 'לשבת יצרה'. אם כן ודאי זו 'מצוה רבה', שהרי הקב"ה ברא את העולם כדי שיחיו כמו צדיקים.

והתכלית של הקב"ה בבריאה היא ש'תהיו עמלים בתורה', אם כן בשעה שעמלים בתורה, בזה מתקיימת תכלית הבריאה. וזה מה שכתוב שהקב"ה מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה, זו שמחה לפני הקב"ה.

בשעה שיש 'תחילת הזמן', שמתחילים ללמוד כל יחיד ויחיד, וכל הישיבות ביחד, זו עת רצון, זהו זמן שמחה אצל הקב"ה – 'הקב"ה מתאוה'. אם כן, אין זה פלא מה שאמר הרב מפוניבז' זכרנו לברכה שזו עת רצון בעת 'תחילת הזמן'.

והשאלה היא, מה זה 'תחילת הזמן'. בשעה שעוזבים את הבתים והולכים לבתי המדרשות ללמוד, יש כאן 'התחלה' וזהו 'תחילת הזמן'. שהרי גם ב'ין הזמנים' צריכים ללמוד, ולומדים ברוך ה', אבל 'תחילת הזמן' הוא שהולכים לבית המדרש. כי הדבר הזה שנקרא 'בית המדרש' הוא דבר גדול, כמו שכתוב בגמרא בברכות (דף ת.) על הפסוק (תהלים פז, ב) "אהב ה' שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁכָּנוֹת יַעֲקֹב" – "אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות". ומסביר רבינו יונה מה הם 'שערי ציון המצוינים בהלכה'. יש בתי כנסיות שמתפללים שם ויש בתי מדרשות של קביעות עתים לתורה, אבל מה שהקב"ה יותר אוהב זה 'שערי ציון המצוינים בהלכה', מקום שלומדים בו יומם ולילה, את זה הקב"ה אוהב יותר מכל 'משכנות יעקב'. ומבאר רבינו יונה, כשם שבזמן שבית המקדש היה קיים, הקב"ה אוהב את בית המקדש, ושם היתה השראת השכינה, כך מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, אחרי בית המקדש, המקום שהקב"ה אוהב זה 'שערי ציון' – ד' אמות של הלכה, מקומות של קביעות התורה יומם ולילה, שם השכינה שורה. אם כן, בשעה שזוכים לצאת מהבית וללכת ליישיבה, לבתי כנסיות ובתי מדרשות, וללמוד, זהו 'תחילת הזמן', זו שמחה.

ובייחוד צריכים לדעת מה הפשט שיש קדושת המקום. הרמח"ל בדרך ה' (סוף חלק שני) אומר דברים נפלאים, "ובבחינת ההשפעה הנפשית נמצאו עוד גבולים בבחינת הזמן והמקום ושאר התנאים, כי הנה חקק וסידר האדון ב"ה להיות נמצא ומתגלה בעתים מן העתים בדרכים ידועים, זולת מה שיתגלה בעתים אחרים, וכן במקום זולת מה שיתגלה במקום אחר". הקב"ה קבע בעולם מציאות שיש מקומות שבהם הוא יותר נמצא, הקב"ה נמצא בכל המקומות – 'מלא כל הארץ כבודו', אבל יש מקומות שבהם הקב"ה יותר נמצא, כלומר, יותר קרוב שם, יותר מתגלה ויותר מורגש. ויש 'זמנים' שבהם הקב"ה יותר נמצא, כמו שבת קדש – 'וקדשתו מכל הזמנים', שם הקב"ה מורגש יותר וקרוב יותר. אומר הרמח"ל "ובזה נתלות קדושת הימים והמקומות הקדושים, שבהם ישפיעו בני האדם שפע יותר גדול, ויקבלו יותר הארה זכות ומעלה כפי ההדרגה המשוערת". אומר

הרמח"ל שזהו הסוד של המקומות הקדושים, שבהם הקב"ה יותר נמצא ומתגלה, ובהם יש שפע יותר גדול, ומקבלים בהם יותר אור, יותר נקיות ויותר התרוממות.

זה 'בית המדרש', וזה הפשט 'אוהב ה' שערי ציון המצוינים בהלכה', כיון שהקב"ה אוהב את המקומות האלו, הקב"ה יותר נמצא שם ומתגלה שם, ולכן כשנמצאים בבית המדרש חושבים אחרת, מרגישים אחרת וחיים אחרת, אבל כאשר יוצאים מבית המדרש זו כבר מדרגה אחרת. אם כן, זו השמחה של 'תחילת הזמן' – הולכים לבתי מדרשות.

אבל נשאלת השאלה, עכשיו בזמננו, שאנחנו נשארים בבתיים וקובעים ללמוד בבתיים, אם כן מהו המושג 'תחילת זמן'. התקופה הזו שאנו נמצאים בה היא תקופה עולמית, תקופה שלא היתה מעולם, אין להיכן לברוח, אין להיכן ללכת, כל העולם כולו מכוסה עם 'נגיף' אחד, רח"ל, מה'מבול' לא היה דבר כזה שכל העולם כולו נתון תחת דבר אחד – 'אנה מפניך אברח', אין להיכן לברוח. בכל המלחמות והסכנות שהיו, תמיד היו מקומות מפלט, אבל היום אין להיכן לברוח, המקום היחידי שניתן לברוח אליו הוא אל הרבש"ע, אל התורה.

השנה הזו נתחדשו לנו מושגים חדשים, מושג חדש אין נראה ערב פסח, אין נראה ליל הסדר, אין נראה אחרי פסח, ועכשיו יש גם מושג חדש אין נראה 'תחילת הזמן', וצריך להבין מהו המושג של 'תחילת הזמן' בתקופה שלנו.

וצריכים להבין שבאמת יש כאן 'תחילת הזמן'. כתוב בתחילת ויקרא (א.א) **"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר"**, אומר רש"י **"לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר 'וקרא זה אל זה', אבל לנביאי האומות עכו"ם נגלה אליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר 'ויקר אלוקים אל בלעם'"**. וצריך להבין מה משמעות הדברים. יש אדם שנפגש עם חברו לצורך מסוים, אזי לפני שהוא מדבר איתו הוא לא איתו, וגם אחרי שהוא מדבר איתו הוא לא איתו, רק בשעה שהוא צריך אותו הוא איתו, אבל יש אדם שנפגש עם חברו כדי 'להיות איתו', ואחרי שהוא איתו, יש לו גם מה לדבר איתו. אצל בלעם כתוב **"ויקר' לשון עראי, כי הקב"ה היה צריך לדבר איתו ולכן דיבר איתו, אבל לא קודם ולא אחר כך, אבל 'ויקרא' הוא לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שכולם מחוברים ביחד, ואחרי כן אומרים מה שצריכים, זה לא עראי אלא קבע. וזהו שכתוב אצל משה לשון חבה 'ויקרא אל משה' דבר ראשון הקב"ה קרא לו שיבוא, ואחר כך 'וידבר ה' אליו'. וכידוע, וכמו שאומר שם רש"י, 'ש'ויקרא אל משה' הוא לאו דוקא, אלא כל כלל ישראל, כל מה שהקב"ה אמר למשה זה בשביל כלל ישראל, זה נקרא קבע.**

המציאות של 'זמן' היא 'קביעות', אני קובע את עצמי לתורה, ואני לומד, ולפעמים כאשר אי אפשר ללמוד, אני עדיין קבוע בתורה, המסגרת שלי והקביעות שלי היא תורה.

ושמעתי כעין זה, דבר נפלא מאד מחמי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, כתוב בשיר השירים (א,טו) **"הִנֵּךְ יִפָּה רַעֲיָתִי הִנֵּךְ יִפָּה עֵינֶיךָ יוֹנִים"**, אומר רש"י מה הוא 'עין יונים', שכל כלה שעניה יפות אין גופה צריך בדיקה, כך העיניים של כלל ישראל הם יפות, כלומר, אפילו אם יש בעיות וכישלונות, אלו רק בעיות פרטיות, אבל באופן מהותי 'עין יונים'. כך הקב"ה אמר לכלל ישראל אחרי חטא העגל. ומה הם 'עניים יפות', אומר רש"י, כמו יונה שמשמכרת בן זוגה היא אינה עוזבת אותו, כך כלל ישראל נדבקים בהקב"ה ולא עוזבים אותו. אומר רש"י 'עין יונים' יש שתי עיניים, עין אחת 'נעשה' ועין שניה 'נשמע'. עוד אומר רש"י, יש 'המון העם' ויש 'צדיקים', שהרי בחטא העגל כאשר חטאו ישראל, בני לוי לא חטאו, יש לכם עין יפה של הצדיקים שמכפרים על כולם. ואומר רש"י, כך גם יש כל מיני תקופות בחיים, היה חטא העגל אבל אחר כך היה הקמת המשכן, וזה מכפר על הכל.

כתוב כאן ברש"י 'יפה בנעשה ויפה בנשמע'. וכך כתוב גם בחז"ל שבגלל שכלל ישראל אמרו 'נעשה ונשמע' הם זכו לשני כתרים. ושאל חמי זצ"ל, בשלמא על 'נעשה' הם קיבלו כתר כיון שהיתה להם מעלה גדולה שאמרו 'נעשה', והיתה מעלה נוספת שהם הקדימו 'נעשה' ל'נשמע', אבל מדוע הם קיבלו על ה'נשמע' כתר נוסף. וכך גם כאן, מדוע כתוב 'יפה בנעשה ויפה בנשמע', הרי ב'נעשה' נכלל הכל. ואמר חמי זצ"ל שכתוב כאן יסוד, שיש בלימוד התורה ובעבודת ה' שני ענינים, יש ענין לקיים את התורה ויש ענין לקבל על עצמו את התורה, יש 'לימוד התורה' ויש 'קבלת עול תורה' – יש 'נעשה' ויש 'נשמע'. 'נשמע' הכוונה שהוא מקבל על עצמו לשמוע את התורה, ואחרי זה הוא עושה, אבל בכך שהוא מקבל על עצמו, זו מעלה בפני עצמה.

והוא אמר ביטוי נורא, רק גברא רבה יכול לומר כזה דבר, שכמו שתענית בלי 'קבלה' היא אינה תענית, כך לימוד התורה בלי 'קבלה' הוא אינו לימוד תורה. עבודת ה' בלי 'קבלה' היא אינה עבודת ה', והפשט הוא שבלי 'קבלה' זה רק עראי, ו'יקר' לשון מקרה, אבל בשעה שיש 'קבלה' יש 'קביעות'. והוא הוסיף ואמר, שאם יש 'נשמע' ויש לו 'קבלה', והוא מקבל על עצמו עול תורה, אם כן אפילו בשעה שהוא אינו לומד, הוא עדיין נמצא בתורה, וגם כאשר הוא צריך להפסיק עם דבר אחר, אבל ה'קביעות' והמקום שלו הוא 'תורה'. ולכן 'תורה' אפילו בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא, כי תלמיד חכם יש לו עול תורה, הקביעות שלו היא בתורה, ומה שהוא עושה דברים אחרים זה רק לפי צורך הענין. ובשעה שהוא יושב ולומד הוא אינו צריך הכנה חדשה שהרי הוא כבר קיבל על עצמו, וכעת הוא ניגש למה שהוא קיבל על עצמו.

יש מושג בתורה של 'קבלה', כמו שבתענית צריכים 'קבלה', כך בתורה צריכים 'קבלה'. הדבר הזה שאדם מייחד את עצמו, זה 'נשמע', ואחרי זה מגיע 'נעשה'. זהו 'עיניך יונים'. יש מנהג של 'תענית בה"ב' לאחר פסח וסוכות, ולפי הנוסח ב'סליחות' שאומרים בבה"ב יש משמעות מה היא 'תענית בה"ב'. אחרי שעברנו את חג הפסח, 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות', עברנו 'רגל', ראינו כמה הקב"ה קרוב אלינו וכמה הקב"ה אוהב אותנו, ראינו מה הרוממות של כלל ישראל, ואחרי החג יוצאים לחיים ואנחנו נמצאים בגלות, גלות ארוכה, ויש כל מיני מצבים וכל מיני צרות רח"ל, וכיצד זה מתאים עם פסח – 'אתה בחרתנו'. על ידי זה מתעוררים שצריכים להתעורר ולתקן, ולכן אומרים סליחות בה"ב, לבקש מהקב"ה שנחזור למה שצריך להיות באמת. ובאמת, בשנה זו כשנתפלל בה"ב, לא נצטרך לחפש דברים אחרים להתפלל עליהם, אלא ננצל את הימים האלו להתחנן לפני הקב"ה שימשיך איתנו את פסח, את יציאת מצרים ויגאל אותנו מהמצב שלנו.

נשאלת השאלה, אם כך שבה"ב הוא התעוררות לאחר חג הפסח, אם כן מדוע אין עושים את זה מיד לאחר חג הפסח. התשובה היא, שבחודש ניסן, וכך גם בחודש תשרי, אין מתענים ולכן דוחים את זה. ובשנה זו [שחל ר"ח אייר ביום שישי וביום שב"ק] מדוע אין עושים בה"ב מיד בתחילת חודש אייר – ביום שני [ג אייר]. התשובה היא, כיון שצריכים קודם תענית בה"ב להגיד 'מי שבירך', ובלי זה אי אפשר להתענות בה"ב, ובשבת ראש חודש אי אפשר לעשות 'מי שבירך' על תענית, לכן דוחים בעוד שבוע את התענית, כדי שיוכלו להגיד 'מי שבירך' בשבת הבאה, ואז יתחילו בה"ב ביום שני.

זאת אומרת, 'תענית בה"ב' בלי 'מי שבירך' היא כמו תענית בלי 'קבלה'. כך גם תורה בלי 'קבלה' היא אינה תורה. במצב שלנו זה גם כן נקרא שיש לנו 'תחילת הזמן', גם עכשיו זו עת רצון, גם עכשיו הקב"ה שמח איתנו עם 'תחילת הזמן', ואע"פ שאנחנו נמצאים באותו מקום, בבתים, אם כן מה היא 'תחילת הזמן', אלא, ה'קביעות' וה'קבלה' הם 'תחילת הזמן', עכשיו אנחנו מייחדים את עצמנו, על פי סדרי היום שיש לנו, עכשיו אנחנו קודש לה'. ואם יש דברים שדוחים, הם דוחים, אבל בעקרון אנחנו מייחדים את עצמנו. ולייחד את עצמו זהו 'נשמע', והדבר הזה הוא עת רצון, זו פתיחת הארון, פותחים את הארון ומוציאים את ספר התורה.

ניתן ציור מה נקרא 'תחילת הזמן', מה נקרא 'קבלה' ומה נקרא 'קביעות'. סיפר לי פעם אחד החברים שלי, למדנו יחד בישיבה, היום הוא ראש ישיבה בחוץ לארץ, הוא למד בכולל ב'גייטסהד', והמנהג בכולל שם היה שהאברכים בעצמם מחזיקים את הכולל, וכל

אברך, לפי הסדר, פעם בתקופה הוא נוסע לחודש ימים לארצות אחרות כדי לאסוף כסף לכולל, כאשר הגיע התור שלו לנסוע, הוא נסע לשווייץ, ושם הוא נסע ברכבת, ובנסיעה עוברים על יד 'הרי האלפים', וכנראה זה דבר שמעניין לראות, והיה לו מקום על יד החלון, והוא חשב לעצמו, 'בינתיים, עד שנגיע לשם, אלמד', הוא פתח ספר והתחיל ללמוד, כאשר הם עברו על יד 'האלפים', כולם רצו לחלונות כדי לראות את ה'אלפים', ואז הוא חשב לעצמו, הרי זה נקרא 'מפסיק ממשנתו'. הרי כתוב (אבות פ"ג מ"ז) "המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו ואומר, מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו", ואומר רבי חיים מוולאז'ין שאפילו אם הוא אומר 'מה נאה אילן זה' כדי להתפעל מבריאת העולם – 'מה רבו מעשיך ה'', אבל באמצע הלימוד אסור להפסיק בשביל שום דבר. כך הוא חשב לעצמו, אסור לי להפסיק מהלימוד כדי לראות את ה'אלפים'.

הוא סיפר לי את כל הסיפור הזה, ואמר לי שכך עברה עליו הנסיעה, ואחר כך הוא חזר לביתו, והוא לא ראה את ה'אלפים'. החזרתי לו מכתב ושאלתי אותו, מה אשתך אמרה על הסיפור הזה, והוא ענה לי שהיא 'צדיקה' והיא קיבלה את זה. שאלתי אותו עוד, אני אינני יודע האם זה דבר מעניין לראות את ה'אלפים', אבל לדברך, שכן רצית לראות את ה'אלפים', למה לא רצית לראות, וכי מי שרוצה לראות את ה'אלפים' יהיה אסור לו ללמוד בנסיעה בדרך להרי 'אלפים' כיון שאח"כ הוא לא יוכל להפסיק בלימוד ולראות את ה'אלפים', הרי לא יעלה על הדעת דבר כזה, הרי לכתחילה התחלת ללמוד כדי ללמוד בדרך עד שתגיע ל'אלפים'.

ולשאלתו שהרי זה נקרא 'מפסיק ממשנתו', התשובה היא ש'מפסיק ממשנתו' פירושו שהוא הולך בדרך, ולא שהוא בבית המדרש, אלא שהוא קבע את עצמו ללמוד בדרך, וכמו שכתוב שם 'המהלך בדרך ושונה', אלא שפתאום הוא רואה 'אילן נאה', אם כן אסור לו להפסיק מלימודו. אבל מי שלכתחילה הולך כדי לראות את האילן, אלא שבינתיים הוא לומד בדרך, אם כן אין זו קביעות, הלימוד הוא עראי, ואם כן אין זה נקרא 'מפסיק ממשנתו'. כך אמרתי לו, והוא התווכח איתי, ועד היום הוא סובר לא כך. אשריו שהוא יכול היה לקיים את מה שהוא הרגיש, אבל אני חושב שיש כאן חילוק.

זו הנקודה של מה שדברנו. מה ההבדל בין 'זמן' ל'בין הזמנים', ב'בין הזמנים' נוסעים בדרך ל'אלפים', וכאשר נמצאים בבית, לומדים, אבל 'זמן' פירושו 'קביעות', ו'קביעות' פירושו יותר להחמיר ב'המפסיק ממשנתו'. בשעה שמתחיל ה'זמן', ה'סדרים' הם 'קביעות', ו'קביעות' היא יותר להחמיר ב'המפסיק ממשנתו'. זה נקרא 'תחילת הזמן'. אם כן, גם עכשיו כאשר אנחנו נמצאים בבתים, יש 'חלות' של 'תחילת הזמן', וגם עכשיו זו עת רצון, ויש לזה את כל הגדרים של 'תחילת הזמן'.

בספר צדקת הצדיק, רבי צדוק הכהן פותח את ספרו, וז"ל, "ראשית כניסת האדם לעבודת ה' צריך להיות בחפזון, כמו שמצינו בפסח מצרים שהיה נאכל בחפזון, ולא פסח דורות. מפני שהתחלה לנתק עצמו מכל תאוות העולם הזה שהוא מקושר בהם". וכי הוא מדבר אל אנשי 'עולם הזה', ודאי הוא מדבר אל כל אדם, אבל כאשר נמצאים במצב של 'כניסת האדם' אזי כל אחד הוא 'מקושר' ל'עולם הזה' באופן יחסי, והוא צריך להתנתק מהקשר היה לו עם ה'עולם הזה' קודם, ולעקור את עצמו מזה, ולהיכנס לעבודת ה'.

והדבר הזה הוא דבר קשה, ולכן אומר רבי צדוק הכהן "צריך לשמור את הרגע שמתעורר בו רצון ה' ולחפזו על אותו רגע למהר לצאת מהם אולי יוכל", בשעה שהיצר טוב מתעורר ואומר, צריכים ללמוד, מה יהיה עם החיים שלנו, הרי המצב הזה הוא אינו עראי, המצב הזה הוא חלק מהחיים שלנו, ואדרבה, זה לא רק 'חלק מהחיים', זו 'תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי', זה יכול להיות החלק הכי יפה של החיים, עכשיו זה כבר 'זמן', זה חודש אייר, אם כן בשעה שהיצר טוב מתעורר ואומר שמוכרחים להתייחד כעת לתורה, אזי צריכים לנצל את הרגע, ו'בחפזון' לעבור למצב הזה, כי אם ילך במתינות הוא ישאר בחוץ. "ואחר כך שוב ילך במתינות ולאט כדן פסח דורות", רק אחרי שנכנסים כבר אפשר ללכת במתינות.

והדבר הזה שאומר רבי צדוק הכהן ראשית כניסת האדם לעבודת ה' צריך להיות בחפזון, זה שייך גם אצלנו בתקופה הזו. כעת, בשבוע הראשון של ה'זמן', צריכים להתייחד לתורה, ואדרבה, אפילו אם נמצאים באותו מקום, אם מתייחדים כעת לתורה, זו כבר דרגה אחרת, כי זה 'זמן', זה 'סדרים', וצריכים להיכנס 'בחפזון' – כל יום בבוקר להיכנס ל'סדר' 'בחפזון', ורק אחרי כן אפשר ללכת במתינות.

ויש בזה גם את המעלה של 'תחילת הזמן'. וכמו שכתוב בתוס' בחגיגה (טו.) על הפסוק (קהלת זח) "טוב אחרית דבר מראשיתו", מביאים התוס' את דברי הירושלמי ש'אחר' אמר שרבי עקיבא דרש 'טוב אחרית דבר' – מראשיתו, כלומר, כדי שהסוף יהיה טוב, צריך שהתחלה תהיה טובה, והוסיף 'אחר' ואמר 'בי הוה מעשה', הוא גדל וגדל – 'אחד היה בינינו', ואע"פ כן בסוף הוא נפל, כיון שהתחלה שלו לא היתה טובה, וכמבואר שם בגמרא. זאת אומרת, היסוד של 'התחלה' הוא שאם מתחילים טוב, עם עבודת ה' כמו שצריך להיות, עם 'לשמה' כמה שאפשר, אזי כל הבנין עומד אחר כך כמו שצריך להיות. גם עכשיו יש לנו את הסוד של 'התחלה', וצריכים לדעת כיצד מתחילים, טוב אחרית דבר – מראשיתו.

ושאלו שאלה, שהרי רבי עקיבא בעצמו היה 'עם הארץ' עד ארבעים שנה, ורק לאחר מכן הוא התחיל, ואם כן ה'ראשית' שלו לא היה 'טוב', הרי רבי עקיבא היה 'עם הארץ'

גדול, הוא אמר 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור'. אינני יודע האם 'עמי הארץ' של היום, ששונאים תלמידי חכמים ומדברים עליהם כל דבר אסור, הם אומרים עד כדי כך 'אנשכנו כחמור'. ורבי עקיבא כן אמר כזה דבר, ואעפ"כ הוא נהיה רבי עקיבא, וכיצד הוא נהיה רבי עקיבא. התשובה ששמעתי מהמשגיח זכרוננו לברכה היא, שאפשר לעשות התחלה חדשה באמצע החיים, גם רבי עקיבא שהיה 'עם הארץ' התחיל מחדש התחלה חדשה, זה נקרא תשובה – התחלה חדשה, וזה גם אפשר לעשות באמצע החיים.

אבל 'אחר' חשב שהוא בסדר, כי הוא גדל עם חינוך טוב, חינוך לתורה, והוא לא ידע שהיסוד של החינוך שלו היה עקום, עם 'שלא לשמה', ולכן הוא חשב שהחינוך שלו הוא טוב, כי באמת הוא התחנך לתורה, וממילא הוא לא עשה התחלה חדשה, רק המשיך בדרך בה הוא גדל, לכן היה חסר לו ב'ראשית טוב'. אבל האמת היא שגם באמצע החיים אפשר וצריך לעשות התחלה חדשה. אם כן גם במצב שלנו עכשיו יש לנו את הסוד של 'התחלה' – 'תחילת הזמן'.

ובשנה זו, בחודש אייר תש"פ, אנחנו מתחילים 'תחילת הזמן' עם משמעות אחרת, וגם זה חלק מהחידושים של התקופה הזו, 'תחילת הזמן' חדש יש לנו, ולדאבוננו אנחנו מחוץ לבית המדרש, וה' יעזור שנזכה לחזור לבית המדרש. ועדיין מעיב עלינו הדבר הזה שאנחנו נמצאים מחוץ לבית המדרש.

ובאמת אין זה פשוט להיות מחוץ לבית המדרש. כתוב (דברים יא, טו) "הִשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶּם וְסִרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם", אומר רש"י "וסרתם, לפרוש מן התורה, ומתוך כך 'ועבדתם אלהים אחרים', שכיון שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק בעבודת אלילים, וכן דוד הוא אומר, 'כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד וגו'', ומי אמר לו כן, אלא כיון שאני מגורש מלעסוק בתורה, הריני קרוב לעבוד אלהים אחרים". וצריכים להבין, וכי דוד המלך כאשר גירשו אותו מבית המדרש, זה כבר נקרא 'קרוב לעבוד אלהים אחרים', וכי אין הוא יכול ללמוד בבית, עם חברותא, ומדוע כבר אמר 'כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה'". שמע מינה ש'בית המדרש' הוא חלק מ'קניני התורה', בכלל המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, הוא ללמוד בבית המדרש, כי קניני תורה הפשט הוא שהתורה היא לא סתם שקוראים בתורה, אלא שהאדם צריך להכשיר את עצמו לתורה, להביא את עצמו להידבק בתורה, וכדי להידבק בתורה צריכים ללמוד טוב, וכדי שיוכלו להידבק בתורה צריכים לרומם את האדם כדי שיהיה ראוי להידבק בתורה.

כדי להידבק בתורה צריך את שני הצדדים, צריכים ללמוד טוב את הסוגיות, 'לפניהם' – להבינם טעמי הדבר ופירושו, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, ומצד

שני צריכים להכשיר גם את האדם, כדי שיהיה מסוגל לתורה, ו'בית המדרש' מכשיר את האדם, הרבה קניני התורה יש ב'בית המדרש', שמכשירים את האדם כדי שיהיה מסוגל לדבקות בתורה, ואם האדם נמצא מחוץ לבית המדרש אם כן חסר לו בקניני התורה, ולכן זה כבר נקרא 'וסרתם מן התורה', מבהיל על הרעיון.

אם כן מה נעשה אנחנו שאנחנו לא נמצאים כעת בבית המדרש, מן השמים זה נגזר עלינו, ונכון שיש לנו 'תחילת זמן' אבל אנחנו בלי בית המדרש, ואם כן ח"ו חסר לנו בתורה, אם כן מה יהיה עלינו.

וצריכים להבין, דבר ראשון, חסדי שמים שנתנו לנו את האמצעי הזה של ה'טלפונים', שאנחנו יכולים להישאר קשורים לבית המדרש, על ידי שנהיה במסגרת של בית המדרש, ונשמע את התורה של בית המדרש, את השיעורים והשיחות של בית המדרש, ואפילו את ה'חבורות' של בית המדרש, כל מה שיהיה בבית המדרש. להיות מחובר דרך ה'טלפונים' לבית המדרש, זו גם דרגה של 'בית המדרש', זו גם דרגה של הכנה לתורה, שלא יקרא ח"ו 'וסרתם מן התורה', נשאר לנו קצת 'בית המדרש'.

אבל לא רק זה, אנחנו נמצאים ב'בית המדרש' גדול, המעלה של 'בית המדרש' היא שהשכינה שורה שם, אחרי חורבן בית המקדש השכינה שורה ב'שערי ציון', והשכינה שורה בעוד מקום – "עֲמֹז אֲנֹכִי בְּצֶרֶה" (תהלים צא, טו), כאשר כלל ישראל נמצאים בצרה, השכינה שורה עמהם, הקב"ה אומר "מְרוֹם וְקְדוֹשׁ אֲשֶׁכֶּן וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ" (ישעיה נ, טו), המקום של הקב"ה הוא 'מרום' אבל 'את דכא ושפל רוח'. וכאשר אנחנו נמצאים כאן, ובאמת אנחנו לא רוצים את זה, אלא היינו רוצים לחזור לבית המדרש כמו שצריך להיות, אבל הקב"ה שלח כאן איזה שליח – נגף רח"ל – שאנחנו צריכים להתחבא מפניו, אנחנו צריכים להשתדל לברוח ממנו, וחייבים לשבת בבתיים. אם כן, יש כאן 'עמו אנכי בצרה' – הקב"ה נמצא איתנו בבתיים שלנו, ואם כן הבית שלנו הוא 'בית המדרש' ויש לו קדושת בית המדרש, כי הרי 'בית המדרש' הוא שהקב"ה נמצא ומתגלה, אם כן בעת צרה גם כן הקב"ה נמצא ומתגלה, זהו זמן כזה שהקב"ה נמצא ומתגלה.

אנחנו נמצאים בבית המדרש וקשורים לבית המדרש, אם כן יהיה לנו את גם את המעלה של 'בית המדרש'. והמעלה של 'עמו אנכי בצרה', היא כמו שכותב הרמב"ן (שמות כב, כ) לגבי יתום ואלמנה "שכל אלה אינם בוטחים בנפשם, ועלי יבטחו", ואם אנחנו כעת נכנע ונרגיש כי 'אינם בוטחים בנפשם ועלי יבטחו', שזו התקופה שלנו – 'רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו', אם כן 'בית המדרש' יהיה כאן אצלנו.

כדי להלביש בלבוש מעשי את הדברים שדברנו על 'תחילת הזמן' – שיהיה 'זמן' בבית של כל אחד, נזכיר כאן מכתב המודפס בספר 'כתבוני לדורות' מכתבים ממרן

הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מובא שם 'קול קורא', ויחד עמו חתומים עליו הגרמ"י לפקוביץ והגרא"ל שטיינמן זצ"ל, המכתב נכתב בחודש מנחם-אב תשס"ו, נביא כאן כמה קטעים ממה שכתוב שם. "מצויים אנו בעת צרה של ציבור, עת הצרת שונאי ישראל לישראל, שרבים מתושבי ארץ הקודש נמצאים בסכנה בכל רגע, ובודאי הוא עת לזעזוק ולהרע כדי לידע שבשלנו הרעה הזאת, וצריך כל אחד להתחזק ולתקן מעשיו כדי שאבינו שבשמים יסיר הצרה מעלינו, ולב יודע מרת נפשו", דבר ראשון, צריכים להתעורר ולהתחזק, לנצל את התועלת שבזמן הזה לקרבת אלוקים. "והנה חז"ל הק' אמרו תורה מגנא ומצלא", כידוע שהתורה בעצמה 'מגנא ומצלא', "שיש בכח לימוד התורה להגן ולהציל מכל רע, הרי שעלינו להתחזק בלימוד התורה".

"אמנם", וכאן כתוב חידוש גדול, "איזו תורה יש בה הסגולה הזאת", איזו תורה יש בה את הסגולה שהיא 'מגנא ומצלא'. מפחיד מה שכתוב כאן. "כשהיא נלמדת עם התנאים של לימוד תורה כפי שמצינו בדברי חז"ל, דהיינו ללמוד עם יראה ובקדושה ובטהרה", אמנם 'תורה מגנא ומצלא', אבל רק תורה כזו שיש בה את התנאים של לימוד התורה, כמו שמצינו בחז"ל, דהיינו ללמוד עם יראה ובקדושה ובטהרה, "ולא לימשך אחר תענוגי והבלי עולם הזה, ויש בזה הרבה נסיונות וצריך חיזוק גדול, ואם כי בודאי יש דרגות רבות, אך כל חיזוק בזה רצוי הוא לפני השי"ת לזכות להגן מפני הרעה".

כתוב כאן סוד, ובאמת מסתבר כדבריהם, וגם מרן הרב שך זצ"ל כותב כעין זה באחת מן ההקדמות, שודאי שצריכים ללמוד תורה אפילו 'שלא לשמה', כמו שכתוב 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', המטרה היא 'לשמה' אבל 'שלא לשמה' הוא האמצעי, והתכלית היא להגיע ל'לשמה'. וכדי שתהיה 'תורה מגנא ומצלא' צריך שתהיה תורה בגדר 'לשמה', שזו תהיה תורה שהקב"ה רוצה, ולא רק תורה שהיא אמצעי כדי להגיע למה שהקב"ה רוצה, וכמו שחז"ל מלמדים אותנו, איזו תורה היא תכלית שיש לה את כח הסגולה להגן, היא תורה עם יראה ובקדושה ובטהרה, וכדי שאנחנו נעסוק בתורה והתורה תגן עלינו, צריך שהתורה תהיה עם יראה ובקדושה ובטהרה.

וכיצד זה 'למעשה' אצלנו – תורה עם יראה, ובקדושה ובטהרה. פעם היו לומדים בעמידה, למדו עם כובע וחליפה, אבל היום אנחנו לא יכולים ללמוד כך, כדי שנבין טוב את הסוגיא אנחנו צריכים ללמוד יותר בנוחות. אבל יש דבר אחד מקניי התורה של 'ראה' שנשאר גם לנו, וגם אנחנו יכולים לעמוד בזה, ואדרבה, זה יחזק את הלימוד שלנו. אחד מהדברים שכתוב ב'ראה', וכמו שכותב רבי חיים מוולאז'ין, הוא להחמיר ב'המפסיק ממשנתו', לא להפסיק באמצע הלימוד. הדבר הזה שלומדים תורה ברציפות

זו דרגה של 'יראה' בתורה, וזהו דבר שגם אנחנו, לפי הדרגה שלנו, יכולים לעשות, להחמיר ב'המפסיק ממשנתו' כמה שאפשר. וזה מה שהחזון איש כותב שעיקר הלימוד הוא הרצוף והבלתי נפסק, וכאשר אדם לומד תורה ומפסיק ועושה את תורתו קרעים קרעים, 'הוא אסף רוח', מבחינת קדושת התורה יש לו רק רוח, אין בו כלום. והרציפות בלימוד היא הקדושה של התורה, והיא הקדושה של האדם בשעה שהוא לומד את התורה.

אם כן, בשעה זו, כאשר יש לנו 'תחילת הזמן' בבתים שלנו, ההגדרה של 'תחילת הזמן' היא להחמיר ב'המפסיק ממשנתו', כמה שאפשר ללמוד ברציפות, וכך התורה תהיה עם יראה ובקדושה ובטהרה, וכך יהיה לנו 'עול תורה', זהו הביטוי של 'עול תורה', שהוא מייחד את עצמו לתורה, 'וכל המקבל ממנו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועל דרך ארץ', כך נזכה ל'עמו אנכי בצרה', וכך נהיה ב'בית המדרש'.

אסיים בדבר ששמעתי מאבי זצ"ל, שהוא שמע מרבי איסר זלמן זצ"ל, שהגדר של 'מתמיד' הוא כמה שהוא מחמיר בהפסקות, ורבי איסר זלמן התאונן בפני אבי, שהרב'ה רבי חיים ציוה עליו לפי מצב בריאותו שהוא צריך להקל בהפסקות, ואמר רבי איסר זלמן לאבי, אם כן, אני כבר לא 'מתמיד' כמו שצריך להיות, מבהיל על הרעיון. שומעים כאן את הנקודה שדברנו.

מתחילים ברוך ה' 'זמן קיץ', ומתחילים ללמוד את המסכת בעיון, בעזרת ה' יתברך. שה' יעזור לנו שנעשה את 'בית המדרש' בתוך הבית, ונזכה שתהיה שכינה שורה בתוך הבית, שאנחנו נתקדש בתוך הבית, שהתורה תהיה תורה עם 'עול', עם 'קביעות' ועם 'קדושת התורה', כמה שאפשר בסיעתא דשמיא, כמוכן כמה שאפשר ולא יותר ממה שאפשר, ללמוד את ה'סדרים' כמו שצריך להיות. ושנזכה שיהיה לנו 'זמן' טוב, עם ברכה והצלחה, עם הרבה סיעתא דשמיא, שיקויים בנו 'תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי', שבכח ה'אף' שאנחנו לומדים, ובזכות אהבת התורה – 'שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול', שנזכה להצלחה, ותמיד ישאר לנו זכרון של תקופה נפלאה שעברנו ב'זמן קיץ' תש"פ, בסיעתא דשמיא, ובמהרה נזכה לבשורות טובות ישועות ונחמות.

יום שלישי ד אייר

סגולתה של הקטורת

שיחה בישיבת קול-תורה

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול. בתקופה הזו, כל מי שעוסק בתורה ומבקש תורה, וכל שכן מי שמבקש גם יראת שמים, הוא מ'אוהבי תורתך'. שלום רב לכם אחיי ורעיי 'אוהבי תורתך', אתם זוכים להיקרא עכשיו 'אוהבי תורתך'. ועל זה נאמר 'שומר ה' את כל אוהביו', אלו שהם 'מבקשים', הם נקראים 'אוהביו'. 'שלום רב לאוהבי תורתך', ואין למו מכשול' שלא יהיה לכם מכשול בשום דבר, ונצליח לעבוד את ה' כמו שצריך להיות.

ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כך אנחנו קוראים בקריאת שמע בכל יום. 'בכל לבבך' – בשני יצריך, ביצר טוב, לעבוד את ה' ביצר טוב, וגם ביצר הרע, למצוא תחבולות נגד היצר הרע כדי שייכנע ליצר הטוב. 'ובכל נפשך' – שנדע שהתורה היא חיינו ואורך ימינו, שחיי הנפש הנצחיים וחיי הגוף, הכל תלוי בהקב"ה – 'ואהבת את ה' אלוקיך'. 'ובכל מאדך' – 'בכל מדה ומדה שהוא מודד לך'. ועכשיו אנחנו שומעים משמעות חדשה למה שכתוב כאן, 'בכל מדה ומדה' בכל מצב ומצב, שהקב"ה מודד לנו, אנחנו צריכים לראות שם 'ואהבת את ה' אלוקיך'. אינו דומה מצבים רגילים שבהם מתגלה אהבת ה', למצבים מיוחדים שבהם מתגלה אהבת ה', כמו המצב שלנו, מצב מיוחד במינו שלא היה מימות עולם, מצב מיוחד שמקיף את כל העולם כולו. 'ואנחנו עמך וצאן מרעיתך', אנחנו בתוך כל העולם כולו, 'נודה לך לעולם', אנחנו צריכים במצב הזה להודות להקב"ה. 'בכל מאדך' – 'בכל מדה ומדה שהוא מודד לך' צריכים לראות את 'ואהבת את ה' אלוקיך'.

ולכאורה המצב שלנו היום הוא בדיעבד, ובאמת הוא צריך להיות בדיעבד, ואוי ואבוי למי שיעשה את המצב הזה למצב של לכתחילה, הרי זהו בדיעבד גדול, ואשרינו אם היינו זוכים להיות משכימים לבתי כנסיות ובתי מדרשות, אבל הבדיעבד הזה הוא גם לכתחילה, בכל מצב שהקב"ה נותן יש גם לכתחילה, לתיקון העולם ולתיקון האדם. כלל

ישראל בגלות כבר קרוב לאלפיים שנה, וזה בודאי בדיעבד, כי הרי לכתחילה זה בית המקדש וירושלים, ואנחנו אכלים על ירושלים, אבל, וכי יתכן שאלפיים שנים בבריאה יהיו בדיעבד, ודאי שהם לכתחילה, יש כבוד שמים מיוחד שיוצא דוקא מהאלפיים שנים האלו שכלל ישראל עובר את הגלות, ובצורה שכלל ישראל עובר את הגלות, וזו תכלית הבריאה, בודאי זה בדיעבד אבל יש בזה גם לכתחילה, אנחנו צריכים להישאר בכך שזה בדיעבד כי אנחנו צריכים לצפות שנחזור לירושלים, אבל בינתיים הבדיעבד הוא לכתחילה ולא רק בדיעבד. כך גם במצבנו היום, ודאי שזהו בדיעבד שזו הצורה שבה אנחנו לומדים, וצריכים לשמוע שיחה דרך ה'טלפון', אבל בכל בדיעבד יש גם לכתחילה, כי הכל זה מעשה ה' יתברך.

עכשיו הקב"ה רוצה לראות איך אנחנו מתנהגים ב'ובכל מאדך' – 'בכל מדה ומדה', במדה המיוחדת הזו שאנחנו נמצאים בה עכשיו, איך אנחנו מקיימים בה את 'ואהבת את ה' אלוך', את ה'אוהבי תורתך'.

וכמו שכתוב, כאשר בני ישראל באו לפני קריעת ים סוף, הקב"ה אמר (שיר השירים ביד) "יִזְנְתִּי בַּחֲגִי הַסֵּלַע בְּסֶתֶר הַמִּדְבָּרָה", נמצאים 'בחגי הסלע', מתחבאים בסלע מפני הנץ שרוצה לטרוף את היונה, "הֲרֵאֵינִי אֶת מְרַאֲךְ הַשְּׁמִיעִינִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרֵב וּמְרַאֲךְ נָאֻה". 'הראיני את מראיך', אומר רש"י, למי את פונה בעת צרה. 'השמיעני את קולך', אומר רש"י, 'ויצעקו בני ישראל אל ה' הקול שהיה במצרים, יש קול מיוחד של תפילה בעת צרה, זו קרבת אלוקים מיוחדת, והקב"ה רוצה שוב פעם לשמוע את הקול המיוחד הזה שהיה במצרים. הקב"ה אומר לנו היום, 'כנסת ישראל הראיני את מראיך', הקב"ה רוצה לראות אותנו מזוית זו, יש כל מיני זוויות שהקב"ה מסתכל עלינו, ועכשיו אנחנו נמצאים בזוית מיוחדת, הקב"ה אומר לנו 'הראיני את מראיך', אני רוצה לראות איך אתם נראים מהזוית הזו. זהו 'ואהבת את ה' אלוך בכל מאדך' – בכל מדה ומדה שהוא מודד לך'.

אנחנו נמצאים בתקופה עולמית, תקופה היסטורית, אבל הכל זהו מעשה ה' יתברך, ורואים בחוש שזהו מעשה ה' יתברך. ואמרנו כבר כמה פעמים, שהתקופה הזו, אלולא שהיתה בה הסכנה והפחד ח"ו, שהקב"ה יעזור לכולנו שנהיה בריאים ושלמים, אלולא זה, הרי זו היתה תקופה נהדרת, תקופה של קרבת אלוקים, תקופה שהקב"ה מקרב אותנו אליו.

בשנת תשכ"ז היתה בארץ ישראל מלחמה גדולה, ולפני כן היו שבועיים של כוננות, זה היה בערך בימים האלו, היה אז פחד ואימה, והמשגיח זכרוננו לברכה היה איתנו ב"ה, והוא חינך אותנו ולימד אותנו כיצד עוברים תקופה כזו. והדבר הראשון שהוא פתח בו

את השיחות באותה תקופה, הוא אמר 'אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה', 'אורח חיים' – כל מאורע ומאורע בחיים צריכים לנצל להתעלות על ידו – 'למעלה למשכיל'. אדם צריך להעלות תמיד מדרגה לדרגה, בכל מצב בחיים צריך ה'משכיל' לעלות 'למעלה'. 'למען סור משאול מטה', אם ח"ו יש מצב חדש בחיים ולא חיים אותו כמו שצריך להיות על פי התורה והעבודה, אזי ח"ו יורדים מטה מטה. זו הסיסמא שצריכים לזכור גם כעת. 'אורח חיים למעלה למשכיל' אנחנו צריכים לנצל עכשיו את המאורע שיש 'למשכיל', כי אם ח"ו אחרת, יכול להיות 'למען סור משאול מטה'.

אחד הדברים שהמשגיח עורר בזמנו, שהמצב הזה של הכוונות למלחמה והפחד שהיה, הוא מצב שהוא קרוב ליראת שמים, מצב שיכול להיות לנו למשל כיצד צריכה להיראות יראת שמים. הוא אמר, עכשיו אף אחד לא חושב על עניני העולם, את אף אחד לא מעניין שום דבר, וכולם חושבים רק כיצד לצאת מהסכנה, כך הוא דיבר אז. ובאמת זה עשה איחוד לבבות גדול, והיתה אז אחדות גדולה בין תושבי ארץ ישראל, כי כולם היו 'אחים לצרה'. למדנו מהמשגיח, היה לנו 'שימוש', כיצד עוברים תקופה כזו. התקופה שאנחנו נמצאים בה עכשיו היא תקופה מיוחדת במינה, העולם הזה סגור, כל תאוות העולם הזה רגועות, כי אין עולם הזה. והגאווה של כולם נכנעה, הגדולים ביותר, החזקים ביותר, כולם מפחדים מפני 'נגיף' שלא רואים אותו, ולא מכירים אותו, והוא מטיל פחד ואימה. וה'כוחי ועוצם ידי' איבד את המשמעות שלו, לאף אחד אין כעת 'כוחי ועוצם ידי'. כעת העולם כולו במצב של כניעה, ובמצב של פחד, והעיניים של כולם לשמים, רק אשרי מי שידע היכן הם ה'שמים'. ובמצב הזה, של הרגיעה הזו, השלווה הזו, ושכולם מיוחדים רק לשמים, לא חסר הרבה כדי שזה ייהפך ליראת שמים, אהבת ה' וקרבת אלוקים, בקלות זה יכול להיות הכנה גדולה לגאולה שתבא בעז"ה.

על כל פנים, אנחנו נמצאים במצב מיוחד, והקב"ה רוצה לראות אותנו, 'הראיני את מראיך', איך אתם נראים במצב כזה, שמתחיל 'זמן קיץ' תש"פ בבתים, בפינות הבתים, עם כל הניסיונות שבדבר, הקב"ה רוצה לראות איך התפילות שלנו נראות ב'זמן קיץ' תש"פ, שלא נמצאים בבית המדרש, איך הרוממות שלנו, איך הגדלות שלנו, שלטון הדעת על הגוף, ואיך עמלה של תורה במצב כזה, 'הראיני את מראיך', 'ובכל מאדך' – 'בכל מדה ומדה שהוא מודד לך' – צריכים להראות את 'ואהבת את ה' אלוקיך', את 'אוהבי תורתך'.

וזו העבודה המיוחדת שיש לנו, ושצריכים להתחזק בזמן הזה. ואפשר לצאת ברווח גדול, אם נעבור בעז"ה ברוממות, וכמו שצריך להיות, באמונה ובטחון, את התקופה הזו, אזי נצא בהתעלות, וישאר לנו בזכרון לכל החיים תקופה של התעלות.

יש דבר נפלא מהסבא מקלם, הוא אומר שכאשר מגיעה שבת, מרגישים שמגיעה נשמה יתירה, ולכך צריכים 'בשמים' במוצאי שבת, אבל אם אדם רוצה לבחון את עצמו האם באמת הנשמה יתירה שהוא מרגיש מגיעה מ'שבת', או שאולי זה רק בגלל הסממנים שמסביב, שלובשים בגדי שבת, סעודות של שבת ואווירה של שבת, וכיצד אדם יכול לבדוק בעצמו האם ה'שבת קודש' זה מה שמקדש אותו ומרומם אותו. אומר הסבא מקלם, אם יהיה האדם במצב כזה שלא יהיו לו את כל הסממנים החיצוניים, והוא ישאר לבד רק עם 'יום השביעי', ואז הוא ירגיש 'שבת', זה נקרא שהוא מרגיש את ה'שבת'. זה ווארט עצום וחרף, ובחיים צריכים לפעמים להשתמש בזה, ישנם כל מיני מצבים בחיים, החיים ארוכים, לאורך ימים ושנים.

דברנו על זה לפני פסח, שאם אדם רוצה לדעת האם 'ליל הסדר' שלו הוא 'ליל הסדר' אמת, דוקא השנה זהו מבחן, כי חסר את כל ה'מסביב', חסר את כל ה'חווייה', ואם נעבור את 'ליל הסדר' כמו שצריך להיות, זהו סימן שאנחנו חיים את פסח ו'ליל הסדר'. וברוך ה', ברוך הוא וברוך שמו, שמענו הרבה דרישות שלום, בייחוד והרבה מהתלמידים שלנו, שהם עברו את 'ליל הסדר' ברוממות, זה נקרא 'סדר' טוב, זה נקרא עבודת ה'. עכשיו הקב"ה רוצה לראות אותנו איך אנחנו עוברים את ה'זמן', איך אנחנו עוברים את 'תחילת הזמן', איך עוברים את ימי הספירה, ההכנה לשבועות, איך עוברים את כל זה במצב שחסר ה'מסביב', אין את הסיוע של ה'מסביב'.

'הראיני את מראיך', איך אתם באמת בלי כל הקישוטים שמסביב, שהימים בעצמם יחייבו אתכם, שהזמנים בעצמם יביאו אתכם לחיות כמו שצריך לחיות. זו התקופה המיוחדת שאנחנו נמצאים בה עכשיו, 'אורח חיים למעלה למשכיל', צריכים לעבור את הימים האלו 'למעלה' במצב של עלייה.

נתבונן בנקודה שנוגעת לעבודה של הימים האלו. ידועה והתפרסמה העצה של רבי עקיבא איגר שבזמן המגיפה, רח"ל, יגידו 'פיטום הקטורת', כי הרי מצינו שהקטורת עוצרת מגיפה, ואם כן, באמירת 'פיטום הקטורת' גם כן יש את הכח לעצור את המגיפה, על ידי אמירת 'פיטום הקטורת' הרי זה כאילו הקטיר קטורת. זה התפרסם מאד, ומשתמשים בזה בכל האופנים. אבל בני תורה, 'לומדים', צריכים לגשת ללומד'ס של הדברים, להבין, מה היא הקטורת, מהו הענין שהקטורת עוצרת מגיפה. לא להישאר רק בחוץ, 'אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בתוכו'. נתבונן מהו הענין שהקטורת עוצרת מגיפה. וכאשר זה יהיה עם תוכן, תהיה לזה משמעות אחרת, כח אחר ועוצמה אחרת. יש דבר מעניין, ואנחנו, בני תורה, צריכים לזכור את זה עכשיו כאשר מתחילים את ה'זמן'. בסוף מנחות (דף קי.) על הפסוק (מלאכי א,יא) **"וּבְכָל מְקוֹם מְקַטֵּר מִנְּשָׁמַי"** שואלת

הגמרא "בכל מקום סלקא דעתך", וכי קטורת יש בכל מקום, והרי קטורת היא רק במזבח הקטורת, אם כן, מהו 'בכל מקום', אומרת הגמרא "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי". איזה נפלא, צריכים לפרסם את זה. תלמידי חכמים שעוסקים בתורה 'בכל מקום', שיושבים כל אחד בפינה שלו ועוסקים בתורה, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין קטורת ומגישין לשמי, כיצד יכול להיות ש'בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי', אלו תלמידי חכמים שיושבים ועוסקים בתורה. כתוב כאן שעסק התורה – שעוסקים בתורה בכל מקום – יש לו את הסגולה של הקטורת. וצריכים להבין פשוט, מה הקשר בין עסק התורה לקטורת.

עוד דבר אנחנו רואים. יש תפילה שתיקנו להגיד בשעת המגיפה, "רבון העולמים גלוי לפני כסא כבודך אשר מדת הדין מתוחה עלינו בעונותינו, ובאנו לחלות פניך שתעצור המגיפה והמשחית מעלינו, ולא תתן המשחית לבא אל בתינו, ורחם עלינו ועל טפנו ועל עוללנו ועל כל ישראל עמך, וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו". אנחנו מתפללים אל הקב"ה בשעת המגיפה, שההגדרה היא שמדת הדין מתוחה עלינו, שתעצור את המגיפה והמשחית, "כענין שנאמר 'תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב'". כתוב כאן עוד דבר, תפילה היא גם קטורת – 'תכון תפילתי קטורת לפניך', 'משאת כפי מנחת ערב' – בשעה שהאדם נושא את כפיו ומתפלל, זו קטורת. וממשיכים ואומרים, "וכמו שקבלת קטורת הסמים שהקטיר לפניך אהרן הכהן כאשר החל הנגף בעם", בזמן העגל, "שנאמר 'ויעמוד בין ובין החיים ותעצר המגפה'. וכן פינחס, שנאמר 'ויעמוד פינחס ויפלל ותעצר המגפה'. וכן דוד, שנאמר 'ויבן שם דוד מזבח לה' ויעל עולות ושלמים ויעתר ה' לארץ ותעצר המגפה מעל ישראל'. כי אתה אבינו ולך תלויות עינינו". כמו שהם, על ידי הקטורת עצרו את המגיפה, כך אנחנו, על ידי התפילה נעצור את המגיפה.

שומעים כאן דברים נפלאים, שעסק התורה בכל מקום, ותפילה טובה, הם כמו קטורת. וצריכים להבין פשוט, מה הקשר בין הדברים, הרי קטורת היא קטורת, ותורה ותפילה הם תורה ותפילה.

ובאמת יש להתבונן. כתוב (אבות פ"ד מ"ג) "שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות". 'כתר' פירושו 'מלכות'. יש כתר תורה, וכלשון הרמב"ם (פ"ג מהל' ת"ת ה"ו) "מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה", ויש כתר מלכות, כתר של מלכות, ויש כתר כהונה, בכהונה גם יש רוממות של כתר. ולכן היו שלשה זרים בבית המקדש, והזר שהוא כנגד הכהונה היה מונח על מזבח הקטורת. והרי לכאורה עיקר עבודת הכהנים היתה במזבח העולה, ומדוע הזר היה על מזבח הקטורת. אלא רואים שהענין של קטורת נותן זר, נותן מלכות ונותן רוממות. וצריך להבין מה הענין דוקא בקטורת.

והנה אנחנו אומרים כל יום אחרי התפילה 'פיטום הקטורת', וכתוב שם 'אם חיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה', וכתוב בספרים, וכך כתוב בפוסקים, שלכן בחו"ל לא נהגו לומר 'פיטום הקטורת' רק בשבתות וחגים, כיון שבימות החול טרודים ויכולים להחסיר אחד מהסמנים, והרי אם חיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה, ולכן לא אומרים כלל 'פיטום הקטורת'. ולכאורה הרי זה פלא, כי בשלמא אם אדם הקטיר קטורת וחיסר אחד מהסמנים הוא חייב מיתה, אבל אם אדם רק אומר 'פיטום הקטורת' והוא אינו אומר סממן אחד, מדוע הוא חייב מיתה.

ועוד, אנחנו אומרים כל יום לפני 'פיטום הקטורת', "אין כאלוקינו אין כאדוננו אין כמלכנו אין כמושיענו, מי כאלוקינו וכו', נודה לאלוקינו וכו', ברוך אלוקינו וכו', אתה הוא אלוקינו וכו'", זו הקדמה ל'פיטום הקטורת', שהרי אומרים את זה ביחד עם 'פיטום הקטורת', ואין 'קדיש' בין 'אין כאלוקינו' ל'פיטום הקטורת'. שמע מינה ש'פיטום הקטורת' ו'אין כאלוקינו' הם דבר אחד, ה'אין כאלוקינו' הוא פשט בקטורת. 'אין כאלוקינו' – יש מדרגה של 'אלוקינו', וזה נהיה בברית מילה שהקב"ה נהיה אלוקינו. 'אין כאדוננו' – זה נהיה במצרים, שהקב"ה נהיה אדון שלנו ואנחנו נהיינו עם ה'. 'אין כמלכנו' – זה מתן תורה, שכאשר כלל ישראל קיבלו את התורה הקב"ה נהיה מלך על כלל ישראל. 'אין כמושיענו' – היות וה' הוא אלוקינו וה' הוא אדוננו וה' הוא מלכנו, אם כן, הוא מושיענו, בכח זה זוכים לישועת ה'. על זה אומרים 'אין כאלוקינו, אין כאדוננו וכו'". ואז אומרים 'מי כאלוקינו מי כאדוננו וכו', היכן יש אפילו משל לאלוקינו ולאדוננו. וממילא אומרים 'נודה לאלוקינו נודה לאדוננו וכו'". וממילא אומרים 'ברוך אלוקינו ברוך אדוננו וכו', אתה הוא אלוקינו אתה הוא אדוננו וכו'". זו ההקדמה ל'פיטום הקטורת'. וצריך להבין מה זה קשור לקטורת.

שמענו שקטורת עוצרת מגיפה, אבל צריך להיכנס ל'תוך' של הקטורת, להבין מה מונח בקטורת, כדי שהקטורת תהיה קטורת אמתית. ראינו שכאשר עוסקים בתורה בכל מקום זו קטורת, וכן כאשר מתפללים תפילה כראוי – 'תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב' – תפילה אמתית שנושאים את הכפים אל הקב"ה. 'נשא לבבנו אל כפים' – שהלב נכנס אל הידיים – 'אל אל בשמים', תפילה כזו היא קטורת.

אבל צריך להבין מה היא הקטורת. צריכים לפתוח את החומש ולראות, ובאמת המפרשים כבר עומדים על זה. המפרשים שואלים מדוע מזבח הקטורת נכתב רק בסוף פרשת תצוה, בפרשת תרומה כתוב על הכלים של המשכן, בפרשת תצוה כתוב על בגדי הכהונה, על קרבנות המילואים ואפילו קרבן תמיד מוזכר שם, ורק בסוף הפרשה כתוב (שמות לא) "ועשית מזבח מקטרת קטרת". והרי מזבח הקטורת היה מהכלים הפנימיים, ואם כן, מדוע הוא מוזכר בסוף הפרשה אחרי קרבן התמיד. אומר הספורנו, "לא הוזכר זה

המזבח עם שאר הכלים בפרשת תרומה, כי לא היתה הכונה בו להשכין האֵל יתברך בתוכנו", הקטורת לא נועדה כדי להשכין את השכינה "כמו שהיה הענין בשאר הכלים, כאמרו 'ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו'", בכל הכלים היתה עיקר הכונה שתהיה השכינה יורדת על המשכן וכליו, מה שאין כן בקטורת. "גם לא היה ענינו להוריד מראה כבודו בבית, כענין מעשה הקרבנות, כאמרו 'ונועדתי שמה לבני ישראל', וכן העיד משה רבינו באמרו 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", הקטורת אין ענינה להשכין על ידה את השכינה, וגם לא להוריד את כבוד השכינה. "אבל היה ענין זה המזבח לכבד את האֵל יתברך, אחרי בואו לקבל ברצון עבודת עמו בקרבנות הבקר והערב, ולשחר פניו במנחת קטרת, על דרך 'הבו לה' כבוד שמו שאו מנחה ובאו לפניו'", הקטורת היא לכבוד שמים, לכבוד השכינה, לא שהיא מורידה את השכינה אלא היא לכבוד השכינה שיורדת.

שומעים כאן, דבר ראשון, שהמהות של הקטורת היא כבוד – 'הבו לה' כבוד שמו'. והרמב"ן מוסיף עוד, שלכן כתוב קודם (שם כט, מה-מו) "וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹקִים, וַיֵּדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשֹׁכְנֵי בְּתוֹכָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם", ואחרי זה כתוב מזבח הקטורת, כי הקטורת היא לכבוד השכינה. שומעים כאן שהענין של קטורת הוא כבוד שמים, וזהו מזבח הקטורת.

והפשט הוא שכל הסממנים שהיו בקטורת מסמלים כבוד שמים וגדלות ה' יתברך. אמנם אנחנו לא מבינים בסממנים, אבל סממנים פירושו שהם מסמלים משהו. 'ואם חיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה' הפשט הוא בגלל שחסר בכבוד שמים, וכן אם אומרים 'פיטום הקטורת', אומרים כבוד שמים, ולכן גם כשאומרים 'פיטום הקטורת' צריכים להיזהר שלא לחסר אחת מסמניה, ולכן נהגו יהודים שלמים, וכך כתוב במשנה ברורה, לספור את כל הסממנים, כי כל סממן הוא כבוד שמים. וכיון ש'פיטום הקטורת' הוא כבוד שמים, לכן מקדימים לזה ואומרים, 'אין כאלוקינו אין כדוננו וכו', מי כאלוקינו וכו' נודה לאלוקינו וכו', כי זהו כבוד שמים – אלוקינו, אדוננו, מלכנו, מושיענו, אין, מי, נודה, ברוך, אתה. וזה הקטורת מבטאת את ה'אין כאלוקינו', ה'אין כאלוקינו' זהו התוכן הפנימי, והקטורת היא המעשה שמבטא את ה'אין כאלוקינו'.

זה הענין של מזבח הקטורת, שמבטא כבוד שמים. וזה הענין שכתר כהונה – הזר של הכהונה – מונח על מזבח הקטורת, כי הכתר של כהן אינו מונח רק בעבודה אלא בכבוד של העבודה, והקטורת היא הכבוד של העבודה, הכבוד שמים, לכן הזר של הכהונה, הזר של העבודה, מונח על מזבח הקטורת. קטורת פירושה לתת כבוד, כבוד לתורה, כבוד לעבודה, כבוד להקב"ה, כבוד לקרבת אלוקים ולעבודת ה' יתברך. ולכן בחוץ לארץ לא

אמרו 'אין כאלוקינו' בסוף התפילה, כיון שבסוף התפילה ממחרים ולא אומרים את 'פיטום הקטורת' מתוך כבוד, ואם כן זו סתירה לכל הקטורת, שהרי כל המהות של הקטורת היא כבוד.

והדבר הזה, שהקטורת נותנת כבוד להקב"ה, זה מה שעוצר את המגיפה. שומעים מכאן, שהעבודה שלנו כעת לעצור את המגיפה על ידי קטורת, היא לתת כבוד לתורה, לעמול בתורה מתוך כבוד, 'אשרינו מה טוב חלקנו', להתפלל מתוך כבוד לתפילה ולהתנהג בבית ובכל מקום שנמצאים מתוך כבוד לעבודת ה'. וכבוד למאה ברכות בכל יום – כבוד להקב"ה – זה גם עוצר את המגיפה, כי מאה ברכות בכל יום הם גם קטורת, מאה פעמים 'ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם', שהרי העיקר הוא החלק הראשון של הברכה, מאה פעמים ביום לומר 'ברוך אתה ה' – בכל המצבים שאתה עושה, תמיד אתה 'ברוך' – 'יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם', זו קטורת. וכמו שקטורת עוצרת את המגיפה, כך גם מאה ברכות עוצרות את המגיפה, כי זהו כבוד.

שמענו כאן שבתקופה כזו צריכים להתחזק במיוחד לתת כבוד – 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו' – לתת כבוד. זהו הדבר הראשון ששומעים כאן כאשר מתבוננים מה היא קטורת.

ונתעמק יותר מה היא קטורת, מהו הענין שקטורת עוצרת מגיפה ומה הסוד שבדבר. הרמב"ן (שם) מעמיק יותר בדברים וכותב הרמב"ן, "הנה מזבח הקטרת מן הכלים הפנימיים היה, ראוי שיזכירונו עם השולחן והמנורה שהוא מונח עמהם, וכן הזכירם במעשה בפרשת ויקהל, אבל הטעם להזכירו כאן אחר המשכן וכל כליו והקרבנות, בעבור שאמר בתשלוים הכל 'ונקדש בכבודי', 'ושכנתי בתוך בני ישראל', אמר כי עוד יתחייב להם שיעשו מזבח מקטר קטרת להקטיר לכבוד השם", וזה כמו שאומר הספורנו שהיה זה לכבוד ה'. ומוסיף הרמב"ן ואומר "וזהו רז שנמסר למשה רבינו שהקטרת עוצרת המגפה, כי הקטרת במדת הדין, שנאמר 'שימו קטורה באפך', מן 'וחרה אפי', והוא מה שאמר בקטרת זרה 'ועל פני כל העם אכבד', שידעו כבודי כי לא ישא לפשעכם ויזהרו בכבודי". היסוד של קטורת הוא 'מדת הדין' – 'שימו קטורת באפך', הקטורת היא כנגד מדת הדין, וכמו שכתוב 'וחרה אפי', ובקטורת זרה כתוב 'ועל פני כל העם אכבד', קטורת היא כנגד מדת הדין.

ונראה מה כתוב כאן ברמב"ן. צריכים לדעת יסוד גדול, יש מדת הדין ויש מדת הרחמים, וכבר מבאר המסילת ישרים שמדת הרחמים אינה סותרת את מדת הדין, כי הרי העולם קיים על הדין, ואם רוצים לזכות לנצח נצחים, צריכים לזכות לכך על פי דין, ובשביל כך נמצא האדם בעולם, שיהיה 'נהנה מיגיע כפו', וזה על ידי שיעמוד בדין ויזכה

בדין, אם כן, לזכות בדין זהו המפתח כדי לזכות לנצח נצחים. לכן בתחילה הקב"ה רצה לברוא את העולם במדת הדין, כי העולם נברא כדי להכין אותנו לעולם הנצח, וכדי לזכות שם צריכים כמה שיותר דין, כי כך יש יותר 'נהנה מיגיע כפיו', לכן בתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין. אבל ראה שאין העולם מתקיים – מצד שני, לגבי כבוד שמים, הרי מדת הדין זה נורא נוראות, ואין העולם יכול להתקיים כך, העולם הזה שיש בו את הניסיונות של העולם, אינו יכול להתקיים במצב כזה של דין. אמנם, מבואר בספרים הקדושים שצדיקים הקב"ה מתנהג איתם במדת הדין כי הם כן יכולים לעמוד בזה, ואשריהם שהם יכולים לעמוד בדין ולזכות בדין. וזה יצחק אבינו, שהוא הלך עם מדת הדין – 'בגבורה', כי כדי לזכות במדת הדין זו עוד יותר זכות גדולה.

וכיון שראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, נהיה מדת הרחמים, ולא עוד אלא שהקדים רחמים לדין, והיינו דכתיב 'ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים'. אבל, אומר המסילת ישרים, היות והעולם עומד על מדת הדין והתכלית היא מדת הדין, אם כן, אף מדת הרחמים אינה סותרת את הדין, שהרי אם היא תסתור את מדת הדין נמצא שהיא סותרת את המחשבה של הבריא, אלא מה שהקב"ה הקדים מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין, פירשו, למצוא מהלך בדין לרחמים, הרחמים הם רחמים בתוך הדין, יש מהלכים בדין שאפשר להגיע על ידם לרחמים, זה היסוד של רחמים, ולכן צריך מהלך לרחמים, ויש כל מיני מהלכים שמביאים לרחמים. נמצא, שכאשר זוכים לרחמים פירשו שיוצאים גם ידי הדין, שהרי זוכים לרחמים בדין. ויש בזה כל מיני מהלכים, כאשר אדם נכנע לפני הקב"ה ומתפלל לפניו ומבקש ממנו, אזי על פי דין מגיע לו, שהרי 'המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', מי שנכנע לפני הקב"ה, על פי דין מגיע לו שהקב"ה יהיה איתו – 'יהמו נא רחמיה' אלוקינו'.

היסוד הוא, שהתכלית של העולם היא לזכות בדין, והאופן הוא, לזכות לרחמים כדי לעבור את הדין, אבל צריכים לצאת ידי חובת הדין. והקב"ה נותן רחמים רק כאשר אין זה סותר את הדין, שהרי אם הקב"ה יתן רחמים וזה ייראה כביכול הקב"ה עוזב את מדת הדין, אין זה יתכן, שהרי העיקר הוא הדין, לכן צריכים רחמים כאלו שיהיה ניכר שמודים בדין ומבקשים רחמים. לכן זוכים לרחמים רק כאשר מודים בדין ומבקשים רחמים, כי אם אדם אינו מודה בדין ורק מבקש רחמים, הרי זו סתירה לדין, והרי תכלית העולם היא דין. רק כאשר אדם אומר לפני הקב"ה, אני מודה לפניך – 'מי יצדק לפניך כל חי', אנחנו מודים בדין, אבל תרחם עלינו – 'המרחם רחם עלינו', במצב כזה שאדם מודה בדין ומבקש רחמים, אפשר לתת לו רחמים כי אין זה סותר את הדין.

וזהו שאומר הרמב"ן בפרשת שופטים, שכתוב (דברים טז, יח-כ) "שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ... לְמַעַן תַּחֲיֶה וְיִרְשֶׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ", מביא הרמב"ן מדרש של רבי נחוניא בן הקנה שכאשר יש דין למטה אין דין למעלה, כאשר אדם משתדל כאן לעשות דין למטה, אזי אין דין למעלה, הוא יכול ליזכות לרחמים, כי כיון שהוא מתחזק במדת הדין ממילא הוא יכול ליזכות לרחמים, כי הרחמים לא סותרים את הדין שהרי יש דין למטה. וזה מה שאומר הרמב"ן בהקדמה לחומש דברים, שהמטרה של חומש דברים היא להראות מצד אחד את מדת הדין שהיתה בדור המדבר, ומצד שני להראות את הרחמים, שבכל זאת עם ישראל חי. אומר הרמב"ן, "כי הסליחה והמחילה ממנו יתברך סיוע ועזר לבני אדם בעבודתו", הרחמים הם יסוד ביראת שמים, כי אחרת אדם יכול להתייאש, "וכענין שאמר הכתוב 'כי עמך הסליחה למען תורא'", הקב"ה מוחל לנו כדי שתהיה יראת שמים. זהו מהלך שזוכים לרחמים בשביל הדין. אבל זה רק בתנאי שמודים בדין ומבקשים רחמים.

בזמן שיש רח"ל מגיפה, ומגיפה פירושה שעת הדין, אם כן עכשיו זו שעת הדין. ובשעה שיש דין ישנם גדרים אחרים, וכמו שמביא הרמב"ן מה שכתוב אצל נדב ואביהוא 'ונקדש בכבודי'. וכמו שכתוב (ויקרא טז, א) "אֲחֵרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ", אומר רש"י, למה כתוב 'אחרי מות שני בני אהרן' "זה זרזו יותר מן הראשון", כיון שהקב"ה רצה לזרז את אהרן, לכן הוא הזכיר לו את 'אחרי מות'. וכי אהרן הכהן היה צריך זירז, אלא יש כאן עומק, בזמן שהקב"ה עושה דין בצדיקים, וכמו שהיה בנדב ואביהוא, אזי שמו מתקדש ומתירא, אם באלו כך, אנחנו על אחת כמה וכמה. והפשט הוא, שכאשר הקב"ה עושה דין בצדיקים, הקב"ה מתנהג איתם במדת הדין, והם זוכים וראויים למדת הדין, וזו הזכות שלהם ש'על פני כל העם אכבד'. אבל על כל פנים כאשר הקב"ה מתנהג עם הצדיקים בדין, פירושו שהקב"ה 'נוקם על עלילותיו' – כדי להראות מהו הדין, וכאשר אנחנו נכיר מהו הדין נדע לבקש רחמים, וזהו 'על פני כל העם אכבד', נדע להיזהר בדין ולבקש רחמים. 'אחרי מות שני בני אהרן' הקב"ה הזכיר לאהרן שיזכור את הדין הנורא שראו אז, וממילא על ידי זה יתחזק בעבודה – 'זרזו'.

כאשר יודעים שאנחנו צריכים ליזכות בדין, צריכים לעבוד בכל הכחות כמה שיכולים כדי ליזכות בדין, ואחר כך אם לא מצליחים, זוכים לרחמים. אבל לא עובדים מלכתחילה ברחמים, אלא צריכים לעבוד כמה שיכולים כדי לצאת ידי הדין, ולהכיר שהדין הוא דין, ואנחנו משתדלים לצאת ידי הדין, ואז זוכים לרחמים.

וזהו שאומר הרמב"ן, זה הסוד שהקטורת עוצרת את המגיפה, כי המגיפה היא שעת הדין, 'ישימו קטורת באפך', ומראים להקב"ה כבוד שמים, קטורת היא כבוד שמים,

ומראים להקב"ה שאנחנו מכירים בו, מכבדים אותו ומעריכים אותו, 'אין כאלוקינו', 'מי כאלוקינו', עם כל השמות של הקב"ה. וזה מה שהקטורת מראה – כבוד שמים.

וכאשר עמלים בתורה, עמלים בתפילה ומתחזקים גם במצב כזה של 'שינוי וסת', בלי המסגרת ובלי הכלים, אלא אנחנו ממשיכים הלאה, יש לנו רבש"ע, אנחנו עובדים את הקב"ה, 'בכל נפשך ובכל מאודך', זה עצמו קטורת.

ועכשיו שומעים את דברי הגמרא במנחות, ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, כיצד זה יכול להיות, הרי קטורת היא לא בכל מקום, אלא אומרת הגמרא אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי, קטורת 'בכל מקום' היא על ידי תלמידי חכמים שעוסקים בתורה בכל מקום. 'בכל מקום' הכוונה שאין זה משנה באיזה מקום נמצאים, תמיד עוסקים בתורה, זה נקרא קטורת.

ולמה זה נקרא קטורת, כאן צריכים לשמוע עוד נקודה. יש רמב"ן נפלא. בכל הקרבנות כתוב (ויקרא ב,יא) "כִּי כָל שְׂאֵר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֵשֶׁה לַה'". מבאר הרמב"ן (ויקרא כג,יז) כיון ששאור הוא חמץ, וחמץ זה מדת הדין, כי הרי שאור גורם ביד חזקה להתפחה של העיסה, וכן דבש הוא מתוק. אבל ב'שבועות' כן מביאים חמץ – שתי הלחם – וכמו שכתוב (שם) "חֶמֶץ תֹּאֲפִינָה בַכּוֹרִים לַה'". ומבאר הרמב"ן, "צוה הכתוב שתהיינה חמץ לפי שהם תודה לשם, כי חקות קציר שמר לנו, וקרבת תודה יבוא על לחם חמץ", היות ו'שבועות' זהו זמן שמודים בו להקב"ה, אם כן, הרי גם בקרבן תודה יש חמץ, כלומר הביטוי של תודה הוא שיש חמץ.

אומר הרמב"ן, "ואולי אסור החמץ מפני שירמוז אל מדת דין כי נקרא 'חמץ' כאשר יקרא היין אשר יקהה חומץ יין וחומץ שכר. ובעבור שהקרבנות לרצון לשם הנכבד לא יובאו מן הדברים אשר להם היד החזקה לשנות הטבעים", חמץ בא על דברים שיש בהם יד חזקה לשנות הטבעים, אבל הקרבנות שהם באים לרצון לפני ה' לא יבואו מן החמץ. "וכן לא יבאו מן הדברים המתוקים לגמרי כגון הדבש, רק מן הדברים המזוגים, כאשר אמרו בבריאת העולם שיתף מדת רחמים במדת הדין ובראו", כל הקרבנות הם שיתוף של רחמים ודין ולכן לא מביאים בהם לא חמץ ולא דבש. ההנהגה של הקב"ה בעולם היא לא חמץ ולא דבש, היא לא דבש אבל היא גם לא חמץ, יחד עם מדת הדין יש גם רחמים בעולם. לכן תמיד לא מקריבים קרבנות לא מחמץ ולא מדבש.

אבל בקרבן תודה יש חמץ. אומר הרמב"ן "והנה בחג השבועות שהוא יום מתן תורה יביא הקרבן בדין תודה, כי הוא יום העצרת, והמשכיל יבין, וזה סוד מה שאמרו רבותינו, כל הקרבנות בטלין וקרבת תודה אינו בטל לעולם וכו' כי בו מצה וחמץ כענין בעולם הבא".

כתוב כאן ברמב"ן שכאשר רוצים שיהיו רחמים בדין אי אפשר להביא דבש, החיים הם לא דבש, אבל אי אפשר גם שיהיה חמץ, כי צריכים רחמים בדין, אבל קרבן תודה הוא אחרת, כי המהות של תודה היא שאנחנו מכירים בדין ומודים להקב"ה על הרחמים, לכן מביאים חמץ כדי להכיר בדין, ולהודות להקב"ה על הרחמים. וזה נקרא תודה, כמה שיותר מכירים את המצב שלנו בדין, כך מודים על שזכינו ועברנו את הדין, ולכן מביאים קרבן תודה מחמץ ומצה. וזהו 'מזמור לתודה', 'הריעו לה' כל הארץ' – 'הריעו' לשון תרועה, דין.

אומר הרמב"ן דבר נפלא, שמתן תורה הוא קרבן תודה ולכן יביא הקרבן בדין תודה. מתן תורה זה דין, מה הפשט בזה. שמעתי פעם ביטוי מהמשגיח זכרוננו לברכה, כאשר בא יהודי אל הרב ושואל שאלה על בהמה אם היא כשרה או טריפה, והרב רואה שהשואל הוא עני ואביון ואם יטריף לו את הבהמה הוא יפסיד את כל ממונו, וכי הרב יפסוק לו שזה כשר, הרי אין זה רב, וכי הוא יגיד לו שזה טרף, הרי הוא מרחם עליו, אלא מה, שיוציא מהכיס שלו כסף ויתן לו. התורה היא דין, ואין רחמנות בדין, התורה היא עומק הדין, כל התורה כולה היא הדין כמו שצריך להיות, בין ב'אורח חיים', בין ב'חושן משפט', בין ב'אבן העזר' ובין ב'יורה דעה', בכל המקומות הדין הוא כמו שצריך להיות, זו היא התורה, התורה היא דין. ומה יהיה בחיים עצמם, כיצד יחיו עם הדין, אלא יש מדת הרחמים, הקב"ה יוציא כסף מהכיס ויתן, אבל הדין הוא דין.

כדי לקיים את הענין של הקטורת – 'ישימו קטורת באפך', כדי להכיר בדין ולזכות רחמים, אין לך הכרה בדין יותר גדולה מעמלה של תורה, בשעה שיושבים ועמלים בתורה, ובתורה הרי הכל נעשה בדיוק ובדקדוק, בעומק שבעומק, עם כל הנושאים שבש"ס, זו היא ההכרה בדין הגדולה ביותר, וזו היא הקטורת.

התורה הקדושה היא קטורת ממש, בתנאי שעושים את זה עם כבוד, עם עמלה של תורה, עם התייחדות – צריכים לקבוע 'סדר' של לימוד ולקבוע את עצמו רק לתורה בלי שום דברים אחרים, אמנם אנחנו נמצאים בתוך הבית, אבל כל זמן שאין הלכה מיוחדת שצריך להפסיק, לא מפסיקים, עוזבים את הכל ומייחדים את עצמנו רק לעמלה של תורה עם כל הלב, תורה עם כבוד התורה, זו היא קטורת.

ועכשיו נבין מדוע תפילה היא קטורת – 'תכון תפילתי קטורת לפניך'. כי הרי מה זו תפילה. וצריך שזה יהיה ברור, ובימים האלו שמתפללים הרבה אסור לטעות וצריכים לדעת את האמת. בתפילה לא מתווכחים עם הקב"ה, חס ושלום, הקב"ה עושה הכי טוב, לבקש מהקב"ה שיפסיק לעשות מה שהוא עושה זה כמו לבקש מרופא שנותן טיפול כואב שיפסיק את הטיפול, אנחנו לא עושים את זה, כל מה שהקב"ה עושה זה הכל

'טיפול' ותיקון, ולא מתווכחים עם הקב"ה. אלא בתפילה אנחנו רק מבקשים מהקב"ה שיתנהג ברחמים וימצא את המהלך כיצד לצאת ידי חובת ה'טיפול' בצורה יותר קלה ובצורה יותר בריאה. וכאשר אנחנו מתפללים 'רפאנו', אנחנו לא מתווכחים אלא אנחנו מבקשים מהקב"ה, רבש"ע אתה צודק בדین אבל אנחנו מבקשים רחמים, ובזכות זו הקב"ה ימצא את המהלך כיצד לצאת ידי חובת הדין. התפילה היא גם קטורת – 'תכון תפילתי קטורת לפניך' כאשר יהיה 'משאת כפי מנחת ערב'. זו עבודת הזמן כעת.

אנחנו נמצאים בתקופה מיוחדת, הקב"ה אומר 'הראיני את מראיך', איך אתם מתנהגים בעת צרה, 'השמיעיני את קולך'. 'בכל מאדך – בכל מדה ומדה שהוא מודד לך', צריכים עכשיו להכיר שאנחנו נמצאים במצב של דין רח"ל, ויש לנו עצות לעורר רחמים, זה תורה וזה תפילה כמו שצריך להיות, וזה שבירת המדות, כאשר אדם שובר את המדות שלו הוא זוכה לרחמים, כאשר אדם מכניע את עצמו לפני הקב"ה, הקב"ה מכניע את מדת הדין, וככה זה בעוד דברים. העיקר הוא להתחזק ולעשות מה שצריכים לעשות, ה' יעזור שנגיע למצב של 'אורח חיים למעלה למשכיל' – להתרומם, התקופה תעבור בעז"ה, אבל שישאר לנו ההתרוממות מהתקופה הזו, ההתחזקות בדבר הזה, כמה שיכולים לצאת ידי הדין ולקיים מה שצריכים לעשות, עמלה של תורה, תפילה ועבודת ה' יתברך.

ובזכות זו, יתקיים בנו שבמהרה תעצר המגיפה, ונוכל לחזור בחזרה למקומות התורה, לעבודת ה' כמו שצריך להיות, וניפגש כולנו פנים אל פנים. שכולנו נהיה בריאים ושלמים, ונזכה ל'שומר ה' את כל אוהביו', שהקב"ה ישמור אותנו – 'שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול, יהי שלום בחילך שלווה בארמנותיך', ונזכה כולנו בעזרת ה' לבשורות טובות, לישועה ולנחמה.

רוצה ה' את יראיו

מתוך ועד שבועי לאברכים

'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו'. 'חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו'. הנושא של 'יראת שמים' הוא הנושא הטבעי של התקופה הזו, הסיסמא של התקופה שאנחנו נמצאים בה עכשיו היא רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. מצד אחד, 'רוצה ה' את יראיו', נמצאים במאבק עם מדת הדין, השטן מקטרג, וצריכים להרבות זכויות, להיכנע להקב"ה ולהתפלל לפניו, ומצד שני, 'את המיחלים לחסדו', צריכים להתחזק בבטחון בהקב"ה.

כתוב 'גומל חסדים טובים וקונה הכל', זו דרגה אחת, 'עולם חסד יבנה', הקב"ה ברא את העולם להיטיב עם הנבראים, וזהו 'גומל חסדים טובים וקונה הכל', זו דרגה אחת של חסד, ואומר הרמח"ל בדרך ה' (ח"ב פ"ח אות א) 'אין חפצו של הקב"ה אלא להיטיב', וכל מה שהקב"ה עושה הוא להיטיב, ואפילו המשפט הוא כדי להיטיב. ובעצם זו פרשה בתורה, כתוב (דברים ח,ה) "וַיִּדְעֶתָ עִם לִבְכֶּךָ כִּי כָאִשֶּׁר יִיסַר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ מִיִּסְרֶךָ", כמו ש'איש את בנו' הוא עושה את הכל רק להיטיב, הוא אינו שופט והוא אינו דיין, רק הוא עושה הכל להיטיב, כך 'הקב"ה מייסרך'. ודאי, אנחנו נמצאים כעת במצב של ייסורים, מצב כזה ש'כלואים' בבתים, ולא יכולים לעשות שום דבר שצריכים, ואפילו בתי כנסיות ובתי מדרשות סגורים, ואפילו הישיבות הקדושות, כבר שבוע אחרי 'תחילת הזמן', ועדיין לא נפתחו כמו שצריך להיות, ודאי שאנחנו נמצאים במצב של ייסורים, וגם אי אפשר ללכת ברחובות כמו שצריך ולעשות מה שצריכים. וברור, ואין שום ספק, שזו כפרת עוונות, זה מכפר על כלל ישראל, ובזכות זו נזכה להיות מרוצים לפני הקב"ה, 'זמן כפרה לכל תולדותם', 'ותשועת נפשם מיד שונא'. זהו המצב מצד אחד, והקב"ה רוצה רק להיטיב.

ויש עוד דבר, 'וזוכר חסדי אבות'. ויחד עם זה יש, 'ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה', 'למען שמו' פירושו שביציאת מצרים הקב"ה קרא עלינו את השם שלו – 'ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת', ביציאת מצרים הקב"ה הראה שאנחנו עם ה' והוא

אלוקינו, 'ולמען שמו' הוא 'מביא גואל לבני בניהם'. וזהו 'המיחלים לחסדו', לכל אחד ואחד באופן יחיד, שיעבור בשלום ובבריאות את כל התקופה, עם כל המשפחה שלו, עם כל הידידים שלו ועם כל כלל ישראל, שהקב"ה יעזור לנו.

ההגדרה והעבודה של התקופה היא, רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו, זה מה שהקב"ה רוצה, וצריכים להיות מרוצים לפני הקב"ה. והקב"ה משלם שכר טוב ליראיו.

למעלה למשכיל

ועד שבועי בישיבת קול-תורה

שלום לכם אחיי ורעיי, אנחנו נמצאים עכשיו בהתחלת זמן הקיץ תש"פ, תקופה מיוחדת במינה, תקופה היסטורית, אנחנו, אנשים קטנים, צריכים להיות בתקופה היסטורית, ולעבור אותה ברוממות כמו שעוברים תקופה היסטורית. היה לנו 'שימוש' קצת כיצד לעבור תקופה כזו, בשנת תשכ"ז היתה כאן בארץ ישראל תקופה של כוננות לפני המלחמה, והיו פחדים גדולים, והיינו אז תחת כנפי המשגיח זכרוננו לברכה, ישבנו ב'מקלט', והמשגיח הנהיג אותנו, ולמדנו ממנו כיצד צריכים לעבור תקופה כזו. הדבר הראשון שהמשגיח זכרוננו לברכה פתח בו את התקופה, וזו הסיסמא שלנו כעת כל הזמן, **אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה**, 'אורח חיים' – מכל מאורעות החיים, 'למעלה למשכיל' צריכים להתעלות, ה'משכיל' מתרומם ומתעלה. ואם לא מתרוממים מתקופה כזו מיוחדת, אזי ח"ו 'למען סור משאול מטה'. כדי להתרומם ולהיות 'למעלה', צריכים להתחזק.

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו נשוחח קצת ביחד כדי לעבור את התקופה כמו שצריך להיות. ובעזרת ה', אם נעבור את התקופה טוב, ישאר לנו לכל החיים זכרון של תקופה יפה שהיתה לנו, אבל אם ח"ו לא, ישאר לנו זכרון של תקופה של משבר. וכך גם אז, כאשר היינו תחת כנפי המשגיח זכרוננו לברכה, נשאר לנו תמיד זכרון של תקופה יפה שהיתה לנו. ובמקומות אחרים שלא התחזקו כל כך, היה משבר ח"ו. לכן אנחנו צריכים להתחזק. והסיסמא צריכה להיות, 'אורח חיים למעלה למשכיל', וב'גאון' כתוב שיש 'דרך' ויש 'אורח', 'דרך' היא דרך רחבה ו'אורח' היא סימטא, 'אורח חיים למעלה למשכיל' – שגם הסימטאות של החיים צריכות להיות 'למעלה', ישנם בחיים כל מיני סימטאות, אינני יודע האם עכשיו זו רק 'סימטא' או שזו 'דרך', אבל אפילו את סימטאות החיים צריכים לנצל לעלייה, אם חיים את זה בהשכלה, בהבנה ובגישה הנכונה על פי דרך התורה, אזי מתעלים מכל דבר.

ויפה שמעתי רמז, שנת תש"פ ראשי תיבות תהא שנת פנימיות, המהות של השנה הזו היא 'פנימיות'. המסגרת מסביב וההתאספות נאסרו עלינו, ונשארה לנו רק האפשרות להתייחד עם עצמנו, בבתנו, בחצרותינו ובפנימיותינו. התקופה הזו היא תקופה של 'פנימיות', כי עם כח הפנימיות ניתן לעבור את התקופה, וגם לפתח את הפנימיות. כך עברנו את 'סוף הזמן', כך עברנו את 'ערב פסח', כך עברנו את 'ליל הסדר', כך עברנו את 'חג הפסח', כך עברנו את השבוע שאחרי פסח וכך 'תחילת הזמן', וכך נעבור הלאה בעזרת ה' עם פנימיות, נתחזק בפנימיות עם מחשבה והבנה, וכך זה יהיה 'למעלה למשכיל', כשמתחזקים בפנימיות, עם מחשבות פנימיות ועם חיוזק פנימי, כך יהיה 'למעלה למשכיל'.

אנחנו אומרים בתפילה ב'ובא לציון', "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו". ולכאורה יש כאן שאלה, הרי אם זה 'לכבודו' מדוע אנחנו אומרים 'ברוך' ומודים על כך להקב"ה, והרי זה לכבודו. אלא, כידוע, שבאמת הקב"ה ברא את העולם להיטיב עם הנבראים, וכמו שמבואר במסילת ישרים בפרק הראשון. והרמח"ל בדרך ה' אומר (ח"ב פ"ח אות א) 'אין חפצו של הקב"ה אלא להיטיב', וגם המשפט שהקב"ה עושה הכל הוא רק למען ההטבה, ואומר הרמח"ל שלו יצויר שיש סתירה בין המשפט והחסד, המשפט נדחה מפני החסד. ובעצם זהו פסוק בתורה (דברים ח,ה) "וַיִּדְעַתָּה עַם לְבָבְךָ כִּי כָאִשֶּׁר יִסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ מִיִּסְרֶךָ", מה שהאבא עושה לבן שלו זהו חסד והטבה, שהרי האבא אינו שופט ואינו שוטר, וכשם ש'איש את בנו' כולו אהבה, 'כן ה' אלוקיך מיסרך'. היסוד הראשון הוא שהקב"ה ברא את העולם להיטיב, 'גומל חסדים טובים וקונה הכל', הקב"ה עושה הכל בחסד.

אבל כדי שנוכח להטבה האמתית, 'חסדים טובים', הטבה אמתית ונצחית כמו שצריך להיות, לזה צריך שיהיה 'נהנה מיגיע כפו', שלא נהיה כמו המלאכים שהם ניזונים בחסד וברחמים, והם אינם זוכים למדרגה כזו גדולה של חסד, לכן צריך שיהיה 'נהנה מיגיע כפו', שהאדם בעצמו בונה את עצמו, 'שיהיה הוא בעצמו סיבת הטוב', ובשפת ה'קבלה' קוראים לזה שלא יהיה זה 'נהמא דכיסופא', ובשפה פשוטה זה שיהיה 'נהנה מיגיע כפו', שלא יהיה ניזון בחסד, וכך יהיה דומה לבוראו. אומר המסילת ישרים, כדי שנוכח לטובה הזאת, "ראוי שיעמול ראשונה וישתדל ביגיעו לקנותה", כדי לקבל דבר טוב צריכים לעבוד. הקב"ה ברא את העולם 'לכבודו' כדי שעל ידי זה יכול להיטיב איתנו, שיהיה לנו מה לעשות – לכבודו. הקב"ה ברא עולם של הסתר, שחסר בו 'כבודו', כדי שאנחנו נצטרך להפוך את העולם 'לכבודו' – שיהיה זה עולם של כבוד שמים.

זהו ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו, אנחנו מודים להקב"ה שעשה 'תחבולה' כזו שהוא ברא את העולם לכבודו, כמו שכתוב (ישעיה מג,ו) "כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בָּרָאתִיו",

כתוב בסוף פרקי אבות (פ"ו מ"א) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו", אבל למה הוא עשה את זה 'לכבודו', כדי להיטיב איתנו. שומעים כאן שהדרך להגיע להטבה האמתית היא דרך כבוד שמים, כמה שהאדם עושה כבוד שמים הוא מהפך את העולם של הסתר לעולם של אור, לכבוד שמים, וזו הדרך להגיע לחסד הגדול.

אבל זו משימה, שיהיה כבוד שמים, כיצד עושים את זה. ממשיכים הלאה ואומרים "והבדילנו מן התועים". הדבר הראשון הוא, כמו שכתוב ביציאת מצרים 'ועשיו קרבנו המקום לעבודתו', אומר הרמב"ם 'קרבנו לייחודו', 'וקרבנו לשמך הגדול סלה באמת'. ביציאת מצרים, הקב"ה זיכך אותנו וטיהר אותנו מזוהמא של הנחש ועשה אותנו יותר רוחניים, כדי שאנחנו נהיה מסוגלים לכבוד שמים. וכמו שכתוב (ויקרא כו) "וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי", הקב"ה הבדיל אותנו מן העמים 'להיות לי', הקב"ה עשה אותנו בריאה אחרת, עד שכלל ישראל נקראים מין חדש. זהו הדבר הראשון, צריכים את הכחות הנפש האלו, את הטהרה הזו ש'הבדילנו מן התועים'.

אבל זה עדיין לא מספיק, זו רק הכשרה. "ונתן לנו תורת אמת", הקב"ה נתן לנו מתנה, 'תורת אמת', ובשעה שעוסקים בתורת האמת, נעשים 'אמת', מתחברים עם האמת, ומקבלים כחות אחרים. 'ונתן לנו תורת אמת', זה נעשה שלנו, על ידי שעמלים בתורה 'נעשית תורתו'. ולא רק זה, אלא "וחיי עולם נטע בתוכנו", זהו מעמד הר סיני, וכמו שכתוב שכל מי שהיה במעמד הר סיני, נכנסה בלב שלו אמונה, 'אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו', זה נעשה מציאות בנפש של יהודי. ולשון הרמב"ן בסוף פרשת יתרו (שמות כ"ז) "לא תפרד נפשכם ממנו לעולם", יהודי יש לו בנפש שלו את הקשר עם הקב"ה, דבקות בהקב"ה – 'ולא תפרד נפשכם ממנו לעולם'. עד שהרמב"ם מביא חז"ל שכל מי שמפקפק בנבואה, ואינו מצליח לקבל את האמונה בנבואה, חסר לו בטהרת הנפש, וזהו סימן שהוא לא עמד במעמד הר סיני.

יש לנו כאן 'כלים' – 'והבדילנו מן התועים', זו הרוממות של יציאת מצרים. 'ונתן לנו תורת אמת', זה מתן תורה. 'וחיי עולם נטע בתוכנו' זה מעמד הר סיני, ה'חיי עולם' – הנצחיות – 'נטע בתוכנו', שהנשמה היהודית היא מציאות של חיות, כי במעמד הר סיני לא רק שהתקדשנו, אלא נהיה מציאות בפועל שהנשמה קשורה ברבש"ע – 'ולא תפרד נפשכם ממנו לעולם', המצב של נצחיות הוא נטוע בתוכנו.

ואחרי שיש לנו את הכלים האלו, עכשיו אפשר לגשת 'לכבודו'. "הוא יפתח לבנו בתורתו", אפשר לגשת לתורה עם לב פתוח, עם הבנה ועם הרגשה, לא רק עם ראש אלא גם עם לב, כמה שמבינים את הסוגיות, כמה שמרגישים אותם וכמה שמתעמקים בהם, 'הוא יפתח לבנו בתורתו', בכל חלקי התורה. "וישם בלבנו אהבתו ויראתו", על ידי

שנעסוק בתורה נזכה ל'וישם בלבנו אהבתו ויראתו', קרבת אלוקים, נרצה להיות קרובים להקב"ה, תתעורר הנפשיות של האדם להשתוקק להיות עם הקב"ה. ועל ידי זה, "ולעשות רצונו", 'למעשה' לעשות רצונו. "ולעבדו בלבב שלם", לעבוד עם כל הלב, עם כל הכחות שיש לנו, עם הטהרה שיש לנו. 'וטהר לבנו לעבדך באמת' – כשיש טהרה הלב, יהיה ה'עבדך', הכבוד שמים, 'באמת'.

"למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", מי שאינו חי בתורה, מי שאינו חי עם תכלית הבריאה 'לכבודו', אלא הוא חי עם הרצונות שלו, עם מרוצת החיים, אזי הוא גם כן 'יגע', כולם יגעים, 'אנו עמלים והם עמלים', אבל הוא יגע 'לריק'. 'ולא נלד לבהלה', הם יוצרים מעשים, אבל הללו 'לבהלה'.

יש לנו כאן קטע בתפילה שאומרים כל יום, ויש בו 'ראשי פרקים' לשמוע כיצד אנחנו צריכים לכוון את העבודה שלנו. זו העבודה שלנו עכשיו, העבודה שלנו היא 'לכבודו'. צריכים לדעת, הכבוד שמים שיוצא מהתקופה הזו הוא כבוד שמים שאינו יוצא מהרבה תקופות אחרות.

חז"ל אומרים "יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער", יכול להיות זמן קצר אבל הוא בצער, והוא יותר חשוב ממאה שלא בצער. צריכים לשנן את זה עכשיו ולהתחזק, 'יפה פעם אחת בצער יותר ממאה'. ורואים בחז"ל יותר מזה. על פעם אחת שאברהם אבינו הכניס אורחים בצער, התורה עושה מזה עסק גדול, רש"י מסביר כיצד על כל דבר הוא קיבל שכר, בעולם הזה ובעולם הבא, פרשה שלמה כתובה בתורה על פעם אחת של הכנסת אורחים של מלאכים ולא של אנשים, אבל זה היה בצער. ובמקום אחר כתוב (בראשית כ"ג) על אברהם אבינו "ויטע אשל בכאר שבע", עשרים ושש שנים היה לו אשל בכאר שבע, והוא הכניס שם אורחים, "ויקרא שם בְּשֵׁם ה' אֱלֹהִים", הוא החזיר אנשים בתשובה. כאן התורה כתבה רק פסוק אחד, ואילו שם התורה כתבה פרשה שלמה, כי 'יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער', פעם אחת בצער היא יותר מ'מפעל חיים' של אברהם אבינו.

יש יסוד שנקרא, 'יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער'. ולמה זה כל כך גדול, דבר ראשון, כי היות שהעולם נברא 'לכבודו', אם כן, הכבוד שמים שיוצא מפעם אחת בצער הוא הרבה יותר גדול. כאשר נמצאים בישיבה, נמצאים בבית המדרש, נמצאים בחברה, באוירה של הישיבה, וכל שכן ב'תחילת הזמן', ודאי צריכים גם כן לעבוד, אבל הכבוד שמים שיוצא כאשר נמצאים בבתיים, נמצאים כל אחד בפניו שלו, ושם עובדים את הקב"ה כמו שיהודי טוב צריך לעבוד, ועוסקים בתורה ובעבודה כמו בן תורה אמת, איזה כבוד שמים גדול זה. וכבוד שמים הוא המפתח כדי להגיע לחסד של הבריאה – 'שבראנו

לכבודו'. 'יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער' כי זהו כבוד שמים יותר גדול. וכל שכן עכשיו כאשר יושבים לשוחח בעניני יראת שמים, איזה כבוד שמים גדול זה, שיושבים בבית ומתבוננים בעניני יראת שמים, זו עוד בחינה של כבוד שמים.

עוד סיבה מדוע 'יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער'. צריכים לדעת יסוד גדול, יש לנו עכשיו הזדמנות לעשות 'שטייגען', מה שאנחנו לא עושים בהרבה תקופות אחרות.

החזון איש כותב באמונה ובטחון (פ"ד אות ט) בקצרה דבר נפלא, אדם גדל רק מלעמוד בניסיון, מה שהאדם עושה בלי ניסיונות, הוא עושה, אבל הוא לא גדל על ידי זה, הוא לא מתפתח על ידי זה, אדם גדל ומתפתח רק על ידי שיש קשיים ויש ניסיונות והוא לא מתפעל מהם וממשיך הלאה, כך האדם בונה את עצמו. היסוד הוא שהאדם בונה את עצמו רק מלעמוד בניסיונות. ולא לחינם כתוב במסילת ישרים שהאדם נברא כדי לעמוד בניסיון, זה קידוש ה' לעמוד בניסיון, וגם זה בנין האדם.

ואומר החזון איש, שהרי אסור לאדם להכניס את עצמו לניסיון, וכמו שכתוב בגמרא 'סחור סחור אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב', אומר החזון"א, אפילו אם הנזיר רוצה להיכנס לכרם כדי לעמוד בניסיון, אומרים לו, 'לכרמא לא תקרב', כי האל"ף של 'יראת שמים' הוא לברוח מניסיון, אם אדם מכניס את עצמו לניסיון, זהו כבר חסרון ביראת שמים, שהרי מי יודע מה שיהיה אחר כך, זו העבודה של יראת שמים לברוח מניסיונות. אם כן, שאול החזון"א, כיצד אדם יגדל, הרי מצד אחד אדם גדל רק מלעמוד בניסיונות, ומצד שני אדם חייב לברוח מניסיונות, וכי רק כשיבוא לידו פעם מקרה של ניסיון, יבנה כל בנין האדם. אומר החזון"א, אם עוסקים בתורה ובעבודה בהתמדה, ו'התמדה' פירושו, תמיד, בכל המצבים, כבר לא צריכים להיכנס לניסיון, כי אם מתחזקים בהתמדה שגם בזמנים שיש קשיים מסוימים ממשיכים להתמיד, ממילא כבר נפגשים בניסיונות, וכך גדלים. כך כותב החזון"א נפלא מאד.

מדוע 'יפה פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער', כי על ידי 'פעם אחת בצער' גדלים, על ידי 'פעם אחת בצער' יש יותר פנימיות, יותר עצמיות, על ידי 'פעם אחת בצער' אדם מתפתח יותר. זו התקופה שהקב"ה נתן לנו עכשיו, עכשיו זו הזדמנות שאדם יכול לעשות את העבודה עם הכרה אמתית.

ועל ידי זה אדם מוציא את הכחות הטובים שלו מהכח אל הפועל. יש לאדם כחות טובים, מדות טובות ויראת שמים, אבל כל זמן שאין לו ניסיון, הרי זה נשאר בכח, ואדם גדל על ידי שהוא מוציא את הכחות שלו מהכח אל הפועל. בזמן שיש קשיים ואין את הסיוע הטבעי, מה שראוי שיהיה לעבודת ה', לעמלה של תורה ולעבודה, וצריכים ללכת

לבד, אזי כחות הנפש של האדם יוצאים מהכח אל הפועל, וזה כבר משהו אחר, זהו דבר גדול מאד.

והרי בזמן הזה אנחנו צריכים לזכות לסיעתא דשמיא ולרחמים, עכשיו זו שעה שמדת הדין מתוחה. שאלתי פעם את המשגיח זכרוננו לברכה, מה הפשט 'מגיפה' והרי הכל נגזר מן השמים, הכל הרי נעשה על ידי השגחה, אמר לי המשגיח ששעת המגיפה היא שעת הסכנה ו'השטן מקטרג בשעת הסכנה', זהו זמן שמדת הדין מתוחה, ושאלתי אותו מה צריכים לעשות, והוא אמר לי שצריכים להתחזק כנגד מה שהשטן מקטרג. עכשיו זהו זמן שצריכים רחמים.

ונשמע דבר נפלא, הסבא מקלם ע"ה מביא את דברי רש"י בפרשת נח (בראשית ח, א) שהצדיקים מהפכים בתפילתם את מדת הדין למדת הרחמים, והרשעים מהפכים ברשעותם את מדת הרחמים למדת הדין, חז"ל דורשים את זה מהפסוק (שם) **"וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ"**, **"וַיִּזְכֹּר"** זה רחמים, ו'**אֱלֹהִים**' זה דין, שהצדיקים מהפכים את מדת הדין למדת הרחמים. אבל בסדום כתוב (בראשית יט, כד) **"וְהָיָה הַמֵּטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גִפְרִית וְאֵשׁ"**, **"ה"** זה רחמים, ו'**הַמֵּטִיר**' זה דין, שהרשעים מהפכים מדת הרחמים למדת הדין.

אומר הסבא מקלם ע"ה, האדם יש לו בתוכו יצר טוב, יש לכל אחד ואחד את המדות הטובות שלו, את מה שבטבעו הוא נוטה לזה, את מה שהוא פיתח ועבד על עצמו, יש לכל אדם יצר טוב, בכל מיני שטחים, ויש לכל אדם גם יצר הרע, החולשות שלו והיצר הרע שלו. והדרך לעבודה היא 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע', אי אפשר להילחם ביצר הרע עם מקלות, אלא צריכים לעורר את היצר טוב של האדם ועם כח זה ללכת נגד היצר הרע, אדם לזכור את הדברים האלו שמעניינים אותו ומושכים אותו, ואיתם להתגבר על היצר הרע. העבודה היא לקחת את היצר הטוב שבו, את הדברים הטובים שבו, ועם כח זה להרגיז את עצמו וללכת נגד היצר הרע. הצדיקים מגבירים את היצר הטוב על היצר הרע, והופכים את היצר הרע להיכנע תחת היצר הטוב. ובזכות זו, הם זוכים מדה כנגד מדה, שהקב"ה מהפך את מדת הדין למדת הרחמים. אבל הרשעים מזניחים את עצמם ונותנים ליצר הרע ללכת טבעי, ואם נותנים ליצר הרע ללכת טבעי, אזי בסופו של דבר גם היצר הטוב משרת את היצר הרע, היצר הטוב לא מתגבר על היצר הרע אלא הוא עוזר ליצר הרע. לכן הרשעים מהפכים את מדת הרחמים למדת הדין, כך אמר הסבא מקלם.

ואלו דברי הגמרא בברכות (דף ה.) **"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע"**, אדם צריך לזכור תמיד את היצר טוב שלו, ולהתחזק בזה, ומכח זה להיות 'מתמיד' אפילו שיש יצר הרע. אומרת הגמרא, **"אם נצחו, מוטב"**, אם הוא אכן ניצח, טוב, **"ואם לאו"**,

אם הוא לא הצליח לנצח את היצר הרע, "יעסוק בתורה", אדם יכול לחזק את היצר טוב שלו ולתת לו את העוצמה על ידי שיעסוק בתורה, ונתן לנו תורת אמת, "אם נצחו, מוטב, ואם לאו", אם העסק בתורה עדיין לא מספיק כדי להרגיז את היצר טוב על היצר הרע, "קרא קריאת שמע", שייזכר באמונה, באהבת ה' וביראת שמים, זה יכול לרומם אותו ולחזק את היצר הטוב שלו, "אם נצחו, מוטב, ואם לאו", אם גם זה עדיין לא עזר לו, "יזכור לו יום המיתה", שיזכור את הנצחיות של האדם, שהעולם הזה הוא עראי. הרי אנחנו רואים עכשיו מה זה העולם הזה, ברגע אחד בטל כל העולם הזה. "וְחַי בְּהֶם" (וקרא יתה), אומר רש"י, "לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת", תזכור את הנפשויות שבך שצריכה להיות לנצח, וכך תחזק את הנפשויות שבך. כך מגיעים ל'נצחו'. זה נקרא להרגיז את היצר הטוב על היצר הרע.

ויכול להיות שזה מרומז במה שהזכרנו קודם. ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו, יש לנו משימה 'לכבודו', בשביל 'אלוקינו'. 'אלוקינו' זה רחמים, שמשיגה עלינו בפרטות. 'ברוך אלוקינו' – ברוך האלוקים שלנו, 'שבראנו לכבודו' – כדי להיטיב איתנו. והבדילנו מן התועים, הקב"ה נתן לנו יצר טוב, יהודי הוא אינו כמו כל הגויים, אנחנו נטהרנו מזההמא של נחש, ויש לנו יצר טוב. ואם זה לא מספיק, ונתן לנו תורת אמת, התורה עוד יותר מחזקת את היצר טוב. וחיי עולם נטע בתוכנו, הוא יפתח לבנו בתורתו. ויש עוד חיזוק ליצר טוב, וישם בלבנו אהבתו ויראתו, כדי להגיע ולעשות רצונו. ולעבדו בלבב שלם, שכל הלב יהיה בעבודה, כי זו הנצחיות של האדם.

יפה אמר רבי ירוחם זצ"ל, כתוב בגמרא (ברכות ו): "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו, אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו", שואל רבינו יונה, וכי אם אדם 'קובע מקום לתפילתו' הוא כבר 'חסיד' ו'עניו', הרי הם מדרגות גדולות מאד, אומר רבינו יונה, 'הקובע מקום לתפילתו' פירושו שהוא עושה 'עסק' מהתפילה, שהוא 'אוהב התפילה'. ואת זה אנחנו צריכים היום, להיות 'קובע מקום לתפילתו', להיות 'אוהב התפילה', אין סיוע בחוץ, רק לבד צריכים להחשיב את התפילה ולהיות 'אוהב התפילה'. ואם הוא 'אוהב התפילה', אם כן, כדי להצליח בתפילה צריך 'ענוה', וממילא הוא יעבוד על גאווה כדי להצליח בתפילה, וכן, כדי להצליח בתפילה צריך 'חסידות', כי 'המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', ממילא הוא יעבוד על זה כדי שהתפילה תצליח. היצר טוב שלו הוא 'אוהב תפילה', ומכאן זה הוא עושה כל מה שצריך כדי להשליט את היצר טוב שלו.

עכשיו בשנת תש"פ, שהיא שנת פנימיות, כל אחד צריך לקחת את הפנימיות שלו ומכאן זה להתחזק, בבוקר לקום בשעה שצריכים לקום, כדי שיוכל להתפלל תפילה

טובה כמו שראוי, ואחרי כן ללמוד 'סדר' בחשק, וכמו שדברנו, צריכים שלפחות השעה הראשונה של ה'סדר' תהיה ברציפות, בלי הפסקות, תורה בקדושה, ולעמול בתורה כמו שצריך, וגם 'סדר שני' כמו שצריך, וגם 'סדר שלישי', וגם ללמוד 'מוסר' כמו שצריך. המשגיח זכרנו לברכה אמר, שמי שיש לו רק שני סדרים, אין זה 'עול תורה', 'עול תורה' פירושו שהוא מכסה בתורה את כל היום, שלשה 'סדרים'. שהקב"ה יעזור שנתחזק ביחד, והתקופה הזו תהיה תקופה יפה שזכור אותה תמיד, 'אורח חיים למעלה למשכיל', תקופה של עלייה, תקופה של חיים פנימיים, שהפנימיות יוצאת החוצה, בצורה כזו, ובזכות זו, נכוף את מדת הדין, נגביר את היצר טוב על היצר הרע, ונזכה לרחמים, ובמהרה נוושעה, ונחזור לישיבה בסיעתא דשמיא.

ימי הספירה

שיחה בכולל הר"ן

שלום רב לכם אחיי ורעיי, נתחזק כעת במה שצריכים להתחזק מעניינא דיומא, מלבד העניינא דיומא של התקופה שלנו, יש עוד עניינא דיומא – עכשיו אנחנו בימי הספירה, יש לנו עבודה מיוחדת של ימי הספירה, 'בין פסח לעצרת', וצריכים לזכור את זה.

יש דבר מעניין. הרי זה דבר ברור שהספירה הזו היא לכבוד קבלת התורה, וכך כותב הר"ן בסוף פסחים, ואפילו שהר"ן סובר שספירת העומר בזמן הזה היא מדרבנן, והוא סובר שמדאורייתא הספירה היא מ'מנחת העומר' עד 'שתי הלחם', אבל אומר הר"ן שהספירה בזמן הזה היא 'לשמחת התורה', ומביא הר"ן מהמדרש שבשעה שכלל ישראל יצאו ממצרים הם ספרו ספירת העומר 'לשמחת התורה', ואם כן, בזמן הזה, אע"פ שאין לנו 'מנחת העומר' ואין לנו 'שתי הלחם', מכל מקום הספירה היא 'לשמחת התורה'. וכמו שכתוב בספר 'החינוך' בהרחבה, שהספירה היא לקראת מתן תורה. כלומר, אנחנו נמצאים בימים כאלו שסופרים את הימים לקראת מתן תורה.

ואם כן, הרי לכאורה היו צריכים לספור ספירת העומר בסוף היום, כלומר, עבר יום אחד, עברו שני ימים וכן הלאה, ואילו אנחנו מקפידים לספור דוקא בתחילת היום, ויש ענין של 'תמימות', שסופרים מיד בתחילת היום כמה שאפשר. אלא הפשט הוא, וזה מה שצריכים לשמוע כאן, שענין הספירה הוא שמייחדים את ימי הספירה, כל יום מייחדים אותו לעבודה של הספירה, לכן מיד בתחילת היום כבר מייחדים את היום – היום יום אחד, היום שני ימים וכן הלאה. ובאמת, העבודה הזו של ימי הספירה היא עבודה אחראית.

ויש לנו בימי הספירה גם את האבלות על תלמידי רבי עקיבא. והרי זה ברור שאין הדבר זכר לצרה שהיתה באותו זמן, דבר ראשון, שהרי בטלה מגילת תענית, היו צרות גדולות שאין עושים להם זכר כיון שכבר בטלה מגילת תענית, ודבר שני, שהרי אף אם היו עושים זכר לדבר, הרי היה מספיק יום אחד, ומדוע צריכים שלשים ושלשה ימים.

אלא ודאי שהדבר הזה בא לעורר אותנו, שבתקופה הזו מתו תלמידי רבי עקיבא, הרי זה היה אסון גדול, לא יאומן כי יסופר, עשרים וארבעה אלף תלמידים מתו בתקופה של שלשים ושלשה ימים בלבד, כלומר, בממוצע היו בכל יום כשבע מאות הלוויות, הרי זה מבהיל על הרעיון אלו ימים קשים כלל ישראל עברו באותה תקופה, וכדי להתעורר מהדבר הזה, לכך תיקנו לנו אבלות שלשים ושלשה ימים.

ומהו הענין של ימים אלו, כתוב בגמרא (יבמות סב:) "תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת", וכתוב בשולחן ערוך (סימן תצג סעיף ב) שהם מתו רק עד ל"ג בעומר. ואם כן מדוע כתוב 'מפסח ועד עצרת', והרי זה היה רק עד ל"ג בעומר, אלא הפשט הוא שהזמן 'מפסח ועד עצרת' הוא גרם את זה, כי כידוע, הימים אלו 'מפסח ועד עצרת' הם ימי דין, ולכן אומרים 'אב הרחמים' בימי הספירה אף ב'שבת מברכין', כיון שגזירות ת"ח ות"ט שעליהם נתקן לומר 'אב הרחמים' אירעו גם כן בתקופה זו. בימים האלו ש'מפסח ועד עצרת', אלו ימים שמדת הדין שולטת יותר רח"ל, וההבנה שבדבר היא, שלאחר שעברנו פסח, ועברנו את המתנה הגדולה שהקב"ה נתן לנו – יציאת מצרים, והרי לא שילמנו בעד זה, התשלום בעד זה צריך להיות קבלת התורה, כלומר, בינתיים 'מפסח ועד עצרת', את המתנה קיבלנו, אבל לשלם עוד לא שילמנו, לכן בימים אלו מדת הדין מתוחה רח"ל.

וההגנה, ומה שמועיל כנגד זה, היא העבודה של ימי הספירה, העבודה של הספירה שמחכים לחג השבועות ומשתוקקים לחדש את קבלת התורה, אחרי שחדשנו את יציאת מצרים, כעת אנו צריכים לחדש את קבלת התורה, והספירה שעובדים להכין את עצמנו לחדש קבלת התורה, זה הדבר שמגן על הדין שיש בימים האלו.

וכנראה שאצל תלמידי רבי עקיבא היה איזה דבר שפגם בעבודת הספירה, והספירה שלהם לא היתה עם המטרה כמו שצריך להיות, וצריך לדעת כיצד זה קשור למה שהיה שם, לכן היה חסר להם בהגנה של הספירה ומדת הדין שלטה בהם רח"ל. ולכן אנחנו נוהגים אבלות בימים אלו, כדי לדעת את החשיבות של ימי הספירה. אלו ימים חשובים שיש בהם מצוה לספור את הימים, ויש כאן אף אזהרה שאם לא עושים את העבודה של הספירה, ח"ו מי יודע מה שיכול להיות על ידי זה.

וביחוד בתקופה הזו שאנו נמצאים בה עכשיו, שמדת הדין מתוחה רח"ל, שהרי היא נקראת 'שעת המגיפה' שמדת הדין מתוחה בה רח"ל, אם כן ודאי שצריכים להתחזק בדברים האלו שמגינים מן הדין, והעבודה של הספירה היא מגינה מן הדין.

נתבונן מה העבודה של ימי הספירה. ובאמת חז"ל בילקוט בפרשת יתרו (שמות יט, רעב-רעג) כבר שואלים את זה, מדוע בכלל היתה הפסקה בין 'יציאת מצרים' ל'קבלת התורה', והלא המטרה של 'יציאת מצרים' היתה 'קבלת התורה', ואם כן היה צריך להיות

שמיד לאחר 'יציאת מצרים' תהיה 'קבלת התורה', ואע"פ שעדיין הם לא הגיעו להר סיני, הקב"ה יכול לעשות קפיצת הדרך, שהרי הרבה פעמים היתה להם קפיצת הדרך – 'אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר', ואם כן מדוע היתה ההפסקה הזו.

ויש בחז"ל שתי לשונות. לשון אחד כתוב "משל לבן מלך שעמד מחליו, אמר פדגוגו, ילך לו לאסכולי, אמר המלך, עדיין לא באה זיו של בני הולך לו לאסכולי", אע"פ שהוא בריא אבל האור שלו עדיין לא חזר אליו, הוא עדיין לא חזר לתוקף הכחות שלו, "אלא יתעדר בני שנים ושלשה חדשים במאכל ובמשטה ואחר כך הוא הולך לאסכולי. כך כיון שיצאו ישראל ממצרים היו ראויין לקבל את התורה והיו בהן בעלי מומין משעבוד טיט ולבנים, אמר הקב"ה עדיין לא בא זיון של בני והן מקבלין את התורה", כלל ישראל עדיין לא התאוששו לגמרי, עדיין לא בא 'זיו' שלהם, "אלא יתעדנו בני שנים ושלשה חדשים בבאר מן ושלי, ואחר כך מקבלין את התורה", על ידי 'באר מן ושלי' הם יהיו מוכנים לקבלת התורה.

ועוד כתוב שם, בלשון אחר, "בקש הקב"ה ליתן תורה לישראל בשעה שיצאו ממצרים" מיד כאשר יצאו ממצרים, אומרים חז"ל, כיון שכתוב (משלי ג') "דַּרְכֵּי דִרְכֵּי נָעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם", התורה היא 'שלום', אם כן, ישראל היו צריכים להגיע למעלת ה'שלום' ולהיות 'אוהבי שלום', כדי לזכות לתורה, וכל זמן שהם לא הגיעו לסיני הם עוד לא הגיעו למדרגה של 'אוהבי שלום', רק כאשר הם הגיעו לסיני והיו 'כאיש אחד בלב אחד' והגיעו למדרגה של 'אוהבי שלום', הם נעשו ראויים לקבלת התורה. צריכים לפרש כאן כל דבר מדברי חז"ל.

וצריכים לשמוע את הלומד'ס של הדברים, כך למדנו, שבכל דבר צריכים לשמוע את הלומד'ס – את הכלל של הדברים. וכי יש כאן דוקא את הענין של 'שלום', אלא כתוב כאן יסוד, שכדי לזכות לתורה, אין זה מספיק לרצות את התורה ולשמוח עם התורה, אלא צריכים אף להכשיר את עצמנו להיות מתאימים עם התורה, יש תורה ויש גם חיי תורה, והאדם צריך להכשיר את עצמו כדי שיהיה ראוי לחיי תורה, ולכן כלל ישראל היו צריכים להכשיר את עצמם להיות ראויים לחיי תורה, וזה מה שכתוב שהיה חסר להם הענין של 'שלום', ולכן הם חיכו עד שיהיה להם את הענין הזה.

אבל צריכים להבין שזה לאו דוקא הדבר הזה, להם לא היה חסר דברים אחרים, קבלת עול מלכות שמים לא היה חסר להם, קבלת עול מצוות לא היה חסר להם, יראת שמים לא היה חסר להם, רק היה חסר להם 'שלום'. אבל כל דור ודור, וכל אחד ואחד, צריך לראות מה נדרש לו כדי להכשיר את עצמו לתורה, ועל ידי זה הוא יזכה לקבלת התורה. הימים האלו של ימי הספירה נועדו כדי שהאדם יכשיר את עצמו כדי שיהיה ראוי לקבלת התורה ושיהיה מסוגל לתורה.

וכיצד באמת מסגלים את עצמנו לתורה, זה מה שכתוב בלשון הראשון בדברי חז"ל. שהרי מה שכתוב ש'היו בהן בעלי מומין משעבוד טיט ולבנים', ולכך הם היו צריכים 'באר מן ושליו', הפשט הוא שהיה חסר להם ב'זיו הנפש', היה חסר להם בשלימות הנפשיות שלהם, וזה הכוונה 'שעבוד טיט ולבנים', הם היו בשפלות, ואף אחרי שירת הים, הם עדיין לא הגיע למצב כזה של 'זיו', ולכן הם היו צריכים 'באר מן ושליו', 'באר' שכולו נס, 'מן' שהוא לחם שמלאכי השרת ניזונים בו, ו'שליו' זה השגחה פרטית, ועל ידי שהם יחיו עם זה, כך הם יכשירו וישלימו את הנפשיות שלהם לקבלת התורה.

והא בהא תליא, כיצד מגיעים ל'אחדות', על ידי שהנפש יותר מתחזקת ו'בא זיו של בני', כך מגיעים ל'אחדות'. כלומר, אדם צריך להכשיר את עצמו לתורה, וכמה שהוא יחזק בעצמו את ה'זיו' שלו, את היצר הטוב שלו ואת כחות הנשמה שבו, כך הוא יתגבר על המעכבים וכך הוא יכשיר את עצמו לתורה.

העבודה שלנו בימי הספירה היא למצוא בכל שנה מה אנחנו צריכים לתקן, יש הרבה דברים, אבל אין זו הדרך לעבוד בכל יום על משהו אחר, ככה לא עובדים, אלא בכל שנה לוקחים נושא אחד שמרגישים שזה הדבר שיקרב אותנו לתורה ולחיי תורה, ועליו עובדים בימים האלו.

התעוררתי כעת לדבר על דבר אחד, שקיבלנו מרבתינו שהוא יסוד גדול בתורה, היה מרגלא בפומיה של הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, וגם המשגיח זכרוננו לברכה היה מדבר על כך, וגם החזון איש עושה מזה עיקר. הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה היה מביא את דברי המדרש (בראשית רבה, סוף פרשה כד) על הפסוק (בראשית ה"א) "זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹקִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹקִים עָשָׂה אוֹתוֹ", אומרים חז"ל "בן עזאי אומר, 'זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם' זה כלל גדול בתורה", בן עזאי אומר שהפסוק 'זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם' בדמות אלוקים עשה אותו הוא כלל גדול בתורה. "רבי עקיבא אומר", הרב'ה של בן עזאי, רבי עקיבא, היה אומר "וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" זה כלל גדול בתורה". אבל אומר בן עזאי, אין זה מספיק, "שלא תאמר הואיל ונתבזיתי יתבזה חברי עמי, הואיל ונתקללתי יתקלל חברי עמי", הרי 'ואהבת לרעך כמוך' זה רק 'כמוך', כלומר להתייחס לחברי כמו שאני מתייחס לעצמי, אבל אם אני נתבזיתי יתבזה חברי עמי, לכן אומר בן עזאי זה ספר תולדות אדם בדמות אלוקים עשה אותו, זהו כלל יותר גדול מהכלל של רבי עקיבא, תדע לך ש'בדמות אלוקים עשה אותו'. כך היה מרגלא בפומיה של הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, זה כלל גדול בתורה – בדמות אלוקים עשה אותו, אדם צריך להחדיר לעצמו בתודעה שלו, מי הוא בן אדם ומה זה בן אדם.

וכמו שכתוב ב'שערי קדושה' לרבי חיים ויטאל, "נודע אל בעלי מדע, כי גוף האדם

איננו האדם, אבל הוא ענין לבוש אחד, תתלבש בו נפש השכלית, אשר היא האדם עצמו, בעודו בעוה"ז, הגוף הוא רק לבוש של האדם, אבל האדם בעצמו הוא הנפש המשכלת שבו, ובעולם הבא יש לבוש אחר, "הוא הנקרא 'חלוקא דרבנן'". האדם הוא הנפש המשכלת שבו, וזהו 'בדמות אלוקים עשה אותו', העיקר של האדם הוא הנשמה שבו, הנשמה היא 'חלק אלוה ממעל', כל המדות של הקב"ה, כביכול, יש בנשמה, בנשמה יש את מעמד הר סיני, את כל התורה ואת יסודות האמונה, בנשמה יש את הזכות והטהרה של כלל ישראל, ויש לאדם נשמה גדולה, וכמו שכתוב (משלי כה) "מִיָּם עֲמֻקִּים עֲצָה בְּלֵב אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלֶנָּה", כל אחד יש לו בתוכו 'מים עמוקים עצה' מים נפלאים ומתוקים, אבל 'איש תבונה ידלנה' צריכים להוציא את זה מהכח אל הפועל. הדבר הזה היה מרגלא בפומיה של הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, ותמיד כאשר הוא היה מדבר ומחזק, הוא היה מביא את הדבר הזה, לזכור מה זה בן אדם, ולהתרומם ולחיות כמו 'דמות אלוקים'.

וכך גם המשגיח זכרוננו לברכה היה מדבר תמיד, שתיקון המדות וכל העבודה, תלוי לפי כמה האדם בונה בעצמו את ה'צלם אלוקים'. רבי בן-ציון במברגר זצ"ל, שהיה יד ימינו של המשגיח בהנהגת הישיבה, שאל את המשגיח זכרוננו לברכה, היה זה באחרית ימיו של המשגיח כאשר הוא כבר לא דיבר בישיבה, על מה לחנך את הדור הבא, אמר לו המשגיח, צריכים לרומם אותם, יש שפלות בדור, צריכים לרומם אותם מהשפלות, וכיצד צריך לרומם אותם, או 'אמונה' – על ידי חיזוק אמונה בהקב"ה, שמתחברים להקב"ה, למעלה מהעולם הזה, ועל ידי זה מתרוממים, או 'גדלות האדם' – לדעת את ה'צלם אלוקים'.

וגם החזון איש כותב (אמונה ובטחון פ"ד) שהכלל של כל הטוב הוא כמה שהאדם מחזק את הנשמה שבו, והכלל של כל הרע הוא כמה שהאדם נמשך אחרי הנטייה הטבעית שלו – 'ההזנחה את החיים הטבעיים על מהלכם הטבעי'.

על כל פנים שמענו כאן יסוד, והיסוד הזה הוא יסוד גדול בתורה, כי על ידי זה אדם נהיה קרוב לתורה. וכמו שאמר הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, שאם אדם יודע מי הוא – 'צלם אלוקים', אם כן, 'פחות מתורה ומצוות, אין זה בשבילו חיים'. וכמו שמביא המסילת ישרים (פ"א) את הפסוק (קהלת ו, 1) "וְגַם הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא" – עניני העולם אינם ממלאים את הנפש. אנחנו אומרים בתפילה בשבת קודש "כולם ישבעו ויתענגו מטובך" הדבר שמשביע את הנפש הוא 'נצח', שומרי שבת זוכים לקרבת אלוקים ולדבקות בהקב"ה, זהו 'ישבעו ויתענגו מטובך'. היסוד הזה הוא יסוד גדול, על ידי זה יודעים כיצד להתייחס לשני – 'ואהבת לרעך כמוך', וזה מביא לאהבת הבריות ולכבוד הבריות, וזה מביא את האדם שיתרומם.

בפרשת 'אחרי' שקראנו השבוע, יש פרשה קטנה שהיא מאד חשובה ויסודית. יש פעם אחת בשנה שיש קריאת התורה, ואין כתובת מסויימת מה לקרוא באותו זמן, בתפילת מנחה של יום הכפורים. בשבת יש פרשת השבוע, ביום טוב יש עניינא דיומא, במנחה של שבת ובשחרית של שני וחמישי יש את הפרשה של השבת הקרובה, ובתענית ציבור יש את הפרשה של תענית ציבור, אבל במנחה של יום הכפורים הרי כבר קראו את הקריאה של עניינא דיומא, והיה 'מקום פתוח' לבחור מה לקרוא בשעה הנעלה הזו, וקבעו לנו לקרוא בפרשת אחרי, את הפרשה הזו, זה מה שקוראים ביום הכפורים לפני 'נעילה'. אחרים מפרשים שקוראים את הפרשה הזו בגלל העריות, וקצת דוחק הדבר הזה. אבל באמת יש שם בתחילת אותה פרשה הקדמה, והיא פרשה גדולה.

דבר ראשון, כתוב שם (ויקרא יח,ה) **"וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אֲנִי ה' "**, אומר רש"י **"וחי בהם, לעולם הבא, שאם תאמרו בעולם הזה, והלא סופו הוא מות"**. והרמב"ן שם (פסוק ד) כותב **"כי הדינים ניתנו לחיי האדם ביישוב המדינות ושלוש האדם"**, **"וחי בהם"** פירושו שהתורה נותנת את הצורה הנכונה והמדות הטובות לחיות חיים טובים גם בעולם הזה, כל המדות הטובות וסדרי החיים נלמדים מהתורה, גם זה נכלל ב'וחי בהם'. עוד אומר הרמב"ן **"ורבותינו אמרו, 'וחי בהם' ולא שימות בהם, ללמד על פקוח נפש שדוחה את השבת והמצוות"**.

נמצא שיש כמה פירושים ל'וחי בהם', אלא אומר הרמב"ן, **"ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם"** תדע לך יסוד, התורה אומרת 'וחי בהם' ואינה מפרטת, כי זה כולל את כל סוגי החיים, יש מדרגות שונות בחיים, יש חיים שאדם עובד את ה' ורוצה שיהיו לו חיים טובים בעוה"ז, שיהיה לו שכר בעוה"ז – 'בשמאלה עושר וכבוד', ואדם מקבל את החיות שהוא רוצה לקבל. **ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם, איך שהאדם ניגש לתורה ואיזו חיות שהוא רוצה מהתורה, את זה הוא מקבל.** אבל אם הוא רוצה 'בשמאלה עושר וכבוד' אזי הוא מקבל בעוה"ז עושר וכבוד, אבל אם הוא רוצה לזכות ל'נצח', אזי 'נפשם בטוב תלין' וזוכים להינצל ממשפטי הרשעים. אם הוא רוצה להיות בעולם הבא אבל הוא אינו מחפש שלימות בעולם הבא, כי בעולם הזה הוא מחפש חיים גם כן, תורה עם דרך ארץ – מה שצריכים לחיים, והוא אינו מתנתק מהעולם הזה, אם כן הוא יזכה בעולם הבא רק למדרגה קטנה. אבל אלו שעושים תורתם עיקר, ואכפת להם רק מהתורה, וכל הדברים האחרים שיש להם הם רק כלים לתורה, והם מחפשים קרבת אלוקים, אהבת ה' ואהבת תורתו ועבודתו, אזי הם יזכו בעולם הבא לדרגה אחרת של 'נצח'. אומר הרמב"ן, לכן התורה אינה מפרטת אלו חיים, 'וחי בהם', כי זה כולל את כל סוגי החיים.

הדבר הראשון שצריכים לשמוע כאן, הוא, שהתורה היא 'חיים', אם אדם עוסק בתורה ובמצוות, לא בשביל 'לחיות' על ידי זה, אלא רק כי זה דבר טוב, אם כן זו כבר שאלה אלו חיים יהיו לו, כי אדם מקבל את החיים אותם הוא מחפש, ואם הוא כלל אינו מחפש 'חיים' על ידי התורה, אי אפשר לדעת מה יהיה איתו. אלא צריכים לחפש לחיות, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם.

נתבונן קצת. אחת הדרגות של חיים בעולם הזה, מביא הרמב"ן, 'וחי בהם' ולא שימות בהם, ללמד על פקוח נפש שדוחה את השבת והמצוות. ואין הפשט שיש 'מגבלה' בתורה לקיים את המצוות רק ב'חיים' ולא יותר, כמו שיש מגבלה במצוות עשה 'עד חומש', ודאי שאין זו מגבלה בקיום התורה והמצוות, שהרי אצל יהודי יש מסירות נפש, יהודי מוכן למסור את החיים שלו למען התורה, הרי קבלנו את החיים מהקב"ה, ואפשר להחזיר לו את החיים למען התורה. אלא מהו הענין שפקוח נפש דוחה את כל התורה, כתוב בגמרא בסנהדרין (עד.) שברציחה אין היתר של פקוח נפש שהרי "מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי", מכאן רש"י, שהרי באמת יש כאן עבירה, ואי אפשר לעבור על שום עבירה שבתורה, אלא מה שהתורה התירה פקוח נפש משום 'וחי בהם', אומר רש"י "משום דיקרה בעיניו נשמה של ישראל", יש ערך עליון – 'נשמה של ישראל', 'יקרה בעיניו' – החיים של יהודי יקרים לפני הקב"ה, לכן הקב"ה אומר שכדאי לדחות את התורה למען יקרות ערך 'נשמה של ישראל'. ובאמת בשביל גוי אין דוחים את התורה, וזה קורה לפעמים למעשה, כאשר יש גוי במצב של פקוח נפש אזי אסור ליהודי לחלל שבת בשבילו, אלא אם כן זה פקוח נפש של יהודי, כיון שכל ההיתר הוא משום ש'יקרה בעיניו נשמה של ישראל'. ויש סברא נוספת, 'חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה', אבל רש"י כותב 'יקרה בעיניו נשמה של ישראל'.

כלומר, מהדבר הזה שדוחים את כל התורה בשביל 'וחי בהם', רואים כאן מה היא החיות של יהודי, כמה יהודי חביב אצל הקב"ה, וכאשר יהודי חי זו מציאות של קדושה, זו מציאות של רוחניות. וזה הפשט במה שאומרים בתפילה, בעשרת ימי תשובה, "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים" הקב"ה חפץ בחיים שלנו, "וכתבנו בספר החיים למענך אלוהים חיים" הרי אתה רוצה שנחיה.

הדבר ראשון הוא 'מי האיש החפץ חיים' – לרצות לחיות, זהו דבר חשוב מאד. וזה מה שיש לנו כעת בתקופה הזו, כל המגבלות שיש לנו, ה'בידוד', ההרחקות, ביטול בתי הכנסיות ובתי המדרשות, הכל בשביל דבר אחר – וחי בהם, יקרה בעיניו נשמה של ישראל. רחמנא ליצלן, בתקופה שלנו מאות יהודים נסתלקו מן העולם, רח"ל, כמה אנשים איבדו את החיים שלהם כעת, רח"ל, הרי צריך להיות 'נושא בעול' – עם כלל

ישראל – את הצרה הגדולה, יקרה בעינינו נשמה של ישראל. וכדי שיהודים יחיו ולא יכנסו לסכנה ח"ו, לכך מבטלים את הכל. כולם מביאים את הפסוק "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם", אבל לא זה הפסוק שצריכים להביא, הפסוק הוא "וְחַי בְּהֶם" צריכים לרצות לחיות – 'מי האיש החפץ חיים'.

ונתבונן, הרי יש דרגות בחיים, יש דרגות שחיים בעולם הזה, אבל יש דרגות יותר גבוהות, כמו שכותב הרמב"ן, וזה תלוי לפי כמה שהאדם מכיר מי הוא האדם. רבי שמעון שקאפ זצ"ל בהקדמה ל'שערי יושר' כותב שיש לאדם תכונה שנקראת 'אהבת עצמו', ומה היא 'אהבת עצמו', יש אדם שאוהב את הגוף שלו, וזו הדרגה הטבעית, אבל מי שהוא יותר גבוה מזה, אם כן הוא כולל ב'אהבת עצמו' גם את הנשמה שלו. כי הרי הנשמה היא עיקר האדם, וכמו שהבאנו מרבי חיים ויטאל, אבל בפועל זו דרגה, שהאדם כולל את הנשמה שלו בתוך ה'אהבת עצמו' שלו, ויש כאלו שאצלם עיקר ה'אהבת עצמו' הוא אל הנשמה שלהם. ויש מי שכולל ב'אהבת עצמו' גם את המשפחה שלו וכנראה, מי שאינו חושב על הנשמה שלו, גם אינו חושב על המשפחה שלו. ויש מי שכולל את כל כלל ישראל ב'אהבת עצמו', זו אהבת ישראל, הרי אנחנו יחידה אחת, חלק אחד גדול שנקרא כלל ישראל. כך צריכים 'לחיות' – 'אהבת עצמו'.

וכשם שרבי שמעון אומר לגבי 'אהבת עצמו', כך גם לגבי 'אהבת החיים'. יש חיים של הגוף, אבל אשרי מי שהחיים שלו הם החיים של הנשמה שלו, גם הגוף וגם הנשמה, יש לו 'אהבת החיים' ולכן הוא רוצה שהנשמה שלו תחיה. 'נשמה שנתתי לך תחיה אותה', ואלו הם החיים של הנשמה, החיים של הנשמה הם דבקות בהקב"ה וקרבת אלוקים, הנשמה היא 'חלק אלונה ממעל', ממילא החיים של הנשמה הם כמה שהאדם יותר קרוב להקב"ה ולתורתו ולעבודתו. ואם פקוח נפש של הגוף דוחה את כל התורה כולה, אם כן, פקוח נפש של החיים הנפשיים ודאי דוחה הכל. כתוב 'שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא' – התורה מביאה חיות אחרת. אם כן, כמה צריך להיות לאדם 'אהבת החיים' של החיים הנפשיים שבו, ויש גם בזה מדרגות יותר גבוהות.

וזהו שאמר בן עזאי בדמות אלוקים עשה אותו – זה כלל גדול בתורה, כי אם תדע מי אתה, אזי תדע מה היא 'אהבת החיים' האמתית, לאהוב ולחיות חיים של 'דמות אלוקים', לרצות את זה ולשמוח עם זה. וזה כל התורה כולה.

כתוב (ויקרא יא, ב) "זאת החיה אשר תאכלו", והרי אין מדובר שם על חיות אלא על בהמות, אלא אומר רש"י "לשון חיים", לפי שישראל דבוקים במקום וראויין להיות חיים, לפיכך הבדילים מן הטומאה וגזר עליהם מצוות, ולאומות העולם לא אסר כלום", לאומות

העולם שאינם ראויים להיות 'חיים' לא נתן הקב"ה תורה ומצוות, הם יכולים לאכול מה שהם רוצים, ניתן להם רק שבע מצוות בני נח בלבד, אבל 'ישראל דבוקים במקום וראויין להיות חיים' – הרי אלו הם החיים האמתיים, שדבוקים במקום, בתורתו ובעבודתו, מחוברים להקב"ה, אם כן הרי הם ראויים לחיי נצח, הם ראויים לחיים האמתיים של ה'צלם אלוקים' שבהם, 'לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצוות' כדי שיוכלו להגיע לזה, להחיות את הנשמה, להשליט אותה על הגוף וליהפך להיות איש נצחי.

וזהו שאומר רש"י וחי בהם, לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת, את 'אהבת החיים' צריכים להעביר לחיי עולם הבא, לחיי הנשמה. וכמה שהאדם יודע יותר מי הוא בן אדם, אזי הוא יודע יותר מה הם החיים שלו, ואם כן, הוא מקיים את כל התורה בתור 'אהבת החיים'.

והנה, מצד אחד, ודאי אנחנו מקיימים תורה ומצוות, ומצד שני, ודאי שיש לכל אדם 'אהבת החיים' – 'כל אשר לו יתן בעד נפשו'. רבי ישראל כותב ב'אור ישראל', ש'אהבת החיים' זה תקוע עמוק בנפש האדם, התשוקה הכי גדולה שיש לאדם היא 'אהבת החיים'. אבל צריכים להעביר את 'אהבת החיים' שלא יהיו רק בחיי הגוף אלא גם בחיי הנשמה, ולא רק בחיי הנשמה אלא אף בחיי הנצח, וזו היא התורה – 'ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום', 'לחיותנו כהיום הזה' – שתמיד 'נחיה' כמו היום הזה, התורה היא חיות – 'כי הם חיינו ואורך ימינו'.

אם כן, כאשר ניגשים לתורה בהרגשה כזו שכל חתיכה מהתורה היא חיות, כל מצוה היא חיות, שבת היא חיות, תפילה היא חיות, ותלמוד תורה כנגד כולם, הוא חיות גדולה, אם ניגשים לזה כמו שהאדם ניגש לחיים שלו, אם כן, כמובן זו שמחה אחרת, זו אהבה אחרת, זה עמל אחר – 'כל אשר לו יתן בעד נפשו'. וזה מה שאומר בן עזאי בדמות אלוקים עשה אותו – זה כלל גדול בתורה.

ויש כאן עוד דבר נפלא מאד. בפרשה הזו, כתוב קודם לכן (פסוק ג) "במעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו", אומר רש"י "מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל", כלל ישראל היו גרים בסביבה הכי קשה, ולמה, כדי להעמיד אותם בניסיון, שלא להתפעל מהסביבה. "ובחקקתיהם לא תלכו", אומר רש"י, "מה הניח הכתוב שלא אמר, אלא אלו נמוסות שלהן, דברים החקוקין להם, כגון טרטיאות ואצטדיאות, ר' מאיר אומר אלו דרכי האמורי שמנו חכמים". זה דבר מעניין שהתורה שמה דגש מיוחד על 'טרטיאות' ו'אצטדיאות', וצריך להבין מה הכוונה בזה. כתוב במגילת רות שנעמי אמרה לרות, בשעה שרות ביקשה להתגייר, ונעמי היתה צריכה

להציג לה את התורה כדי לדעת מה היא התורה, היא אמרה לה שתדע שאצלנו אין הולכים ל'טרטיאות' ו'אצטדיאות', וזה 'ובחקותיהם לא תלכו', ועל זה רות ענתה לה, 'אל אשר תלכי אלך'. וצריך להבין מה הנקודה בדברים האלו.

שמעתי פעם כך, יש אצל הגויים דבר שנקרא 'תרבות הפנאי', וכן אצל אלו שנוהגים מנהגי הגויים, יש להם 'תרבות הפנאי', אבל אצל כלל ישראל אין 'תרבות הפנאי', כי אין 'פנאי' אצל כלל ישראל, ואצל הגויים באמת אין זה רק 'תרבות הפנאי' שנועד ל'פנאי', אלא מנחילים על ידי כך כל מיני ערכים מוסריים ומדות טובות, כך הם מנחילים, אבל אצל כלל ישראל אין מנחילים ערכים בדרך הזו. וזהו שכתוב "ובחקותיהם לא תלכו", וכנגד זה כתוב מיד "את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלוקיכם", אומר רש"י "ללכת בהם, אל תפטר מתוכם, שלא תאמר למדתי חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת המצריים והכשדיים", אין דבר כזה 'גמירתי ללמוד', אלא תמיד 'ללכת בהם'. אם בחקותי תלכו אומר רש"י שתהיו עמלים בתורה, זה הפשט 'ללכת בהם'. כנגד 'חקות הגויים' יש את 'חקות התורה', 'אל תפטר מתוכם' – אין הפסקה, 'ללכת בהם' – שתהיו עמלים בתורה.

והביאור בזה, כי הגויים, שהעולם שלהם הוא העולם הקטן הזה, אם כן, כאשר בעולם הקטן הזה הוא עבד מה שהוא היה צריך לעבוד, ממילא יש לו 'פנאי', וכאשר הוא רוצה להנחיל ערכים כדי שהם יהיו עם נימוסי, אזי הוא יכול להנחיל גם על ידי 'תיאטרון'. אבל אצלנו יש 'וחי בהם' – לעולם הבא, החיים שלנו הם חיי הנשמה, חיי עולם הבא, ובחיי עולם הבא אין 'פנאי'. 'רובץ בין המשפטים' אומר רש"י, חמור נח עם החבילות שלו, צריכים לנוח ומיד להמשיך לעבוד, כי כל רגע הוא יקר, כל רגע הוא נצח. אם כן, מי שחי חיי עולם הבא אזי אצלו אין 'פנאי', 'ללכת בהם' – אל תפטר מתוכם. וגם, כיון שאנחנו בונים 'נצח', אם כן אי אפשר לבנות את זה בקלות על ידי 'תיאטרון', רק על ידי עמלה של תורה, על ידי שעמלים ומתייגעים בדבר, קונים קנין תורה, קנין הנפש, וכך נהיים 'נצחיים'.

ובחקותיהם לא תלכו, אומר הרמב"ם (הל' עכו"ם פי"א ה"א), שכמו שהיהודי מובדל מהגוי במדעו ובדעותיו, כך הוא צריך להיות מובדל מהגוי בהנהגה שלו. כלומר, הדברים האלו, הם דברים המבטאים את 'מדעו ודעותיו', ואין זה סתם 'בחקותיהם'. ואומר הכסף משנה (שם) שכתוב בחז"ל שאם הגויים לובשים בגד ארגמן אזי אסור לישראל ללבוש בגד ארגמן, ומביא הכסף משנה את דברי מהר"י קורקוס שאין הפשט שאסור ללבוש בגד כמו הגויים, אלא שאם הגויים לובשים אדום אבל ישראל פורשים מזה מפני הצניעות או מפני דרך ארץ, אזי אל תהיה כמו הגויים, כי הגויים מדגישים את הגוף –

אדום, אבל אנחנו צנועים כי אצלנו העיקר הוא הנשמה – דרך ארץ. זהו 'ובחקותיהם לא תלכו', אומר הרמב"ם, צריכים להתנהג 'למעשה' כמו 'מדעו ודעותיו', ה'מדעו ודעותיו' שלנו הם 'וחי בהם', שהתורה היא החיים שלנו, שהנשמה זה אנחנו, וכך אנחנו מכוונים את ההנהגה שלנו על פי זה.

אם מדברים על הכנה לקבלת התורה, יש לנו כאן הכנה עיקרית – כלל גדול בתורה, לחיות עם הנקודה הזו שכל דבר שיש לנו הוא חיות, התורה היא חיות, המצוות הם חיות, תפילה היא חיות ושבת היא חיות, וכמובן לעשות הכל בחיות, כי על ידי שעושים את זה בחיות כך זה נעשה חיות. כי צריכים את ההנהגה המעשית שתבטא מה הוא ה'וחי בהם' שלנו.

הימים האלו, הם ימים של ספירת העומר, להכין את עצמנו לקבלת התורה. בימים כאלו שבאוויר מסתובב 'וחי בהם', וכל העולם צועק 'וחי בהם', אנחנו צריכים להראות ש'וחי בהם' אין זה רק 'חיי הגוף', שהרי העולם הזה הוא רק הכנה, אלא 'וחי בהם' אמתי הוא 'חיי הנפש', כמה שדואגים לגוף אבל הרי צריכים לדאוג גם לנפש, ויותר צריכים לדאוג לנפש. זו העבודה שלנו בתקופה הזו, לנצל את ההתעוררות שיש בעולם היום לדאוג לחיים, להעביר את זה לעבודת ה'. הוא מה שדוד המלך אומר (תהלים לד, יג): "יִרְאֵת ה' אֱלֹמֶדְכֶם, מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים אֲהֵב יָמִים לְדָאוֹת טוֹב", 'אהבת החיים' צריכה להביא את האדם ל'יראת ה' אלמדכם'. כעת כאשר 'אהבת החיים' מרחפת בחללו של עולם, ננצל את זה ל'אהבת החיים' האמתיים, וכך להתחזק להיות שקועים בתורה ובעבודת ה' יתברך. וזו ההכנה לקבלת התורה, להתחבר לתורה, לאהבת התורה.

שהקב"ה יעזור לנו שנגיע לזמנים של שלוה ורגיעה, ובינתיים נתעלה – יפה פעם אחת בצער, ובמסירות, וכך נגדל ונצליח, ונכין את עצמנו לקבלת התורה 'כי הם חיינו ואורך ימינו' בעולם הזה ובעולם הבא, שלום רב לכל אחד ואחד מכם ולכל משפחותיכם בסיעתא דשמיא.

יום שלישי ל"ג בעומר

שלא נהגו כבוד

שיחה בישיבת קול-תורה

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול. חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוֹקינו. כתוב (שבת קיח:): **"אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים"**, היה המשגיח זכרונו לברכה אומר, מדוע צריכים שתי שבתות, הרי בזכות שבת זוכים לגאולה, כי שבת זה דבר גדול – 'לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה'. אמר המשגיח, שפעם אחת היא אינה ראייה, לכן רק אם שמרו שתי שבתות מיד נגאלים. הקב"ה העמיד אותנו בתקופה של חיזוק, תקופה של ניסיון, וצריכים להתחזק, וב"ה מתחזקים, אבל אין זה מספיק, צריכים להמשיך הלאה להתחזק, ורק כך ניתן לזה שם חיזוק. נמשיך להתחזק, עד ש'ובא לציון גואל' – עד שתבוא הגאולה והישועה, ונוכל לחזור לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כמו שצריך להיות, בסיעתא דשמיא.

היום היה ל"ג בעומר. יש תקופה של ימי הספירה, שנוהגים בהם מקצת אבילות מפני שבאותו הזמן מתו תלמידי רבי עקיבא, וההתחלה של ימי הספירה היא בימי חול המועד, ואז לא היה מספיק זמן להתבונן, ואחר כך כבר מתרגלים, ויכולים לעבור את כל התקופה בלי לשים לב להתבונן ולהתעורר. אבל בשעה שמגיעים ליום כזה שכתוב (ש"ע תצ"ב) **"שאו פסקו מלמות"**, ושמחים ביום הזה, וכמו שכותב הרמ"א (שם) **"ומרבים בו קצת שמחה"**, אז מתעוררים לשמוע מה קרה כאן, מה היה עם תלמידי רבי עקיבא שכולם מתו. אם כן זהו זמן עכשיו להתעורר לדעת מה אירע בימים אלו.

היה זה מעשה נורא, לא יכולנו הרעיון, מובא בגמרא ביבמות (דף סב): **"שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא"** עשרים וארבעה אלף תלמידים זה מספר עצום של תלמידים שהיו לו לרבי עקיבא, והם לא היו במקום אחד אלא היתה זו רשת ישיבות של רבי עקיבא, **"מגבת עד אנטיפרס"**, ורבי עקיבא היה הולך ממקום למקום ואומר את השיעורים ומדבר עם התלמידים בלימוד, **"וזולן מתו בפרק אחד – מפסח ועד עצרת"**, כולם מתו בשלשים ושלשה ימים, כמו שכתוב בפוסקים, בתקופה הזו שבין פסח לעצרת. **"והיה העולם שמם"** בשעה שמתו תלמידי רבי עקיבא היה העולם שמם מתורה,

"עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם והם הם העמידו תורה אותה שעה". וכתוב בגמרא שעל מה יצאה מדת הדין כזו נוראה, "מפני שלא נהגו כבוד זה לזה". ואומרת הגמרא "כולם מתו מיתה רעה, מה היא, א"ר נחמן אסכרה", אסכרה היא אינה מגיפה, שהרי מגיפה מדבקת, ואילו שם רק תלמידי רבי עקיבא מתו ולא אחרים, אלא אסכרה היא מיתה מן השמים שהגיעה אליהם.

ואי אפשר להכיל על הרעיון מה היה שם, הרי מתו עשרים וארבעה אלף תלמידים בשלשים ושלשה ימים, אם כן בממוצע מתו בכל יום כשבע מאות תלמידי חכמים, וכתוב ב'טור' שנוהגים שלא לעשות מלאכה בזמן ספירת העומר – בתחילת הלילה, כיון שבאותה שעה היו הולכים להלוויות, כלומר שהיו להם בכל יום כשבע מאות הלוויות של תלמידי חכמים. במושגים של היום, שיודעים את המספרים של הנפטרים מה'קורונה' ל"ע, אפשר לשמוע יותר טוב מה הפירוש שבע מאות הלוויות של תלמידי חכמים בכל יום, מבהיל על הרעיון – עשרים וארבעה אלף.

היתה מדת הדין נוראה, ולכן חז"ל ראו שזהו דבר לדורות ולכן הנציחו את זה לדורות. ואין הכוונה שזה יארציט או זכרון למה שהיה שם, שהרי אם כן היה מספיק יום אחד של אבילות, ולא היה צריך אבילות של שלשים ושלשה ימים שהם כל התקופה. וגם, שהרי בטלה מגילת תענית, בהיסטוריה של כלל ישראל היו הרבה צרות ושמחות, אבל בטלה מגילת תענית. אלא הפשט הוא שחז"ל ראו שזהו דבר 'שמיימי' שנעשה לדורות כדי שיתעוררו. ואם עוברים את הימים האלו ולא מתעוררים, בטלה כל המטרה, לכן חייבים לפחות עכשיו להתעורר ולשמוע מה נעשה כאן.

כתוב שם מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, וכתוב כולם מתו מיתה רעה – אסכרה. ושואל המהרש"א (שם בחדושי אגדות) שהרי בגמרא בשבת (דף לג) יש נדון על מה באה אסכרה לעולם, ואומרת הגמרא "סימן ללשון הרע אסכרה", ואחר כך הגמרא מסתפקת האם אסכרה באה רק על לשון הרע או אף על לשון הרע, ומביאה הגמרא ששאלה זו נשאלה לפני התנאים בכרם ביבנה, ורבי יהודה ברבי אלעאי ראש המדברים בכל מקום נענה ואמר "אע"פ שכליות יועצות ולב מבין ולשון מחתך פה גומר", אומר רש"י "פה גומר, לשון הרע, והוא בא על כך, לפיכך מתחיל במעיים ומסיים בפה, שהלב מבין לספר לשון הרע ובודה הדברים מלבו", כלומר, שאסכרה באה על לשון הרע. שואל המהרש"א, אם כן, הרי כתוב כאן בגמרא שאסכרה באה על לשון הרע, ואילו בגמרא ביבמות כתוב שמתו באסכרה על דבר אחר – 'מפני שלא נהגו כבוד זה לזה'. אומר המהרש"א, שצריכים לומר שבאמת הם דיברו לשון הרע, וזו הכוונה 'שלא נהגו כבוד זה לזה', שהרי הם דיברו לשון הרע ולא כיבדו זה את זה.

ובאמת קשה מאד להוציא את הגמרא מפשוטה, שהרי בהרבה מקומות כתוב בגמרא 'לשון הרע' ואם כן מדוע כאן לא כתבה הגמרא גם כן 'לשון הרע', ומדוע הוצרכה לכתוב 'שלא נהגו כבוד זה לזה'. ועוד, הרי לשון הרע זהו דבר ששומעים עליו גם אחרים ואם כן כיצד ייתכן שרבי עקיבא שתק. ועוד, הרי בכל קבוצה ישנם כאלו 'מעוררים', וכי בכל עשרים וארבעה אלף התלמידים לא היו 'מעוררים' שיעוררו שלא לדבר לשון הרע. אלא מוכרח להיות שהיה זה דבר דק שאי אפשר היה להבחין בו. לכך צריכים לומר שבאמת הסיבה שהם מתו היא מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, ובאמת זהו דבר יותר דק. וכך רואים במסילת ישרים (סוף פרק כב) שכאשר הוא מדבר על החיוב בכבוד חברו, הוא כותב "ובין בדיבור ובין במעשים חייב לנהוג כבוד בחבריו, וכבר ספרו זכרונם לברכה מעשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו על שלא היו נוהגין כבוד זה לזה", רואים שהוא למד כפשוטו שהחסרון שם היה 'שלא נהגו כבוד זה לזה'.

והסיבה שהם נענשו באסכרה היא מפני שמה שהיה שם זהו אותו שורש של לשון הרע. כי הרי מדוע מגיעה אסכרה על לשון הרע, כתוב בגמרא וכמו שמבאר רש"י, מפני שלשון הרע מתחיל בלב ונגמר בפה, כך אסכרה מתחיל במעיים ונגמר בפה. אם כן, אצל תלמידי רבי עקיבא, הרי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, ולכן הם נענשו כבר על הלשון הרע שבלב, שהרי 'לא נהגו כבוד זה לזה' זהו הלב של 'לשון הרע', אלא שהם עצרו את הלשון שלא לדבר, אבל בלב הם לא נהגו כבוד. והתיקון ללשון הרע באמת הוא לא לעצור את הפה שלא לדבר, אלא התיקון הוא בלב, לדון לכף זכות, להסתכל בעין טובה אחד על השני ולנהוג כבוד אחד עם השני. אם כן הרי ההתחלה של אסכרה היא 'שלא נהגו כבוד זה לזה', וזה מה שהיה שם.

כתוב בגמרא שעל הדבר הזה יצא חרון האף הנורא הזה, ובזה צריכים להתעורר לדורות, אם כן, צריכים להתבונן מה אנחנו צריכים ללמוד מהסיפור הזה. יש לשים לב, כתוב 'שלא נהגו כבוד זה לזה'. וכי מה היה עם האחרים שמחוץ לבית המדרש, האם איתם הם גם לא נהגו כבוד, אם כן למה כתוב 'זה לזה'. וכי איתם הם כן נהגו כבוד ורק בבית המדרש הם לא נהגו כבוד, הרי זהו דבר רחוק. אם כן מדוע כתוב 'שלא נהגו כבוד זה לזה'. אלא צריכים לשמוע כך, באמת ודאי שהם נהגו כבוד עם כולם, ואף בבית המדרש הם נהגו כבוד, אבל 'זה לזה' צריכים עוד יותר כבוד, והם לא נהגו את התוספת כבוד שראוי שתהיה 'זה לזה', ונתבונן להבין.

למדנו השבוע פרשת אמור, בתחילת פרשת אמור כתוב יסוד גדול, כתוב (ויקרא כא, ח) "וְקִדְּשֵׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹקֶיךָ הוּא מִקְרִיב קֹדֶשׁ יְהִי לָךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' מִקְדָּשְׁכֶם". כיון שהקב"ה קדוש לכן צריכים לכבד את המשרתים שלו ולהתנהג עמהם בקדושה, כי מי

שהוא קרוב להקב"ה הוא גם קדוש – 'אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה', אם כן, אלו שעובדים את הקב"ה וקרובים להקב"ה, צריכים להיות קדושים וצריכים להתנהג עמם בקדושה, לכן את הכהן שעובד את הקב"ה צריכים לכבד לכבוד הקב"ה, והכהן הגדול, שהוא בדרגה יותר גדולה של עבודת ה', יש לו דרגה יותר גדולה שצריכים יותר לכבד אותו. זאת אומרת שכבוד המלכות הוא שמכבדים את המשרתים של המלכות, ואם לא מכבדים את המשרתים של המלכות הרי זו פגיעה במלכות. כלומר, כבוד המלכות הוא לא רק שמכבדים את המלכות בעצמה, אלא אף שמכבדים את כל אלו שהם מסייעים למלכות, ואת כל אלו שהם בשירות המלכות. עובדי ה', הכהנים, צריכים לכבד אותם לכבוד הקב"ה, צריכים להתנהג עמם בקדושה – כי קדוש אני ה' מקדשכם.

וההרגשה הזו כתובה בחובות הלבבות בשער חשבון הנפש (פרק ג, החשבון השביעי), הוא מבאר שם את הפסוק (דברים כח): "וַיֵּרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּנִּי", וכותב, "ידוע שגדולת העבד ויקר מעלתו אצל בני אדם הם כפי גדולת אדוניו בין האדונים, וכפי בחירת האדון בו והקרבתו אותו", כמה שהאדון יותר גדול, כך מכבדים אותו בגדלותו, וכמה שהעבד יותר קרוב לאדון, כך גדול יותר הכבוד של העבד, "ולפי ששם הבורא יתעלה גדול ועליון על כל עליונים אצל כל הגוים, כמו שכתוב 'כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים', והיה הקרוב אליו בכל העמים והמיוחד בעבודתו מהם עם בני ישראל, היה בדין שתהיה מעלתו ותפארתו על שאר העמים כפי זה", צריכים לכבד את כלל ישראל כיון שכלל ישראל הם עבדי ה'. הרי הקב"ה הוא למעלה מכולם, אם כן מי שקרוב להקב"ה צריכים לכבד אותו. "וטעם 'כי שם ה' נקרא עליך' הוא שקראנו עם ה' ועם אלוקים וכהני ה' ומשרתי ה' ועבדי ה' ובני ה', והדומה לזה ממלות הסגולה והבחירה, אבל 'ויראו ממך' הוא לכבוד הבורא ומוראו כמ"ש 'מי לא יראך מלך הגוים'". זו ההרגשה הכתובה כאן, כמה שהכבוד של הקב"ה גדול, כך הכבוד של המשרתים שלו, ואלו שקרובים אליו, צריך להיות גדול. זה יסוד גדול שכתוב כאן בפרשת אמור.

כתוב שיש ענין של 'כבוד הבריות'. בסוף פרשת יתרו, על הפסוק (שמות כג): "וְלֹא תַעֲלֶה בְּמַעֲלֹתַי עַל מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא תִגָּלָה עֲרוֹתְךָ עָלָיו" אומר רש"י "והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה". וצריך להבין, הרי 'למדנים' יודעים ש'קל וחומר' הפשט הוא שאת אותו דין שיש ב'קל' לומדים ל'חומר', אלא שצריכים להגדיר מה קל ומה חומר, וכאן 'מקפיד על בזיונו' אין זה היסוד, אלא זה רק עושה את ה'קל וחומר', אבל הסיבה עצמה שצריך לכבד את חברו היא מאותה סיבה שצריך לכבד את המזבח, שהרי למה צריך לכבד את המזבח, כי

הוא מזבח של הקב"ה ויש בו צורך, אם כן 'חבירך' שהוא בדמות 'יוצרך' קל וחומר שצריך לכבד אותו שהרי הוא 'בדמות יוצרך'. כלומר, הכל לכבוד הקב"ה, וכמו שמכבדים את המזבח של הקב"ה שמקריבים עליו קרבנות לכבוד הקב"ה, כך צריכים לכבד את החבר שהוא 'בדמות יוצרך' לכבוד הקב"ה.

ומה הוא הכבוד שכתוב שם, לא תנהג בהם מנהג בזיון. אומר רש"י, "ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב ועשה להם מכנסי בד, מכל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון". כלומר, כאשר צריכים לכבד, אם כן לא רק שאסור לבזות בפועל, אלא אפילו שלא יהיה בהם 'מנהג בזיון', אלא רק שיהיה בהם 'הנהגה של כבוד'. אם כן 'חבירך' שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה' שצריכים לנהוג בו הנהגה של כבוד, לא רק שלא לבזותו, אלא אפילו שלא יהיה בו מנהג בזיון, אלא רק הנהגה של כבוד.

וזה היסוד של 'כבוד הבריות'. רואים בפרשת משפטים שמי שגונב שֶׁה מקבל בעונש שלו חמישית פחות ממי שגונב שור, כתוב שם (שמות כא, לו) "כִּי יִגְנוּב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וַיִּבְחֹהוּ אוֹ מִכְרוֹ חֲמִישֶׁה בְּקֶרֶת יִשְׁלֵם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאֶרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׁה", וכתוב בגמרא (בבא קמא עט:) "אמר רבן יוחנן בן זכאי, בא וראה כמה גדול כבוד הבריות, שור שהלך ברגליו חמשה, שה שהרכיבו על כתיפו ארבעה", מי שגונב שֶׁה כבר התבזה בכך שהוא הרכיב את השֶׁה על כתפיו, ולכן הורידו לו חמישית מהעונש. וצריך להבין, וכי מי ביקש ממנו לבזות את עצמו, הרי הוא היה יכול שלא לגנוב כלל את השֶׁה, הרי 'איהו דאזיק אנפשיה'. ועוד, וכי על איזה בזיון מדובר כאן, הרי הוא רק הלך ברחוב עם שֶׁה על הכתפיים. אלא הפשט הוא, אין זה כבוד של 'צלם אלוקים' שהוא משרת את השֶׁה, ואפילו שהוא אדם מבזוה, שהוא הרי גנב, אבל הדבר הזה הוא חסרון ב'כבוד הבריות' – בא וראה כמה גדול כבוד הבריות. ואין הכוונה כאן 'בין אדם לחברו' שהרי הוא עשה את זה לעצמו והוא מחל על כך, אלא זהו 'כבוד הבריות' – 'חבירך' שהוא בדמות יוצרך', לכן אפילו גנב, אבל כיון שהוא יהודי הרי הוא 'בדמות יוצרך', אם כן 'בא וראה כמה גדול כבוד הבריות'.

יש ענין של 'כבוד הבריות' – 'כבוד חבירך' שהוא בדמות יוצרך'. והכבוד הזה הוא כבוד של הקב"ה, כבוד של המלך, כי הכבוד של המלך הוא שמכבדים את משרתיו.

כתוב במשנה באבות (פ"ג מ"ד) "חביב אדם שנברא בצלם", זהו 'בדמות יוצרך', "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום", עוד דרגה של חביבות, בנים של הקב"ה, ויש עוד דרגה "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם", העולם נברא למען התורה, אם כן היסוד של כל הבריאה הוא התורה.

ומביא רבינו יונה (שם) "אמרה תורה לפני הקב"ה, אני נבראתי לפני כל העולם, ובעבורי נבראו כל הנבראים כדי לקיימני", כל הבריאה היא לכבוד התורה, וזהו כבוד הקב"ה שהתורה היא תורתו, וכלל ישראל קיבלו את ה'כלי חמדה' שבו נברא העולם, זו היא חיבה יתירה.

ותלמיד חכם שזוכה לעסוק בתורה ויש לו קנין תורה, הוא זוכה לכלי חמדה הזה, ואם כן, יש לו כבר דרגה יותר גבוהה מהדרגה של 'צלם אלוקים' ומהדרגה של 'בנים למקום'. וניהוג הכבוד שצריך להיות הוא כפי מעלתו אצל האדון, כמו שכותב חובות הלבבות. אם כן, מי שמכבד תלמיד חכם כמו שמכבדים 'צלם אלוקים' או 'בנים למקום', זה נקרא 'לא נהגו כבוד', כי צריכים לכבד אותו כמו שצריכים לכבד תלמיד חכם.

מה שכתוב **שלא נהגו כבוד** זה לזה צריכים להבין שבדאי הם נהגו כבוד אחד עם השני, אבל הם לא נהגו כבוד 'זה לזה', הם לא כיבדו אחד את השני לפי הדרגה של תלמיד חכם כמו שראוי להיות.

והדבר הזה הוא כל כך חמור, כי החסרון בכבוד חברו – בכבוד 'זה לזה', הוא חסרון בכבוד שמים, ו'אחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה'". 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' היא המצוה הראשית של כלל ישראל, והיא התכלית, ועל קידוש ה' הקב"ה מקפיד נורא, רח"ל, זהו כבוד שמים. ו'לא נהגו כבוד זה לזה' הוא חסרון בכבוד הקב"ה, ואת זה הקב"ה הראה כאן. וצריכים להבין יותר, הרי תלמידי רבי עקיבא היו צריכים להיות מוסרי התורה, ואם אצל מוסרי התורה יש חסרון בכבוד התורה, הרי זה פגם, ואם כן הם כבר לא יכולים להיות מוסרי התורה. על כל פנים, הדבר הנורא הזה שהיה שם בא לעורר אותנו על הענין של כבוד ה' יתברך, כבוד התורה וכבוד תלמידי חכמים.

שהרי צריכים לדעת מה זה 'כבוד'. הנה יש מדות שהם תולדות של 'אמת', ויש מדות שהם תולדות של 'חסד', אלו הם שני האבות של כל המדות. יש כאלו שחושבים ש'כבוד' הוא תולדה של 'חסד', אבל באמת, אוי ואבוי ל'כבוד' כזה שהוא תולדה של 'חסד', שהרי אם אדם חושב שבאמת לא מגיע לשני כלום ומכבד אותו רק בשביל חסד, הרי זה הבזיון הכי גדול. אלא 'כבוד' הוא תולדה של 'אמת', ה'אמת' מחייבת ניהוג של כבוד, הערך האמתי של הדברים מחייב ביטוי של ניהוג של כבוד. ומה שיש כאלו שחייבים להם הכרת הטוב ולכן צריכים לכבד אותם, כמו כיבוד הורים וכדומה, הפשט הוא שה'חסד' מחייב להתייחס ל'אמת' ולכבד אותם, ולא להתעלם מזה או להתרשל בזה, אבל המהות של 'כבוד' היא 'אמת', לתת כבוד וערך לדבר.

אם כן, כאשר יש 'כבוד', יש 'אמת', אבל כאשר אין 'כבוד', הרי זו פגיעה ב'אמת'. וה'אמת' של ה'כבוד' לאלו ששייכים להקב"ה, היא כבוד הקב"ה, ואם חסר בזה, רחמנא ליצול, חסר בכבוד ה' יתברך.

הענין של 'כבוד' הוא כך, התוכן הפנימי של 'כבוד' הוא ביטוי של ה'אמת', הערכה אמתית בלב, אלא שיש ניהוג מעשי של כבוד, אבל הכבוד הזה הוא ביטוי מעשי להערכה שבלב, המשמעות של המעשה הוא כבוד, המעשה מגלה את ההערכה שבלב. זו המדה של 'כבוד', והכבוד תלוי לפי ה'אמת' שבלב, כמה שההערכה בלב יותר גדולה כך צריכים יותר זהירות בניהוג של כבוד.

החיי אדם מביא דבר נפלא בשם ספר 'חרדים', שכאשר התורה ציוותה על כיבוד אב ואם, הכוונה שצריכים להחשיב אותם שהם גדולי ארץ ונכבדים, וכך לכבד אותם, ואומר הספר 'חרדים' שהרי לא יכול להיות שאדם לא יעריך את ההורים שלו ורק יתן להם כבוד, שהרי זה נקרא 'בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני', והרי הקב"ה שונא את זה, הקב"ה לא אוהב שיהיה רק ניהוג של כבוד בלי לב של כבוד, ואם כן לא יתכן שיצוה כן להתנהג עם ההורים, אלא הפשט הוא שצריכים להעריך את ההורים, כלומר, ה'חסד' מחייב להתאמץ ולשים לב להערכה שיש. שמעתי פעם מרבי חיים שמואלביץ זצ"ל שהסביר שהרי כל אחד יודע להעריך את עצמו, אם כן שידע להעריך את ההורים שלו, ואע"פ שיש לו בעיות מסוימות, אבל יש ערך, וצריכים לדעת להעריך. זה נקרא 'כבוד' – כבוד פירושו להתייחס לערך, רק יש בנוסף חיובים כמה צריכים להתייחס לערך.

לכן 'כבוד התורה' הוא נפקא מינה לגבי 'נהגו כבוד זה לזה'. כתוב דבר נורא ברמח"ל בדרך ה', בחלק רביעי, כאשר הוא מדבר על לימוד התורה, הוא כותב שיש תנאי מעכב כדי לזכות לקדושת התורה ולסגולת התורה. שבאמת התורה היא ההשפעה הכי גדולה שיש בעולם, אבל יש תנאי לעיכובא, והוא לנהוג כבוד בתורה, להאמין בקדושת התורה ולהתנהג למעשה בכבוד, כבוד בלימוד, כבוד בספרים וכבוד בהנהגה. ורבי חיים מוולאז'ין אומר שהכבוד הראשון הוא, לא להיות מפסיק ממשנתו, הרי לומדים תורת ה' – אסור להפסיק באמצע כל זמן שלא מוכרחים. ואומר הרמח"ל, שכפי שיעור מדרגת הכבוד והמורא כך שיעור יקר ערך התורה, ואם אדם ילמד תורה בלי הרגשה של כבוד, אזי לא יהיה לו כלום מקדושת התורה, יהיה לו את 'המאור שבה מחזירו למוטב', אבל סגולת התורה האמתית תלויה לפי כמה שיש כבוד. וזו הסיבה שה'תנאים' וה'אמוראים' זכו להגיע לקדושת התורה, עד שעוף שהיה עובר מעל ראשם היה נשרף, מפני שהם נהגו בתורה כבוד באימה וביראה.

זאת אומרת שיש תנאי בתורה, לגשת אל התורה בכבוד. ומדוע הוא תנאי לעיכובא, הרי לכאורה מספיק ללמוד ולהבין טוב את הסוגיא ולהיות תלמיד חכם. אלא, מפני שהכבוד שנותנים לתורה הוא מבטא את הערך שיש לאדם כלפי התורה וכלפי נותן התורה, ואם לא מכבדים את התורה כמו שצריך, אם כן אין זו הערכה נכונה לתורה ולנותן

התורה, ואי אפשר לזכות לתורה בלי ההערכה הנכונה. לכן כאשר הולכים ללמוד תורה צריכים לגשת בחרדת קודש, ובשמחת קודש, שזוהים לעסוק בתורה. שומעים כאן שהדבר הזה מעכב.

ובאמת יש קפיטל נפלא בנביא מלאכי, וזו אחת מן ההפטרות, וצריכים לשמוע מה שכתוב שם. כתוב (מלאכי א, ו-יד) **"בן יכבד אב ועבד אדניו ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי אמר ה' צבקות לכם הכהנים בזוי שמי ואמרתם במה בזינו את שמי, מגישים על מזבחי לחם מגאל",** אתם מביאים לחם מגואל ח", **"ואמרתם במה גאלנוך באמרתם שלחן ה' נבזה הוא",** כזה ביטוי נורא, 'נבזה הוא'. והיכן אתם אומרים את זה, **"וכי תגשון עור לזבח אין רע וכי תגישו פסח וחלה אין רע הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אמר ה' צבקות",** אומרת הגמרא שכתוב כאן שאפילו דבר שהוא אינו בעל מום הדין הוא שהוא פסול, יש פסול שנקרא 'הקריבהו נא לפחתך', צריך שזה יהיה דבר כזה שהיית נותן 'לפחתך' – לראש העיר שלך או לכל מי שאתה צריך אותו – והדבר הזה היה מתקבל לרצון, אבל אם זה דבר כזה ש'לפחתך' לא היית נותן אותו כי אין זה כבוד – 'הירצך או הישא פניך' – וכי את זה אתה מביא להקב"ה.

אומר הקב"ה, אם מביאים קרבנות כאלו שאינם מכובדים **"ועתה חלו נא פני אֵל ויחננו מידיכם היתה זאת הישא מכם פנים אמר ה' צבקות, מי גם בכם ויסגר דלתים"** תסגרו את הדלתות של בית המקדש, **"ולא תאירו מזבחי חנם"** איני צריך מזבחה, **"אין לי חפץ בכם אמר ה' צבקות ומנחה לא ארצה מידיכם"** אם העבודה היא אינה מכובדת ומונח בזה בזיון, אם כן איני צריך עבודה כזו. **"כי ממזרח שמש ועד מבוא גדול שמי בגוים ובכל מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה כי גדול שמי בגוים אמר ה' צבקות"** הרי כל הגויים יודעים שיש בורא עולם, **"ואתם מחללים אותו"** הרי אתם יותר גרועים מהגויים **"באמרתם שלחן ה' מגאל הוא וניבו נבזה אכלו, ואמרתם הנה מתלאה והפחתם אותו אמר ה' צבקות"**. המלבי"ם מסביר מה הכוונה 'הנה מתלאה והפחתם אותו' – שלוקחים קרבן כחוש ועושים בו חור קטן ומנפחים אותו בהרבה אויר, וכך מביאים לבית המקדש כביכול קרבן שלם, אבל באמת יש בו מום אלא שכולו אויר. וכך יכול להיות גם בעבודת ה', שאדם יושב וילמד 'סדר' שלם אבל באמת זה כחוש, רק אויר יש בזה, או שמתפללים תפילה, ואפילו שמו"ע ארוך, אבל אויר יש בזה, אין בפנים שום תוכן – והפחתם אותו אמר ה' צבקות'.

ועוד כתוב שם, **"והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה והבאתם את המנחה הארצה אותה מידיכם אמר ה', וארור נזכל ויש בעדרו זכר ונדר וזבח משחת לה"**. זו עיקר הטענה – 'וארור נזכל ויש בעדרו זכר' – הרי אתה יכול לעשות יותר טוב, מי שאינו יכול, הוא אינו יכול, אבל אתה הרי יכול לעשות יותר טוב – 'ויש בעדרו זכר', ובמקום זה אתה

'זובח משחת לה', "כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אֲנִי אֹמֵר ה' צִבְקוֹת וְשָׁמִי נֹרָא בְּגוֹיִם". דבר נורא מה שכתוב כאן, שבגלל הדבר הזה הקב"ה אומר לסגור את בית המקדש. וזהו שאומר הב"ח שבזמן שנתרשלו בעבודה בזמן היוונים ביטלו את העבודה.

וזו ההבנה במה שכתוב כאן, אם יש עבודה אבל היא אינה מכובדת, כלומר שחסר הערכה, וממילא חסר ניהוג של הערכה, אם כן, אם אין הערכה לעבודת ה', אין הערכה ח"ו בכבוד שמים, ואם כן זהו חילול ה', והקב"ה אינו רוצה שיעשו לו חילול ה'.

כמה מזעזע להיזכר בדברי חז"ל על תפילה שהיא העבודה שלנו, שבאמת היא מהדברים העומדים ברומם של עולם אבל 'בני אדם מזלזלים בהם' – זה נורא לומר את הביטוי הזה, אבל כבר חז"ל קוראים לזה – 'בני אדם מזלזלים בהם', לא יודעים שתפילה היא עבודה וקרבת, אבל צריכים לפחות שיהיה ניהוג של כבוד, ואם חסר בניהוג של כבוד בתפילה, אם כן חסר בהערכה לתפילה, חסר בהערכה להקב"ה וחסר בהערכה לכבוד שמים. ועל זה הקב"ה אומר שאם כך הוא לא צריך כזו עבודה, ואפשר לסגור את בתי הכנסיות ובתי המדרשות, כי הקב"ה לא צריך כזו תורה וכוז תפילה, הקב"ה צריך רק תורה ותפילה של הערכה וכבוד ודרך ארץ.

לכן בישיבות הקדושות חינו על כבוד בתפילה, שהתפילה תהיה מכובדת, לא רק שיתפללו אלא אף שיהיה כבוד בתפילה, לעמוד באותו מקום מהתחלה ועד הסוף, ולא להסתובב באמצע התפילה. סיפר לי מיישהו שהיה אצל הרב'ה רבי אהרן מבעלזא זצ"ל, הוא הגיע אליו עם ילד לפני ה'בר מצוה' כדי לקבל ברכה, אמר לו הרב'ה מבעלזא, דבר ראשון, שיקבל על עצמו שלא לדבר דברים בטלים כאשר יש לו תפילין בראשו, דבר שני, שלא יסתובב בבית הכנסת הלך וחזור כמו שמסתובבים בשטיבלאך. יש דבר שנקרא 'כבוד', בתורה ובתפילה ובעבודה ובכל דבר.

ובאמת המסילת ישרים במדת החסידות (פרק יט) כבר מדבר על זה. ראינו כאן את ההרגשה של הדברים, שיש כבוד בלב ויש ניהוג של כבוד, וכל מה שקרוב להקב"ה הוא כבוד הקב"ה. המסילת ישרים מדבר על כבוד המצוות, ומביא את דברי חז"ל "זה אֵלֵי וְאֵנֹהוּ, הַתְּנָאָה לִפְנֵי מִצְוֹת, צִיצִית נָאָה, תְּפִלִּין נָאָה, סֵפֶר תּוֹרָה נָאָה, לֹולֵב נָאָה וכו'". וצריכים לשמוע שהכוונה היא לכבוד שמים, על ידי שהוא עושה ציצית נאה, הוא מראה את ההערכה, זהו ניהוג של כבוד. והמסילת ישרים מביא את הקפיטל במלאכי שהזכרנו. ומביא את הפסוק (בראשית ד, ה) "וַיֵּשֶׁעַ ה' אֶל הָבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ, וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה", שכיון שקין הביא מן הפסולת ואין זה מכובד, לכן 'אל מנחתו לא שעה'. ומביא עוד כמה דברים שהזהירונו לכבד את המצוות, כמו מביא ביכורים שעשו כבוד גדול, ועוד הרבה מצוות.

ומביא המסילת ישרים את דברי הגמרא (שבת י'). "רבא רמי פזמקי ומצלי" רבא היה לובש לפני התפילה בגד חשוב, "אמר, הכון לקראת אלוקיך ישראל", הרי הוא הולך לקראת אלוקיך, אם כן צריך לכבד את התפילה בכבוד חשוב, וזהו כבוד שמים. ומביא את דברי חז"ל שעשו קיים כיבוד אב עם בגדים חשובים, "ואם כן לבשר ודם, קל וחומר למלך מלכי המלכים הקב"ה, שהעומד לפניו להתפלל ראוי הוא שילבש בגדי כבוד ויושב לפניו כמו שיושב לפני מלך גדול". זה הכל כבוד שמים, הכל הם סעיפים בכבוד שמים, ואם רח"ל חסר בזה אזי חסר בכבוד שמים. ואומר המסילת ישרים שבכלל זה יש כבוד השבתות וימים טובים, שהם ימים קדושים, והוא מרחיב בזה את הדיבור.

ובסוף דבריו הוא כותב "ובכלל זה כמו כן כיבוד בית הכנסת ובית המדרש, שאין די שלא ינהג בהם קלות ראש, אלא שינהג בהם כל מיני כבוד ומורא בכל מנהגיו ובכל פעולותיו", לא רק שלא ינהג בבית הכנסת ובבית המדרש קלות ראש, אלא שינהג בהם כבוד ומורא בכל מה שהוא עושה, "וכל מה שלא היה עושה בהיכל מלך גדול לא יעשה בהם" – מבהיל. אנחנו רגילים שיושבים ולומדים יומם ולילה ומתפללים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וכבר נהיה מצב של 'לבו גס בה', אבל צריכים לשמור על כבוד בית הכנסת ובית המדרש. הגמרא אומרת שדוד המלך היה רץ עד המקום שלו, שהרי יש מצוה לרוץ לבית הכנסת ולבית המדרש, אבל אחיתופל אמר לו, נכון שצריכים לרוץ, אבל לא בתוך בית הכנסת – 'בבית אלוקים נהלך ברגש' – אפילו המצוה לרוץ לבית הכנסת, נדחית מפני כבוד בית הכנסת.

שמענו כאן שהענין הזה של כבוד שמים הוא מסתעף, וכמו שאומר החובות הלבבות, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, כשם שהאדון גדול בין האדונים, כך המשרתים שלו לפי מעלותיהם גדולים, והכבוד שלהם הוא הכבוד של המלך, כי הכבוד של המלך הוא שמכבדים את המשרתים שלו.

ועתה אפשר קצת לשמוע את המעשה של תלמידי רבי עקיבא 'שלא נהגו כבוד זה לזה', אע"פ שהרי הם היו 'תלמידי רבי עקיבא', אבל אפשר לשמוע כאן נקודה. כי הנה הרי כתוב (קידושין ל'): "אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה", אפילו האוהבים הכי גדולים – האב ובנו הרב ותלמידו, בשעה שהם עוסקים בסוגיא – 'נעשים אויבים זה את זה', אין משוא פנים שהרי זה אמת. ואומר רבי ישראל סלנטר שהתורה היא כל כך עמוקה עד שאי אפשר להגיע לבירור נכון של הדברים רק על ידי ויכוח עז, שזה עומד על שלו וזה עומד על שלו, זה אומר כך וזה אומר כך, עד שמבררים את הדברים כמו שהם, 'נעשים אויבים' – זו הדרך של לימוד התורה. ואם כך, תלמידי רבי עקיבא ודאי היו 'נעשים אויבים זה את זה'.

וכתוב שם "ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר 'את זהב בסופה', אל תקרי 'בסופה' אלא 'בסופה'". ואומר רבי ישראל, שאם זה קשה להגיע בסוף ל'אוהבים זה את זה', האם להוריד בשביל זה ב'נעשים אויבים זה את זה', אומר רבי ישראל, לא, כי יותר מזיק ללימוד אם מורידים את ה'נעשים אויבים' מאשר אם מורידים את ה'נעשים אוהבים'. אלא, שצריכים להתגבר כדי שיהיה בסוף 'נעשים אוהבים'.

אם כן, אפשר לומר שזה מה שכתוב על תלמידי רבי עקיבא 'שלא נהגו כבוד זה לזה', כלומר שהענין 'שלא נהגו כבוד זה לזה' התלבש כביכול לשם שמים במלחמתה של תורה ובריתחא דאורייתא. ויכול להיות שלכן רבי עקיבא לא הרגיש בזה, ולכן גם התלמידים עצמם לא הרגישו בזה, רק הקב"ה העיד שהיה בהם החסרון הזה. נכון שצריך להיות ריתחא דאורייתא, אבל יחד עם זה, אדרבה, דוקא במקום ש'נעשים אויבים' צריכים כנגד זה להתחזק ולהיות 'נעשים אוהבים' – תשובת המשקל, ולשמור שבזמנים אחרים, שלא בזמן מלחמתה של תורה, שיהיה דוקא 'נהגו כבוד זה לזה'.

שמענו כאן שיש עבודה שנקראת 'כבוד', וכבוד פירושו הערכה אמיתית שבאה לידי ביטוי בהנהגה מעשית של הוד והדר, שעל ידי זה מבטאים את ההערכה לדבר. וצריכים לשמוע, שהרי יש חובת הלבבות ויש חובת האיברים, ויש לנו את שני הדברים, ומה מקשר בין חובת הלבבות לחובת האיברים. ניהוג הכבוד בדבר מוריד את הלב למעשה, כי הנהגה של כבוד היא ביטוי מעשי של הלב, וכך מורידים את חובת הלבבות למעשה. אם כן יש כאן מקום להפעיל את חובת הלבבות בצורה מעשית, בשעה שנותנים כבוד למה שצריכים לכבד וכפי מה שצריכים לכבד.

זו העבודה שלנו בתקופה של 'לא נהגו כבוד זה לזה', לנהוג כבוד ובוהירות לכבוד. אבל בעוונותינו הרבים מה נעשה שנשתכחה תורה מישראל, הדבר הזה של ניהוג כבוד אחד עם השני נשתכח, אולי אהבה לא נשתכחה אבל כבוד נשתכח, כבוד – לכבד אחד את השני. המשגיח זכרוננו לברכה הנהיג בשיבה, שהרי כתוב "לא תעלה במעלות על מזבחי – לא תנהג בהם מנהג בזיון", אם כן, אם שנים מדברים ואחד עומד והשני יושב, וכי האחד מלך והשני עבד שלו, הרי אין זה כבוד, אלא או ששניהם עומדים או ששניהם יושבים, כך הוא שינן בשיבה, ותלמידי פוניבז' מחונכים בזה. וגם הוא מאד הקפיד אם אחד היה מדבר עם השני ומניח רגל אחת על הספסל ורגל אחת על הארץ, הוא אמר, הרי זה גילוי ערוה ממש – 'לא תעלה במעלות על מזבחי', צריכים ניהוג של כבוד.

ואע"פ שמורגלים אחד עם השני, מורגלים בבית המדרש, מורגלים בתפילה ומורגלים בתורה, אבל אעפ"כ צריכים לעשות משהו שיאזן את זה, אפילו בריתחא דאורייתא צריכים משהו שיאזן את זה, צריכים שיהיה ניהוג של כבוד – 'הוד והדר לפניו, הבו לה' כבוד שמו, הבו לה' כבוד ועוז'.

אבל בעוונותינו הרבים נשתכח הדבר הזה, וזה כבר כתוב ברש"י בסנהדרין (דף צו.), כתוב שם בגמרא על עקבתא דמשיחא "היוקר יעות", אומר רש"י "שלא יכבדו זה את זה, יקר כבוד", כלומר שהכבוד יסתלק מן העולם ולא יכבדו זה את זה. בעקבתא דמשיחא יהיה מצב שלא יהיה כבוד, ובאמת הדבר הזה תלוי בעקבתא דמשיחא, שהרי אמרו שאז חוצפה יסגא.

ונתבונן מה באמת מפריע שיהיה 'כבוד'. המשגיח זכרוננו לברכה היה מביא מדרש רבה בקהלת (פרשה יא), שם מובא הסיפור של תלמידי רבי עקיבא, ושם רבי עקיבא עצמו מספר את הסיפור, וכתוב שם שבשעה שהוא פתח את הישיבה החדשה, הוא אמר לתלמידים החדשים, "הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה, אתם לא תהיו כן", זאת אומרת, זה היה חשד אפילו על התלמידים הגדולים, כי בטבע יש לאדם כזו מדה של צרות עין. כלומר, מה גרם לראשונים ש'לא נהגו כבוד זה לזה', לא שהיה להם חסרון בכבוד, שהרי הם היו 'גדולים', אלא המדה של צרות עין שיבשה להם את ההרגשה של כבוד.

אבל באמת יש לשמוע שזו גדלות של תלמידי רבי עקיבא. המסילת ישרים אומר שההנהגה לחלוק כבוד לחברו היא תולדה של ענוה, בעל גאווה רואה רק את עצמו ומכבד רק את עצמו, אבל מי שמכבד אחרים זו ענוה, ומי שרוצה להתחזק בענוה, הוא אינו צריך לחשוב כל הזמן על עצמו מי הוא ומה הוא, אלא הוא יכול בהנהגה מעשית להתחזק בענוה, על ידי שיחלוק כבוד לחברו, זו היא מדת הענוה.

כתוב (משלי ג, לד) "אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן", אומר רבינו יונה (שע"ת ש"ג אות קעה) שליצנות באה מגאווה, על ידי שיש גאווה מתלוצצים מהשני, אבל ענוים אינם מתלוצצים מהשני, ומי שמתלוצץ מהשני – 'ללצים הוא יליץ' – הקב"ה מתלוצץ עמו, אם הוא מבטל את השני הקב"ה מבטל אותו, אבל 'לענוים' שמכבדים אחד את השני 'יתן חן' הקב"ה יתן להם חן.

יש מדה כזו של גאווה, שמבזים את השני, מבטלים את השני ומתלוצצים מהשני, אבל ענוה זה הפוך, מעריכים את השני ומכבדים את השני, 'ולענוים יתן חן', אם אדם מתנהג עם השני בחן, הוא זוכה לחן בעיני הקב"ה, זה שווה המון, אבל אם אדם מתלוצץ מהשני ומבזה את השני – 'בו לרעהו חסר לב', רח"ל – הקב"ה מתלוצץ ממנו, מבהיל על הרעיון. יש מדה כזו של גאווה שמביאה לכך שלא נוהגים כבוד ולא מכבדים שום דבר, ואומר שם רבינו יונה שיש דבר כזה שאדם מבזה את כל הדברים שבעולם, חוץ מאת עצמו, הוא מבטל ומבזה כל דבר שבקדושה, על כל דבר יש לו ביקורת ועל כל דבר יש לו טענות, זה חלק מהליצנות.

יש כח של גאווה וליצנות שלא לנהוג כבוד, אבל אצל תלמידי רבי עקיבא זה לא היה, לא היתה להם גאווה שגרמה לזה, ולא היתה להם ליצנות שגרמה לזה, רק צרות עין היתה להם. ובאיזה דבר היתה להם צרות עין, הרי אדם שאוהב כסף אזי יש לו צרות עין בעשירות, ואדם שאוהב כבוד אזי יש לו צרות עין בכבוד של מישוהו אחר, אבל אצלם היתה צרות עין בתורה – שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה – כי הם אהבו את התורה, רק היה חסר להם בשמחה עם התורה של השני. אם כן שומעים כאן את הגדלות של תלמידי רבי עקיבא, שלא היה חסר להם בדברים אחרים, רק אדרבה, הם אהבו את התורה אלא 'שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה'.

יש מדות שלא נותנות לאדם לנהוג כבוד עם השני. אבל כשאדם מתחזק בכבוד, לתת כבוד להקב"ה ולתורתו ולעבודתו, לעבדיו, לישראל ולתלמידי חכמים, ובכל דבר שבקדושה הוא נוהג כבוד, על ידי זה הוא בונה בעצמו עולם שלם, עולם של פנימיות, עולם של הנהגה בהתאם לפנימיות, ההנהגה שלו מתרוממת והוא מבטא בהנהגה שלו את הפנימיות שלו.

כתוב במשנה בפרקי אבות (פ"ד מ"ו) "כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות", ומפרשים הראשונים, רש"י, הרמב"ם ורבינו יונה, שהכוונה שהוא מכבד את ספרי התורה – ספרי הקודש, שואל המהר"ל מדוע צריכים לפרש כך, למה לא לפרש פשוט שהוא מכבד את התורה, כמו שכתוב בהרבה מקומות על כבוד התורה, ואומר המהר"ל שהכוונה שהוא מכבד אפילו את הספרים. אבל רבינו יונה כותב דוקא שהוא מכבד את הספרים, והוא לא כותב 'אפילו'. אלא התשובה היא, כתוב שם 'גופו מכובד על הבריות', לא שהוא מכובד אלא הגוף שלו מכובד, כיון שהוא מכבד את הגוף של התורה – את הספרים שהם הגוף, את המקום של התפילה, את המעמד של התפילה, הוא מכבד את הגוף של התוכן, לכן הוא זוכה ש'גופו' – הלבוש שלו – 'מכובד על הבריות'.

אחד הדברים הראשיים של כבוד לתורה ולעבודה, הוא לגשת לתורה ולעבודה עם 'הכנה', לא בשטחיות, אלא לעצור ולהכין את עצמו – 'הכון לקראת אלוקיך ישראל', אני הולך כעת לעסוק בתורת ה', אני הולך כעת לעסוק בתפילה ובעבודת ה', אני הולך כעת לעסוק במדות טובות – הכנה ראויה. כי ההכנה היא המקום להכניס את הכבוד, ההכנה מאפשרת לחבר את חובת הלבבות עם חובת האיברים, 'כבוד' פירושו להוריד את חובת הלבבות למעשה, ועל ידי ההכנה מתקיים הדבר הזה.

אחי ורעיי, אפשר ללמוד הרבה ממה שדברנו למה שנוגע לתקופה שלנו, אבל אני רוצה לומר בנוסח כזה. כיום הקב"ה עוזר לנו שיש לנו חיבה יתירה לכל הדברים שבקדושה, איך אנחנו אוהבים עכשיו את הישיבה, איך אנחנו אוהבים עכשיו בית כנסת,

איך אנחנו אוהבים עכשיו בית מדרש, איך אנחנו אוהבים עכשיו אנשים, הרי אנחנו נמצאים בבתיים, אנחנו פוגשים רק קצת אנשים, וכאשר לקחו לנו את כל הדברים האלו זה גרם לנו שאנחנו עכשיו מתגעגעים, תמיד מתוך החושך רואים את האור, עכשיו אנחנו מתגעגעים לתורה כמו שצריך להיות, לתפילה כמו שצריך להיות, לשיבה הקדושה. וזה טוב, עכשיו זה יפתח לנו את הלב להיכנס לעולם של כבוד, חלק מהתקופה שיש לנו עכשיו הוא שהיא מקרבת אותנו לענין של כבוד, כבוד בלב והנהגה של כבוד. זהו אחד הדברים הראשיים שיש לנו בתקופה הזו.

אנחנו מתקרבים לקראת זמן מתן תורתנו, היום הגדול בו התורה ירדה לארץ. וליפול לזמן מתן תורתנו בלי 'הכנה', אין זה כבוד התורה וכבוד הקב"ה, כעת הגיע הזמן להתכונן, אנחנו כבר בשליש האחרון של ספירת העומר, להתכונן לזמן מתן תורתנו, להכין את עצמנו ליום הגדול שהתורה ירדה לארץ, להכיר בתורה ובהקב"ה, ולהכין את עצמנו להיות יותר ויותר בתורה, ולזה הזמן מסוגל עכשיו, לנצל את הזמן שיש לנו להתרומם. הקב"ה יעזור לנו שבזכות זו שאנחנו נכבד את הקב"ה ועבודתו, הקב"ה יכבד אותנו 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', ובמהרה נזכה לגאולה וישועה, ובשורות טובות, 'ותחזינה עינינו בשובך לבית המדרש ברחמים'.

זמן מתן תורתנו בשנה הזו

שיחה בישיבת קול-תורה

שלום רב לכם אחיי ורעי, בני הישיבה הקדושה, יש תשוקה להיפגש כבר פנים אל פנים, אך בינתיים, לפי האפשרויות, 'קול דברים אתם שומעים...' נתחזק בעזרת ה' יתברך לקיים את חובתנו בעולמנו.

נקדים מדברי הרמב"ם שצריכים לדעת אותו בתקופה שלנו, שמענו את זה מהמשגיח זכרוננו לברכה. הרמב"ם באגרת תימן כותב, היה זה בזמן גזירת השמד, והוא כותב כך, "מה שאמרת שדעת קצת בני עמנו נעדרה ונתבלבלה ונעה לבכם, והתחדש להם ספק ונתעלפה סברתם, וקצת לא סרו מאמונתם ולא נתעלפו ולא חרדו זה לזה", אומר הרמב"ם, "דבר זה כבר קדם על ידי דניאל ע"ה, כמו שהודיענו הבורא, כי בהאריך לנו הימים בגלותנו ובכא הצרות עלינו יצאו רבים מן הדת ויתחדש להם ספק ויטעו, וסיבה זו תהיה בראותם דלדולנו ותוקף יד מוננו והתגברותם עלינו, וקצתם לא יתחדש להם ספק ולא תתבלבל סברתם", הוא אומר שאת הדבר הזה, הקב"ה כבר הודיע לנו מראש על ידי דניאל, מה שעתידי להיות בתקופה האחרונה, בעקבתא דמשיחא, "שנאמר (דניאל יב), 'יִתְּבַרְרוּ וְיִתְּלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁעִים וְלֹא יִבְיִנוּ כָּל רָשָׁעִים וְהַמְּשַׁכְּלִים יִבְיִנוּ'", כתוב כאן שיהיה מצב כזה של 'בירור' – 'יִתְּבַרְרוּ וְיִתְּלַבְּנוּ', זו תהיה תקופה של 'בירור', 'וְיִצְרְפוּ רַבִּים' – כך יִצְרְפוּ, כמו שמצרפים זהב וכסף כדי שיהיה נקי, 'וְהִרְשִׁיעוּ רָשָׁעִים' ולא יבינו כל רשעים, אבל 'וְהַמְּשַׁכְּלִים יִבְיִנוּ'. אומר הרמב"ם, "והוסיף לבאר לנו שאפילו המשכילים ההמה, והמבינים שעברו עליהם צרות, ועמדו כנגדם ונשארו באמונתם בה' ובמשה עבדו, עדיין יעברו עליהם צרות קשות ורעות יותר מן הראשונות שעמדו כנגדם, עד שיתחדש להם ספק ויטעו ויתעו, עד שלא יתבאר להם כי אם מעט מזער, כמו שאמר (שם יא, לה) 'וּמִן הַמְּשַׁכְּלִים יִכְשְׁלוּ לְצָרוֹף בָּהֶם וּלְבָרֵר וּלְלַבֵּן עַד עַתָּה קִץ כִּי עוֹד לְמוֹעֵד'".

הרמב"ם כותב כאן, ובקלם היו מביאים את זה, ושמענו את זה מהמשגיח זכרוננו לברכה, שהתקופה שלנו היא 'תקופת הבירור', הקב"ה עושה 'בירור' לכלל ישראל, הקב"ה

עושה ניסיונות לכלל ישראל, כל מיני קשיים, כדי ש'המשכילים יבינו', 'המשכילים' הם אלו שבאמת רוצים ואלו שבאמת מבינים, שהם ישארו. ולא צריך להיבהל מכך שרבים עזבו את הדת, וכמו שהרמב"ם מביא, שיהיו שיתבלבלו, כי זהו ה'בירור', ולא כולם זוכים, **יתבררו ויתלבנו רבים** – והמשכילים יבינו. ואומר הרמב"ם, לא רק זה, אלא אפילו לאחר ה'בירור', שישארו 'המשכילים' שלא יתבלבלו, ו'המבינים' שעברו עליהם צרות ועמדו כנגדם ונשארו באמונתם בה' ובמשה עבדו, עדיין יעברו עליהם צרות קשות ורעות יותר מן הראשונות שעמדו כנגדם, עד שיתחדש להם ספק ויטעו ויתעו, עד שלא יתבאר להם כי אם מעט מזער' – לא ישארו רק מעט מזער, כמו שנאמר **זמן המשכילים יכשלו** – 'המשכילים' האלו שנאמר עליהם 'והמשכילים יבינו', הם 'יכשלו', לצרוף בהם ולברר וללבן עד עת קץ עד שתבוא הגאולה כי עוד למועד. בקלם הביאו את זה, ושמענו מהמשגיח זכרוננו לברכה, שזו התקופה של עכשיו, תקופה של ה'בירור'. וממילא, בתקופה כזו, צריכים להתחזק כדי לעמוד בניסיון ולהישאר מבורר. ובאמת כל התקופה שלנו, היא תקופה של עקבתא דמשיחא – תקופה של 'בירור'.

ועתה, בשנה הזו, בתקופה הזו, יש לנו עוד סוג של 'בירור', תקופה של 'בירור' שאין לנו את הכלים ואת הסיוע, מה שאנו צריכים לתורה ולעבודת ה' יתברך, וכל אחד צריך לעבוד עם הכחות שלו ועם המהלכים שלו. והבאנו כבר כמה פעמים, אמרו רמז, שנת תש"פ ראשי תיבות **תהא שנת פנימיות**, וזו כל העבודה שלנו, להתחזק בפנימיות, וכך לגדול וכך להצליח – 'והמשכילים יבינו'.

וברוך ה', באמת זהו קידוש ה' גדול. חששנו כיצד יעברו את 'ליל הסדר' עם שינויים לא כמו שרגילים, וברוך ה', הרבה הרבה בני תורה התחזקו, וכולם אומרים שהיה להם פסח מיוחד, עם עבודה פנימית, והיו להם אף דברים שאין בכל שנה. וכעת אנו צועדים לקראת 'זמן מתן תורתנו', כבר עברנו בספירה ארבעים יום, ואנחנו מתקרבים ל'זמן מתן תורתנו'. ועכשיו זהו ה'בירור' הנוסף שיהיה, איך נעבור את 'זמן מתן תורתנו', איך נחליץ חושים להתחזק לעבוד עם פנימיות נכונה, באוירה טובה, ברוממות ובהצלחה, את 'זמן מתן תורתנו', כי בזכות שעוברים כראוי את 'זמן מתן תורתנו', הכח של זה מאיר לכל השנה. זו העבודה של עכשיו, להכין את עצמו להתחזק, כל אחד עם כל הכחות שלו, עם ההבנות שלו, עם המחשבות שלו ועם הלימודים שלו. כדי להגיע למצב שנעבור כל אחד, כפי כחותיו, עם אהבת התורה הנכונה, את 'זמן מתן תורתנו'.

ונזכור מה שכותב הרמב"ן בפרשת אחרי (ויקרא יח,ד), **"ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם"**, החיות שמקבלים מהתורה ומהמצוות, זה תלוי באדם, איך שהוא מכין את עצמו, כך הוא מקבל את החיות. אומר הרמב"ן, כתוב בתורה 'וחי בהם' – יש כל

מיני 'חיים'. דבר ראשון, יש 'חיים' בעולם הזה, שהחיים בעולם הזה מסודרים ונותנים לאדם לקיים את התורה – 'עץ חיים' היא למחזיקים בה'. מה הפשט 'עץ חיים', צריכים לדעת שהתורה היא 'חיים', וכמו שאומר רבי חיים מוולאז'ין (סוף פרק ו באבות) שיש 'תומכיה מאושר', יש כאלו שלא מרגישים שהתורה היא 'חיים', אלא הם רק תומכים את התורה, והקב"ה יתן להם שכר, אבל לא נגשים כך לתורה, אלא לתורה צריכים לגשת עם 'עץ חיים' היא למחזיקים בה'. והלשון של הרמב"ן הוא, שיש מצב כזה שהאדם מקיים את הדינים האמורים בפרשת משפטים ובכל התורה, "ולכך יאמר 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', כי הדינים נתנו לחיי האדם ביישוב המדינות ושלוש האדם, ושלא ייק אים את רעהו ולא ימיתנו", על ידי שמקיימים את התורה, יש חיים צודקים, חיים של מוסריות, והרבה מדות טובות שיש בעולם באו מהתורה. זו דרגה אחת של 'וחי בהם'.

אבל יש דרגה נוספת של 'וחי בהם', מה שחז"ל אומרים, "וחי בהם – ולא שימות בהם", ללמד על פקוח נפש שדוחה את השבת והמצוות", לא רק שצורת החיים בעולם הזה תצליח על ידי התורה, אלא יש חיות וצריכים לשמור את החיות, וזה למעלה מן הכל, 'וחי בהם – ולא שימות בהם'. ויש עוד דרגה, כתוב בחז"ל, "וחי בהם – לעולם הבא, אם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת", אלא 'וחי בהם' הפשט 'לעולם הבא'. אומר הרמב"ן, "ודע כי חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם", החיות שמקבלים במצוות, היא לפי הגישה שניגשים אל המצוות. וכמו שאמר קודם, אם אדם ניגש אל התורה והמצוות כיון שכך אפשר לחיות בעולם הזה חיים יותר מוסריים ויותר נעלים, זה יפה מאד, זו דרגה אחת. ויש אדם שיודע שזו זכות החיות שלו. ויש אדם שיודע שאלו חיי ה'נצח' שלו. אומר הרמב"ן, לפי איך שהוא ניגש, כך הוא מקבל, "כי העושה המצוות שלא לשמן על מנת לקבל פרס", אם אדם עושה את המצוות על מנת לקבל שכר בעולם הזה, אזי "יחיה בהן בעולם הזה ימים רבים בעושר ובנכסים וכבוד, ועל זה נאמר 'בשמאלה עושר וכבוד'". ואם אדם עושה את המצוות כדי לזכות בהם לעולם הבא, אזי "זוכים בכוננתם להנצל ממשפטי הרשעים ונפשם בטוב תלין". ויש דרגה יותר גבוהה, "העוסקין במצוות מאהבה כדין וכראוי עם עסקי העולם הזה", אזי "זכו בעולם הזה לחיים טובים כמנהג העולם ולחיי העולם הבא זכותם שלמה שם". ויש כאלו שעוזבים הכל וחושבים רק על התורה והמצוות, והם זוכים לדרגה יותר גדולה.

כלומר, בשעה שניגשים לתורה, ל'זמן מתן תורתנו', עם איזה 'זמן מתן תורתנו' אנחנו ניפגש, זה תלוי כל אחד לפי ההכנה שלו, לפי המצב שלו והשאיפה שלו. כולם נכנסים ל'שבועות' אותו דבר, אבל לא יוצאים אותו דבר, תלוי איך שאדם מכין את עצמו, כך מקבלים את ה'אור' של היום הזה. ויש בזה דרגות. דבר ראשון, צריכים לדעת, 'עץ חיים'

היא למחזיקים בה', מדובר כאן על ה'חיים' שלנו, ואפילו עצם הדבר של 'חיים' בעולם הזה, חיים מוצלחים, ולא חיים של בהמות, ולא חיים של חיות ולא חיים של פראים, אבל זו דרגה פחותה. יש דרגה יותר גבוהה של שכר בעולם הזה – 'משמאלה עושר וכבוד'. ויש דרגה של שכר בעולם הבא – 'אורך ימים בימינה'. ויש עוד דרגה בעולם הבא – יראה ואהבת ודבקות. יש כמה מדרגות.

בשעה שאנחנו ניגשים ל'זמן מתן תורתנו', אנחנו צריכים להכין את עצמנו, מה אנחנו מחפשים בחיים, מה אנחנו מכירים בתורה, כך נקבל את מה שאנחנו מחפשים. וכפי שנבנה בעצמנו, לאט לאט, מחשבה אחר מחשבה, מהי התורה, מה אנחנו מחפשים וכמה התורה היא החיים שלנו, כך נזכה ל'אור' של הימים האלו.

הלשון של הרמח"ל בדרך ה', כשהוא מדבר על עבודת ה', הוא כותב (ח"ב סוף פ"ב) "פרט אחד עיקרי מאד יש בזה הענין, והוא, כי הנה בקיבוץ השלימים שזכרנו" כלומר, העולם הבא, "שיהיה לעתיד לבא, אין הכונה שיהיו כלם במדרגה אחת ובמעלה אחת וישיגו השגה אחת" לא שבעולם הבא כולם יהיו דבר אחד, "אך הדבר הוא, שהנה שיערה החכמה העליונה עד היכן יכול להגיע הקצה האחרון" מהו ה'מינימום' שצריך כדי לזכות ל'נצח' לעולם הבא, "פירוש, השיעור היותר פחות שבהתדבקות בו יתברך וההנאה בשלימותו" מהו ה'מינימום' של הידבקות בו יתברך וההנאה בשלימותו. "שכל מי שמעשיו יגיע לפחות אל השיעור הקטן ההוא, כבר יוכל לימנות בקיבוץ הזה שזכרנו, ויהיה מן הנשואים לנצחיות להתענג בו. אך מי שאפילו לזה לא יגיע, הנה זה יהיה נדחה לגמרי ואובד. ואמנם כל מי שיזכה יותר, הנה יהיה בקיבוץ עצמו יותר גדול ויותר עליון". מי שמכין את עצמו יותר, כך בקיבוץ ההוא, בעולם השלימות, הוא יזכה לדרגה יותר גדולה.

והוא אומר שהכלל הוא, "והיה מעומק עצתו יתברך, שיהיה האדם עצמו בעל טובו לגמרי" שהוא עושה בעצמו את הטוב שלו, "בין בכלל בין בפרט. פירוש, שלא די שלא יזכה לטוב אלא אחר שהשיגו בעמלו", לא רק שבאופן כללי האדם צריך לעבוד כדי לזכות, "אלא אפילו פרט החלק שיותן לו" איזו מדרגה הוא יקבל, "לא יהיה אלא כפי מעשיו בדקדוק", איזו מדרגה זוכים בתורה ובעבודה ב'נצח', הכל תלוי 'כפי מעשיו בדקדוק'. "ונמצא, שלא יהיה האדם במדרגה, זולת מה שבחר ושם הוא עצמו את עצמו בה", האדם יהיה רק במדרגה שהוא בחר והוא שם בעצמו את עצמו שם, "וכבר ימצאו בקיבוץ ההוא עליונים ותחתונים, גדולים וקטנים" יש שם עליונים ותחתונים – גדולים וקטנים, "אבל לא יהיה לגובה מעלת האדם ושפלותה, לגדלה ולקטנותה, סבה אחרת אלא הוא עצמו", מה שקובע את המדרגה והשלימות ב'נצח', זה רק הוא בעצמו, "באופן שלא יהיה לו תרעומת על אחר כלל". כל הכלים שיש לאדם, כלים יותר טובים וכלים פחות טובים, הכל הם כלים לעבודה, אבל 'למעשה' זוכים לפי העבודה, וכל אחד, הוא בעצמו הסיבה למה שהוא יקבל.

גם בשעה שאנחנו מגיעים ל'שבועות' – ל'זמן מתן תורתנו', יש בזה מדרגות מדרגות, והמדרגות שמקבלים ב'זמן מתן תורתנו', הם מה שהאדם בבחירה שלו ובעבודה שלו בעצמו, הוא מכין את עצמו לזכות ל'אור' של 'זמן מתן תורתנו', כפי המדרגה, כך הוא יזכה. יש מדרגות מדרגות.

וכמו שכתוב במסילת ישרים (פרק יג) שהאומה כולה אינה יכולה להיות במדרגה אחת, כי אומה מורכבת ממדרגות מדרגות, אבל אם אדם עושה מה שהוא יכול, והוא אינו יכול להגיע ליותר מכך, אזי 'יבואו אלה ויכפרו על אלה' – יש יחידי סגולה שהם מוצלחים והם זוכים יותר, והם יכפרו עליו, והוא יזכה על ידם לאהבתו יתברך ולהשארת שכיתו. אבל כמובן, הכל זה רק אם הוא רוצה להגיע למדרגה הגדולה אלא שהוא אינו מצליח, אזי יש תיקון – 'יבואו אלה ויכפרו על אלה', אבל אם הוא מסתפק במדרגה הקטנה, אם כן הוא לא יקבל יותר ממה שהוא רוצה.

אם כן, בשעה שאנחנו מגיעים ל'זמן מתן תורתנו', אנחנו צריכים להכין את עצמנו להכרה ולהבנה, לשאיפה ולתשוקה, ובשמחה, לדעת מה זה נקרא 'זמן מתן תורתנו', כי יש בזה מדרגות מדרגות.

אנחנו אומרים כל יום ב'ברכת התורה', 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו', בלימוד התורה הקדושה צריך שתהיה 'עריבות', ואי אפשר להתחבר עם התורה בלי 'עריבות', כי ה'עריבות' מכניסה את התורה באיברים של האדם, עד שהתורה נעשית חלק ממנו, ולכן מבקשים מהקב"ה 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו'. ואחרי כן אומרים, 'ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', וכי זהו עוד דבר, הרי זה סטייה ממה שאומרים קודם, אלא הפשט הוא, הכל 'עריבות', רק יש דרגות ב'עריבות', יש אחד שה'עריבות' שלו היא ב'דברי תורתך' עצמם, ויש אחד שה'עריבות' שלו יותר גבוהה – 'יודעי שמך', 'לומדי תורתך לשמה', על ידי התורה הוא מתקרב להקב"ה ויודע מה זה הקב"ה, זו ה'עריבות' שלו. וכל אחד זוכה לפי ה'עריבות' שלו, כפי מה שהוא מכין את עצמו. ועל זה מתפללים שנוכה למדרגה הכי גדולה של 'עריבות'.

וכשנתבונן במדרגות שצריכים להגיע אליהם, דבר ראשון צריכים לזכור, שב'זמן מתן תורתנו' צריכים לחשוב על כל התורה כולה ולא רק על חצי תורה, לא רק על התורה שמורגלים בה אלא על התורה כפי שהיא ניתנה בסיני, צריכים לחשוב על כל התורה כולה כפי שהיא ניתנה בסיני, שהרי זו התורה שאנחנו רוצים לקבל עכשיו ב'זמן מתן תורתנו', ובזה אנחנו שמחים.

החובות הלבבות בשער חשבון הנפש (פרק ג, החשבון התשיעי) מחלק את העבודה

שבתורה לשלשה חלקים, הוא אומר שיש בתורה מצוות של חובת הלבבות בלבד, ופירושן, התבוננות באמונה, באהבה, ביראה, בבטחון, בטהרת הלב וכדומה. ויש בתורה מצוות של חובת האיברים, יש הרבה מצוות שהם מצוות מעשיות. ויש בתורה מצוות המורכבות מחובת הלבבות וחובת האיברים יחד, כמו תורה ותפילה, ועוד מצוות המורכבות מ'לב' ו'מעשה' ביחד. אבל בשער עבודת האלוקים (פרק ד) הוא מביא רק שתי דרגות, הוא אומר שיש בתורה חובת הלבבות, ויש בתורה חובת הלבבות יחד עם האיברים, ומדוע הוא לא כותב את הדרגה של חובת האיברים בלבד. אלא הוא מגלה כאן בהמשך את הסוד, שאע"פ שיש בתורה מצוות מעשיות, אבל יש תנאי ש'מצוות צריכות כוונה', צריכים לעשות את המצוות בשביל עבודת ה', להכין קודם את הלב, לעשות את המצוות כדי לגדלו ולרוממו ולהודות לו ולשבחו על גודל טובותיו, הכל זה רק 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי' – עושים את המצוות המעשיות בשביל הרבש"ע, מכירים את גדלות ה' יתברך ומכירים טובה להקב"ה. וכל זה, לפני המעשה, לפני המעשה צריכים שיהיה 'לב' לעבודת ה', צריכים שיהיה 'לב' להשתייך לפנימיות של המצוות, אבל בשעת המעשה עצמו, יש רק את המעשה לבד.

בשעה שמגיעים ל'זמן מתן תורתנו', צריכים לזכור שבתורה יש שלשה חלקים, וצריכים לקבל את כל התורה כולה. יש רמ"ח 'עשה' ושס"ה 'לא תעשה', ויש לנו ש"ס, וש"ס פירושן, כל מצוה שיש בתורה יש עליה סוגיא או פרק בש"ס, לפרש את הגדרים והיסודות של הדברים. וצריכים לקבל את כל הרמ"ח ושס"ה עם ה'תורה' שלהם, ולהשתדל לשאוף לכל התורה כולה, לכל חלקי התורה. זה הדבר הראשון.

אבל יש עוד עומק בדברים, יש דרגה בלימוד התורה שנקראת "הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, שהמאור שבה מחזירן למוטב", ומבאר את זה היטב הרמח"ל בדרך ה' (ח"ד סוף פ"ב), הוא אומר שאין תנאים ל'המאור שבה מחזירן למוטב', אלא אפילו הרשעים, אלו שאינם ראויים ואלו הרחוקים, אם הם עוסקים בתורה, יש סוד בתורה ש'המאור שבה מחזירן למוטב', וכותב הרמח"ל, "רז גדול גלו לנו החכמים ז"ל, שאילו לא היו הרשעים עוזבים את תלמוד התורה, סוף שהיו חוזרים למוטב, כי אע"פ שאין בכחם להמשיך שום המשך" של קדושה "מלפניו יתברך, כבר דברי התורה בעצמם מקודשים ועומדים מצד עצמם" דברי התורה בעצמם הם קדושים, "עד שבהתמיד העסק בהם, יגיע מהם פעם אחר פעם קצת התעוררות, וכמו דמות הארה קטנה שבקטנות, אל העוסק בהם, שסוף סוף תגבר עליו ותחזירהו למוטב", יש מדרגה 'מינימלית', שאפילו הרשעים שאינם ראויים לקדושת התורה, אבל אם הם עוסקים בתורה בהתמדה, אזי "הוא מה שכתבו ז"ל, הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שהמאור שבה מחזירן למוטב", 'המאור שבה' מה שיש בדברי התורה 'מחזירן למוטב'.

זו דרגה שעליה אנחנו נשענים, 'המאור שבה מחזירן למוטב' – עצם הלימוד התורה הקדושה. וכמו שכותב רש"י בתחילת פרשת האזינו (דברים לבב) "כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב – מה הרוחות הללו מחזיקין את העשבים ומגדלין אותם, אף דברי תורה מגדלין את לומדיהן".

ואומר הרמח"ל, יש תנאי אחד, "ואמנם פשוט הוא שאין הדברים אמורים במי שיתעסק בה דרך שחוק והיתול או לגלות בה פנים שלא כהלכה, אלא שיתעסק בה לפחות כמי שמתעסק בשאר החכמות", לפחות שיתעסק בלימוד התורה כמו שעוסקים בחכמה, לברר טוב, ולא רק בשביל ההנאה שבדבר, או ההברקה שבדבר, או החשבון שבדבר, אלא באמת לברר את הדברים לאמיתתם, וכמו שעוסקים בחכמה. וכמו שאומר הרמח"ל קודם, שהכח של החכמה הוא ידיעת הדבר שעוסקים בו, לברר את מה שעוסקים בו. אם כן, כשעוסקים בתורה הקדושה ומבררים היטב את המצוות ואת דברי התורה, על זה נאמר 'שהמאור שבה מחזירן למוטב' לאט לאט.

אבל צריכים לדעת שזו לא התורה 'לכתחילה', זו התורה רק 'בדיעבד', באמת יש מדרגה יותר גבוהה בתורה. יש מצוה לזכור 'מעמד הר סיני', ומבאר הרמב"ן בפרשת ואתחנן (דברים דט) מה המטרה לזכור 'מעמד הר סיני', "לזכור מאין באו אליך המצוות", כאשר אנחנו עוסקים בתורה, אנחנו צריכים לזכור מהיכן יש לנו את התורה, לדעת מה הפשט בתורה הקדושה. ולכן צריכים לזכור את 'מעמד הר סיני', עם כל מה שהיה שם, 'קולות וברקים', 'והר סיני עשן כולו', 'ויעל עשנו כעשן הכבשן', 'וההר בוער באש עד לב השמים', חשך ענן וערפל', וכולם היו שם בפחד ואימה, ושמעו את קול ה' 'מתוך האש'. צריכים תמיד לזכור את כל זה כדי לדעת 'מאין באו אליך המצוות', לדעת מה זה 'תורה' ומה זה 'מצוות', לדעת מהיכן זה בא. ואומר הרמב"ן שזה הפשט 'ליראה', כדי שתהיה לנו יראת שמים, כאשר נדע מהיכן זה בא ובאיזה מעמד זה בא.

ונראה מה הפירוש של הדברים, כיצד 'מעמד הר סיני' נותן כבוד אחר לתורה. 'שירת דבורה' מתחילה עם 'התורה' ועם 'מעמד הר סיני', כמו שכתוב (שופטים ה,ה) "זֶה סִינִי, שׁוֹאֵל רִשׁ"י (פסוק ד) הרי 'שירת דבורה' זו ההיסטוריה של כלל ישראל וההצלה שהיתה להם, ואם כן כיצד זה קשור ל'סיני', אלא אומר רש"י, "כך אמרה דבורה, קשה היא התורה לפרוש ממנה, וטובה היא לדבק בה, שהרי במורא ובגבורה נתנה", התורה הרי ניתנה ב'מעמד הר סיני', "ולכך נמסרו ישראל ביד אויביהם על פרישתם הימנה, וכשהתנדבו לעסוק בה נושעו". כדי לדעת מה קורה עם כלל ישראל, צריכים לדעת מה זה התורה, כיצד היא ניתנה, באיזו הקפדה מהקב"ה ובאיזה מורא היא ניתנה. על ידי שידועים את הדבר הזה, מבינים ש'לכך נמסרו ישראל ביד אויביהם על פרישתם ממנה'.

וכמו שכתוב (דברים י"א, טז) "הַשְׁמִירוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסִרְתֶּם", אם זוים 'משהו' מן התורה, וכמו שאומר שם רש"י שדוד אמר שכיון שגירשו אותו מבית המדרש זה כבר נקרא 'וסרתם' מן התורה, כי 'וסרתם' זה אפילו אם חסר דבר אחד מכל המ"ח קנינים של התורה, אם כן, מיד "וְעִבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם". 'על פרישתם הימנה' – בשעה שפורשים מן התורה, אפילו ב'משהו', מגיעות כל מיני צרות רח"ל. אבל, מצד שני, וכשהתנדבו לעסוק בה כאשר מתנדבים לעסוק בתורה נושעו זוכים ל'אמת ואמונה' כזו שאין לאף אומה ולשון.

זאת אומרת ש'מעמד הר סיני' בא להראות את המרכזיות של התורה, כמה כל ההנהגה של הקב"ה עם כלל ישראל היא על פי התורה. וכמו שכתוב (ויקרא כ"ג) "אִם בַּחֲקֹתֵי תִלְכּוּ וְזֹאת מִצְוַתִּי תִשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", אומר רש"י, "שתהיו עמלים בתורה, הוּו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים", לא רק לשבת וללמוד, אלא 'שתהיו עמלים בתורה', ו'על מנת לשמור ולקיים', בצורה כזו כלל ישראל מקבלים מה שצריכים לקבל בחיים. אבל 'אם לא תשמעו לי' להיות 'עמלים בתורה' ו'על מנת ולקיים', אז ח"ו זה פתח לכל הצרות רח"ל. דבר ראשון, 'מעמד הר סיני' מסביר את ההנהגה של הקב"ה עם כלל ישראל, זה העבר שלנו וזה ההווה שלנו, והכל תלוי ב'דקות', קשה היא התורה לפרוש ממנה אפילו ב'משהו', שהרי ב'מעמד הר סיני' ראינו כמה הקב"ה מקפיד שהתורה תהיה כמו שהיא, בלי שום סילופים, בלי שום 'פרישה' ובלי 'וסרתם'.

כך רש"י אומר, וזהו פשט אחד בדברי הרמב"ן שצריכים לזכור את 'מעמד הר סיני' כדי לדעת 'מאין באו אליך המצוות'. היכן ציונו, ב'מעמד הר סיני'. ולכן כתוב ב'טור' (סימן מז) שצריכים לכוון ב'ברכת התורה' – 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', על 'מעמד הר סיני'. וכי מדוע צריכים לכוון ב'ברכת התורה' על 'מעמד הר סיני', אלא, אם רוצים לומר 'אשר בחר בו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' צריכים להזכיר את 'מעמד הר סיני', שבחר בנו מכל האומות וקרבונו לפני הר סיני. כלומר ש'מעמד הר סיני' הוא הקדמה כיצד לגשת לתורה. אם כן, דבר ראשון, אפשר לפרש כמו רש"י.

אבל הב"ח אומר דבר אחר, הב"ח אומר (שם) שהאש הגדולה שהיתה בהר סיני באה "להורות על קדושתה ורוחניותה של התורה". זהו עוד דבר, והדברים משלימים זה את זה. זאת אומרת, חוץ מהמאורע של 'מעמד הר סיני', ראו גם את הרוממות של התורה, ראו את 'קדושתה ורוחניותה של התורה', שניתנה לנו התורה רק בצורה כזו – עם ליווי של 'מעמד הר סיני', עם 'קולות וברקים' ו'קול שופר חזק מאד', כך הקב"ה הוריד לנו את התורה לארץ. ולכן לפני שלומדים, ומברכים 'ברכת התורה', צריכים לכוון על 'מעמד הר סיני' – 'להורות על קדושתה ורוחניותה של התורה'.

ובאמת, זה כתוב ברש"י בפרשת וזאת הברכה, כתוב (דברים לגב) "מימינו אש דת למו", ומבאר רש"י שזו התורה שניתנה מתוך האש, "שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה". בשעה שעוסקים בתורה, צריכים לדעת מה היא התורה הקדושה. היה מרגלא בפומיה של הרב מפוניבז' זכרוננו לברכה, הוא היה שואל, שהרי היה צריך להיות כתוב 'מימינו דת אש', שהרי זו 'דת' שניתנה מתוך ה'אש', התואר הוא 'דת' והפועל הוא 'אש', ומדוע כתוב 'מימינו אש דת'. והיה אומר הרב זכרוננו לברכה, שהחפצא של תורה הוא 'אש', והלבוש של התורה הוא 'דת', מימינו אש דת – זו 'אש' הלוושה ב'דת'. וזה מה שאומר כאן רש"י 'שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה', ולכן היא ניתנה מתוך האש. וכמו שאומר הב"ח, 'להורות על קדושתה ורוחניותה של התורה'. והתורה הקדושה מולבשת בלבוש של 'דת'. וזה מה שהמלאכים ביקשו 'תנה הודך על השמים', הכוונה על האש של התורה.

צריכים לדעת שהתורה הקדושה – מה שאנחנו רואים, ה'נגלה' של התורה – זהו הלבוש של התורה, אבל בתוך התורה יש אש גדולה, שהיא אש רוחנית נוראה, וזה היה לפני בריאת העולם. וכיצד מבינים את הדבר הזה, הרמח"ל בדרך ה' מבאר את זה, ונשמע היטב במה מדובר כאן. בתחילת חלק רביעי, כשהוא מדבר על תלמוד תורה (פרק ב) הוא אומר דברים נפלאים ונוראים, "בכלל ההשפעות הנשפעות ממנו יתברך לצורך בריותיו, יש השפעה אחת עליונה מכל ההשפעות", בכל ההשפעות שישנם, יש השפעה אחת שהיא יותר עליונה מכל ההשפעות, "שענינה הוא היותר יקר ומעולה שבכל מה שאפשר שימצא בנמצאים", לא רק שזה יותר יקר ומעולה, אלא זהו ה'מקסימום' ששייך שיימצא בכל הנמצאים – כזה דבר יקר ומעולה, "והיינו שהוא תכלית מה שאפשר שימצא בנמצאות מעין המציאות האמיתית שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמתת מעלתו יתברך", כזו השפעה שהיא מעין הרבש"ע, "והוא הוא מה שמחלק האדון ית"ש מכבודו ויקרו אל ברואיו", הרי התכלית של ה'נצח' היא 'דבקות', וזו השלימות האמתית, ו'דבקות' הכוונה לקבל מהשלימות של הקב"ה, אם כן, מה שאפשר לקבל מהשלימות של הקב"ה ל'נצח', זה מונח בהשפעה הזו, בהשפעה הזו יש את אותה תכלית שהקב"ה מביא את כלל ישראל לדבקות ולשלימות האמתית. אומר הרמח"ל, "ואמנם קשר הבורא יתברך את השפעתו זאת בענין נברא ממנו יתברך לתכלית זה והוא התורה", כלומר, התורה היא דבר שנברא כדי לזכות להשפעה הגדולה שישנה.

חז"ל קוראים לתורה הקדושה 'בת יחידה', התורה היא בת של הקב"ה, ומי שלומד תורה הוא נהיה חתן של המלך, הוא מתחתן עם הבת של הקב"ה. ומה הפשט 'בת של הקב"ה', 'ברא כרעא דאבוה'. וצריכים לשמוע את העומק של הדברים במה שכתוב שהתורה הקדושה נקראת בת של הקב"ה.

והאמת היא שכך גם זה ב'נגלה' של התורה. ההתגלות הכי גדולה של הקב"ה בעולם, היא בתורה, אין התגלות יותר גדולה של הקב"ה כמו התורה הקדושה, שם מתגלים דרכיו ומדותיו, כל מה שנעשה בעולם וכל התכלית של הבריאה, הכל מונח בתורה הקדושה, התורה היא התגלות של הרבש"ע בעולם. ולכן כתוב שהקב"ה 'משתעשע' עם התורה, כי משתעשעים עם דבר שאוהבים, הקב"ה אוהב את התורה, כי התורה דומה לו, יש בה את ההתגלות הכי גדולה, כביכול. וזה אפילו ב'נגלה' של התורה. אבל יש גם את ה'נסתר' של התורה, כלומר, מה שמונח בתוך הלבוש של ה'דת', וזו ה'אש'. ומה היא הבריאה הזו של ה'אש', הבריאה הזו היא התכלית שעל ידה הקב"ה משפיע ממנו אל נבראים, וכאשר זוכים לזה, זוכים לדבקות בו יתברך. בתורה הקדושה מונח מה שיהיה לעתיד לבא, מונח מה שהקב"ה משפיע, 'נהנים מזיו השכינה' – משפיע ממנו יתברך, כביכול, לאלו שדבקים בו, וזה מונח בתורה הקדושה. ולכן התורה נקראת 'בת של הקב"ה', 'ברא כרעא דאבוה'. וזה מולבש ב'נגלה' של התורה, שזה גם כן ההתגלות של הקב"ה בעולם.

ומדוע הם קשורים אחד בשני, אפשר להבין כמו שאומר הנפש החיים, כתוב בזוהר הקדוש, "מאן דדביק באורייתא דביק בקודשא בריך הוא, ומאן דרחיק מאורייתא רחיק מקודשא בריך הוא", ואומר הנפש החיים, "כי הוא ורצונו חד ומי שדבק ברצונו דבק בו יתברך". כלומר, התורה הקדושה יש בה הרבה מדות טובות, הרבה מעלות נפלאות, הרבה חכמה ועומק, אבל מה עושים כאשר עוסקים בתורה, וכי עוסקים בפילוסופיה או במדות טובות, עוסקים רק בלברר רצון ה', 'החרדים אל דברו' – אלו תלמידי חכמים, וכאשר עוסקים לברר רצון ה', על ידי זה מגיעים לכל השלימות שיש בתורה, וכמו שהרמב"ן אומר שבכל מצוה ומצוה יש הרבה תועלויות לגוף ולנפש (בסוף יתרו). הדרך להגיע לכל זה היא על ידי שעמלים לדעת את רצון ה', כך מגיעים לכל מה שמונח ברצון ה'. כך זה ב'נגלה' של התורה. ואותו דבר, בחלק ה'אש' של התורה, בהשפעה של התורה. כיצד מגיעים להשפעה הגדולה והנוראה שיש בתורה, 'כי הוא ורצונו חד' – על ידי שמתרצים לפני הקב"ה, על ידי שמתחברים לרצון ה', דרך רצון ה' מגיעים להכל. וממילא, על ידי שעוסקים ב'דת' של התורה, ועוסקים ברצון ה', אם כן מתחברים לרצון ה', ובכך זוכים גם ל'אש' של התורה.

מרן הרב שך זצ"ל כותב באחת מן ההקדמות שלו, שלאחר שניתנה לנו התורה, אזי אין דרך להגיע ל'אש' של התורה רק דרך הלבוש של התורה – דרך ה'דת'. אבל המטרה היא לא רק הלבוש, זהו רק הדבר הראשון, אבל כמה שגדולים בלבוש יש עוד דרגה, להגיע ל'אש' של התורה.

ואומר הרמח"ל, שכדי לזכות להשפעה הזו של התורה הקדושה, שהיא מרוממת ומקדשת את האדם, צריכים לעסוק בתורה מתוך אמונה בקדושת התורה, ולעסוק בתורה בכבוד, הרי אין אנו עוסקים סתם בחכמה אלא עוסקים בתורת ה' יתברך, עוסקים בדבר קדוש מאד. וזה צריך לבא לידי ביטוי שלא ללמוד בקלות ראש, וכמו שאנחנו אומרים תמיד, שהדבר הזה הוא 'למעשה' אצלנו, בלימוד ברציפות, שלא להפסיק בלימוד, לגשת בחרדת קודש כאשר עוסקים בתורה, זהו תנאי כדי לזכות להשפעה של התורה.

ועוד תנאי, אומר הרמח"ל, שצריכים ללמוד את התורה על מנת לקיים, 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' – אם אדם לומד את התורה אבל הוא אינו מקבל עול מצוות, עול מלכות שמים למעשה, אזי אין לתורה שלו את הכח שלה. רק כאשר לומדים את התורה עם קבלת עול תורה ועול מצוות, כך זוכים להשפעה של התורה. ואומר הרמח"ל, "ואולם כפי מדריגת המורא ושיעור הכבוד והזהירות בו, כן יהיה שיעור יקר הלימוד ומדריגת ההשפעה הנמשכת על ידו". והוא אומר שלכן כך היה בדורות הראשונים, "מי שמטהר ומקדש עצמו במעשיו, הוא ימשיך בתלמודו השפעה כשיעור ההכנה שהכין את עצמו, וכשיעור שירבה בהכנה כן ירבה יקר התלמוד וכחו. והוא מה שמצינו בחכמים הקדמונים שתורתם היתה מעטירתם כח גדול ונותנת להם מעלה ויקר, מה שלא נמצא בדורות האחרונים", ולמה זה לא נמצא בדורות האחרונים, לא בגלל שלומדים פחות טוב, אלא "מפני יתרון הכנתם על הכנת האחרונים" הם ניגשו לתורה יותר בקדושה, יותר על מנת לקיים, ולכן הם זכו למדרגה אחרת של תורה, "וכבר אמרו על יונתן בן עוזיאל שבשעה שהיה עוסק בתורה כל עוף שהיה פורח עליו היה נשרף, מפני עוצם השראת השכינה שהיתה שורה עליו על ידי לימודו".

מימינו **אש דת** למו. כמו שיש מדרגה בחיות שמקבלים על ידי התורה, כך יש מדרגות בתורה עצמה. יש את הלבוש של התורה שהוא דבר גדול מאד, 'עץ חיים' היא למחזיקים בה'. ויש מדרגה של 'ותומכיה מאושר', זו לא הגישה העיקרית. צריכים לדעת שהתורה היא ה'חיים' שלנו, ויש מדרגות בחיים. יש מדרגה של 'חיים' בעולם הזה, התורה מחנכת את האדם, מתרבתת אותו, מרוממת אותו ומקדשת אותו. ויש שהתורה נותנת שכר בעולם הזה. אבל את העיקר צריכים לדעת, כמה שזוכים יותר להאמין בתורה, ללמוד את התורה בקדושה, לדעת שהתורה זה הדבר שמחבר בין כלל ישראל להקב"ה, 'קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא', על ידי זה זוכים להתחבר לרבש"ע, וזו כבר מדרגה אחרת לגמרי.

בשעה שאנחנו מתקרבים ל'זמן מתן תורתנו', ואנחנו הולכים לעבור את היום הזה בשמחה, וזו השמחה שלנו, צריכים להיזהר שלא להוריד מהכרת הערך של התורה –

'עץ חיים' היא למחזיקים בה', לא להסתפק רק בחלק מהתורה, ולא בשטחיות של התורה, אלא לדעת שהתורה הקדושה היא מהעליונים. וצריכים לזכות כמה שיותר, אבל כל אחד כפי ההשגה שלו, כך הוא צריך לגשת עם אהבת התורה, וצריך להכין את עצמו להכיר מה זה התורה, ולרצות להתחבר עם זה, לדעת שזה החיים שלנו, וכל אחד לפי מה שהוא משיג, כך הוא יקבל, מהתורה מקבלים כמה שמכינים את עצמנו אליה.

בשעה שמתקרבים ל'זמן מתן תורתנו', צריכים לזכור את המאמר בירושלמי, שהביאו התוס' בחגיגה (דף טו.). כתוב (קהלת ז, ח) **"טוב אחרית דבר מראשיתו"**, ואמר 'אחר' שרבי עקיבא פירש את הפסוק הזה, טוב אחרית דבר – מראשיתו, כדי שתהיה 'אחרית' טוב' צריך שתהיה 'ראשית' טוב'. אמר 'אחר', 'בי הוה המעשה'. 'אחר' היה תנא, והגיע לפרדס, 'אחד היה בינינו' כתוב עליו, אבל בסוף הוא נפל, ולמה הוא נפל. 'אחר' סיפר שבשעת ה'ברית' שלו אבא שלו כיון מחשבה שלא לשם שמים, ולכן ההתחלה שלו לא היתה טובה. ומסופר שם שבשעה שנתאספו שם התנאים וחיכו ל'ברית', הם ישבו ועסקו בתורה, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, ואביו של 'אחר' ראה את זה ואמר, 'הואיל וכך כחה של תורה, אם יתקיים הבן הזה, לתורה אני מפרישו', וכתוב שם, 'לפי שלא היתה כונתו לשמים, לפיכך לא נתקיימו בו'. 'לפי שלא היתה כונתו לשמים' הכוונה, שהוא לא ניגש לתורה כמו שניגשים לעבודת ה', וכמו שכתוב בתורה הקדושה שיציאת מצרים מביאה ל'למען תהיה תורת ה' בפיך', הרי יש לך רבש"ע, יש 'עול מלכות שמים' ויש 'עול מצוות', ויש את התורה שהיא מקרבת להקב"ה, אם כן, היה חסר לו ב'לשמים'.

אנחנו שומעים כאן כמה זהירות צריכה להיות בהתחלה, אמנם כתוב 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', הכוונה היא ב'אמצע', אבל 'לכתחילה' צריכים לגשת לתורה עם ה'לשמה' של התורה, עם ההכרה האמתית של התורה הקדושה, להתרגש, לשמוח ולשאוף, ולא להחסיר 'לכתחילה' בקבלת התורה, כי אם ח"ו חסר ב'התחלה', אזי ישנה בעיה בכל הבנין כולו.

בזמן שמגיעים ל'זמן מתן תורתנו', הרי זו ה'התחלה', הרי עכשיו אנחנו שמחים עם 'קבלת התורה', לא כמו ב'שמחת תורה' שאנחנו שמחים עם מה שיש לנו מהתורה, אלא ב'שבועות' אנחנו שמחים עם מה שקבלנו את התורה. אם כן, צריכים לגשת לתורה כמו ב'התחלה', ואם כן, כמה אנו צריכים להכין את עצמנו. וזה, כאשר אדם עוסק בתורה, בימים אלו, בהתמדה, בקדושה ובטהרה, והוא עוסק בתורה עם עמלה של תורה, כמה שהוא יכול, וברציפות כמה שאפשר, כך שלימוד התורה עצמו יעורר בו את אהבת התורה וקדושת התורה. וכאשר עוסקים בתורה על מנת לקיים, וכמו שכתוב בגמרא (ברכות יז.) **"תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים"**, אומר רש"י, **"עיקרה של תורה שיהא**

עמה תשובה ומעשים טובים", בשעה שהלימוד הוא יחד עם לימוד המוסר, ודקדוקי מעשה.

וההכנה הראויה היא, בשעה שניגשים לתורה של הקב"ה, תורה שמחברת להקב"ה. וכיצד עושים את זה, הרי בשעה שלומדים צריכים לחשוב רק על הלימוד, אבל לפני הלימוד כיצד עושים את זה. זהו היסוד שקיבלנו מרבתינו, שמתפללים תפילה טובה, שבתפילה מתחברים עם הרבש"ע, תפילה של 'פסוקי דזמרה' ו'ברכות השחר', תפילה של 'שמע ישראל' עם ברכותיה, תפילה של 'שמונה עשרה' עם 'קדושה דסידרא', עם 'קדיש' ועם 'קדושה'. בשעה שמתפללים תפילה שמזכירה לנו את הקב"ה, ולאחר מכן ניגשים ללימוד התורה, אזי התורה תהיה תורה של קדושה, זוכים לתורה אחרת. וכמו שכתוב בחז"ל שמי שמסמך תורה לתפילה 'זוכה ומקבל פני שכינה' שנאמר 'ילכו מחיל אל חיל וגו'.

בתקופה הזו, אין לנו את הנתונים הרגילים, יש לנו תקופה של 'בירור', תקופה שאפשר לגדול ולגדול, וח"ו אפשר גם ליפול, השנה היא שנה של פנימיות, צריכים לעבוד רק עם פנימיות, אין לנו את החיצוניות בצורה מספקת שתוביל אותנו להיכן שצריכים להגיע, ממילא, רק עם הכנה בלימוד ובמחשבה, לחשוב קצת כל יום על אהבת ה' יתברך ועל אהבת התורה, עוד מחשבה ועוד מחשבה, לקבל מזה הרגשה, כי כאשר חושבים נפתח הלב לאט לאט. כך נזכה להגיע בהכנה הראויה לזמן מתן תורתנו'. אומר הרמב"ן, חיי האדם במצוות כפי הכנתו להם. וכך, בעזרת ה', נעבור 'שבועות' מיוחד במינו, 'שבועות' כזה שייזכר בהיסטוריה שלנו, 'שבועות' שבנוי על פנימיות. ואני חושב שעיקר ההחלטה ב'שבועות' צריכה להיות, שאחרי 'שבועות' בעז"ה נעשה 'התחלה' חדשה, כלומר, ש'שבועות' יהיה התחלה לתקופה שלאחריו, כי הרי אנחנו לפני 'שבועות', ולדאבוננו אנחנו לא בצורה הראויה כמו שצריכים להיות, אבל נקווה שאחרי 'שבועות' נוכל להתחיל. אם כן, 'קבלת התורה' של 'שבועות' היא להכין את עצמנו שאחרי 'שבועות' תהיה לנו 'התחלת זמן חדש', עם כל הכח ועם כל המרץ.

ה' יתברך יעזור לנו שנזכה בימי הספירה האלו להתקרב לחג הזה, להכין את עצמנו, ושנזכה ל'בירור' טוב, לקבל 'ציון טוב מאד' מהקב"ה, ונגדל על ידי זה. 'חזקו ואמצו לבבכם', כמה שנתחזק כך הקב"ה יעזור לנו לגדול ולהצליח בסיעתא דשמיא, ולזכות לנצח נצחים לחיי עולם בעולם הזה ובעולם הבא, כל אחד ואחד.

הקבלה ב'שבועות' תש"פ

ועד חודשי לאברכים

שלום רב לכם אחיי ורעיי, בינתיים אנחנו צריכים להיפגש רק דרך 'קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים...' ה' יעזור שבקרוב נוכל גם להתראות, אבל לפחות בינתיים אנחנו יכולים להיות בקשר דרך דיבורים. אנחנו עוברים תקופה לא רגילה, וצריכים להתרומם עם התקופה, ולא לבזבז את זה, 'אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה'. ברוך ה', עברנו את השלב של 'ערב פסח', עברנו את השלב של 'חג הפסח', ושמעתי מהרבה שעברו את 'ליל הסדר' בחיזוק, והיתה להם תועלת מיוחדת מ'ליל הסדר' המיוחד שהיה לנו השנה, וכך גם עברנו את השלב של 'תחילת הזמן', ועכשיו אנחנו צריכים לעבור עוד שלב – 'זמן מתן תורתנו', וצריכים עכשיו לעבור את 'זמן מתן תורתנו' שיהיה משהו מיוחד, הרי אנחנו נמצאים במצב מיוחד, אז אנחנו צריכים לעבור אותו בצורה מיוחדת.

והעיקר תלוי בהכנה, וכמו שאמרנו כבר, אמרו רמזי יפה, שנת תש"פ ראשי תיבות **תהא שנת פנימיות**. ואנחנו רואים שיש אחרים שחיים בשטחיות, ורחמנות עליהם, אבל כמה שהאדם משקיע יותר עם מחשבה, עם הבנה ועם התבוננות, אזי הוא יכול לגדול מכל דבר. עכשיו אנחנו צריכים להגיע ל'זמן מתן תורתנו', ותמיד 'זמן מתן תורתנו' מחייב עבודה והכנה, אבל בשנה הזו לא לכל אחד יש את הנתונים שיש לו כל שנה, בשביל לעבור טוב את החג, אבל אנחנו צריכים עכשיו לא להיות תלויים בשום דבר חיצוני, ואדרבה, זה מה שרוצים מאיתנו, שנבנה את עצמנו עם עצמנו, בסיעתא דשמיא. אם כן, מה שצריכים לעשות הוא להרבות מחשבה, 'ברוב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי', עוד מחשבה ועוד מחשבה, כך מתחדש דבר ועוד דבר.

ויש 'תנאי קודם למעשה', שיהיה יישוב הדעת, כי אם אין יישוב הדעת ומנוחת הנפש, אזי לא מסוגלים לחשוב מחשבה אמתית, לא מסוגלים להתכונן הכנה פנימית ולא מסוגלים בכלל להיות עם תוכן, רק חיים בשטחיות. ואמנם בתקופה הזו ישנם כל מיני

דברים שיכולים לגרום לבלבול, כמו שכתוב 'שינוי וסת תחילת חולי מעיים', וכמו שכותב החובות הלבבות בשער חשבון הנפש שיכול להיות שהשולחן או המיטה אינם במקומם וזה כבר מבלבל את הדעת של האדם, כל מיני דברים יכולים לבלבל את האדם, וכל שכן עכשיו, ומסתמא כך זה אצל כולם, אין זה תנאים שגורתיים, ולכן צריכים לראות להחזיק ראש שלא להתבלבל. התקופה המיוחדת הזו צריכה להביא אותנו להתחזק כמה שאפשר, ושלא להיבהל ושלא להתבלבל, רק להיות ביישוב הדעת, ואדרבה, כמה שחושבים יותר כך זה מכניס את האדם ליישוב הדעת, כמוכן, בראש ובראשונה, על ידי עמלה של תורה, אבל גם מחשבה מה שנוגע בענין הזמן, זה מכניס את האדם ליישוב הדעת.

וכל שכן, כאשר אדם נתקל באיזה זמן והוא לא עיכל אותו, הוא לא הבין אותו והוא לא התקשר אליו בהבנה ובהרגשה, הרי זה בלבול גדול, כי באים לתקופה ומרגישים זרות ולא מרגישים חיבור עם התקופה, זה עצמו גורם לבלבול. ולכן, מלבד מה שהענין של מנוחת הנפש עוזר, אבל כדי שתהיה מנוחת הנפש חייבים להתבונן ולהתכוון, כי אם אדם ניגש לדברים בלי הכנה אזי הוא לא שלם עם זה והוא לא נמצא בזה, וזה גורם לבלבול גדול, וזה לא טוב.

הסבא מקלם מביא שכתוב 'תחילת מפלה – ניסה', הדבר הראשון של 'מפלה' הוא שהאדם מתבלבל, הוא אומר שהחטא הראשון של 'עץ הדעת' התחיל בכך שהנחש בלבב את האשה, הנחש אמר לאשה 'אמר אלוקים לא תאכלו מכל עץ הגן', הוא ידע שהוא מדבר שטויות, אבל הוא אמר את זה כדי לבלבל אותה, ואז אמרה לו האשה, מה פתאום, רק 'מפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלוקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו', והיא לא דייקה בדבריה, ואז הנחש דחף אותה על העץ, ואמר לה, הנה את רואה, נגעת ולא קרה לך כלום, הוא בלבב אותה, ועל ידי אותו בלבול הם הגיעו לחטא. וכך גם יש בפרשת שופטים, שבשעה שהאויבים יוצאים למלחמה הם מכים בכל מיני כלים כדי שיהיה רעש גדול וכדי לבלבל. אם כן, דבר ראשון צריכים לא להתבלבל מכל הדברים שמסביב, מכל השינויים שקורה ומכל מה שיכול להפריע, אלא להיות ביישוב הדעת. כדי להשתייך ל'זמן מתן תורתנו', אי אפשר בלי מחשבה, וריבוי מחשבה, בלי מנוחת הנפש ויישוב הדעת.

צריכים לצאת מ'שבועות' עם איזו 'קבלה' על הזמן שאחרי כן, עם איזו התחדשות על הזמן שאחרי כן, כי אחרת אין זה נקרא שעברנו את השמחה של 'קבלת התורה', אם לא יוצא מכך אחרי כן שום דבר, לכן צריכים לחשוב במה אפשר להיות 'מוסיף' בחיים בזמן שאחרי 'שבועות', ולפחות להמשיך הלאה עם כל הכחות. אינני יודע מה הנתונים

שיש לכל אחד, אבל הנתונים שיש לנו כעת ב'ערב שבועות' הם לא נתונים מוצלחים מאד, נקוה שאחרי 'שבועות' יהיו לנו נתונים יותר טובים איך ללמוד ולקיים מה שצריכים.

ובכל שנה יש איזו בעיה ב'שבועות', שאחרי 'שבועות' נופלים, לפני 'שבועות' מתרוממים אבל מיד אחרי 'שבועות' כבר נופלים, אבל בשנה הזו לא יכול להיות דבר כזה, בשנה זו אחרי 'שבועות' צריכים להתחיל לעלות כמו שצריך להיות. אם באמת זה יהיה כך, אולי זו תהיה כפרה על כך שבכל שנה נופלים אחרי 'שבועות', ודאי שלא צריכים ליפול אבל יש כאלו שנופלים. תמיד אני מספר שבישיבה היה לי חבר חדר שהוא היה 'מתמיד' גדול, בכל השבוע לא היינו מדברים, כמעט לא היינו נפגשים, אבל ביום שיש אחרי הצהריים, בזמן שהיינו מתארגנים לכבוד שבת, היינו מדברים קצת, ופעם אחת, בסביבות ראש חודש תמוז, דברנו והוא אמר לי, עד עכשיו היה לי את המתח של 'שבועות', עכשיו פג לי המתח של 'שבועות'. הרגשתי אז 'קור בעצמות', רק בראש חודש תמוז ירד לו המתח של 'שבועות', זה ודאי סיפור מיוחד, לצאת מ'שבועות' עם מתח לזמן שאחרי 'שבועות', ובודאי זה תלוי לפי כמה שעובדים קודם 'שבועות'.

'מכל משמר נצור לבך' – את ה'שבועות' בעצמו, אנחנו צריכים לדעת את היסוד, לא להתבלבל ולא להיבהל, מה שצריכים לעשות, עם כל השינויים שישנם, לעבור את זה ביישוב הדעת ומנוחת הנפש, עכשיו את ה'ערב שבועות', את ה'שבועות' בעצמו, וגם את הזמן שאחרי 'שבועות', לשמור את היישוב הדעת כדי להיות חיים רוחניים באמת, וכך נוכל לעשות מה שצריכים לעשות.

ונראה שעיקר מה שהתקופה הזו מחנכת אותנו, שהיא הביאה את העולם כולו ל'כניעה', כל העולם עכשיו כנוע, ישנו 'נגיף' מסוים שלא רואים אותו, רואים רק את הפעולות שלו, רחמנא ליצלין, והוא מטיל פחד על כל העולם כולו, וברוך ה' כאן בארץ ישראל נהיה כבר יותר טוב בחסד ה', אבל אחינו בני ישראל שנמצאים בשאר העולם, יש לנו תלמידים במקסיקו, בברזיל, באמריקה ובאנגליה, שם המצב עדיין בכל תוקפו, וברוך ה', הקב"ה מקבל את התפילות שלנו ואת העבודה שלנו, ואנחנו זוכים לסיעתא דשמיא. על כל פנים, המצב הוא שכולם כנועים עכשיו, אין 'כוחי ועוצם ידי' ואין 'עולם הזה', כולם כנועים. ו'כניעה' היא דבר טוב ל'קבלת התורה', כמה שהאדם נכנע לתורה ונכנע לרבש"ע, כך הוא רואה את האור של התורה, הוא רואה את האור של הרבש"ע, ה' סומך נופלים', בשעה שאדם כנוע, הקב"ה מרומם אותו.

ה' יעזור לנו שיורה דברינו למעשינו, ושנוכח באמת להתרומם, ולזכות לאור הגדול והנורא שיש ביום הגדול והנורא הזה, ושנצא ברווח שישאר לנו למזכרת ה'שבועות' של השנה הזו, כל טוב, ברכה והצלחה, חודש טוב ומבורך וחג שמח.

הניחו העיקר

מתוך שיחה בישיבת קול-תורה

הקב"ה עשה לנו דבר 'נורא', זרקו אותנו מבתי הכנסיות, זרקו אותנו מבתי המדרשות, זרקו אותנו מהישיבות הקדושות, לאט לאט חוזרים ב"ה, אבל הדבר הזה שהקב"ה זרק אותנו מבתי הכנסיות ומבתי המדרשות ומהישיבות הקדושות, הלא דבר הוא, אין זה בחינם. ובאמת הרבה עוררו על כך והחליטו שצריכים לתקן כאן משהו, ודיברו על כך שלא יהיו 'פלאפונים' בבית המדרש, ושלא ידברו דברים בטלים בבית המדרש, אלו ודאי דברים טובים. אבל צריכים לזכור שהעיקר הוא שהתפילה תהיה תפילה, שהקב"ה ירצה את התפילה שלנו, שלא 'יגעיל' את הקב"ה התפילה שלנו, וכמו שכותב הרא"ש (ארחות חיים אות לו) "ואם בנך ידבר לך ולא מלבדו, הלא יחר לך", שהתפילות יהיו עם טעם, שהתפילות יהיו עם הבנה ועם מחשבה, אבל אם התפילות הם רק עבודת הפה ובלי כוונה בכלל והמטרה היא רק כדי להיות אחרי התפילה, וכי הקב"ה ירצה כאלו תפילות, הרי זה 'מגעיל' כאלו תפילות, וכי הקב"ה ירצה את זה.

למה תופסים דברים צדדיים ולא מתעוררים על העיקר – שהקב"ה רוצה שיהיו תפילות אחרות, עמוד העבודה הזדעזע, ו'בני אדם מזלזלים בהן' בהידור, רח"ל, והקב"ה רוצה לעורר אותנו על כך, הרי זהו האל"ף, להתעורר, שהתפילה תהיה תפילה, להיות 'כעבד שמסרו לו מלאכה נכבדת לטובתו' (לשון הרא"ש שם), לקחת את התפילה כדבר נכבד, ולא רק כ'בקשת צרכים', זהו רק אמצעי, על ידי 'בקשת צרכים' האדם בונה את האישיות שלו, את האמונה שלו, את הרוחניות שלו, את הבטחון, את הכניעה, הוא בונה בעצמו את הנשמה שבו ואת הקשר עם העולם הרוחני שבו, זו התפילה.

ולזה צריך האדם להכין את עצמו, לגשת לתפילה ביישוב הדעת ובנחת רוח, כדי שיוכל להתעלות על ידי התפילה. וזה נקרא 'תפילה ישיבתית', 'תפילה ישיבתית' נועדה כדי לבנות את האדם על ידי התפילה, כמו שהמטרה של ישיבה היא להתעלות, ולא רק ללמוד דפי גמרא, כך המטרה של התפילה בישיבה היא להתעלות על ידי התפילה, ולא רק

סתם להתפלל, זה לא שהישיבה מספקת לבחורים מקום להתפלל כמו שהיא מספקת לבחורים 'פנימייה', תפילה ביישיבה נועדה לבנות את האדם.

הקב"ה יעזור לנו שנתבונן ונתחזק, ואנחנו נכפר בכך על כל כלל ישראל, מותר לחשוב כך, כל אחד שמתחזק מכפר על כל כלל ישראל, להחזיר את צורת התפילה למקומה, ויהיה זה לטובתנו ולטובת כל כלל ישראל, ובזכות זו נזכה שהקב"ה ימלא את צרכנו, ולא נדע עוד צער ויגון, ולא נצטרך כאלו מחיצות, ונוכל ביחד לעסוק בתורה ובתפילה כמו שצריך להיות, במהרה בימינו.

